

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВРОЦЛАВСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КРАКІВСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕНСТОХОВСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ПОЛЬЩА)
КООПЕРАТИВНО-ТОРГОВЕЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
МЕТОДОЛОГІЧНА РАДА З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ФІНАНСІВ
УКРАЇНИ
ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ УКРАЇНИ
ФЕДЕРАЦІЯ БУХГАЛТЕРІВ, АУДИТОРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ
АУДИТОРСЬКА ПАЛАТА УКРАЇНИ
SCHOOL OF ECONOMICS AND BUSINESS SARAJEVO (UNIVERSITY OF SARAJEVO) (*BOSNIA
AND HERZEGOVINA*), FACULTY OF ECONOMICS AND BUSINESS
UC LEUVEN-LIMBURG – UCLL (*BELGIUM*), ACCOUNTANCY AND TAXES
UNIVERSITY OF MONTENEGRO (*MONTENEGRO*), FACULTY OF ECONOMICS**

Тези доповідей VI міжнародної науково-практичної конференції

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ, КОНТРОЛЮ, АУДИТУ
ТА ОПОДАТКУВАННЯ**

16 травня 2024 року

Луцьк

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Волинського національного університету
імені Лесі Українки (протокол № 11 від 20.06.2024 р.)*

Рецензенти:

Станіслав ВАСИЛШИН, доктор економічних наук, професор, директор ТДВ «Інститут обліку і фінансів», провідний науковий співробітник відділу обліку та оподаткування ННЦ «Інститут аграрної економіки»

Олена ПАВЛОВА, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки і торгівлі, Волинський національний університет імені Лесі Українки

Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування: матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (16 травня 2024 р.) – 163 с.

У збірнику подано тези доповідей VI міжнародної науково-практичної конференції «**Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування**», у яких відображено дослідження тенденцій сучасних напрямів розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування в умовах новітніх перетворень; стану і розвитку бухгалтерського обліку як науки та практичної діяльності; міжнародного та вітчизняного досвіду організації, функціонування та розвитку економічного аналізу; сучасних викликів в удосконаленні теорії та практики аудиту; оподаткування діяльності підприємств: проблеми та перспективи розвитку; покращення інформаційних систем обліку, аналізу та аудиту на етапі становлення цифрової економіки; обліково-аналітичного забезпечення бізнес-процесів підприємства.

Для науковців, аспірантів, студентів, економістів, практикуючих бухгалтерів і всіх, хто цікавиться питаннями розвитку аудиту, контролю, оподаткування та обліково-аналітичного забезпечення підприємств.

УДК 657(08)+336.2(0)

© Автори тез, 2024
© ВНУ імені Лесі Українки, 2024

ЗМІСТ

Асютін Андрій, Фатенок-Ткачук Алла ШЛЯХИ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ПРОЗОРОСТІ САЙТУ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	9
Базюк Ангеліна, Садовська Ірина БУХГАЛТЕР У СУЧАСНОМУ СВІТІ: ЕКСПЕРТ ЧИ ТВОРЧИЙ СТРАТЕГ.....	11
Батієвич Дмитро ВПЛИВ СТЕРЕОТИПІВ І КОМУНІКАЦІЇ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ БУХГАЛТЕРІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	12
Біла Юлія ОБЛІК БІОЕНЕРГЕТИЧНИХ АКТИВІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ КЛІМАТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ.....	14
Буравська Валерія, Садовська Ірина АВТОМАТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	16
Вакуліна Анастасія, Садовська Ірина ВПЛИВ БЮДЖЕТУВАННЯ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	18
Вакуліна Анастасія, Шматковська Тетяна СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ У НАДАННІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ.....	19
Василішин Станіслав, Нежид Юлія ЕКОЛОГІЧНІ ВИТРАТИ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ ТА СКЛАДОВА ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	21
Войтович Віталій, Скорук Олена ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ ФОП У 2024 РОЦІ.....	23
Волошина Олена ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ АУДИТОРІВ.....	24
Гаврилюк Богдан АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ.....	26
Гадзевич Андрій ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	27
Городиський Микола, Березний Олександр ВПЛИВ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОРГАНІЗАЦІЮ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	28

Гринявський Сергій, Жук Валерій ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	30
Гриценюк Тетяна, Нужна Оксана ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГУ ВИРОБНИЦТВА ГУМОВИХ ТА ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ.....	32
Грудзевич Юлія ОСНОВНІ НАПРЯМИ КОНСАЛТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ УНИКНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗМІНИ ПОДАТКОВОГО РЕЗИДЕНТСТВА.....	34
Гузьо Максим, Мельник Катерина РОЛЬ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ.....	36
Гузьо Максим, Шматковська Тетяна БУХГАЛТЕРСЬКІ ПРОГРАМНІ ПРОДУКТИ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	38
Дацюк Альона, Савчук Анна ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	40
Джунінський Леонід УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В ІНСТИТУЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	42
Дмитрук Іванна, Шматковська Тетяна ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	43
Жук Валерій, Жук Наталія ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЗБИТКІВ АГРОСЕКТОРУ ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ: ДОСВІД КУВЕЙТУ.....	45
Жук Валерій, Сторожук Дмитро ОСОБЛИВОСТІ ПОДАННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ЗВІТІ ПРО УПРАВЛІННЯ.....	47
Замула Ірина, Шавурська Олена, Травін Віталій УДОСКОНАЛЕННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІМПАКТ-ІНВЕСТИЦІЙ У ПОВОЄННУ УКРАЇНУ	49
Захарчук Ілля, Мельник Катерина ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АУДИТІ.....	51
Зозуля Богдан, Тлущкевич Наталія СУТНІСТЬ ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ.....	53
Іванина Катерина, Грудзевич Юлія УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ БЮДЖЕТНОГО ВІДШКОДУВАННЯ ПДВ.....	54
Іванчук Олександр, Шматковська Тетяна АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ В СУЧАСНИХ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТАХ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ..	56

Іпатов Максим, Артюх Оксана ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ.....	58
Іщенко Олег, Садовська Ірина МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ. ПОРІВНЯННЯ ПІДХОДІВ ДО ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ТА ІНШИХ КРАЇНАХ.....	60
Іщук Ольга, Садовська Ірина СУТНІСТЬ МЕТОДУ ДИРЕКТ-КОСТИНГ.....	62
Канцевич Катерина, Сафарова Анна АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ "ВОЛИНСЬКА ФІЛІЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ АКАДЕМІЇ ШАГ".....	64
Козак Валерія, Нужна Оксана ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ОБСЯГОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЧИСТИМ ФІНАНСОВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ В СФЕРІ ТИМЧАСОВОГО РОЗМІЩУВАННЯ Й ОРГАНІЗАЦІЇ ХАРЧУВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ.....	67
Корець Петро, Мельник Катерина НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	69
Крупка Ярослав НОВА ПАРАДИГМА БУХГАЛТЕРСЬКОЇ НАУКИ.....	71
Кулай Олег УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК СОБІВАРТОСТІ В ОПЕРАЦІЯХ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ.....	72
Кулинич Ірина, Мельник Катерина ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	74
Кулинич Мирослава ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	76
Кутиріна Владислава, Артюх Оксана ЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	78
Лайчук Світлана, Голобородько Сергій ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУБ'ЄКТАМИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	81
Левощук Сергій, Шматковська Тетяна ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПОДАТКУВАННЯ.....	83
Лісецька Єлизавета, Тлущкевич Наталія ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОБІВАРТОСТІ ПОСЛУГ.....	85

Літвінчук Володимир, Мельник Катерина ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ПРОВАДЖЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	87
Ліщук Тетяна, Шматковська Тетяна ОСОБЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ ДОХОДУ НА СПРОЩЕНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ.....	89
Лупинко Надія, Сафарова Анна ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....	91
Майстренко Ірина, Артюх Оксана ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВІЙСЬКОВОГО ЗБОРУ.....	92
Малофєєв Олександр, Мельник Катерина BLOCKCHAIN-ТЕХНОЛОГІЯ В БУХГАЛТЕРСЬКІЙ ЗВІТНОСТІ.....	94
Марчук Олена, Шматковська Тетяна ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АУДИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	95
Маслій Сергій УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИХ ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	98
Мельник Тетяна, Тлущкевич Наталія УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК НЕВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ.....	99
Михалевич Світлана, Оліферук Іванна ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ШВЕЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	100
Назарова Ірина АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА КОРПОРАТИВНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДСТАВІ ЗВІТНОСТІ КОМПАНІЇ.....	102
Недбало Юлія, Тлущкевич Наталія ОБЛІК ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ.....	104
Новак Маргарита, Мельник Катерина УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ.....	105
Нужна Оксана, Климюк Ганна МОДЕЛЬ ПАРНОЇ НЕЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ В ДОСЛІДЖЕННІ ЗАЛЕЖНОСТІ ОБСЯГУ НАДАНИХ ПОСЛУГ ВІД КІЛЬКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З НАДАННЯ ІНШИХ ВИДІВ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	106
Паянок Тетяна, Ільєнко Богдана ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗНОСОМ ТА АМОРТИЗАЦІЄЮ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ.....	109
Пилипенко Андрій, Тирінова Марія ІНТЕГРАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ В КОРПОРАТИВНУ АРХІТЕКТУРУ ПІДПРИЄМСТВА.....	111

Придатко Марія, Садовська Ірина УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ У РОЗДРІБНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ.....	113
Пукас Анастасія, Артюх Оксана ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ	114
Пшенична Марія, Фатенок-Ткачук Алла ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ОБЛІКУ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЇ.....	116
Ракубовчук Юлія, Грудзевич Юлія БЛОКУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАКЛАДНИХ: НАСЛІДКИ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	117
Руденчук Вікторія, Тлучкевич Наталія ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОБІВАРТОСТІ.....	119
Садовська Ірина УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ З ІНШИМИ ВИДАМИ ОБЛІКУ: ПРАКТИЧНІ РЕАЛІЇ І НАУКОВА ДУМКА.....	120
Сафарова Анна НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ГАРАНТІЙ ДЛЯ МОБІЛІЗОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	122
Сива Валерія, Грудзевич Юлія ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	124
Скопенко Юрій, Грудзевич Юлія ПРОБЛЕМИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	125
Скорук Олена, Поляк Катерина МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ І МОДЕЛІ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ ТА АУДИТІ.....	127
Сосинець Ангеліна, Садовська Ірина СУТНІСТЬ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЙОГО СТРУКТУРА.....	129
Соя Вікторія, Скорук Олена ОБЛІК ДІЯЛЬНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	131
Старенька Ольга, Печена Анна ОБЛІК КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКАХ УКРАЇНИ.....	133
Талах Тетяна ЦИТУВАННЯ ТА БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ У ТЕКСТАХ НАУКОВИХ РОБІТ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ.....	135
Тарасевич Ганна, Жиглей Ірина ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ГРАНТОВОЇ ПІДТРИМКИ.....	137

Тишкевич Тетяна, Кулинич Мирослава ВІДОБРАЖЕННЯ ОБЛІКУ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ.....	138
Тишко Д.П., Синчак В.П. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЛАТНИКІВ ЗА СПЛАТУ ПОДАТКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	140
Ткачук Анастасія, Кулинич Мирослава ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕРА: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ.....	142
Ткачук Софія, Кулинич Мирослава ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПРОГРАМ.....	144
Тлущкевич Наталія ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	146
Томашук Оксана, Садовська Ірина УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ЗВІТНОСТІ.....	148
Фатенок-Ткачук Алла ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗВІТУ ПРО КОНТРОЛЬОВАНІ ОПЕРАЦІЇ.....	149
Чесак Анна, Тлущкевич Наталія УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....	151
Шерстюк Олександр РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ОЦІНЮВАННІ МАРКЕТИНГОВИХ ЗАХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	152
Шматковська Тетяна ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ В ОБЛІКУ, АУДИТІ ТА ОПОДАТКУВАННІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	154
Шматковська Тетяна, Придатко Марія ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ...	155
Шульган Юлія, Грудзевич Юлія ОСОБЛИВІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У АГРАРНОМУ СЕКТОРІ.....	156
Юзіна Тетяна, Артюх Оксана ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ У СИСТЕМІ ОБЛІКУ.....	158
Юзіна Тетяна, Артюх Оксана ПДВ У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ТА КИТАЮ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	160
Януш Роман ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ОСНОВА ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИХ ПРОГРАМ.....	162

Асютін Андрій,
здобувач освітнього рівня PhD за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Фатенок-Ткачук Алла,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ШЛЯХИ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ПРОЗОРСТІ САЙТУ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Світові тенденції управління підприємствами полягають у запровадженні принципів соціальної відповідальності, що забезпечує розвиток всіх систем суспільства. Кризові ситуації, пандемія сповільнила темпи усвідомлення вітчизняними підприємствами доцільності впровадження сукупності цінностей у системі корпоративної культури підприємства, що сприяло б підвищенню рівня соціальної відповідальності перед внутрішнім та зовнішніми стейкхолдерами [1]. Менеджмент на засадах соціальної відповідальності підвищує імідж підприємства та сприяє досягненню нових факторів успіху.

Індикатором соціально відповідального бізнесу є прозорість сайту підприємства. Доступність інформації будь якому стейкхолдеру є підтвердженням порядності та чесності партнера, контрагента.

Результатом управлінського обліку має стати тезована інформація, що наведена у зручному наочному форматі, що може бути викладена на офіційному сайті. Тому, реалії вимагають від бухгалтера нових навичок, що забезпечуватимуть цей процес. Аналіз тенденції розвитку методів візуалізації бухгалтерських даних та їх призначення є нагальним питанням.

Візуалізація даних є важливим аспектом у сфері управління підприємствами в епоху цифрової трансформації. Підприємства мають справу з великим обсягом даних, що постійно збільшується, включаючи дані про процеси постачання, виробництва, реалізації, тощо. Ефективний аналіз цих даних дозволяє суб'єктам господарювання краще розуміти їхню діяльність та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Зважаючи на те, що межа бухгалтерського обліку – систематизація інформації для потреб стейкхолдерів, візуалізація даних незабаром стане одним із обов'язків обліково-аналітичного персоналу.

Візуалізація даних надає можливість представляти складну інформацію у зрозумілій формі, наприклад, у вигляді графіків, діаграм, теплових карт і т. д. Це сприяє кращому розумінню тенденцій, виявленню взаємозв'язків та виявленню можливостей для оптимізації бізнес-процесів. Наприклад, візуалізація даних про продажі може допомогти ідентифікувати найбільш прибуткові товари або регіони, що дозволить підприємствам сконцентрувати увагу на найбільш вигідних покупцях.

Візуалізація даних – це метод, що полягає в конвертації сухих фактів та цифрових даних у зрозумілі, візуально привабливі зображення. Вона використовує різні графічні форми, такі як діаграми, графіки, та інформаційні панелі, для ілюстрації та аналізу даних, що допомагає сприймати та розуміти інформацію швидше і ефективніше. Вона передає чітку інформацію, використовуючи доступні дані. Зображуючи дані у зрозумілому форматі, візуалізація даних допомагає виявити закономірності та тенденції, які не завжди очевидні при перегляді необроблених даних [2].

Варто зазначити, що візуалізація даних створює можливість для залучення усіх учасників управлінського процесу до аналізу даних та прийняття рішень. Сформовані графіки та діаграми можуть бути ефективним інструментом для комунікації між різними відділами підприємства або

між керівництвом та співробітниками. Вони допомагають забезпечити спільне розуміння поточного стану справ та розробити стратегії для подальшого розвитку.

Реалізація завдання візуалізації даних може бути здійсненою за допомогою штучного інтелекту.

Штучний інтелект – це сфера комп'ютерних наук, яка досліджує розробку програм та алгоритмів, що дають комп'ютерам здатність розуміти, навчатися і вирішувати завдання, що на практиці потребують інтелектуальних здібностей людини [5].

Згідно з дослідженням, проведеним у 2023 році дослідниками Університету Пенсільванії та компанією OpenAI, яка розробила ChatGPT, близько половини всіх завдань, які виконують американські працівники, можна було б виконати швидше за допомогою генеративного штучного інтелекту без втрати якості. Багато бухгалтерських фірм готові до більшої автоматизації. Згідно з порівняльним опитуванням CAS 2022, проведеним CPA.com і відділом практики приватних компаній AICPA (PCPS), уже 24% найефективніших служб консультування клієнтів (CAS) використовують ШІ [6].

Цей відсоток, безсумнівно, зростає, оскільки технології штучного інтелекту, такі як ChatGPT, можуть допомогти CPA виконувати більше роботи точніше з меншою кількістю залучених осіб. Це, у свою чергу, спричинить вирішенню нагальних проблем, пов'язаних з виробничими потужностями, нестачею персоналу та виснаженням бухгалтера.

Штучний інтелект (AI) трансформує різні види економічної діяльності та функції підприємств. Шляхом автоматизації та оптимізації складних процесів ШІ дозволяє компаніям підвищити ефективність, зменшити кількість помилок і заощадити час.

Застосування штучного інтелекту в обліку відкриває широкий спектр переваг, які сприяють покращенню ефективності та надійності облікових процедур. Перш за все, це призводить до підвищення точності та надійності облікових записів, зменшуючи кількість помилок та неправильних облікових записів. Це не лише сприяє надійності фінансової звітності, але й підвищує довіру стейкхолдерів до діяльності підприємства.

Далі, автоматизація облікових операцій за допомогою штучного інтелекту дозволяє ефективніше використовувати ресурси підприємства та зменшує витрати на зберігання та обробку інформації. Це що сприятиме оптимізуванню робочих процесів та звільненню ресурсів для більш важливих завдань, що сприяє загальній ефективності підприємства.

Аналіз облікових даних за допомогою штучного інтелекту буде більш структурованим. Це допомагатиме забезпечити більш обґрунтовані та інформовані рішення, у реалізації стратегій розвитку підприємства.

Систематизовані дані стануть основою якісного позиціонування підприємства для партнерів, власників та зацікавлених осіб на сайті як представника соціально відповідального бізнесу.

Список використаних джерел

1. Надейко М. М. Методичні аспекти аналізу доцільності менеджменту соціальної відповідальності підприємства у зовнішньому середовищі. Scientific research: the paradigm of innovative development: збірник тез наукових праць V International scientific conference. Prague (28 грудня 2020 р.). Prague: International scientific center for the development of science and technology, 2020. С. 16–21. [Czech Republic] URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16128722826879.pdf>. (дата звернення: 09.05.2024).
2. How to Use Data Visualization for Effective Decision Making. True Chart. URL: <https://www.truechart.com/data-visualization-for-decisions/> (дата звернення: 09.05.2024)
3. Data Visualization for Decision Making: The Complete Guide. Alma Better Bytes. URL: <https://www.almabetter.com/bytes/articles/data-visualization-for-decision-making> (дата звернення: 09.05.2024).
4. Як і для чого використовувати візуалізацію даних?. Ейдос. URL: <http://eidos.org.ua/novyny/yak-i-dlya-chohovukorystovuvaty-vizualizatsiyu-danyh/> (дата звернення: 02.03.2024)
5. Учасники проєктів Вікімедіа. Бухгалтерський облік – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Бухгалтерський_облік (дата звернення: 18.02.2024).
6. ChatGPT німецькою мовою та безкоштовно - ChatGPT українською мовою та безкоштовно. ChatGPT українською мовою та безкоштовно. URL: <https://chat-gpt-world.com/ua/> (дата звернення: 26.02.2024).

Базюк Ангеліна,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Садовська Ірина,
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

БУХГАЛТЕР У СУЧАСНОМУ СВІТІ: ЕКСПЕРТ ЧИ ТВОРЧИЙ СТРАТЕГ

У сучасному бізнес-середовищі бухгалтер виступає не лише як експерт у фінансових питаннях, але і як ключовий учасник, що впроваджує творчі стратегії для оптимізації фінансового управління та забезпечення успішного функціонування підприємства. Його експертні знання в поєднанні з творчим підходом дозволяють бухгалтеру не лише ефективно вирішувати завдання стандартного обліку, а й пристосовуватися до змін у економічному середовищі, впроваджувати інновації в облікові практики та сприяти стратегічному прийняттю рішень для досягнення фінансового успіху компанії.

Бухгалтерів вважають експертами у сфері фінансів та обліку завдяки їхнім глибоким знанням і розумінню складних аспектів бухгалтерського, фінансового та управлінського обліку, податкового законодавства, а також методів фінансового аналізу. Їхні здібності та експертність дозволяють їм не лише точне ведення обліку фінансових операцій підприємства, а й надають можливість здійснювати стратегічне фінансове планування, управління ризиками та оптимізацію податкових платежів. Бухгалтери є ключовими консультантами для керівництва компаній, надаючи їм необхідну інформацію для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень і забезпечення фінансової стабільності та успішності підприємства. Таким чином, бухгалтери заслуговують на звання експертів у своїй області завдяки своїм професійним навичкам, досвіду та здатності до аналізу і вирішення складних фінансових завдань.

В умовах швидко змінюючогося бізнес-світу бухгалтер стає креативним стратегом, впроваджуючи новаторські підходи до фінансового управління, аналізу даних та оптимізації витрат. Його роль не обмежується лише обліковою діяльністю; він активно співпрацює з усіма рівнями управління, сприяючи розробці стратегій зростання та утримання конкурентоспроможності компанії. Такий синергійний підхід визначає сучасного бухгалтера як ключового гравця в успішному фінансовому маневруванні підприємством.

Бухгалтери виявляють творчий підхід у своїй роботі завдяки низці факторів. По-перше, вони мають вміння адаптуватися до постійно змінюючогося законодавства і бухгалтерських стандартів, що вимагає не лише ретельного знання правил, але й здатності швидко реагувати на нововведення та інтерпретувати їх у контексті конкретної ситуації підприємства. По-друге, бухгалтери розвивають інноваційні фінансові стратегії, що дозволяють підприємствам оптимізувати податкове навантаження, зменшувати витрати та максимізувати прибуток. Бухгалтери забезпечують ефективне ведення бізнесу в умовах постійної динаміки та конкуренції, адже вони не лише ведуть облік фінансових операцій, але й аналізують ці дані, надають рекомендації керівництву та допомагають приймати обґрунтовані стратегічні рішення. Таким чином, бухгалтери виступають як творчі стратеги, сприяючи успішному функціонуванню підприємств у сучасному бізнес-середовищі.

Умови жорсткої конкуренції, глобалізаційні тенденції та інформатизація суспільства суттєво змінили вимоги до професії бухгалтера. Завданням бухгалтерської служби є надання якісної, достовірної та повної інформації щодо діяльності підприємства та її результатів. Головного бухгалтера сьогодні можна вважати ключовою посадовою особою після керівника, оскільки на нього покладається відповідальність за легальність та ефективність використання фінансових та матеріальних ресурсів підприємства, а також за господарські операції. Сучасний бухгалтер повинен володіти не лише навичками рахівництва, але й бути компетентним аналітиком ринкових тенденцій та економістом, оскільки йому доручають відповідальність за ці процеси.

Згідно із законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» базовим напрямом професійної діяльності бухгалтера та його функціональним посадовим обов'язком є

організація облікового циклу – первинного, аналітичного, синтетичного обліку та складання фінансової звітності.

У вступі до Міжнародних Стандартів Освіти для професійних бухгалтерів зазначено, що сьогодні бухгалтер повинен бути технічним експертом, який має блискучі комунікативні навички і здатний задовольняти потреби в звітності та інформації, які висуває економіка, що базується на нових знаннях, глобалізаційних та інтеграційних процесах.

Проблемою сучасної бухгалтерії є недостатність фахівців, здатних ефективно користуватися автоматизованими програмами та мати високий рівень знань в методології бухгалтерського, фінансового та управлінського обліку на підприємстві. Також серед основних проблем, що стикаються сучасні бухгалтери, варто відзначити нестабільність законодавства, високу конкуренцію на ринку послуг, а також зростаючі вимоги до ефективності та точності фінансової звітності. Варто звернути увагу, що швидкий темп технологічного розвитку вимагає від бухгалтера постійного оновлення навичок та адаптації до нових програм та систем обліку, повинні стежити за змінами в законодавстві, що регулює фінансову звітність, щоб уникнути порушень та спростувати податкові або фінансові аудити.

Таким чином, за результатами дослідження можна зробити такі висновки: у сучасному глобальному економічному ландшафті, де зростає важливість стратегічного управління, бухгалтер виступає не лише як числовий аналітик, але й як творчий стратег, що вміє прогнозувати, адаптуватися та сприяти інноваціям. Він стає керівником фінансового успіху компанії, забезпечуючи не лише точність обліку, але й активно впроваджуючи стратегії, які сприяють стійкому розвитку та високій конкурентоспроможності на ринку.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. No 996. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 09.05.2024)
2. Метелиця В.М. Розвиток бухгалтерської професії в умовах глобалізації світової економіки [Електронний ресурс]. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/rozvitok-buhgalterskoi-profesii-v-umovah-globalizacii-svitovoi-ekonomiki.html> (дата звернення: 09.05.2024)

УДК 657:316.64

Батієвич Дмитро,
здобувач освітнього рівня PhD за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ВПЛИВ СТЕРЕОТИПІВ І КОМУНІКАЦІЙ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ БУХГАЛТЕРІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Відображення правильності, лаконічності та своєчасності облікової інформації підприємства здійснюється за допомогою ведення бухгалтерського обліку та дозволяє відобразити та проаналізувати конкретні показники фінансового стану підприємства для прийняття оптимальних обґрунтованих управлінських рішень для подальшого розвитку підприємства. Контроль та своєчасність ведення бухгалтерського обліку регулюється, насамперед, положенням про облікову політику підприємства, яке сформоване згідно чинного законодавства України. Сама облікова політика включає в себе ряд процедур, які забезпечують точність, достовірність, своєчасність облікової інформації та налаштування бізнес-процесів підприємства. Насамперед, це важливо для внутрішнього управління підприємством, залучення інвесторів, партнерів та інших зацікавлених сторін. Контроль за дотриманням облікової політики забезпечується через систему внутрішнього контролю та аудиторської перевірки.

Слід зазначити, що автор О.О. Височан зазначає, що на формування стереотипів щодо облікової інформації впливають між групові відносини та комунікація. Їх розуміння базується на ідентифікації двох важливих атрибутів цих відносин: уявлення соціально професійної групи бухгалтерів про себе (автостереотипізація) й уявлення соціально-професійної групи бухгалтерів про інші групи (гетеростереотипізація). Часто їх будують на протиставленні: бухгалтери вважають, що створюють максимально якісний інформаційний продукт («свій» образ – позитивний), який недооцінюють кінцеві споживачі через їх недостатню кваліфікацію, небажання опрацювати додаткові масиви даних, недовіру тощо («чужий» образ – негативний).

Уникнення таких конфліктів є важливим завданням під час організації управлінського процесу на всіх без винятку підприємствах, організаціях, установах. Представники всіх соціально-професійних груп повинні розуміти, що їх робота є однаковою мірою важливою, а знання і зусилля взаємодоповнювальними для досягнення єдиної спільної мети, визначеної установчими документами суб'єкта господарювання [2, с. 92].

Автор Л. Хомич зазначає, що поєднуючи економіку і психологію, відображаючи їх зв'язки між собою, вона описує і пояснює поведінку суб'єктів економічної взаємодії в ході різноманітних ринкових трансакцій – як у організаційному просторі підприємства (відносини між власниками капіталу і найманими працівниками – як власниками свого інтелектуального капіталу), так і в глобальному ринковому просторі (трансакції між виробниками продуктів і послуг). На прийняття їх рішень впливає багато чинників – не тільки суто економічних, а й тих, що лежать у площині цінностей людини, її життєвих пріоритетів, психотипу, а також – неписаних, але підтримуваних усіма правил соціуму, в якому перебуває людина тощо [4, с. 507].

Однак конфлікти між різними групами працівників, наприклад, бухгалтерами та користувачами інформації, можуть виникати через стереотипи та недостатню взаємодію. Для уникнення конфліктів важливо сприяти взаєморозумінню та співпраці, організовуючи спільні заходи та наради.

Насамперед автори Жук В., Гринявський С., Нагірська К. зауважують, що на етапі сьогодення діяльності підприємств вже традиційно має внутрішню та зовнішню спрямованість, як щодо користувачів своєї інформації, так і щодо самої інформації. В бухгалтерській роботі є також багато невирішених проблем і бухгалтерові доводиться працювати в умовах повної або часткової невизначеності. Не завжди стандарти бухгалтерського обліку, положення і методики пропонують необхідне рішення, яке можна використовувати в практичній роботі. Тому саме свобода думки бухгалтера, заснована на фактах, практиці та професійній думці формують – «реальну бухгалтерію» [3, с.33]

На нашу думку на підприємстві ключове значення мають також висококваліфіковані фахівці з бухгалтерського обліку та економіки. Тому що, саме вони контролюють дотримання облікової політики, визначеної згідно чинним законодавством. Правильне ведення бухгалтерського обліку господарських операцій гарантує достовірну фінансову звітність, що сприятиме привабленню інвесторів для майбутнього розвитку бізнесу. Однак наведемо в таблиці 2 за автором Роберт Халф [1] 5 причин чому стереотип бухгалтера, надзвичайно смішний.

Таблиця 1. 5 причин чому стереотип бухгалтера надзвичайно смішний

Причина	Спростування
Безглуздий міф №1: CPA — ботаніки з математики.	Однак більшість із нас добре розбирається в цифрах. Це стереотип бухгалтера, який має заслуги. Але ні в якому разі більшість із нас не є математичними геніями, які у вільний час розгадують неможливі рівняння. Деякі з нас не склали обчислення, і всіх нас цікавлять не тільки цифри, зокрема, але не обмежуючись цим, порятунок китів, кіновиробництво та тиждень моди. Ми також маємо вміння спілкуватися, приймати етичні рішення та творчо мислити[1].
Абсурдний міф №2: CPA — це нудно.	Таких чудових, розумних, цікавих людей ви знайдете в будь-якій іншій професії. Ми коливаємося від тихих до гучних, від серйозних до веселих, від інтровертів до екстравертів. Ненавидьте лише тому, що ми маємо аналітичний розум, здатний вирішувати справді складні проблеми[1].
Смішний міф №3: CPA призначені для сплати податків.	Ого. Податки — це лише частина галузі бухгалтерського обліку, і багато CPA не мають до них нічого спільного. CPA борються зі злочинністю білих комерційців, роблять бізнес успішним, допомагають світу стати фінансово грамотним, утримують міста та штати на плаву, керують фінансами справді важливих людей — і так далі, і далі[1].
Безглуздий міф №4: CPA — відлюдники.	Слухайте: те уявлення про CPA, яке є самотнім у кабінці з електронною таблицею, насправді є шахрайством. CPA керують компаніями та організаціями по всьому світу — і ми не робимо це на порожньому місці. Як тільки ви отримаєте свою першу роботу, ви побачите, що у вас є не тільки команда, з якою можна працювати цілий день, але й, ймовірно, виходите командою вночі. Візьміть це, бухгалтерський стереотип![1].
Обурливий міф № 5: CPA — це клопітки.	CPA люблять витратити гроші, якщо це є розумним рішенням на даний момент. Ось до чого все зводиться: до розумного вибору. І якщо якийсь великий марнотратник у компанії збирається зробити дурницю, що ж, поруч має бути мудрий CPA, щоб зупинити його[1].

Джерело: [1].

Стереотипи про бухгалтерів часто не відповідають дійсності і є результатом перебільшення або неправильного розуміння професії. Бухгалтери — це різноманітні, цікаві люди з широким колом інтересів та навичок, які відіграють важливу роль у бухгалтерському та бізнес-середовищі.

На нашу думку бухгалтерський облік відіграє важливу роль у відображенні правильності та достовірності облікової інформації підприємства. Він дозволяє аналізувати показники підприємства та приймати оптимальні управлінські рішення для подальшого розвитку. Контроль за веденням бухгалтерського обліку регулюється положенням про облікову політику, яке формується відповідно до чинного законодавства України.

Проте процеси організаційної взаємодії на підприємстві часто піддаються впливу зовнішніх чинників, зокрема інституційних, які формують стереотипи та впливають на сприйняття бухгалтерів. Уникнення конфліктів та покращення співпраці вимагає взаєморозуміння та спільних заходів з усіх соціально-професійних груп на підприємстві.

Список використаних джерел

1. BY ROBERT HALF. 5 Reasons the Accountant Stereotype is Supremely Ridiculous. 2017. URL: <https://www.roberthalf.com/us/en/insights/career-development/5-reasons-the-accountant-stereotype-is-supremely-ridiculous> (дата звернення: 02.05.2024).
2. Височан О. С. Вплив стереотипів на сприймання облікової інформації реципієнтом. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, березень 2018. № 8(36). С. 90–94.
3. Жук В., Гринявський С., Нагірська К. Стратегічне судження бухгалтера. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2021. Вип. 4. №28 С. 31-37. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2021-04-31-37> (дата звернення: 06.05.2024).
4. Хомич Л. Поведінкові стереотипи і результативність інноваційної діяльності підприємства. Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 18 лютого 2020 р. відп. ред. О. М. Полінкевич, Л. В. Шостак. Луцьк, 2020. С. 507-509. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/17520/1/Khomych%20507-509.pdf> (дата звернення: 05.05.2024).

УДК 657.1

Біла Юлія,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет

ОБЛІК БІОЕНЕРГЕТИЧНИХ АКТИВІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ КЛІМАТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ

Глобальна енергетична криза набирає обертів, показуючи залежність країн від викопного палива. Уряди ставлять перед собою завдання забезпечити одночасно сталу енергетичну систему та кліматичну нейтральність. У 2021 році група країн G7 (США, Канада, Великобританія, Японія, Німеччина, Франція, Італія) зобов'язалася досягти повної декарбонізації не пізніше 2050 року та скоротити вдвічі свої викиди CO₂ до 2030 року у порівнянні з 2010 роком. Україна у 2021 року також стала на шлях повної кліматичної нейтральності до 2060 року. В актуальній редакції Другого національно визначеного внеску України до Паризької угоди (НВВ2) поставлено мету щодо підтримання рівня викидів парникових газів у діапазоні 36–42% від здійснених 1990 році [1]. Однак, після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну такі цілі складніше реалізувати.

Використання відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) може бути ключем до повної декарбонізації країн, оскільки забезпечує кліматичну нейтральність у частині викидів CO₂ в атмосферу. Існують такі види ВДЕ: біоенергетика (енергія з біомаси), вітрова енергетика, гідроенергетика, навколишнє тепло (теплові насоси), сонячна фотоелектрика, сонячна теплова енергетика, геотермальна енергетика, енергія хвиль та припливів океану. У загальній структурі альтернативної енергетики у країнах Європейського союзу енергія біомаси займає лівову частку.

Враховуючи аграрний потенціал України, виробництво біомаси є пріоритетним напрямком розвитку національної енергетичної системи та реалізації стратегії декарбонізації. Однією з проблем, що стоять на шляху використання зазначеного методу подолання

енергетичної та кліматичної криз, є відсутність розробленої методики обліку біомаси та відображення інформації про її наявність у складі біоенергетичних активів аграрних підприємств.

Дослідження у напрямку використання біомаси, як провідного джерела енергії, набувають все більшої актуальності. Зокрема, отримання якісної і правдивої інформації про біомасу, шляхом застосування коректної методики її обліку, є одним з пріоритетних завдань науковців.

Л. Гуцаленко, В. Фабіянська [3] пропонують комплексну методику обліку біопалива та біомаси з виокремленням окремого субрахунку 200 «Біопаливо» у рахунку 20 «Виробничі запаси» та аналітичного рахунку 2011 «Біомаса», а також рядок 790 «Біологічне паливо» у розділ VIII «Запаси» Приміток до річної фінансової звітності підприємства. Погоджуємось з позицією авторів, щодо необхідності виділення окремого рядка для відображення біопалива, але вважаємо доцільним також аналогічне виокремлення інформації про біомасу у фінансовій звітності підприємства.

І. Кочут [4] розкрив специфіку обліково-аналітичного забезпечення окремих витрат на відновлювальні види енергетики в Україні. Зокрема, обґрунтував вибір кожного окремого методу обліку витрат і калькулювання собівартості у сфері біоенергетики. Враховуючи тенденції зміни клімату, І. Замула та ін. [5] розробили теоретичні положення і практичні рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку виробництва біопалива з біомаси для забезпечення реалізації Цілей сталого розвитку. Схожі дослідження, але з конкретними прикладами статей витрат на виготовлення біопалива в Україні, провів В. Дерій [6]. Натомість, Domingues Joao et al. (2022) [7] дослідив методику формування собівартості біомаси у різних країнах світу, що дозволило глобально оцінити фактори впливу та врахувати міжнародний досвід у вітчизняних дослідженнях. Kousar Sajida et al. (2023) [8] описав важливість логістичних витрат у формуванні кінцевої собівартості біомаси, яка, у свою чергу, впливає на вартість біопалива.

Наявні дослідження розв'язують ряд важливих питань у використанні біомаси як відновлювального джерела енергії, проте невирішеним залишається питання виокремлення біомаси як окремого об'єкта на рахунках бухгалтерського обліку аграрних підприємств.

Оскільки біомаса може бути використана лише після того, коли відбудуться всі стадії технологічної обробки для перетворення у біопаливо або біокомпоненти, пропонується розглянути її як напівфабрикат. Для обліку наявності та руху біомаси відкрити субрахунок 251 «Біомаса» до рахунку 25 «Напівфабрикати» та аналітичні рахунки відповідно до її видів (біомаса рослинного походження, біомаса тваринного походження, мікробіодорості, промислові та побутові відходи). Така деталізація інформації дозволить оцінити наявність та рух біомаси та стане джерелом для відображення її окремим рядком у фінансовій звітності.

Декарбонізація, з одночасним подоланням енергетичної кризи, можлива завдяки розвитку біоенергетики. Використання енергії з біомаси є пріоритетним напрямком розвитку України як аграрної держави. Коректне формування ціни на біопаливо можливе за умови якісного відображення наявності та руху біомаси на рахунках бухгалтерського обліку на етапі виробництва. Для реалізації даного підходу необхідно виготовлену власними силами біомасу спершу оприбутковувати як сільськогосподарську продукцію (основну чи побічну) та оцінювати відповідно до Методичних рекомендацій № 132. Згодом, ту її частину, що буде використовуватися виключно у енергетичних цілях перевести до складу біомаси на окремий субрахунок.

Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані у напрямку удосконалення методики обліку виробництва біопалива і біокомпонентів та створення окремого звіту про біоенергетичні активи аграрних підприємств.

Список використаних джерел

1. Міністерство екології та природних ресурсів України. Цілі кліматичної політики України до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-cili-klimatichnoyi-politiki-ukrayini-do-2030-roku> (дата звернення: 08.12.2023).

2. Біоенергетична асоціація України. Виробництво теплової та електричної енергії з біомаси в ЄС. URL: <https://uabio.org/wp-content/uploads/2023/11/1.-Geletuha-G.-G.-Vyrobnytstvo-teplovoyi-ta-elektrychnoyi-energiyi-z-biomasy-v-YES.pdf> (дата звернення: 08.12.2023).
3. Гуцаленко Л. В., Фабіяньська В. Ю. Організація обліку і контролю витрат на виробництво біологічного палива: монографія. Вінниця: Едельвейс і К, 2013. 272 с.
4. Кочут І. І. Обліково-аналітичне забезпечення витрат на відновлювані види енергетики в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2016. № 1 (47), Т. 2. С. 418-421.
5. Замула І. В., Травін В. В., Зузанська, В. А. Облікове забезпечення виробництва біопалива в умовах реалізації Україною цілей сталого розвитку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 2 (100). С. 17-25.
6. Дерій В. Облік і контроль за витратами на виробництво біопалива. *Економічний аналіз: Збірник наук. праць каф. економічного аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту*. Тернопіль, 2010. Вип. 6. С. 414-419.
7. Domingues J.P., Pelletier C., Brunelle T. Cost of ligno-cellulosic biomass production for bioenergy: A review in 45 countries. *Biomass and Bioenergy*. 2022. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.biombioe.2022.106583>.
8. Kousar S., Sangi N. M., Kausar N., Agarwal P., Ozbilge, E., Bulut, A. Optimizing transportation cost for biomass supply chain. *Thermal Science*. 2023. 27 (Spec. issue 1). 245-251.

УДК 657.6.

Буравська Валерія,
здобувачка освітнього рівня магістр за спеціальністю 071 Облік оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Садовська Ірина,**
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

АВТОМАТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний бізнес неможливий без передового програмного забезпечення та інформаційних технологій, які допомагають оптимізувати робочі процеси та підвищити ефективність управління. Одним із основних напрямків у цьому контексті є автоматизація обліку готової продукції.

Система контролю реалізації продукції відіграє важливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства, оскільки впливає на фінансові показники, які є узагальнюючим показником діяльності підприємства. У цьому випадку завдання бухгалтера полягає в тому, щоб забезпечити менеджерів інформацією про функціональні характеристики збуту продукції, спланувати майбутні операції та уникнути суб'єктивізму в процесі прийняття рішень.

Впровадження сучасних програмних засобів та інформаційних технологій в облік готової продукції є важливим кроком для підвищення ефективності бухгалтерського обліку у підприємствах.

Автоматизація процесів обліку готової продукції дозволяє значно зменшити людські помилки та збільшити точність фінансової звітності.

Сучасні програмні засоби для бухгалтерського обліку надають широкі можливості для аналізу фінансової діяльності підприємства та прогнозування його розвитку.

Інтеграція програмних засобів обліку готової продукції з іншими підсистемами управління (наприклад, складським обліком або управлінням виробництвом) сприяє оптимізації виробничих процесів та підвищенню продуктивності підприємства.

Використання інформаційних технологій у бухгалтерському обліку дозволяє забезпечити швидкий доступ до необхідної інформації та зручність у її обробці для керівництва підприємства.

Необхідною складовою впровадження програмних засобів є навчання персоналу, що забезпечує високий рівень компетентності у користуванні цими засобами та використанням їх потенціалу на повну.

Забезпечення захисту конфіденційної інформації є одним із пріоритетних завдань при впровадженні програмних засобів бухгалтерського обліку, що вимагає впровадження ефективних систем кібербезпеки.

Постійний моніторинг та оновлення програмних засобів є необхідними для забезпечення їхньої відповідності актуальним вимогам та технологічному прогресу.

Ефективна комунікація між бухгалтерським відділом, ІТ-спеціалістами та керівництвом підприємства є ключовим чинником успішного впровадження та функціонування програмних засобів бухгалтерського обліку.

Автоматизація бухгалтерського обліку готової продукції є не лише інструментом оптимізації бізнес-процесів, але й важливим етапом у розвитку підприємства, спрямованим на підвищення його конкурентоспроможності.

Автоматизація обліку готової продукції із застосуванням сучасних програмно-інформаційних технологій є важливим кроком у розвитку сучасної компанії. Це дозволяє підвищити ефективність управління фінансами, знизити ризики та забезпечити конкурентоспроможність на ринку. Але важливо пам'ятати, що успіх автоматизації залежить від правильного вибору програмних засобів, їх інтеграції та безпеки даних.

Готовою продукцією вважаються конкретні вироби, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають встановленим стандартам чи технічним умовам, прийняті відділом технічного контролю і здані на склад або безпосередньо замовнику.

Наразі в Україні використовують різні програми для бухгалтерського обліку, серед яких виділяється "1С: Бухгалтерія". Ця програма відрізняється тим, що для кожного підприємства можна налаштувати свою конфігурацію, постійно оновлюється відповідно до законодавства, надається підтримка та навчання персоналу. Для обліку готової продукції також використовується програма "Своя технологія", яка дозволяє вести облік складу, аналізувати продажі та здійснювати взаємодію з клієнтами та постачальниками. Не всі підприємства можуть собі дозволити використання цих програм, тому банки, наприклад ПАТ КБ "Приватбанк", пропонують безкоштовну онлайн-бухгалтерію. Автоматизовані системи обліку дозволяють ефективно керувати бізнесом, прискорюють операції та заощаджують час та кошти підприємства. Однак, вибір програмного забезпечення для бухгалтерського обліку вимагає ретельного аналізу та оцінки.

Основні функції автоматизації обліку готової продукції включають:

Облік складу: Ведення детальної інформації про наявність готової продукції на складі, включаючи кількість, розміри, вартість та інші характеристики.

Аналіз продажів: Відстеження обсягів продажів готової продукції за певний період, ідентифікація популярних товарів та прогнозування попиту.

Управління замовленнями: Обробка та виконання замовлень на готову продукцію, віднесення замовлення до відправлення клієнту.

Взаємодія з постачальниками: Співпраця з постачальниками для забезпечення постачання необхідних матеріалів та складальних компонентів.

Фінансовий облік: Відстеження витрат на виробництво готової продукції, розрахунок вартості товарів та прибутку.

Контроль якості: Моніторинг якості готової продукції та виявлення відхилень від стандартів якості.

Внаслідок дослідження систем бухгалтерського обліку на підприємствах виявлено, що хоча багато компаній перейшли на автоматизовану систему обліку, проте багатьом керівникам не вистачає рівня автоматизації, що відповідає їхнім потребам. Фізично та морально застарілі інформаційні системи та різноманітні програми не завжди забезпечують керівникам оперативну та достовірну інформацію, необхідну для прийняття стратегічних рішень. При вирішенні цієї проблеми необхідний цілеспрямований вибір програмного забезпечення, що ґрунтується на комплексній системній оцінці. Система повинна бути функціональною, забезпечувати повний облік та враховувати специфіку галузі діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. ELARTU – Інституційний репозитарій ТНТУ імені Івана Пулюя:
URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/3359/2/TNTUB_2014v73n1_O_Pavelchak-Danilyuk-Interpreting_209-218.pdf (дата звернення: 06.05.2024).
2. Журнал Агросвіт - наукове фахове видання з питань економіки.
URL: http://www.agrosvit.info/pdf/19_2010/7.pdf (дата звернення: 08.05.2024).
3. Education and Science. URL: https://www.rusnauka.com/16_ADEN_2011/Pedagogica/2_89071.doc.htm (дата звернення: 08.05.2024).

Вакуліна Анастасія,
здобувачка освітнього рівня бакалавр за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Садовська Ірина,**
доктор економічних наук, професор,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ВПЛИВ БЮДЖЕТУВАННЯ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах, коли економічна ситуація в світі постійно змінюється, а конкуренція на ринку зростає, для підприємств стає все більш важливим ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами. Одним з ключових інструментів для цього є бюджетування. Бюджетування дозволяє нам чітко формувати цілі та розробляти плани їх досягнення, відстежувати витрати та за потреби вносити корективи. Завдяки бюджетуванню ми можемо визначати, які ресурси необхідні для досягнення цілей, та використовувати їх максимально ефективно, а також допомагати підприємству бути готовим до непередбачуваних ситуацій та мінімізувати їх негативний вплив. Саме тому ефективне бюджетування є одним з ключових факторів успіху суб'єкта господарювання, а постійні зміни в економіці збільшують потребу в гнучкому та ефективному плануванні використання фінансових ресурсів. Також, щоб бути конкурентоспроможним, підприємство повинно максимально ефективно використовувати всі свої ресурси, що досягається завдяки ефективному бюджетуванню.

Існує безліч науковців, які також досліджували це питання. Svein Bråthen та Erlend Kvaal у своїй праці "The Impact of Budgeting on Firm Performance: A Survey of Norwegian Companies" (Вплив бюджетування на результативність підприємства: огляд норвезьких компаній) аналізують вплив бюджетування на фінансові результати норвезьких компаній та визначають ключові чинники, як і визначають успішність бюджетного процесу. Також дана тема згадується Герасимчуком О. В. у економічному віснику «Бюджетування як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства».

Метою написання даної роботи є дослідити вплив бюджетування на різні аспекти діяльності підприємства, визначити позитивні та негативні сторони бюджетування.

Бюджетування допомагає підприємству збалансувати свої фінансові ресурси та розподілити їх на найбільш прибуткові напрямки, що сприяє збільшенню прибутковості та загальної результативності.

Через використання бюджетування підприємство може створити систему стимулів для свого персоналу, пов'язану з досягненням бюджетних показників, що сприяє підвищенню мотивації та залученості працівників до досягнення цілей.

Бюджетування допомагає підприємству визначити пріоритетні напрямки розвитку та інвестицій, що сприяє більш ефективному використанню ресурсів та досягненню стратегічних цілей.

Шляхом порівняння фактичних показників з планованими бюджет дозволяє підприємству аналізувати свою результативність, виявляти сильні та слабкі сторони своєї діяльності та приймати відповідні заходи для покращення продуктивності [1].

Головною умовою ефективності господарської діяльності підприємства є комплексний підхід до процесу бюджетування і використовується в таких сферах:

1) загальне управління – належна координація всіх структур підприємства відповідно до ресурсних можливостей та чітке визначення місця кожної функції: виробничої, фінансової, комерційної, адміністративної;

2) управління комерційною діяльністю – постійна зайнятість керівників у маркетинговій діяльності для точних прогнозів та ідентифікації більш ефективних комерційних дій, які відповідатимуть наявним ресурсним можливостям в їх здійсненні;

3) фінансовий менеджмент – визначення розміру суми, яка має забезпечувати фінансування, визначення та регулювання обсягу витрат підприємства та формулювання уявлень про структуру організації;

4) управління витратами – сприяння використовувати ресурси доцільно та за призначенням, пошук шляхів зниження витрат.

Процес бюджетування має цілу низку переваг, які приводять підприємство до збільшення прибутку, підвищення конкурентоспроможності та ліквідності. Проте слід відзначити й негативні аспекти процесу бюджетування для підприємства.

До переваг процесу бюджетування належать:

- позитивний вплив на мотивацію колективу;
- координація роботи підприємства загалом;
- аналіз бюджету дає можливість вчасно вносити зміни;
- підвищення якості складання бюджету з кожним наступним періодом;
- удосконалення процесів розподілу ресурсів;
- гарантоване адаптування в новому колективі за допомогою розуміння поставлених цілей у плані бюджетування підприємства;
- гнучкість управління;
- підвищення рівня комунікації [2].

З недоліків – система бюджетування трудомісткий процес, що зрозумілий далеко не для всіх менеджерів. Іноді виникають труднощі з виконанням планів, передачею інформації від керівних ланок до лінійних співробітників, що може демотивувати команду. Такі збої відбуваються через нерозуміння суті бюджетування, його користі та елементарних основ побудови системи бюджетів у компанії [3].

Крім того, процес бюджетування може бути занадто бюрократизованим, що може призвести до втрати часу та ресурсів, а занадто жорсткі бюджети можуть обмежувати гнучкість підприємства та його здатність реагувати на зміни ринкових умов.

Отже, підсумовуючи, можна дійти висновку, що бюджетування може мати як позитивний, так і негативний вплив на результативність підприємства. Для того, щоб бюджетування було максимально ефективним, важливо його правильно розробити та впровадити. При розробці бюджету важливо враховувати цілі підприємства, його ресурси та ризики, з якими воно може зіткнутися. Бюджети повинні бути гнучкими та можливими для коригування у міру зміни обставин. Також важливо налагодити ефективну систему контролю за виконанням бюджету. Крім того, керівництво та працівники підприємства повинні бути залучені до процесу бюджетування.

Список використаних джерел

1. Величко В. В. Конспект лекцій з дисципліни «Економічне управління підприємством» (для студентів усіх форм навчання спеціальності 051 – Економіка). Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 41 с.
2. Ткаченко А. В. Система бюджетування як провідна ланка фінансового планування бізнес-процесів підприємства. 35 с.
3. Бюджетування на підприємстві: що містить та як організувати. *ФІНАНСОВА АКАДЕМІЯ АКТИВ*. URL: <https://finacademy.net/ua/materials/article/osnovy-byudzhetirovaniya-na-predpriyatii> (дата звернення: 09.05.2024).

УДК 657

Вакуліна Анастасія,
здобувач освітнього рівня бакалавр за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Шматковська Тетяна,**
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ У НАДАННІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

Інформаційні технології надають значний потенціал для покращення ефективності та точності аудиторських процесів. Підприємства активно продовжують впроваджувати цифрові технології у свою діяльність, що створює нові виклики для аудиторів, тому вони повинні мати розуміння про те, як ці технології впливають на облік і фінансову звітність, і як це впливає на аудиторські процедури. Із зростанням складності та обсягів даних традиційні методи аудиту стають неефективними та трудомісткими, тому використання інформаційних технологій

дозволяє автоматизувати багато завдань аудиту, роблячи його більш економним, швидким та точним. Також, варто зауважити, що аудиторам необхідно використовувати інформаційні системи та технології для виявлення та оцінки ризиків, таких як кібербезпека, шахрайство та фальсифікація даних. Говорячи про ризики, не можна не звернути увагу на те, що зацікавлені сторони, такі як інвестори, кредитори тощо, вимагають від підприємств якомога більше прозорості та звітності. У зв'язку з цим, аудиторські звіти, підготовлені з використанням інформаційних технологій, є більш надійними та інформативними. Що стосується змін у нормативних вимогах, то законодавство та стандарти аудиту постійно оновлюються, саме тому аудитори повинні слідкувати за змінами та адаптовувати свою практику відповідно до нових вимог.

У дослідженнях, які вже проводились у цій області, виявлено, що ефективне використання інформаційних систем і технологій може значно покращити результативність аудиторських послуг, зменшити ризики помилок і підвищити довіру сторін до аудиторських звітів. Дослідження також показали важливість навичок аудиторів у роботі з сучасними технологіями та їх здатність адаптуватися до швидкого розвитку інформаційного середовища.

У своїй праці «Вплив автоматизації на аудиторський ризик» (The Impact of Automation on Audit Risk) Beasley J.M. і Courtis J.L. досліджують, як автоматизація може допомогти аудиторам знизити ризик аудиту. Dyker D.F. і Cheng T.H. у «Аудит в епоху хмарних обчислень» (Auditing in the Cloud Computing Era) аналізують, як аудитори можуть адаптувати свою практику до хмарних обчислень. Alessandro D'Attoma, Maria Stella de Biase, Francesco Caputo у роботі «Вплив інформаційних технологій на бухгалтерську професію: Емпіричне дослідження якості аудиту» (Impact of information technology on the accounting profession: An empirical study on audit quality) аналізують вплив використання інформаційних технологій на якість аудиту.

Метою даної роботи є дослідити роль та вплив сучасних інформаційних систем і технологій на процеси надання аудиторських послуг та виявити можливості їх ефективного використання для підвищення якості, ефективності та надійності аудиторських процедур.

Інформаційні системи створені для покращення управління та надання спеціалістам необхідної інформації для прийняття рішень. Завдяки цьому досягається підвищення якості управління, забезпечення спеціалістів необхідною інформацією для прийняття рішень, ефективне виконання функцій та процедур управління [1].

Впровадження сучасних інформаційних систем у аудиторську діяльність дозволяє автоматизувати багато рутинних завдань, таких як збір даних, тестування контролів та формування звітів, що сприяє підвищенню ефективності аудиторських процедур, надійності і об'єктивності результатів та зниженню ризику помилок. Використання аналітичних інструментів і біг-даних дозволяє аудиторам отримувати і аналізувати інформацію в реальному часі, що полегшує виявлення потенційних ризиків і невідповідностей, швидше реагувати та забезпечувати високу якість аудиту.

Однією із корисних технологій для аудитора є технологія блокчейн. Це революційна технологія, яка дозволяє безпечно, надійно та прозоро зберігати всі дані за допомогою мережі комп'ютерів. Мережа блокчейну завдяки організованим блокам захищена від будь-яких зовнішніх втручань, оскільки на це потрібна була б згода всіх її учасників [2].

Штучний інтелект та машинне навчання можуть бути використані для автоматизації багатьох завдань аудиту, таких як оцінка ризиків, виявлення шахрайства та аналіз тексту. Це може допомогти аудиторам покращити ефективність та точність своєї роботи.

Для аудиторів стає все важливішим використовувати технології візуалізації даних не лише для більш ефективного представлення результатів аудиту зацікавленим сторонам, але й для того, щоб допомогти зрозуміти величезні масиви даних. У практиці широко використовують програмне забезпечення та служби, такі як Power BI, Tableau та Infogram, а також фреймворки на основі Python, такі як Plotly та Matplotlib, для вирішення цього завдання.

Для подолання обмежень програмного забезпечення електронних таблиць для аналізу великих обсягів даних використовуються спеціалізовані програмні забезпечення, такі як ACL, IDEA або Arbutus. Окрім того, аудитори застосовують Robotic Process Automation (RPA), який автоматизує рутинні бізнес-процеси. Це дозволяє їм швидко аналізувати великі обсяги даних з

різних джерел, щоб виявити закономірності, які було б складно помітити вручну, виявляти відхилення від норм, тренди та закономірності у фінансових показниках, виявляти потенційні шахрайства, помилки та інші проблеми у фінансових операціях [3].

Отже підсумовуючи, можна стверджувати, що інформаційні системи і технології є потужним інструментом, який може допомогти аудиторам покращити якість, ефективність та надійність аудиторських процедур. Аудитори, які не встигають за останніми досягненнями в цій галузі, ризикують втратити свою конкурентоспроможність.

Разом з тим важливо зазначити, що інформаційні системи і технології не є панацеєю від усіх проблем аудиту. Існує ряд ризиків, пов'язаних з використанням інформаційних систем і технологій, таких як ризики кібербезпеки та ризики помилок даних. Аудиторам необхідно ретельно оцінювати ці ризики та вживати заходів для мінімізації їх впливу.

Список використаних джерел

1. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті: Навчальний посібник. Луцьк: ПВВ ЛНТУ, 2012. 240 с.
2. Все про блокчейн: як працює, хто користується, де застосовують. ТСН. URL: <https://tsn.ua/groshi/vse-pro-blokcheyn-yak-pracyuye-hto-koristuyetsya-de-zastosovuyut-2378878.html> (дата звернення: 07.05.2024).
3. Sumaya Al Marzooqi(2021), Promising Technologies For Future-Proofing Public Sector Audit Work, International Journal of Government Auditing. URL: <https://intosaijournal.org/promising-technologies> (дата звернення: 07.05.2024).

УДК 657

Василішин Станіслав,
доктор економічних наук, професор,
директор ТДВ «Інститут обліку і фінансів» НААН,
провідний науковий співробітник відділу обліку та оподаткування,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

Нежид Юлія,
доктор філософії з менеджменту,
науковий співробітник ТДВ «Інститут обліку і фінансів» НААН,
старший науковий співробітник відділу обліку та оподаткування,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

ЕКОЛОГІЧНІ ВИТРАТИ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ ТА СКЛАДОВА ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Цілі сталого розвитку, визначені ООН, є основоположною траєкторією для гармонійного розвитку людства та роблять можливим збереження довкілля для наступних поколінь. Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [1] визначено інституційні механізми досягнення цільових орієнтирів, вагому складову яких становлять екологічні аспекти. Поряд із низьким рівнем екологічної свідомості громадян, сьогодні гострою проблемою є низький рівень екологічної відповідальності суб'єктів господарювання в Україні, особливо в аграрному секторі економіки.

Нерозумне використання природних ресурсів, особливо сільськогосподарських угідь, надмірна хімізація виробництва, забруднення повітря, води та ґрунту внаслідок інтенсивного аграрного виробництва є причиною негативних екологічних впливів на агроценози. Це актуалізує необхідність розкриття інформації щодо екологічних витрат в інтегрованій звітності і, як наслідок, – досягнення прозорості та відповідальності аграрного бізнесу.

Інтегрована звітність – це підхід до звітності, який об'єднує фінансові та нефінансові аспекти діяльності підприємства, зокрема екологічні, соціальні та управлінські (ESG) показники, у єдиному звіті. Сутність інтегрованої звітності полягає в наданні всебічного погляду на діяльність підприємства, що дозволяє зацікавленим сторонам отримати повну картину про те, як підприємство створює цінність у короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Екологічні витрати аграрного підприємства – це витрати, пов'язані з впровадженням заходів, спрямованих на зменшення негативного впливу на довкілля, підтримання екологічної

безпеки та забезпечення сталого розвитку. Ці витрати можуть включати різні аспекти діяльності підприємства, від використання екологічно чистих технологій до відповідності нормативним вимогам та збереження природних ресурсів.

У сучасних наукових дослідженнях поширена ідея встановлення сфер впливу антропогенних факторів на екосистеми та їх відповідне відображення в системі бухгалтерського обліку залишається досить дискусійною [2, 3, 4]. Екологічний облік особливо обмежений моделями обліку та звітності відображення промислових відходів, виснаження природних ресурсів та сплати екологічних податків. Водночас сільськогосподарське виробництво як фактор антропогенного впливу на агроекосистеми зумовлює необхідність включення до екологічного обліку суттєвої інформації про негативний вплив на довкілля та екологічні витрати.

Концептуальне бачення авторів моделі обліку екологічної діяльності аграрних підприємств полягає у виявленні інформаційних потоків про можливі негативні впливи сільськогосподарського виробництва на екосистеми та екологічні витрати на відновлення екосистем, суттєве усунення відходів. Це досягається шляхом практичної побудови екоорієнтованої облікової політики, яка дозволить сформувати екологічний блок інтегрованої звітності. Як наслідок, це допоможе задовольнити інформаційні запити зовнішніх і внутрішніх зацікавлених сторін щодо екологічної діяльності.

У сучасній літературі існує багато підходів до класифікації екологічних витрат, які розподіляються за критеріями діяльності, характером впливу на навколишнє середовище, періодичністю, можливістю оцінки, видом, метою та джерелом фінансування. Професор І. Садовська наголошувала на необхідності поділу екологічних витрат на ті, що відносяться до конкретних видів рослинництва чи тваринництва, та загальнопромислові екологічні витрати на сільськогосподарських підприємствах [4].

На нашу думку, основним критерієм класифікації екологічних витрат у бухгалтерському обліку має бути їх функціональне призначення та можливість віднесення до конкретного елемента витрат, що спростить складання інтегрованої звітності. З метою реалізації моделі обліку екологічної діяльності як чинника сталого розвитку агроекосистем на технологічному етапі ми пропонуємо розділити екологічні витрати на п'ять груп:

- 1) витрати на екологічні податки;
- 2) витрати природоохоронної діяльності;
- 3) витрати на відновлення агроекосистем;
- 4) витрати на утилізацію відходів;
- 5) витрати на екологічний імідж та відповідальність.

При цьому пропонуємо виокремити окремі аналітичні рахунки обліку екологічних витрат в складі рахунків 23 «Виробництво», 91 «Загальнопромислові витрати» чи 92 «Адміністративні витрати» залежно від масштабу та цільової спрямованості їх здійснення, а також можливості віднесення на конкретний об'єкт обліку витрат.

Екологічний облік відіграє ключову роль у збереженні агроценозів, оскільки забезпечує систематичний збір, аналіз і звітність даних про вплив сільськогосподарської діяльності на навколишнє середовище. Завдяки екологічному обліку аграрні підприємства можуть відстежувати використання природних ресурсів, рівень забруднення ґрунту, води та повітря, а також ефективність впроваджених екологічних заходів. Це дозволяє своєчасно виявляти та мінімізувати негативні екологічні впливи, розробляти та впроваджувати стратегії сталого розвитку, зокрема зменшення використання хімічних добрив і пестицидів, оптимізацію зрошення та збереження біорізноманіття. Саме екологічний облік допомагає аграрним підприємствам працювати ефективніше, знижуючи їх екологічний слід і підтримуючи баланс у природних системах.

Отже, інтегрована звітність забезпечує більш прозоре і відповідальне управління, дозволяючи підприємствам продемонструвати свою стійкість і соціальну відповідальність. Вона сприяє прийняттю більш обґрунтованих рішень інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами, оскільки надає більш повну інформацію про ризики та можливості, пов'язані з екологічними та соціальними аспектами діяльності. У результаті, аграрні підприємства, що впроваджують інтегровану звітність, можуть підвищити свою конкурентоспроможність, залучити більше інвестицій та зміцнити свої позиції на ринку завдяки більш відповідальному та стійкому підходу до ведення бізнесу.

Сутність екологічних витрат полягає у тому, що вони спрямовані на створення умов для довгострокового сталого розвитку аграрного підприємства. Інвестиції в екологічні заходи можуть призводити до зниження витрат на усунення наслідків екологічних проблем, покращення іміджу підприємства та забезпечення його конкурентоспроможності на ринку. Саме тому інформація про розмір та структуру екологічних витрат, яка ґрунтується на даних екологічного обліку має стати важливою та невід'ємною складовою інтегрованих звітів ще ширшого кола аграрних підприємств.

Список використаних джерел

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 06.05.2024).
2. Zhuk V.M., Vasylishyn S.I., Utenkova K.O., Kovalova O.V., Yarova V.V., Skolotiy I.V., Kiryushina L.Yu. The accounting improvement of ecological activity and agroecosystems conservation. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (1). Pp. 209-217. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/9338/1/Vasylishyn_Ukrainian_Journal_of_Ecology_11_article_2021.pdf (Accessed May 10, 2024).
3. Замула І.В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2010. 440 с.
4. Садовська І. Б. Класифікація екологічних витрат для цілей управлінського обліку. *Економічні науки*. Серія: Облік і фінанси. 2014. Вип. 11(1). С. 223-234.

УДК 657.6.

Войтович Віталій,
здобувач освітнього рівня магістр
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Скорук Олена,**
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ ФОП У 2024 РОЦІ

У 2024 році ФОПи (фізичні особи-підприємці) в Україні зіткнуться зі змінами у податковому законодавстві, зокрема через підвищення мінімальної заробітної плати (МЗП). Це підвищення вплине на річні порогові суми доходів для єдинників: для першої групи до 1 185 700 грн, для другої групи до 5 921 400 грн, а для третьої групи до 8 285 700 грн. Якщо підприємець перевищить ці ліміти, йому доведеться змінити групу або перейти на загальну систему оподаткування і сплатити 15% податку із суми перевищення.

Розмір єдиного соціального внеску (ЄСВ) також зросте через підвищення МЗП, становлячи 1562 грн на місяць з 1 січня 2024 року і 1760 грн з 1 квітня 2024 року. Варто пам'ятати, що сплата ЄСВ для ФОПів наразі є добровільною через звільнення від сплати під час воєнного стану, але несплата вплине на страховий стаж підприємця.

Ставки єдиного податку (ЄП) для ФОПів першої та другої груп зміняться: для першої групи ставка становитиме 10% від прожиткового мінімуму (302,8 грн на місяць), для другої групи – не більше 1420 грн. Для третьої групи ставки залишаться незмінними, оскільки вони прив'язані до доходу підприємця.

Крім того, з 2024 року для більшості ФОПів стане обов'язковим використання платіжних терміналів у населених пунктах з населенням понад 5000 осіб. Відсутність платіжного терміналу може призвести до штрафу від 1700 грн до 17 000 грн. Водночас відновляться податкові перевірки на 2024 рік, переважно зосереджених у сфері гуртової торгівлі та з найбільшою кількістю перевірок у Києві.

Отже, виходячи з описаної інформації можна дійти висновку, що основні зміни стосуються і здійснюються як наслідок підвищення мінімальної заробітної плати, що повпливало відповідно на граничний розмір доходів кожної групи, розмір ЄСВ.

1. Робота ФОПів у 2024 році: податки, звітність, можливості кредитування. *Укрінформ*: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3812514-robota-fopiv-u-2024-roci-podatki-zvitnist-mozlivosti-kredituvanna.html> (Дата звернення: 15.05.2024).
2. Податки, звітність, гранти для ФОПів у 2024 році: що нового. *Юридична Газета online*: веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/podatki-zvitnist-granti-dlya-fopiv-u-2024-roci-shcho-novogo.html> (Дата звернення: 15.05.2024).

УДК 657.6

Волошина Олена,
науковий співробітник відділу обліку та оподаткування,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ АУДИТОРІВ

При здійсненні аудиторської діяльності безперечно важливим є дотримання аудитором професійної етики. Джерелом етичних норм аудиторів є загальна теорія етики. Професійна етика включає певний кодекс правил, що визначає поведінку спеціаліста при виконанні його службових обов'язків, а також норм, які відповідають діючим законам та нормативним документам, відносинам в колективі, професійним знанням, глибокому усвідомленню моральної відповідальності за виконання професійних завдань. Вона існує лише у тих видах діяльності, що мають постійний характер, свої традиції й елементи морально-психологічного плану. Звісно ж усім цим вимогам відповідає аудиторська діяльність.

Зазначимо, що для врегулювання питань професійної етики аудиторів Міжнародною федерацією бухгалтерів було розроблено й затверджено Кодекс етики професійних бухгалтерів (аудиторів). Він визначає фундаментальні принципи професійної поведінки аудиторів, що виражають основні догмати професійної поведінки. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» передбачив для суб'єктів аудиторської діяльності обов'язок дотримуватися вимог Кодексу етики професійних бухгалтерів.

До фундаментальних принципів професійної етики аудиторів належать: незалежність, об'єктивність, професійна компетентність та належна ретельність, добросовісність, конфіденційність, професійна поведінка, технічні стандарти.

Безперечно одним з основних принципів в аудиті є незалежність. Він вимагає від аудиторів бути вільними від будь-якої зацікавленості, що незалежно від її дійсних наслідків може бути визнана несумісною з принципами порядності та об'єктивності. Зауважимо, що кожен аудитор обов'язково повинен бути професійно незалежним до суб'єктів перевірки, тобто не мати родинних стосунків, а також майнових інтересів. Етичні вимоги обмежують також й тривалість співпраці з одним клієнтом. Так, в Україні не рідше як один раз на сім років необхідно проводити ротацію керівника групи з завдання з надання впевненості. Незалежність персоналу аудиторської фірми може забезпечуватися через надання її управлінському персоналу робочого документу «Лист – інформування щодо наявності (відсутності) загроз під час надання аудиторських послуг». Наявність такого документу дає можливість своєчасно визначити загрози незалежності та вживати відповідні заходи щодо їх усунення.

Принцип об'єктивності у свою чергу поєднує справедливість і неупередженість при висловлюванні думки про об'єкт дослідження. Він насамперед забороняє ставити під загрозу всіх аудиторів їх професійне чи ділове судження через конфлікт інтересів, упередженість чи неправомірний вплив з боку інших осіб. Особливе значення об'єктивності суджень аудитора має при оцінці результатів фінансового звіту.

Професійна компетентність і належна ретельність повинні бути притаманні кожному аудитору. Професійну компетентність розділяють на дві фази: досягнення рівня професійної компетентності та підтримка професійної компетентності на належному рівні. Рівень професійної майстерності насамперед визначається стажем роботи, вивченням спеціальних та спільних дисциплін, здачею кваліфікаційного іспиту на отримання сертифікату аудитора. Підтримання ж професійних знань та навичок на високому рівні для надання якісних послуг

замовнику ґрунтується на сучасних тенденціях у практиці та методах роботи. В Україні професійна компетентність аудитора забезпечується безперервним професійним навчанням, мінімальний обсяг та тривалість якого складає 120 годин протягом трьох років поспіль за накопичувальною системою, але не менше 20 годин на рік. При цьому має бути обов'язково забезпечуватись диференціація видів безперервного навчання аудиторів (короткострокові освітні, тощо).

Необхідність належної ретельності пояснюється специфікою професії аудитора. Так, окремі неточності та помилки у звітності можуть залишатися невиявленими аудитором з об'єктивних причин, саме тому виникає аудиторський ризик. Аудитор не повинен засвідчувати абсолютну точність перевірених ним звітів, у своїй роботі він повинен виявляти належну (розумну) ретельність, тобто таку, яка знаходиться у межах здорового глузду. Аудитору слід проявляти професійний скептицизм та розуміти, що можуть існувати обставини, які спричиняють суттєве спотворення фінансової звітності.

Доброчесність, насамперед, передбачає відвертість та чесність при наданні аудиторських послуг. Вона полягає в наявності в аудитора таких рис як справедливість, правдивість, порядність у виконанні своїх професійних обов'язків. Доброчесність виключає надання хибних уявлень і здійснення аудитором будь-яких вчинків, які здатні похитнути довіру й прихильність громади в цілому до аудиторської професії, та направлена на встановлення доброзичливих стосунків між колегами та представниками інших аудиторських фірм.

Важливим правилом для аудитора є конфіденційність, тобто повне дотримання комерційної таємниці стосовно клієнтів, їх фінансового стану та господарських операцій. Не забуваймо, що аудитор не має права без належних і визначених повноважень розкривати отриману інформацію при наданні професійних послуг, а також використовувати її у своїх цілях або інтересах третіх осіб. Принцип конфіденційності отриманої інформації забороняє розголошувати факти виявлених при перевірках порушень. Необхідність дотримуватись конфіденційності зберігається й після закінчення відносин між аудитором та замовником. Слід пам'ятати, що в Україні за розголошення інформації, яка входить до складу комерційної таємниці, може бути застосована адміністративна та кримінальна відповідальність. Єдиним винятком із загального правила є рішення суду чи санкції прокурора.

На створення та підтримку доброї репутації професії аудитора в суспільстві спрямований принцип професійної поведінки. Переконані, що всіляка підтримка професії й прагнення об'єднати колег є найважливішою характеристикою професіонала. Аудитор зобов'язаний утримуватись від будь-якої поведінки, яка б дискредитувати фах. Він повинен бути сумлінним, доброзичливим, уважним до колег та клієнтів, захищати інтереси власників суб'єкта господарювання й суспільства в цілому; надавати поради та необхідну допомогу клієнтам, не забирати клієнтів у своїх колег, не ставитись зневажливо до роботи інших аудиторів, не перебільшувати свій набутий досвід та кваліфікацію, не виявляти щодо клієнтів хитрість, обман чи будь-які примусові методи підписання договору або виплати гонорару.

Обов'язковими до застосування аудитором при наданні своїх послуг є професійні норми та технічні стандарти. Аудитор зобов'язаний кваліфіковано і ретельно виконувати інструкції та вказівки клієнта й роботодавця, дотримуючись при цьому вимог об'єктивності, чесності, незалежності, чинного законодавства.

Отже, дотримання фундаментальних етичних принципів аудиторів виступає основою формування соціальної відповідальності. Результатом порушення аудиторами етичних правил є недовіра до фінансової звітності, яка може призводити до зниження рівня економічної безпеки. Саме тому неетична поведінка окремих аудиторів заслуговує засудження та покарання. Безпосередньо Аудиторська палата України в межах своєї компетенції за недотримання вимог професійної етики має право позбавляти аудитора права займатись аудиторською діяльністю на визначений нею термін.

Список використаних джерел

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
2. Порядок безперервного професійного навчання аудиторів, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20.07.2020 р. № 400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0999-20>

3. Рубитель О. Професійна поведінка аудитора – запорука довіри громадськості до професії. URL: <https://blog.liga.net/user/orubitel/article/32719>
4. Салова Н. Професійна етика аудитора: фундаментальні принципи. URL: https://www.pspaudit.com.ua/files/psp_14-19_salova.pdf

УДК 657

Гаврилюк Богдан,
магістр обліку і оподаткування,
Луцький національний технічний університет

АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Собівартість продукції представляє загальні витрати, понесені на виробництво товарів або надання послуг. Це включає витрати на сировину, матеріали, трудові ресурси, а також інші виробничі витрати, вона є ключовим показником, який допомагає визначити ефективність виробничого процесу, виявити резерви росту обсягу виробництва і реалізації продукції, забезпечення ритмічності, підвищення якості продукції і рівномірності виробництва. [1, с.42]. Аналіз собівартості допомагає підприємствам виявляти неефективність у виробництві, знаходити можливості для зменшення витрат та приймати обґрунтовані рішення щодо ціноутворення та слугує інструментом в управлінні витратами.

Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності та забезпеченню стабільного доходу. Зниження собівартості дозволяє збільшити прибуток, що є важливим для забезпечення фінансової стабільності підприємства, ефективне управління собівартістю допомагає не лише виживати в умовах конкуренції, але й розвиватися, інвестувати та розвиватись.

Питанням аналізу собівартості та виствітленням їх в своїх наукових роботах займається ряд вітчизняних та іноземних вчених і практиків. Науковці сходяться на думці, що головним завданням аналізу витрат підприємства і собівартості продукції є виявлення можливостей для зниження витрат через більш ефективне використання виробничих ресурсів підприємства.

Вибір методу аналізу собівартості залежить від способу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, робіт чи послуг. Виділяють такі основні способи обліку витрат і калькулювання собівартості: простий (попроцесний) облік, позамовний облік, попередільний облік, нормативний (стандартний) облік, директ-кост. Найчастіше використовується простий метод (попроцесний), де витрати розподіляються на кожен виробничий процес або стадію виробництва. Наприклад, витрати на сировину і матеріали, працю та інші витрати обліковуються окремо для кожної стадії виробництва, що дозволяє ефективно визначати, на якій стадії можна здійснити економії або оптимізувати процес, щоб знизити загальну собівартість продукції.

Загалом, аналіз собівартості здійснюється на основі прямих та непрямих витрат. Прямі витрати – ті, які можна безпосередньо віднести до виробництва конкретної продукції. Це, насамперед, витрати на сировину і матеріали, які безпосередньо використовуються у виробництві. Також до прямих витрат належать витрати на оплату праці працівників, зайнятих у виробництві конкретного продукту, включаючи основну зарплату та додаткові витрати, такі як соціальні відрахування. Всі ці витрати є необхідними для створення кінцевого продукту і безпосередньо впливають на його собівартість.

Непрямі витрати включають витрати, які не можна прямо пов'язати з виробництвом, але вони необхідні для загальної діяльності підприємства. Це загальновиробничі витрати, такі як утримання виробничих приміщень, амортизація обладнання, адміністративні витрати, пов'язані з управлінням підприємством, і комерційні витрати, які включають витрати на збут продукції та маркетинг, також належать до непрямих витрат. Ці витрати розподіляються між усіма виробленими продуктами і впливають на загальну собівартість.

Отже аналіз собівартості допомагає виявляти неефективності у виробництві та знаходити можливості для зменшення витрат та оптимізації виробничого процесу, що сприятиме розвитку підприємства. Важливим також є використання декількох видів обліку та вміння підлаштовуватись під ринок, технології та інновації, які в тій чи іншій мірі торкнуться кожного аспекту роботи підприємства.

1. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз : Навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2009. 251 с.

УДК 631.16

Гадзевич Андрій,
магістр обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану оцінювати та прогнозувати фінансовий стан підприємств досить складно, оскільки війна створює форс-мажорні обставини, що передбачають не тільки скорочення обсягів діяльності підприємств, але й часто його зупинку і навіть безповоротну втрату майна чи ресурсів. Такі обставини неможливо спрогнозувати, що ускладнює проведення аналізу, тому аналітикам та управлінцям доцільніше говорити про виживання, а не забезпечення фінансової стійкості. Однак, воєнний стан не завжди є кризою для бізнесу. За умови швидкого реагування на ринкові зміни формується можливість продовжувати роботу бізнесу в умовах війни, створювати умови для збереження активів та ресурсів і їх розвитку.

В умовах війни аналіз фінансового стану підприємства має будуватися на можливості формування «фінансових подушок безпеки», що дозволять швидко реагувати на форс-мажори, зокрема, на можливу втрату майна, трудових та матеріальних ресурсів, на пошук альтернативних варіантів заробітку та можливість кооперацій з іншими учасниками ринку. Війна дала можливість диверсифікувати діяльність, що дозволило багатьом підприємствам не тільки вижити, але й закріпитися на ринку, а в майбутньому, можливо, завоювати лідерські позиції. Саме тому ті підприємства, які в умовах війни постійно слідкують за зовнішніми викликами і відповідно до них налаштовують операційну діяльність, мають змогу вижити.

В умовах звичайної діяльності аналіз фінансового стану підприємства передбачає проведення аналізу структури майна, активів та джерел їх формування, показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. Воєнний стан передбачає виникнення нового стану підприємства, коли основною умовою роботи є забезпечення безпеки персоналу та клієнтам, формування платоспроможності за обов'язковими платежами та збереження персоналу. Відповідно до цього, необхідно налаштовувати фінансову систему, щоб вона могла підтримувати життєздатність бізнесу.

Якщо аналізувати ліквідність підприємств, то на початку війни чимало керівників вилучили кошти із обороту з метою їх збереження, і, як результат – практично кожне підприємство погіршило показники ліквідності, а період погашення короткострокової кредиторської заборгованості суттєво зріс. По мірі адаптації бізнесу воєнних дій, активність підприємств була частково відновлена, фінансова політика була орієнтована на акумулювання коштів для погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками, які стали основою для забезпечення логістики, виплату заборгованості за заробітної платою з метою збереження трудових ресурсів, стали недоступними товарні та банківські кредити. Фактично бізнес працює за власні кошти, тому показники ліквідності стають найвищими і передбачають мінімізацію ризиків неплатоспроможності перед постачальниками.

Кожне підприємство, що працює в умовах війни, зіткнулося із проблемою неможливості використання залучених коштів. Зазвичай постачальники продукції готові працювати із покупцями тільки на умовах повного розрахунку за поставлений товар. Ті підприємства, які надавали товарні кредити, почали гарантувати постачальникам повернення коштів відразу після отримання товарів (матеріалів чи сировини), таким чином зменшуючи фінансові ризики як для постачальників, так і для покупців. Більшість підприємств відмовилися від залученого капіталу і перейшли на самофінансування. Проте не кожне підприємство має достатньо власних

фінансових ресурсів, щоб відмовитися від використання залученого капіталу, тому вони змушені збільшувати внутрішню заборгованість, зокрема за заробітної платою, що негативно впливає на мотивацію персоналу підприємства. Таким чином, показники фінансової стійкості в умовах війни для багатьох підприємств стають вищими нормативних, а структура капіталу характеризується практично відсутністю заборгованості за розрахунками з постачальниками та за заробітної платою. За відсутності достатньої кількості власних фінансових ресурсів і неможливості покрити заборгованість перед постачальниками та персоналом, підприємства ймовірно очікує призупинення діяльності та погіршення показники фінансової стійкості, що спричиняє неплатоспроможність, а в подальшому банкрутство.

Основною характеристикою оборотності підприємств в умовах війни є нестабільність показника оборотності – він може коливатися в залежності від активності воєнних дій в тому чи іншому регіоні. Лише ті підприємства, які в умовах кризової ситуації під час різкого зменшення обсягів продажу реагують на зміни попиту на продукцію, налагодити поставки, мають змогу стрімко підняти обсяги збуту, зайнявши місця конкурентів, що закрилися або зупинили свою діяльність через війну.

Життєдіяльність бізнесу в умовах війни передбачає можливість утримання штату та забезпечення платоспроможності за податками та постачальниками. Часто керівники підприємства відмовляються від прибутку на користь допомоги армії, а тому працюють практично на межі беззбитковості.

Отже, основна мета аналізу фінансового стану підприємства в умовах війни – забезпечення фінансової можливості його розвитку в форс-мажорних обставинах, що вимагає коригування бізнес-моделі для того, щоб продовжити функціонування на ринку. Основними завданнями при цьому є організація безпеки для персоналу та клієнтів, збереження кадрів та забезпечення платоспроможності перед постачальниками. Відповідна фінансова політика здійснює вплив і на нормативні значення показників фінансової стійкості.

УДК 657

Городиський Микола,
доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
Державний університет «Житомирська політехніка»

Березний Олександр,
здобувач ступеня доктора філософії
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Державний університет «Житомирська політехніка»

ВПЛИВ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОРГАНІЗАЦІЮ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку являє собою постійний процес із глибокими розгалуженнями, що поширюються на організаційні інформаційні системи бухгалтерського обліку, економічний ландшафт сектору бухгалтерського обліку та професійну траєкторію самих бухгалтерів. Це розслідування намагається ретельно вивчити наслідки цифрової трансформації в сфері бухгалтерського обліку, з особливим акцентом на професіоналів бухгалтерського обліку. Використовуючи дослідницьку методологію в поєднанні з кількома тематичними дослідженнями, дослідження намагається отримати всебічну емпіричну основу.

Сектор бухгалтерського обліку суттєво змінюється, здебільшого через значні технологічні досягнення. Поява хмарних облікових рішень змінює підходи до організації бухгалтерського обліку, спонукаючи бухгалтерів переглянути операційні методології, щоб ефективно задовольняти нові, часто підвищені вимоги користувачів інформації. Серед зацікавлених сторін існує відчутна готовність перейти від традиційної паперової роботи у своїй професійній діяльності, таким чином переорієнтувавши увагу на управління операційною діяльністю.

Поява хмарних технологій виділяється як одна з найважливіших технологічних траєкторій. Хмарна технологія є втіленням платформи, на якій дані та програмне забезпечення стають доступними в Інтернеті повсюдно, без обмежень у часі чи просторі та сумісних із безліччю пристроїв з підтримкою Інтернету. У сфері хмарних обчислень кінцеві користувачі дистанційно взаємодіють із програмним забезпеченням через Інтернет або аналогічні мережі за допомогою постачальників хмарних послуг. Аналогічно, хмарний облік працює шляхом передачі даних у межі «хмари», де вони проходять обробку перед поверненням користувачу. Всі операційні аспекти відбуваються за межами підприємства, обходячи необхідність локальної інсталяції програмного забезпечення та обслуговування на окремих настільних терміналах, тим самим звільняючи підприємства від таких адміністративних перешкод.

Визначення хмарних технологій залишається неоднозначним. У рамках парадигми хмарних обчислень усі ресурси агрегуються в хмарних сховищах, таким чином надаючи користувачам доступ до нібито безмежних ресурсів і обчислювальних можливостей, що залежить від використання терміналів з підтримкою Інтернету. Вважається, що поняття та принципи роботи «хмарної бухгалтерії» вперше описано в 2011 році [3]. Вони окреслили хмарну бухгалтерію як застосування хмарних обчислень в Інтернет-доміні для створення віртуальної інформаційної системи бухгалтерського обліку. По суті, злиття хмарних обчислень з бухгалтерським обліком дає побудову хмарного обліку.

У сфері моделей хмарного середовища розвинулись різноманітні хмарні сервіси – інфраструктура, платформи та програмні додатки. Моделі хмарного середовища не є взаємовиключними, а навпаки, підприємства мають можливість вибрати комбінацію цих моделей або навіть використовувати їх усі одночасно.

Основні моделі хмарних сервісів охоплюють:

1. Інфраструктура як послуга (Infrastructure as a Service – IaaS). IaaS надає доступ за вимогою до ресурсів базової інфраструктури, включаючи можливості обчислень, зберігання, мережі та віртуалізації. Згідно з парадигмою IaaS, постачальник послуг бере на себе право власності та операційну відповідальність за базову інфраструктуру, а клієнтам доручається закупівля програмних компонентів, включаючи операційні системи, проміжне програмне забезпечення, дані та програми, і керування ними.

2. Платформа як послуга (Platform as a Service – PaaS). PaaS полегшує доставку та керування як апаратними, так і програмними ресурсами, необхідними для розробки, тестування, розгортання та адміністрування хмарних програм. Постачальники зазвичай надають набір проміжного програмного забезпечення, інструментів розробки та хмарних баз даних у своїх пропозиціях PaaS, спрощуючи життєвий цикл розробки додатків.

3. Програмне забезпечення як послуга (Software as a Service – SaaS). SaaS надає користувачам доступ до комплексного набору програм, розгорнутого як послуга. Рішення SaaS характеризуються своєю готовністю до використання, при цьому постачальники хмарних послуг беруть на себе відповідальність за управління та підтримку інфраструктури додатків, пропонуючи клієнтам бездоганний доступ і використання.

На додаток до вищезазначених моделей, поява безсерверних обчислень (serverless computing), які також називаються «Функція як послуга» (Function as a Service – FaaS), представляє модель, що розвивається в рамках хмарних сервісів. Безсерверні обчислення позбавляють підприємства потреби керувати або масштабувати інфраструктуру, пропонуючи новий підхід до розробки додатків, який характеризується простотою та функціональністю, керованою подіями.

Хмарний облік став основним механізмом, спрямованим на оптимізацію складних, повторюваних і ресурсомістких завдань, притаманних щоденній діяльності бухгалтерів [1]. Наслідки хмарного обліку виходять за межі простого процедурного спрощення, впливаючи на формулювання та виконання облікової політики. Через інфраструктуру хмарного обліку стає можливою автоматизація процесів, пов'язаних з обробкою запасів, виробництвом і управлінням [2]. Ця автоматизація передбачає створення автоматичних звітів, що описують транзакції інвентаризації через розподіл електронної документації, поряд із автоматичним складанням

списків заявок на важливе обладнання. Згодом, після перевірки, ці списки заявок надсилаються відповідним постачальникам, таким чином прискорюючи процеси закупівлі, одночасно зменшуючи витрати часу та праці. Використання рішень віртуалізації даних за допомогою хмарних серверів створює постійний і сталий контроль над рухом товарно-матеріальних цінностей. Таке об'єднання операційних і облікових функцій надає бухгалтеру комплексний контроль запасів, де завдяки цілісній інтеграції отримується інформація в реальному часі [4]. Отже, поява хмарного обліку породжує зміну моделі в практиках управління та організації бухгалтерського обліку, виходячи за межі звичайних методологій завдяки своїм трансформаційним можливостям.

Загальноновизнаними перевагами цифрової трансформації є автоматизація повсякденних завдань і зменшення помилок. Зростання ефективності від цифровізації операційних процесів звільняє бухгалтерів від рутинної роботи, одночасно полегшуючи перехід до безпаперового середовища. Однак, варто розуміти потенційні ризики та проблеми цифрової системи бухгалтерського обліку, де головним викликом є питання пов'язані з кібербезпекою та захистом даних. Очікування щодо розвитку цифрових навичок спеціалістів з бухгалтерського обліку в сучасному середовищі вимагають поєднання існуючих компетенцій із новими технологічними навичками.

Список використаних джерел

1. Dimitriu O., Matei M. Cloud accounting: a new business model in a challenging context. *Procedia Economics and Finance*. 2015. Vol. 32, pp. 665-671.
2. Lisoviy A., Kovalevska K. The problems and prospects of authorization of accounting at the enterprise. *Scientific Bulletin of Flight Academy. Section: Economics, Management and Law*. 2021. Т. 5. С. 29–35. URL: <https://doi.org/10.33251/2707-8620-2021-5-29-35>.
3. Ping C.H, Xuefeng. The application in medium-sized and small enterprises informatization of cloud accounting. *J. Chongqing University of Technology and Social Science*. 2011. Vol. 1, pp. 55-60.
4. Prichici C., Ionescu B. Cloud accounting—A new paradigm of accounting policies. *SEA—Practical Application of Science*. 2015. Vol. 1(7), 489-496.

УДК 657

Гринявський Сергій,
здобувач освітнього рівня PhG за спеціальністю 071 Облік оподаткування,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
Науковий керівник – **Жук Валерій,**
доктор економічних наук, професор, академік,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Система соціально-економічних відносин, що формується в Україні, зумовила необхідність змін інституційного забезпечення інформаційної системи сільськогосподарських підприємств, яка має відповідати сучасним методам управління. Одним з напрямків, який дозволяє підприємству забезпечити свою фінансову незалежність та можливість своєчасної реакції на наслідки дестабілізуючих впливів економічних і політичних процесів, є стратегічне управління.

Стратегічне управління – це діяльність, що полягає у виборі дій для досягнення довгострокових цілей підприємства в постійно мінливих умовах зовнішнього середовища [1]. Об'єктом системи стратегічного управління є не лише внутрішній потенціал підприємства, а й система взаємозв'язків із зовнішнім середовищем.

Стратегічне управління сільськогосподарськими підприємствами повинне формуватися з урахуванням змін умов ведення бізнесу і необхідністю врахування стану та динаміки зовнішнього середовища. Такі особливості функціонування бізнес-структур зумовлюють

зростання потреби в належному інформаційному забезпеченні для планування, контролю і прийняття ефективних управлінських рішень

На результативність та продуктивність діяльності аграрних підприємств часто вплив здійснює нераціональність управління ними. Основною проблемою, при цьому є відсутність системності при вжитті організаційних, економічних, соціальних і технологічних заходів. Так, наприклад нормування праці чи витрат, які повинні сприяти підвищенню продуктивності виробництва не дають бажаного результату без вжиття заходів з покращення організації та мотивації праці.

Врегулювання цього питання вбачаємо в системному поєднанні даних бухгалтерського обліку та методів стратегічного аналізу. Метою аналізу є осмислення перспектив, створення інформаційної і теоретичної бази (альтернатив) для прийняття управлінських рішень відносно майбутнього розвитку. Інформаційна та теоретична база не потребує нового створення адже існує у вигляді обліку на підприємстві. Композиція яка складається вимагає переосмислення та сприйняття новітнього бухгалтерського обліку, який відповідатиме запитам сьогодення, як основи вже наповненого можливостями аналізу та контролю для реалізації майбутніх завдань та цілей. В такому поєднанні можна стверджувати, що бухгалтерський облік проходить інституціоналізацію та служить своєрідним інституційним забезпеченням, і стратегічний аналіз також, та стають іншими, з новими можливостями. Це поле стосується того, як люди та групи будують інститути, як інститути функціонують на практиці, а також впливу інститутів один на одного, на окремих людей, громаду та суспільство в цілому, як вони функціонують відповідно до емпіричних правил (неформальних правил та норм, що застосовуються на практиці), а також теоретичних правил (формальні правила та закони).

Враховуючи завдання, що покладаються на облікову систему стратегічного управління підприємством, варто зосередити увагу на таких факторах, як достовірне відображення у звітності всіх складових господарської діяльності підприємства. Тому на основі стратегічного обліку та управління формується система стратегічного аналізу.

Можна зробити висновок, що обліково-інформаційне інституційне забезпечення стратегічного управління підприємства – це система, яка поєднує в собі облік, аналіз та контроль господарської діяльності, які взаємодіють між собою та є взаємозалежними через дані щодо господарських операцій.

Стратегічний аналіз є початковим етапом розробки стратегії діяльності підприємства, яка ґрунтується на дослідженні та оцінці внутрішнього та зовнішнього середовища, в якому знаходиться підприємство. В умовах нестійкості зовнішнього динамічного оточення, невизначеності та ризику виникає проблема своєчасної адаптації підприємства до зовнішніх змін. Оскільки процес взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем має перманентний характер, для забезпечення стійкого функціонування виникає необхідність передбачення його розвитку в довгостроковій перспективі. На розв'язання цієї проблеми частково спрямований SWOT-аналіз.

Застосування методики SWOT-аналізу дає основу для оцінки ефективних сторін діяльності і можливостей коректування її слабких сторін, тобто визначає як зовнішні, так і внутрішні фактори. Це надасть можливість сформулювати дієві управлінські стратегічні ініціативи щодо подолання загроз діяльності і на цій основі забезпечити реалізацію стратегічних планів підприємств.

SWOT-аналіз виступає універсальним аналітичним інструментом, який може застосовуватися сільськогосподарськими підприємствами як для вибору стратегії розвитку, так і для ринкового аналізу прийняття стратегічних рішень та вивчення конкурентоспроможності.

При прийнятті стратегічних управлінських рішень на сільськогосподарських підприємствах слабкі сторони роботи потрібно усувати більш активно, оскільки пасивна політика очікування прояву (не завжди позитивного), необдумане застосування досвіду може призвести до неочікуваних результатів.

Рекомендоване обліково-інформаційне забезпечення проведення SWOT-аналізу необхідне в системі управління підприємством для формування переваг, які дають змогу:

- формувати інформаційну базу, необхідну для прийняття стратегічних рішень з урахуванням оцінки внутрішнього і зовнішнього середовища;
- враховувати впливу змін, що відбуваються у зовнішньому і внутрішньому середовищі, на результати діяльності підприємства;
- вносити певні корективи в загальну стратегію розвитку підприємства;
- прогнозувати необхідний рівень потенціалу підприємства з урахуванням дії чинників зовнішнього середовища, що дасть можливість досягти стратегічної мети.

Таким чином, одним з основних напрямів удосконалення обліково-інформаційного забезпечення стратегічного управління сільськогосподарським підприємством вбачаємо у використанні сучасних методів стратегічного аналізу таких як SWOT-аналіз. Це, в свою чергу, важливо для забезпечення вчасного коригування існуючого стратегічного управління підприємством, зміни конкурентних переваг та підвищення ефективності, шляхом представлення альтернативних варіантів дій на основі аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства та визначення слабких та сильних сторін і наданням можливостей майбутнього довгострокового розвитку.

Вказаний метод є доступним, та економічно вигідним для більшості фахівців, що в свою чергу підвищить тільки їхні кваліфікаційні спроможності як спеціалістів. Тому упровадження в практику методики для обліку буде сприяти досягненню стратегічних цілей і завдань розвитку підприємства, і слугуватиме перспективним напрямом досліджень з формування інституційного забезпечення управління.

Список використаних джерел

1. Дисциплінарна матриця управлінської звітності: [монографія] / В.В. Сопко, М.М. Бенько, О.М. Гончаренко [та ін.]; за заг. ред. В.В. Сопко. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 456 с.

УДК 519.86

Гриценюк Тетяна,

здобувач освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет

Нужна Оксана,

доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГУ ВИРОБНИЦТВА ГУМОВИХ ТА ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

Виробничі функції, за допомогою яких встановлюється зв'язок між ресурсами для виробництва і обсягом виробництва продукції, широко застосовуються вченими про проведенні наукових досліджень економічних об'єктів на мікро-, мезо- та макрорівнях.

Зокрема, Черкашина Т.С. досліджує виробничу функцію Кобба-Дугласа як інструмент політики економічного зростання України в умовах ринкових реформ і зазначає: «дослідження сутності, властивостей, переваг і недоліків виробничої функції Кобба-Дугласа, а також методологічних засад її побудови та емпіричної перевірки у різних програмних комплексах (Eviews 8, Excel 2016, Statistica 10, Stat 13, SPSS Statistics) є вкрай актуальним науковим завданням» [4].

При проведенні дослідження ми ставили за мету побудувати модель виробничої функції Кобба-Дугласа на базі статистичних даних для підприємств переробної промисловості України з

виробництва гумових і пластмасових виробів, та прогнозування обсягу виробництва продукції (товарів, робіт, послуг) цих підприємств на наступний період.

Показником моделі виробничої функції Кобба-Дугласа виступає обсяг виробництва продукції, а в якості факторів ми брали витрати на оплату праці (затрати праці) і залишкову вартість основних засобів (затрати капіталу). Джерелом статистичних даних для побудови моделі виробничої функції Кобба-Дугласа є дані Державної служби статистики України [1-3].

У таблиці 1 представлено статистичні дані за період 2013-2020 років, які були нами використані для побудови моделі виробничої функції Кобба-Дугласа для підприємств переробної промисловості з виробництва гумових і пластмасових виробів в Україні.

Таблиця 1

Статистичні дані для моделі виробничої функції Кобба-Дугласа для підприємств переробної промисловості з виробництва гумових і пластмасових виробів в Україні за 2013-2020 роки

Рік	Значення факторів		Значення показника (обсяг виробництва продукції (товарів, робіт, послуг)), тис. грн.
	затрати праці, тис. грн.	затрати капіталу, тис. грн.	
2013	1759580,3	9876304,6	23494480,5
2014	1674250,3	9509690,2	27615543,4
2015	1979007,2	10610186,4	38333467,6
2016	2530021,3	12058006,3	46675591,1
2017	3684995,1	13733163,8	55179629,1
2018	4651933,9	15002230,0	62547817,1
2019	5316067,5	16003551,3	61105856,0
2020	5429831,7	18006281,3	62990326,5

Примітка: дані наведено ... за 2014-2020 роки без тимчасово окупованої території Автономної республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: [1-3].

Формулою (1) представлено аналітичний вираз економетричної моделі виробничої функції Кобба-Дугласа для підприємств переробної промисловості з виробництва гумових і пластмасових виробів в Україні:

$$Y = 18,27 \cdot X_1^{0,52} \cdot X_2^{0,42}, \quad (1)$$

де Y – обсяги виробництва продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах переробної промисловості з виробництва гумових і пластмасових виробів, тис. грн.;

X_1 – витрати на оплату праці на підприємствах переробної промисловості з виробництва гумових і пластмасових виробів, тис. грн.;

X_2 – залишкова вартість основних засобів на підприємствах переробної промисловості з виробництва гумових і пластмасових виробів, тис. грн.

Важливим етапом економетричного моделювання є перевірка побудованої економетричної моделі реальним статистичним даним, яка полягає у порівнянні розрахованого і табличного значення критерію Фішера. Згідно наших обчислень, розрахункове значення критерію Фішера (31,00) перевищує його табличне значення (5,79), тому з ймовірністю 0,95 ми вважаємо побудовану економетричну модель адекватною реальним статистичним даним і придатною для прогнозування.

На рис. 1 представлено графік виробничої функції Кобба-Дугласа при постійних затратах праці.

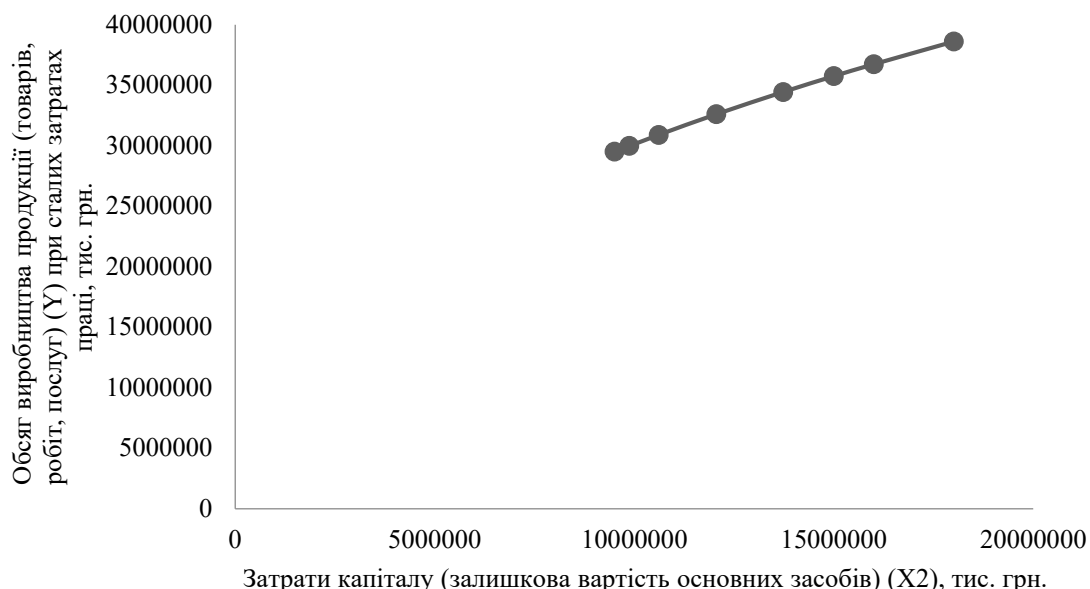

Рис. 1. Графік виробничої функції Кобба-Дугласа при сталих затратах праці для підприємств переробної промисловості з виробництва гумових і пластмасових виробів
Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-3].

Результати прогнозування на основі побудованої моделі: якщо у наступному періоді для підприємств переробної промисловості з виробництва гумових і пластмасових виробів затрати праці становитимуть 5888613,1 тис. грн., а затрати капіталу 19022528,4 тис. грн., то обсяг виробництва продукції (товарів, робіт, послуг) складе 74399458,5 тис. грн.

Список використаних джерел

1. Витрати на оплату праці за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2022). Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/Vnop_kved_10_21.xlsx (дата звернення 10.05.2024).
2. Необоротні активи підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні та малі підприємства (2013-2020). Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.05.2024).
3. Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності (2012-2020). Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp/pdp_ue/ovpp_vsmm_2012-2020_ue.xlsx (дата звернення 10.05.2024).
4. Черкашина Т.С. Виробнича функція Кобба-Дугласа як інструмент політики економічного зростання України в умовах ринкових реформ. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 21. С. 28-37.

УДК 336.22

Грудзевич Юлія,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОСНОВНІ НАПРЯМИ КОНСАЛТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ УНИКНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗМІНИ ПОДАТКОВОГО РЕЗИДЕНТСТВА

Консалтинг у сфері уникнення подвійного оподаткування є специфічним напрямом професійної діяльності бухгалтерів, оскільки окрім податкового кодексу одним із основних документів є наявність конвенції про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доход і на майно. І першочерговим завданням

консультанта у вказаній сфері є опрацювання основних положень даного нормативного документу за такими критеріями:

- види діяльності суб'єкта оподаткування;
- види доходів;
- перелік податків;
- ставки податків, які використовуються при застосуванні права на уникнення подвійного оподаткування;

Конвенція чітко визначає види діяльності та доходів а також перелік та ставки податків, сплата яких в одній державі визнається іншою. У зв'язку з цим ми з вами маємо визначити для себе, що таке податкове резидентство, та уникнення подвійного оподаткування. Податковий резидент — особа, яка за законодавством певної держави підлягає оподаткуванню в ній на підставі місця проживання, постійного місця перебування, місця реєстрації або іншого аналогічного критерію.

Таким чином, податкове резидентство — це ознака, що вказує на максимально тісний контакт людини з країною, якій вона сплачує податки. Податкове резидентство є ширшим поняттям, ніж здається на перший погляд. Це не лише про доходи, витрати та податки. Враховуються також і фактори, не пов'язані з податками прямо, але великою мірою впливають на оподаткування. В кожній країні є своє законодавство щодо визначення статусу податкового резидента. Загальне правило для усіх : Чим більше часу ви проживаєте у іншій країні, тим більше прав на вас, як на податкового резидента вона матиме. В Німеччині, приміром, наявність договору оренди для постійного проживання є ключовою ознакою для визначення статусу податкового резидента в цій країні. Розглянемо ключові фактори визначення податкового резидентства і порівняємо їх. Перший це термін перебування. Другий – центр життєвих інтересів. Третім може бути якась особлива умова. В Україні, наприклад, якщо громадянин, який тривалий час проживає за кордоном, є фізичною особою-підприємцем, не зможе змінити податкове резидентство. Власне, чому українські бухгалтери та консультанти мають дуже багато запитів на офіційне припинення підприємницької діяльності.

Які послуги може надати бухгалтер та консультант у цій сфері?

- загальна консультація; (основні аспекти декларування, відповіді на запитання, попереднє обчислення фактичного податкового зобов'язання)
- складання звітності або перевірка звітності, складеної клієнтом; (потрібно перевірити наявність помилок у заповненні, структуру звітності і т д)
- подальший супровід; (допомога у листуванні з податковою службою, підготовка документів, що підтверджують виникнення доходу та сплату податків)

Коли платник податку декларує право на уникнення подвійного оподаткування, потрібно бути готовими підтвердити документально сплату таких податків у країні виникнення. Перелік таких документів, зазвичай, обумовлено податковим законодавством. Підтвердження суми сплачених доходів може визнаватися двома шляхами. Перший – наданням довідки від податкової служби, у якій має бути зазначено об'єкт, база оподаткування, сума податку. Довідку можуть вимагати у паперовій формі, перекладену на державну мову. Другий – платник податків надає документи, які у нього є у наявності, а саме: Банківська виписка, довідка роботодавця, виписка з брокерського рахунку, якщо йдеться про інвестиційні доходи. Консультант може порадижити клієнту відразу додати усі документи до декларації. Форма звіту передбачає приєднання PDF файлів. Або чекати офіційного листа з податкової служби. Така переписка може бути тривалою. Клієнт, може обмінюватися документами кілька разів. Тим більше, що в Україні ревізований період перевірки становить 3 роки.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Конвенція між Урядом України і Урядом Литовської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і на майно від 23.09.1996 URL: <http://surl.li/muvrf>
3. Grudzevych Y., Kulynych M., Skoruk O., Main directions of consulting activities in the field of personal income taxation and avoidance of double taxation. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки 2023. Том 4 № 36. С. 43–53.

Гузьо Максим,
здобувач освітнього рівня бакалавр за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Мельник Катерина,**
доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

РОЛЬ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

В сучасному цифровому світі де обсяги даних нескінченно зростають, а облікові бізнес-процеси стають все більш складними, візуалізація даних відіграє ключову роль у підвищенні якості аудиторських послуг. Вона перетворює складні, неструктуровані дані в зрозумілій формі. В епоху постійних змін та росту обсягів інформації, аудиторам стає вкрай важливо мати доступ до ефективних інструментів аналізу та висвітлення даних. Візуалізація даних для аудиторської діяльності відіграє критичну роль у розумінні складних структур та виявленні потенційних ризиків. Її застосування дозволяє не лише швидше та ефективніше аналізувати великі обсяги інформації, але й зробити більш обґрунтовані та точні аудиторські висновки.

Питанням ролі візуалізації даних для підвищення якості аудиторських послуг займалися такі науковці: К. Назарова, Ю. Мамаєнко, Л. Гевлич, В. Демере, К. Мельник. Проте, на нашу думку, цей аспект аудиторської діяльності недостатньо висвітлений. Тому дослідження є вираженням ролі візуалізації даних у підвищенні якості аудиторських послуг.

Візуалізація даних є надзвичайно важливою для підвищення якості аудиторських послуг. Вона виконує ключову роль у спрощенні та урізноманітненні процесу аналізу інформації, надаючи велику кількість переваг, які впливають на якість і оперативність прийняття рішень в різних сферах діяльності підприємств-клієнтів. Швидкий розвиток технологій зберігання та обробки даних призводить до зростання обсягу та складності інформаційних ресурсів. Це вимагає розробки ефективних інструментів для їх аналізу та використання.

У сучасному світі цифрової трансформації, аналіз та візуалізація даних є невід'ємною частиною як у державному управлінні, так і в підприємстві. Ці навички стають ключовими для аудиторів, оскільки вони допомагають у зборі, аналізі та представленні інформації у зрозумілій формі. Візуалізація даних важлива для проведення аудиторської перевірки на підприємствах, де обсяги інформації щоразу зростають, включаючи дані про постачання, виробництво та реалізацію. Застосування цих інструментів дозволяє аудиторам краще розуміти діяльність підприємства та приймати обґрунтовані рішення. Візуалізація даних також надає можливість представляти складну інформацію у зрозумілій формі, що сприяє виявленню тенденцій та взаємозв'язків, що є важливим для аудиторських послуг.

Візуалізація даних – це метод, що полягає в конвертації сухих фактів та цифрових даних у зрозумілі, візуально привабливі зображення. Вона використовує різні графічні форми, такі як діаграми, графіки, та інформаційні панелі, для ілюстрації та аналізу даних, що допомагає сприймати та розуміти інформацію швидше і ефективніше. Вона передає чітку інформацію, використовуючи доступні дані. Зображуючи дані у зрозумілому форматі, візуалізація даних допомагає виявити закономірності та тенденції, які не завжди очевидні при перегляді необроблених даних [1].

Згідно з частиною 7, статті 1 Закону України «Про фінансову звітність та аудиторську діяльність» аудиторські послуги – це аудит, огляд фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності, виконання завдань з іншого надання впевненості та інші професійні послуги, що надаються суб'єктами аудиторської діяльності відповідно до міжнародних стандартів аудиту, стандартів аудиту Великої Британії або Сполучених Штатів Америки, та з урахуванням вимог цього Закону [2].

Використання візуалізації даних дозволяє виявляти закономірності та тенденції, що важливо для управління аудиторськими процесами. Крім того, це спрощує розуміння складних наборів даних, сприяючи ефективному аналізу в контексті аудиту. Візуалізація також сприяє

підвищенню рівня співпраці між аудиторами та можливості обміну досвідом, що є важливим удосконаленням аудиторської практики. Крім того, застосування візуалізації дозволяє зменшити зусилля та час, необхідні для компетентної інтерпретації даних, що сприяє ефективності аудиторських процесів та підвищує їхню якість.

Як зазначали науковці Ю. Мамаєнко і Л. Гевлич, автоматизація бухгалтерського обліку і аудиту, а також віртуалізація професійного середовища стали нормою у зв'язку з пандемією COVID-19 і тепер аудитори за допомогою комп'ютерів обробляють багаторазові, трудомісткі та додаткові завдання, тоді як фахівці мають можливість більше уваги приділяти аналізу та консультуванню клієнтів на більш високому рівні [3].

Інструменти аналізу та візуалізації даних включають у себе різноманітні програмні засоби та платформи, такі як Excel або Google таблиці, або більш комплексні програмні забезпечення Tableau, Power BI. Вони надають можливості для взаємодії з різноманітними джерелами даних, їх обробки та аналізу шляхом створення різноманітних візуальних елементів, таких як графіки, діаграми, тощо. Ці інструменти дозволяють виявляти складні залежності та тенденції у даних, а також вносити корективи у прийняття стратегічних та оперативних рішень. З їхньою допомогою аудитори можуть ефективно аналізувати фінансові звіти, виявляти ризики та аномалії, що дозволяє підвищити якість аудиторських послуг та надати більш достовірні результати.

Але знову ж таки, як вказували науковці Ю. Мамаєнко і Л. Гевлич, діджитал-технології підвищують якість аудиту, проте не зменшують значення людини у цьому процесі. Вони лише зміщують її роль, дозволяючи здійснювати більш детальний аналіз даних за допомогою штучного інтелекту, але ключові судження залишаються в компетенції професіоналів [3].

Візуалізація даних виступає не лише як ефективний інструмент аналізу, але й як потужний засіб комунікації для передачі клієнтам результатів аудиту та висновків про ризики. Завдяки простим діаграмам чи інформаційним панелям, клієнти можуть легше зрозуміти виявлені аудитором аспекти та використати цю інформацію для покращення своєї роботи та контролю ризиків. Крім того, цей обмін інформацією може працювати у дві сторони. Деякі клієнти створюють інформаційні панелі, які ілюструють ключові показники та тенденції з року в рік. Такий підхід допомагає аудиторам краще розуміти клієнтську діяльність на етапі планування аудиту, визначати сфери високого ризику та сконцентруватися на них під час проведення аудиторських процедур. Посилення комунікації та обміну даними дозволяє аудиторам не лише вчасно виявляти проблеми в фінансовій звітності, але й допомагає компаніям бути в курсі поточних проблем бухгалтерського обліку та контролю протягом року. Використання візуалізації даних сприяє полегшенню такого обміну інформацією та покращує ефективність співпраці між аудиторами та клієнтами.

З точки зору американського професора В. Демере, більшість аудиторів можуть легко створювати візуалізації, використовуючи дані, які вже надані клієнтами. Саме тому популярність програм для візуалізації даних продовжує зростати і аудиторські фірми все більше звертають увагу на потенційні переваги його використання для підвищення цінності процесу аудиту [4].

Попри недоліки, використання візуалізації даних у процесі аудиту дозволяє аудиторам швидше виявляти тенденції, визначати ключові ризики та зробити більш обґрунтовані висновки. Крім того, здатність аудиторів до ефективного використання візуалізації даних покращує їхню спроможність взаємодіяти з клієнтами та пояснювати складні аспекти аудиторських звітів.

Також, з точки зору професора К. Мельник, для забезпечення належного рівня якості послуг аудиторів на рівні професійної діяльності передбачено прийняття суб'єктами аудиту відповідальності за результати роботи [5].

Отже, візуалізація даних є не лише важливим, але й невід'ємним елементом аудиторської діяльності, допомагаючи аудиторам аналізувати та розуміти великі обсяги інформації. Використання програмного забезпечення, такого як Excel, Tableau та Power BI, забезпечує аудиторам зручний та ефективний інструментарій для візуалізації результатів та спілкування з клієнтами. Завдяки цьому аудитори можуть швидше виявляти ризики, робити обґрунтовані висновки та забезпечувати високу якість аудиторських послуг, сприяючи підвищенню ефективності та ефективності аудиторських процесів.

1. How to Use Data Visualization for Effective Decision Making. *True Chart*. URL: <https://www.truechart.com/data-visualization-for-decisions/> (дата звернення: 30.03.2024).
2. Закон України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 18.04.2024).
3. Ю. Мамаєнко, Л. Гевлич. Процедури діджитал-обліку. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса (ст. 143.) URL: [file:///C:/Users/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC/Downloads/13708-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-27270-1-10-20230430%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC/Downloads/13708-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-27270-1-10-20230430%20(1).pdf) (дата звернення: 19.04.2024).
5. Making audits more effective through data visualization. *Journal of accountancy*. URL: <https://www.journalofaccountancy.com/issues/2021/may/make-audits-more-effective-through-data-visualization.html> (дата звернення: 19.04.2024).
6. К. Мельник. Суспільні очікування в контексті формування концепції розвитку аудиту. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. (ст. 182) URL: chrome-extension://efaidnbmnnpbpcjpcglclefindmkaj/http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/6_2020/29.pdf (дата звернення: 09.05.2024)

УДК 657.37

Гузьо Максим,

здобувач освіти освітнього рівня бакалавр за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Шматковська Тетяна,**
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

БУХГАЛТЕРСЬКІ ПРОГРАМНІ ПРОДУКТИ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

В сучасному підприємницькому середовищі, де конкуренція надзвичайно висока, важливою стає здатність компаній швидко реагувати на зміни та приймати обґрунтовані управлінські рішення. У цьому контексті бухгалтерські програмні продукти займають центральне місце, надаючи компаніям необхідні інструменти для збору, аналізу та інтерпретації фінансових даних. Вони стають основою для управлінських рішень, допомагаючи керівництву розуміти фінансовий стан компанії, виявляти ключові тенденції та прогнозувати майбутні результати. Завдяки їхнім функціям, бухгалтерські програми стають невід'ємним елементом стратегічного управління, сприяючи підвищенню ефективності бізнесу та досягненню поставлених цілей.

Питанням важливості бухгалтерських програмних продуктів у прийнятті управлінських рішень займалися такі науковці: Н. Бразілій, Ю. Крот, Ю. Грибовська, Ж. Кононенко, Дж. Сміт та інші. Проте, на нашу думку ця частина бухгалтерської повсякденної діяльності недостатньо висвітлена. Тому, метою дослідження є вираження важливості бухгалтерських програмних продуктів при прийнятті управлінських рішень.

Бухгалтерські програми – це комп'ютерні програми, які призначені для автоматизації бухгалтерського обліку та фінансового аналізу в організаціях. Вони допомагають у веденні обліку фінансових операцій, формуванні звітності, аналізі фінансових показників та прийнятті управлінських рішень. Бухгалтерські програми в сучасному бізнесі є невід'ємним інструментом для забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства. Вони дозволяють автоматизувати процеси обліку та аналізу фінансових даних, що є необхідним для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Ці програми здійснюють постійний моніторинг фінансових операцій та надають інформацію керівництву для виявлення ключових тенденцій та розробки стратегій розвитку компанії.

З точки зору вчених Н. Бразілія і Ю. Крота, розвиток інформаційних технологій у бізнесуправлінні в останні роки йде високими темпами. Сучасний бухгалтер сьогодні вже не може уявити собі процес ведення бухгалтерського обліку без широкого використання засобів автоматизації. Саме тому однією з основних прикладних проблем формування бухгалтерської звітності є процес її автоматизації і сполучення з останніми тенденціями у світі комп'ютерних технологій [1].

Прийняття фінансових рішень є однією з ключових складових успіху будь-якого підприємства, і в сучасних умовах бухгалтерське програмне забезпечення виявляється важливим фактором у цьому процесі. Завдяки йому бізнес отримує доступ до актуальних фінансових даних у реальному часі, можливість автоматизувати складні обчислення та отримує розширені можливості подання звітності.

Як вважають науковці Ю. Грибовська та Ж. Кононенко, при виборі програмного продукту доцільно враховувати такі критерії: базовий функціонал програми; оперативність відображення змін законодавства; зручність інтерфейсу; наявність методичної літератури; технічна підтримка партнера; можливість експорту-імпорту даних з іншими програмними продуктами; захищеність системи від внутрішніх користувачів та зовнішніх факторів; масштабність; вартість та порядок ліцензування [2].

Відповідно до критеріїв, зазначених вище, на українському ринку представлено наступні сучасні програмні продукти для реалізації обліково-аналітичного процесу: «MASTER: Бухгалтерія», «M.E.DOC», «SMARTFIN.UA», «Dilovod», «Дебет Плюс». Ці програми є лише декількома з численних варіантів, доступних на ринку України, і вибір конкретної програми зазвичай залежить від потреб та специфіки діяльності аквного суб'єкта господарювання.

На думку вчених Н. Бразілія і Ю. Крота, автоматизація бухгалтерських програм є необхідністю для всіх підприємств, незалежно від того, велике це підприємство чи мале. Однак не варто забувати про те, що автоматизація є складним і трудомістким процесом, і для її успішної реалізації потрібно заздалегідь продумати рішення хоча б основних супутніх проблем [1].

Незважаючи на всі труднощі, слід зазначити, що використання бухгалтерських програм для прийняття управлінських рішень має численні переваги для підприємств будь-якого розміру. Автоматизація бухгалтерських процесів дозволяє значно зменшити час, необхідний для обробки фінансової інформації. Використання програм допомагає уникнути помилок та недоліків, які можуть виникнути при ручному введенні даних, забезпечуючи високу точність обліку. Сучасні бухгалтерські програми мають інтуїтивний інтерфейс, що спрощує їх використання, навіть для користувачів без спеціалізованої підготовки. Крім того, програми надають різноманітні аналітичні звіти, що полегшують розуміння фінансового стану компанії та сприяють у прийнятті управлінських рішень.

Як зазначає науковець Дж. Сміт, програмне забезпечення для бухгалтерського обліку має значний вплив на прийняття управлінських рішень, дозволяючи підприємствам приймати більш обґрунтовані рішення на основі точних фінансових даних у реальному часі. Покращуючи управління грошовими потоками, бюджетування та прогнозування, аналіз ефективності, фінансову звітність і співпрацю, ці інструменти можуть значно покращити ефективність бізнесу та стимулювати його розвитку. Оскільки технології продовжують розвиватися, бухгалтерське програмне забезпечення, безсумнівно, відіграватиме все більш вирішальну роль у формуванні ландшафту прийняття фінансових рішень, надаючи можливість підприємствам процвітати в економічному середовищі, яке постійно змінюється [3].

Незважаючи на деякі недоліки, такі як можливість помилок в програмах або складнощі з їх налаштуванням, бухгалтерські програмні продукти залишаються незамінними інструментами для підприємств у сучасному бізнесі. Їхня здатність забезпечувати точність та оперативність формування фінансової звітності, сприяти ефективному управлінню ресурсами та робити прийняття управлінських рішень більш обґрунтованими робить їх невід'ємною складовою бізнес-процесів на сучасних підприємствах.

Отже, можна зробити висновок, що бухгалтерські програмні продукти є надзвичайно важливими у прийнятті управлінських рішень для підприємств. Вони є незамінними інструментами, які допомагають підприємствам забезпечувати точність та оперативність фінансової інформації, а також оптимізувати управління ресурсами та здійснювати обґрунтоване прийняття стратегічних рішень. Переваги бухгалтерського програмного забезпечення вказують на те, що вони стають ключовими факторами у розвитку бізнесу та досягненні стратегічних цілей у сучасному економічному середовищі.

Список використаних джерел

1. Бразілій Н., Крот Ю. Особливості впровадження комп'ютерних бухгалтерських програм на підприємстві в сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.*

Сухомлинського (ст.900) URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://global-national.in.ua/archive/22-2018/168.pdf (дата звернення: 12.05.2024).

2. Грибовська Ю., Кононенко Ж. Застосування інформаційних систем в управлінні підприємствами. *Економіка та суспільство*. Випуск #47/2023 URL: file:///C:/Users/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC/Downloads/2171-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2093-1-10-20230313.pdf (дата звернення: 12.05.2024).
3. Smith, J. The Role of Accounting Software in Decision Making. *Journal of Financial Management*. URL: https://gridlex.com/a/accounting-software-on-financial-decision-making-st481/?utm_source=gAAAAABmQMbOSE6FtMVXB6IsdK_F9-S_b3S4QxHscg1Ps1vMd6L14DFP61oONEZisouy6lQE_e7FhoxD4UDoKILBisXBMH6Zcg==#:~:text=Accounting%20software%20enables%20businesses%20to,%2Dto%2Ddate%20and%20reliable. (дата звернення: 12.05.2024).

УДК 657

Дацюк Альона,
викладач

ВСП «Ковельський промислово-економічний фаховий коледж ЛНТУ»

Савчук Анна,

здобувач освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,

ВСП «Ковельський промислово-економічний фаховий коледж ЛНТУ»

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Стабільний, спрямований на перспективу розвиток підприємств неможливий без створення економічно обґрунтованої системи управління, в якій центральне місце займає контроль. Контроль надає змогу своєчасно виявити і усунути ті умови та причини, які заважають виконанню поставлених завдань і досягненню мети господарської діяльності підприємства, дає можливість визначити фактичний стан об'єктів управління, виявити недоліки в роботі і вживати заходів до їх усунення.

У сучасних умовах господарювання контроль визначається не як надзвичайний захід або тимчасова компанія, що здійснюється від випадку до випадку, а як постійно діюча, науково обґрунтована і добре продумана система активного спостереження і перевірки процесів виробництва, розподілу, обміну і виробничого споживання [1, с.20].

Дослідженням теорії та практики контролю займалися такі вчені як Ф.Ф.Бутинець, М.Т.Білуха, Н.Г. Виговська, М.В. Кужельний, Є.В.Калюга, М.Д. Корінько, Л.В.Нападовська, В.В.Сопко, Б.Ф.Усач та інші.

В сучасних економічних умовах суб'єкти господарювання зацікавлені у виробництві конкурентоспроможної продукції і збільшенні своїх доходів. Це змушує фінансово-господарський контроль наближатися до виробництва і спонукає до організації на підприємствах внутрішньогосподарського контролю з метою раціонального використання фінансово-матеріальних ресурсів.

Внутрішньогосподарський контроль являє собою систему безупинного спостереження за ефективністю використання майна підприємства, законністю і доцільністю господарських операцій і процесів, збереженням грошових коштів і матеріальних цінностей [1, с.141].

Загальна мета внутрішнього контролю полягає в правильному та своєчасному відображенні господарських операцій у бухгалтерському обліку і звітності, законності господарських операцій та їхньої доцільності для конкретного підприємства [2, с.74].

Особливістю внутрішньогосподарського контролю є те, що він діє в момент здійснення і оформлення господарських операцій, що дає можливість вчасно виявити недоліки в роботі і вжити заходів до їх усунення.

Завдяки внутрішньому контролю з'являється можливість щоденно контролювати використання грошових і матеріальних ресурсів, своєчасне виконання зобов'язань, правильність ведення обліку та звітності тощо.

При формуванні системи внутрішньогосподарського контролю на підприємстві слід зважати на головну задачу корпоративного управління – забезпечення роботи підприємства і

інтересах власників, які надали основ частину ресурсів в його розпорядження, а також інших груп, пов'язаних з підприємством, - кредиторів, персоналу, постачальників, споживачів [3, с.321].

Важливою умовою ефективного функціонування підприємств в ринкових умовах є налагодження систематичного контролю за витратами. Контроль витрат на виробництво дає змогу своєчасно виявити і усунути ті умови та причини, які заважають виконанню поставлених завдань і досягненню мети господарської діяльності підприємства. Джерелами формування виробничих витрат підприємства є виробничі ресурси, тому для ефективного управління виробничим процесом важливе значення має контроль за витрачанням ресурсів в окремих виробничих підрозділах підприємства.

Основну частину витрат господарюючих суб'єктів складають витрати на виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг. Тому, в процесі управління важливе значення має контроль за накопиченням та розподілом витрат ресурсів, які формують собівартість. Система контролю виробничих витрат за сучасних умов стає вирішальним моментом щодо впливу на результати діяльності окремих підрозділів і підприємства в цілому.

Як правило, на служби внутрішньогосподарського контролю покладається поточний контроль, який має оперативний характер і здійснюється в процесі виконання господарських операцій. Його основне завдання – оперативне виявлення та своєчасне припинення порушень і відхилень, що виникли в процесі виконання господарських операцій і виробничих завдань.

Наступний контроль здійснюється після завершення господарських операцій на підприємстві. Вплинути на хід виконання виробничих завдань в цьому випадку неможливо. Основне призначення такого контролю полягає в перевірці діяльності підприємства з метою дотримання чинного законодавства, виявлення та попередження в майбутньому крадіжок та зловживань.

Для підвищення ефективності внутрішнього контролю, його необхідно розпочинати уже під час узгодження розпорядчих і виконавчих документів на здійснення господарських операцій. Тобто на служби внутрішньогосподарського контролю необхідно покладати функції попереднього контролю.

Попередній внутрішньогосподарський контроль є сигналом тих явищ, що можуть викликати негативні наслідки (втрати, непродуктивні витрати, розкрадання тощо), якщо не буде вжито негайних заходів на тих або інших ділянках роботи [1, с.144].

Попередній внутрішньогосподарський контроль за витратами ресурсів надасть змогу керівництву підприємства передбачати можливі відхилення до того моменту, як вони фактично відбудуться, і вживати відповідних заходів.

В процесі організації внутрішньогосподарського контролю за витратами важливо визначити напрямки та завдання такого контролю:

- контроль за господарськими операціями окремих підрозділів - з метою правильного розподілу витрат основних та допоміжних виробництв між окремими видами продукції, робіт, послуг;
- контроль за правильним визначенням собівартості продукції, робіт та послуг;
- контроль за правильністю віднесення витрат до відповідних звітних періодів, за доцільністю понесених витрат, за складом витрат тощо.

Таким чином, внутрішньогосподарський контроль витрат полягає у вирішенні конкретних завдань, які забезпечать ефективне управління виробничими процесами на підприємствах. Значна роль в питаннях збереження майна та попередження фактів розкрадання належить поточному та наступному внутрішньому контролю витрат виробничих підрозділів. На практиці такий контроль здійснюється тоді, коли стає відомо про відхилення, щоб вжити відповідних заходів. З метою створення якісної системи внутрішньогосподарського контролю витрат необхідно поряд з поточним та наступним контролем розробляти прийоми прогнозованого попереднього контролю.

Організація раціональної системи контролю на підприємствах сприятиме підвищенню ефективності і якості роботи, посиленню режиму економії, виявленню причин та умов, які призводять до втрат і розкрадань ресурсів суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Калюга С.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: Монографія. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. 360 с.
2. Корінько М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, організація. Монографія. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2007. 464 с.
3. Виговська Н.Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація: Монографія. – Житомир: ЖДТУ, 2008. 532 с.

УДК: 657

Джунінський Леонід
аспірант кафедри обліку і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В ІНСТИТУЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Управлінський облік, як складова інституційного середовища, забезпечує ефективне управління підприємствами шляхом інтеграції фінансових і нефінансових даних, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення. Розвиток управлінського обліку залежить від стабільності та змін в інституційному середовищі, що визначає його ролі та функції в сучасному бізнесі.

Інституційна стабільність є ключовою для розвитку управлінського обліку, оскільки вона забезпечує надійність нормативно-правової бази та створює передумови для ефективного застосування облікових методів. У стабільному інституційному середовищі підприємства можуть впроваджувати новітні управлінські облікові практики без ризику частих змін у законодавстві [1].

Динамічні зміни в інституційному середовищі, такі як оновлення стандартів бухгалтерського обліку або податкового законодавства, вимагають від управлінського обліку гнучкості та адаптивності. Це передбачає постійне вдосконалення облікових систем та методів з метою відповідності новим вимогам та збереження конкурентоспроможності підприємств [2].

Управлінський облік тісно пов'язаний з бухгалтерським, фінансовим та податковим обліком. Він забезпечує фундамент для затвердження адміністративних рішень на основі аналізу даних з усіх видів обліку. Це сприяє кращому розумінню фінансових результатів та оптимізації ресурсів підприємства [3].

Впровадження інформаційних технологій в управлінський облік дозволяє підвищити точність та оперативність облікових даних. Сучасні інформаційні системи допомагають інтегрувати різні види обліку, що забезпечує комплексний підхід до управління підприємством. Наприклад, використання ERP-систем дозволяє об'єднати дані з виробництва, фінансів, логістики та інших підрозділів у єдину інформаційну базу, що значно спрощує процес прийняття рішень та підвищує їх ефективність. Крім того, автоматизація облікових процесів дозволяє знизити ймовірність помилок та шахрайства, забезпечуючи при цьому вищу швидкість обробки інформації [4].

Управлінський облік використовує не тільки фінансову, але й нефінансову інформацію для прийняття рішень. Це включає дані про екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності підприємства, що є важливими для досягнення сталого розвитку. Зокрема, облік екологічних показників дозволяє підприємствам оцінювати та мінімізувати свій вплив на навколишнє середовище, що є важливим аспектом корпоративної соціальної відповідальності. Соціальні показники, такі як умови праці, навчання та розвиток персоналу, також стають все більш важливими для компаній, які прагнуть досягти сталого розвитку та підвищити свою репутацію на ринку [1].

Управлінський облік в інституційному середовищі є ключовим інструментом для забезпечення ефективного управління підприємствами. Стабільність інституційного середовища та його адаптація до змін є вирішальними факторами для розвитку управлінського обліку. Впровадження інформаційних технологій дозволяє підвищити точність та оперативність облікових даних, сприяє інтеграції різних видів обліку, що забезпечує комплексний підхід до управління підприємством.

Список використаних джерел

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 06.05.2024).
2. Sadovska I., Tluchkevych N., Nahirska K., Nuzhna O., Shulha O., Safarova A., Skoruk O., Melnyk K. Praxeology of the engineering theory of management accounting in enterprises of the agricultural sector: a system of derived balances (in Ukrainian context). AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2023. Vol. 13(2). Special Issue XXXV.121.<https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130235/PDF/130235.pdf>
3. Semenyshena N., Khorunzhak N., Sadovska I. Evaluation of the adaptability of scientific theories for the development of accounting institute. Intellectual Economics. 2020. Vol. 14 № 1. P. 113–129. DOI: <https://doi.org/10.13165/IE-20-14-1-07>
4. Жук В.М. Наукова гіпотеза трактування бухгалтерського обліку як соціально-економічного інституту. Облік і фінанси АПК. 2012. № 2. С.14-22. <https://magazine.faaf.org.ua/naukova-gipoteza-traktuvannya-buhgalterskogo-obliku-yak-socialno-ekonomichnogo-institutu-1388.html>

УДК 657:32]:005.311.6

Дмитрук Іванна,

здобувачка освіти

за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Шматковська Тетяна,

доцент кафедри обліку і оподаткування

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Для ефективного процесу планування, організації, постановки цілей та завдань діяльності підприємства, необхідно досконало сформулювати його облікову політику. Документ, який регламентує дані процеси - це наказ про облікову політику.

В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» зазначено, що облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що їх використовує підприємство для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [1].

Проте це визначення надто вузько характеризує даний розпорядчий документ, адже облікова політика забезпечує методологією формування як фінансової, податкової, так і управлінської інформації. Остання, в свою чергу, необхідна для прийняття управлінських рішень.

Загалом таку облікову політику можна поділити на три види з огляду на її оформлення:

- окремий наказ про облікову політику в управлінні;
- об'єднана облікова політика, в якій зібрано принципи ведення як фінансового, так і управлінського обліку;
- інформація подана у вигляді окремого розділу в наказі.

Відповідно до цього, наказ повинен містити в своїй структурі розкриття інформації про фінансові і нефінансові показники діяльності підприємства, бюджетування та контроль. Проте, законодавчо немає встановлених конкретних рекомендацій щодо наповнення даного документу,

тому він формується на основі особливостей діяльності кожного підприємства. Так як управлінська інформація – конфіденційна, то детально її наводять лише у додатках, які не доступні зовнішнім користувачам.

Варто зазначити, що формат розпорядчого документа підприємство має право обрати самостійно, у такому випадку облікову політику можна подати у вигляді інших документів (рис.1).

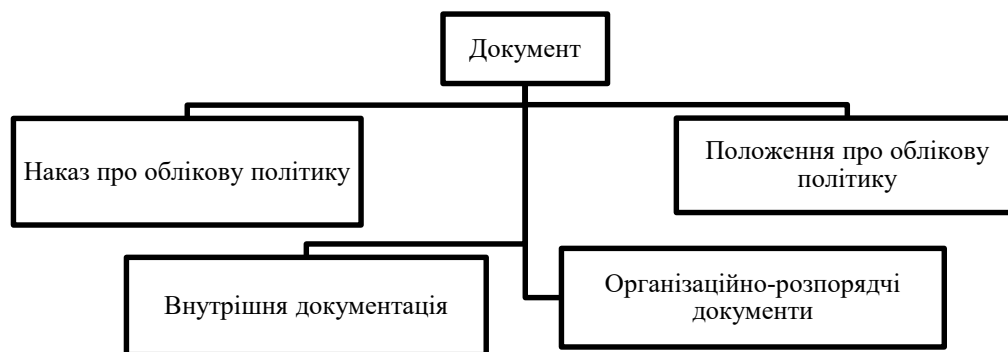

Рис. 1 Документування облікової політики
Примітка: сформовано автором

Від якості отриманої бухгалтерської інформації буде залежати доцільність управлінських рішень, тому головна мета при затвердженні облікової політики – це формування повної, достовірної та неупередженої інформації.

Облікова політика може змінюватися тільки, якщо змінюються статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, або, якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства [3].

Як інструмент управління облікова політика підприємства має виконувати такі функції:

- інформаційну, яка проявляється при аналізі форм фінансової звітності зовнішніми та внутрішніми користувачами;
- захисну, при аудиторських і податкових перевірках, вирішенні судових спорів, тощо;
- регулюючу, яка направлена на коректне відображення господарських процесів і зниження трудомісткості облікового процесу [2].

Також є основні питання, що стосуються організаційного аспекту і які повинне розглянути підприємство :

- структура бухгалтерії: централізована чи децентралізована;
- система обробки інформації;
- розробка інструкцій;
- внутрішні стандарти;
- спосіб ведення обліку;
- взаємодія бухгалтерії з іншими службами [4].

За необхідності список доповнюється іншими потрібними елементами політики.

Щороку для прийняття раціональних рішень щодо діяльності підприємства, до уваги приймають показники фінансової звітності, а саме : отримано прибутки чи збитки, які причини отриманих результатів. На такому наочному прикладі стає зрозуміло, що вибір елементів облікової політики має значний вплив на повноту і правильність даних звітності. Наприклад, вибір прямолінійного методу нарахування амортизації основних засобів забезпечує однаковий рівень собівартості при однакових обсягах виробництва, але викривлює залишкову вартість.

Загалом, вплив елементів облікової політики на показники фінансової звітності проявляється по-різному:

- через вартість активів і зобов'язань обрані підприємством елементи облікової політики впливають на показники Балансу та Приміток до річної фінансової звітності;
- через розмір доходів, витрат, і як наслідок фінансових результатів (чистий прибуток та нерозподілений прибуток) обрані підприємством елементи облікової політики впливають на показники Балансу, Звіту про фінансові результати, Звіту про власний капітал та Приміток до річної фінансової звітності [5].

Отже, облікова політика – це важливий механізм ведення управлінського обліку, який потребує належного формування та затвердження на підприємстві, яке прагне до ефективного ведення господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р №996-XIV (редакція від 01.01.2024).
2. Мулик Т.О. Облікова політика як інструмент управління оподаткуванням. Глобальні та національні проблеми економіки. Вип. № 4, березень 2015.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 (зі змінами і доповненнями).
4. Юнацький М.О. Концептуальна основа формування облікової політики підприємства для цілей бухгалтерського обліку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6(3). С. 159-163.
5. Шалімова Н.С., Смірнова І.В., Смірнова Н.В. Вплив елементів облікової політики на формування показників фінансової звітності бюджетних установ. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». №1, 2020.

УДК 657.1.012.1:658.1

Жук Валерій,

головний науковий співробітник відділу обліку та оподаткування,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

Жук Наталія,

старший науковий співробітник відділу обліку та оподаткування,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЗБИТКІВ АГРОСЕКТОРУ ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ: ДОСВІД КУВЕЙТУ

Відновлення довоєнного рівня аграрного товаровиробництва є важливою умовою продовольчої і економічної безпеки України. Це своєю чергою неможливо без створення специфічної методології оцінки збитків, завданих військовою агресією рф. При формуванні відповідного механізму слід опиратися на вже існуючий практичний досвід інших країн.

Аналіз досвіду Кувейту свідчить, що для перевірки та оцінки збитків використовувалися загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку (GAAP), зокрема:

1. Для оцінки/перевірки заявлених збитків Колегії Уповноважених розробляли окремі методології для кожного типу збитків (для договорів, для нерухомості, для упущеної вигоди тощо), а іноді – окремі методології для підтипів збитків (наприклад, для збитків від втрат транспортних засобів та збитків від втрат запасів/товарів).

Методології представляли собою, зазвичай, серію запитань, по-особливому структурованих для кожного типу збитків та орієнтованих на те, щоб дозволити Комісії оцінити документи та інші докази, подані на підтвердження заявлених збитків. Одне із основних завдань, яке ставили перед собою Колегії Уповноважених та розроблені ними методології, полягало в уникненні «ризиків завищення» розміру збитків.

2. Для оцінки збитків від втрат нерухомого майна Колегії Уповноважених здебільшого вважали, що найбільш прийнятним методом оцінки є балансова вартість (історична вартість за

вирахуванням накопиченої амортизації). Проте, кошториси затрат на відновлення/ремонт майна, надані заявниками на підтвердження збитків, Колегії Уповноважених також приймали і розглядали, перевіряючи додатково докази кваліфікації та незалежності підрядника, що проводив такі роботи, а також врахування розрахунків поліпшень.

У випадку заявлених збитків, розрахованих за балансовою вартістю, Колегії Уповноважених переглядали аудійовану звітність (audited accounts) та документи, надані для встановлення вартості на дату придбання активу. Колегії Уповноважених також перевіряли розумність рівня амортизації, застосовного в аудиторських звітах, і, у випадку необхідності, коригували суму збитків.

3. Аналогічно оцінці збитків, заподіяних нерухомому майну, прийнятними методами оцінки збитків, пов'язаних із рухомим майном, вважалися оцінка на основі вартості фактичного ремонту / заміни майна та методи оцінки на основі розрахунку балансової вартості майна, яке не було відновлено.

Прийнятними доказами (у сукупності) вважалися покази свідків, аудійована звітність, рахунки на оплату вартості ремонту / заміни, фотографії. Основними зауваженнями Колегії Уповноважених, які призводили до коригувань заявлених збитків у сторону зменшення, було неврахування заявниками амортизації/витрат на поточне утримання майна при розрахунку сум своїх збитків.

4. Окремим видом рухомого майна розглядалися запаси / товари (stock), для оцінки яких найкращими доказами вважалися результати інвентаризації, здійснені незалежними бухгалтерами незадовго до війни. Розуміючи, що не всі заявники могли б надати такі докази, Колегії Уповноважених вважали прийнятними балансові розрахунки («roll-forward» calculations), зроблені на основі останнього балансу з урахуванням всіх наступних надходжень та відтоків.

При цьому Колегії Уповноважених перевіряли історичні дані по запасам/товарам на предмет можливого завищення їх кількості (stock build-up). Також Колегії Уповноважених перевіряли, чи було враховано моральне старіння (obsolescence) у розрахунках збитків, заявлених до відшкодування.

5. При оцінці збитків у формі упущеної вигоди Колегії Уповноважених займали позицію, що розрахунок упущеної вигоди не може базуватися лише на сумах втрачених доходів (revenues) і що відповідні витрати (expenses) також мають бути враховані. Крім того, метод оцінки таких збитків повинен був фокусуватися скоріше на минулих результатах, ніж на прогнозах на майбутнє.

При цьому Колегії Уповноважених також звертали увагу на випадки, коли заявник займався декількома напрямками бізнесу (бізнесом, що мав декілька напрямків). У таких випадках Колегії Уповноважених виходили з того, що розрахунок упущеної вигоди повинен базуватися на всіх напрямках, які «зазнали впливу» вторгнення та окупації.

6. Для перевірки заявлених збитків у формі упущеної вигоди ключовими документами були щорічна аудійована звітність (audited accounts) за три роки до війни та за три роки після війни (тобто за період 1987 – 1993 років), оскільки основою верифікації сум упущеної вигоди були історичні результатами роботи заявників, що показували його довоєнну прибутковість.

Якщо заявники не могли подати такі аудиторські звіти і не могли обґрунтовано пояснити причину відсутності цих документів або альтернативної інформації для перевірки заявлених збитків, то заявлені збитки не відшкодовувалися. Тож у ситуації, якщо заявник протягом 3 років до вторгнення Іраку в Кувейт працював з чистими збитками, він не міг розраховувати на компенсацію упущеної вигоди. У випадках, коли заявники були новими компаніями, що лише почали роботу до війни і мали дані про прибутковість лише за декілька місяців роботи до вторгнення, такі заявники могли отримати певну компенсацію упущеної вигоди, розрахунок якої базувався на історичних даних за ці місяці їх роботи.

7. За відсутності ознак постійної присутності бізнесу на визначеній території, що зазнала збитків, які компенсуються (compensable area), заявник міг отримати компенсацію за понесені збитки від падіння доходів, якщо був здатен довести існування тривалих і регулярних ділових

відносин із іншою стороною, яка була присутня на цій території, що свідчило би про те, що заявник мав цілком обґрунтоване очікування від подальших ділових відносин такого ж характеру з тією ж стороною на умовах, які можна легко встановити. Окрім того, мало бути також доведено, що певний рівень прибутковості вже мав місце у таких ділових відносинах.

8. Крім того, у контексті упущеної вигоди Колегії Уповноважених вважали, що некоректним було б оцінювати втрати, завдані в результаті вторгнення Іраку та окупації Кувейту без урахування надзвичайних прибутків (windfall profits), отриманих як прямий результат саме від вторгнення і окупації.

9. Для оцінки збитків майну, що приносить прибуток, Колегіям Уповноважених рекомендувалося оцінювати їх за балансовою вартістю або розглядати їх як діючий бізнес (a going concern) та оцінювати через порівняння з ринковою вартістю співставного майна. У випадках, коли ринкову вартість неможливо було встановити, економічна або поточна вартість активу могла оцінюватися методом дисконтованих грошових потоків (discounted cash-flow) або методом ціна/прибуток (price/earnings), який бере за основу бізнес-результати минулих періодів і потім капіталізує їх шляхом застосування коефіцієнта (відношення ціна/прибуток), який відображає очікування щодо майбутньої продуктивності і росту або їх відсутності.

Отже, досвід визначення розміру компенсації для бізнесу внаслідок вторгнення Іраку до Кувейту свідчить, що процес оцінки збитків є складним, багатокомпонентним механізмом. Тому відповідна методологія містила поглиблення для окремих видів збитків від війни. Застосовувались і окремі методології для підвидів збитків (по землі, основних засобах, зобов'язання тощо). Також затребуваним було формування окремих методологій по специфічних галузевих активах (у сфері сільського господарства, транспорту, фінансів тощо). Враховуючи значення агросектору у вітчизняній економіці, доцільною є екстраполяція підходів Кувейту на український кейс із відповідною адаптацією.

УДК 657

Жук Валерій,

доктор економічних наук, професор, академік НААН,
головний науковий співробітник відділу обліку та оподаткування
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

Сторожук Дмитро

магістр,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ЗВІТІ ПРО УПРАВЛІННЯ

Однією з обов'язкових форм звітності агропромислових підприємств є Звіт про управління. Звіт про управління в Україні має досить нетривалу історію свого існування. Складання та подання такого звіту здійснюється з 2019 р. після внесення змін до Закону України від 16.07.1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]. В країнах Європейського Союзу такий звіт вимагає складати Директива Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і пов'язані з ними звіти певних типів компаній» від 26.06.2013 р. № 2013/34/ЄС [2]. Розкриття нефінансової інформації великими підприємствами та великими групами на теренах Європейського союзу регулює Директива 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради Про внесення змін до Директиви 2013/34/ЄС «Щодо розкриття нефінансової та різноманітної інформації великими підприємствами та групами» [3].

Ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] визначає звіт про управління як документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики та

невизначеності його діяльності. У ст. 11 Закону сказано, що ті підприємства, які відповідно до законодавства складають консолідовану звітність, мають також складати і подавати консолідований звіт про управління. Тому можна стверджувати, що звіт про управління представляє собою складну систему фінансової та нефінансової інформації, яка відображає соціально значущі аспекти діяльності підприємства, які можуть спричинити суттєві наслідки для як самого підприємства, так і його партнерів: акціонерів, державних органів, контрагентів, споживачів його продукції, або будь-яких інших пов'язаних з ним груп суспільства.

В умовах становлення сучасних бізнесових відносин країн з розвинутою ринковою інформаційною економікою звіт про управління став важливим елементом звітності суб'єкта господарювання. Як зазначають науковці, необхідність складання звіту про управління обумовлено бажанням користувачів фінансової звітності отримувати справедливий огляд розвитку підприємства, його стану та результатів діяльності, який відповідає розміру і складності бізнесу. Особливістю даного звіту є те, що інформація звіту про управління не обмежується тільки фінансовими аспектами діяльності підприємства, а повинна включати також аналіз інших аспектів діяльності суб'єкта господарювання: ризики діяльності бізнесу, вплив на довкілля, кадрова політика, інвестиції, дослідження та впровадження інновацій, перспективи розвитку, опис діяльності підприємства, якість корпоративного управління його діяльністю, які необхідні для розуміння розвитку, результатів діяльності та стану підприємства, його значення для держави та суспільства в цілому в даний час і у перспективі.

Рекомендації Міністерства фінансів України щодо складання звіту про управління представлено в Методичних рекомендаціях зі складання звіту про управління [4]. При правильному формуванні та поданні інформації аналітичні можливості звіту про управління можуть бути значно більші, ніж фінансової звітності. Це обумовлено тим, що у звіті про управління необмежені можливості щодо подання інформації:

- не визначено модель, форму і формат подання звітності та перелік показників;
- подається фінансова та нефінансова інформація;
- інформація може бути у цифровому виразі, у вигляді описових текстів або візуального зображення (таблиці, фото, схеми, діаграми тощо);
- інформація подається у вигляді різноманітних кількісних та якісних показників з необмеженим використанням натуральних, трудових, грошових та комбінованих вимірників;
- є можливість представити інформацію в будь-якому вигляді щоб це було цікаво та зрозуміло та привабливо для всіх;
- представляється інформація про минулі, сучасні та майбутні події, операції, факти тощо.

Розкриття нефінансової інформації має важливе значення для управління підприємницькою діяльністю. Так, на макрорівні з боку держави, це необхідно для забезпечення необхідною інформацією з метою побудови стійкої глобальної економіки шляхом поєднання довгострокової прибутковості із соціальною справедливістю та захистом навколишнього середовища, що є запорукою забезпечення концепції сталого розвитку.

Для інших зовнішніх користувачів (інвесторів, споживачів товарів, робіт, послуг та інших зацікавлених сторін) подання суб'єктами господарювання нефінансової інформації покликане задовольняти потреби, а також надавати легкий доступ до інформації про вплив діяльності підприємницьких структур на суспільство. А громадськість має можливість відслідковувати за впливом діяльності підприємства на природне середовище та екологію. Слід зауважити що мова йде саме про вигоди, які не завжди виражені сумою доходу в даний момент. Це може бути також репутація, довіра, імідж тощо, що принесене доходи в майбутньому. Підприємство визначає корисність (задоволення потреби в інформації), яку приносить користувачу використання інформації звіту про управління, а також, його зворотну реакцію по відношенню до даного підприємства (наприклад, інвестування в його діяльність, бажання співпраці, влаштування на роботу, отримання послуг, купівля товарів тощо).

Для внутрішніх користувачів, зокрема менеджменту, розкриття суб'єктами господарювання нефінансової інформації допомагає проводити моніторинг, контроль, оцінку, аналіз, планування,

прогнозування та в цілому управління діяльністю суб'єктами господарювання з метою визначення впливу їх діяльності на суспільство та середовище.

Тобто коло потенційних користувачів інформації, що наводиться у звіті про управління не обмежується внутрішніми та зовнішніми інвесторами, а широко використовується урядами країн для підвищення управлінських можливостей економічного та соціального розвитку на загальнодержавному рівні. Узагальнюючи варто відзначити, що нефінансова інформація звіту про управління дає можливість:

- розшифрувати та пояснити показники, які подані у фінансовій звітності;
- доповнити інформацію фінансової, податкової та статистичної звітності;
- визначити ризики, можливості, невизначеності та загрози діяльності підприємства;
- запропонувати рішення.

Таким чином, показники звіту про управління мають бути інформаційним джерелом для досягнення підприємством і державою різноманітних поставлених цілей, в тому числі різних програм та стратегій мікро- та макроекономічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 10.05.2024).
2. Директива 2013/34/ЄС Європейського Парламенту і Ради про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і пов'язані з ними звіти певних типів компаній, яка вносить поправки до Директиви 2006/43/ЄС Європейського Парламенту і Ради і скасовує Директиви Ради 78/660/ЄЕС і 83/349/ЄЕС. Документ від 26.06.2013 № 2013/34/ЄС. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU13169> (дата звернення 12.05.2024).
3. Директива 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС Про внесення змін до Директиви 2013/34/ЄС «Щодо розкриття нефінансової та різноманітної інформації великими підприємствами та групами». URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&from=en> (дата звернення 14.05.2024).
4. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління: наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text> (дата звернення 18.05.2024).

УДК: 657:658.1

Замула Ірина,
професорка кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
Державний університет «Житомирська політехніка»

Шавурська Олена,
доцентка кафедри управління та адміністрування,
Житомирський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Травін Віталій,
доцент кафедри фінансів та цифрової економіки,
Державний університет «Житомирська політехніка»

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІМПАКТ-ІНВЕСТИЦІЙ У ПОВОЄННУ УКРАЇНУ

Для відновлення України в післявоєнний період необхідним є створення умов для залучення інвестицій, а саме: врегулювання на законодавчому рівні соціально відповідального інвестування, перегляд адміністрування податків і зборів, розкриття у звітності підприємств інформації про соціальну та екологічну діяльність та її оприлюднення з метою інформування потенційних інвесторів про можливі ризики та загрози, а також формування посередницьких платформ для інвесторів, які бажають здійснювати капіталовкладення в сталий розвиток.

Імпакт-інвестування є інноваційним видом інвестування, спрямованим на досягнення підприємством цілей сталого розвитку. Міжнародні інвестори при виборі інвестиційних проєктів керуються не лише економічними інтересами, а й враховують соціальне та екологічне значення

проекту. За 2016–2022 роки розмір імпакт-інвестицій на глобальному рівні зріс більше ніж в десять разів (рис. 1), що підтверджує його вагомість на світовому рівні.

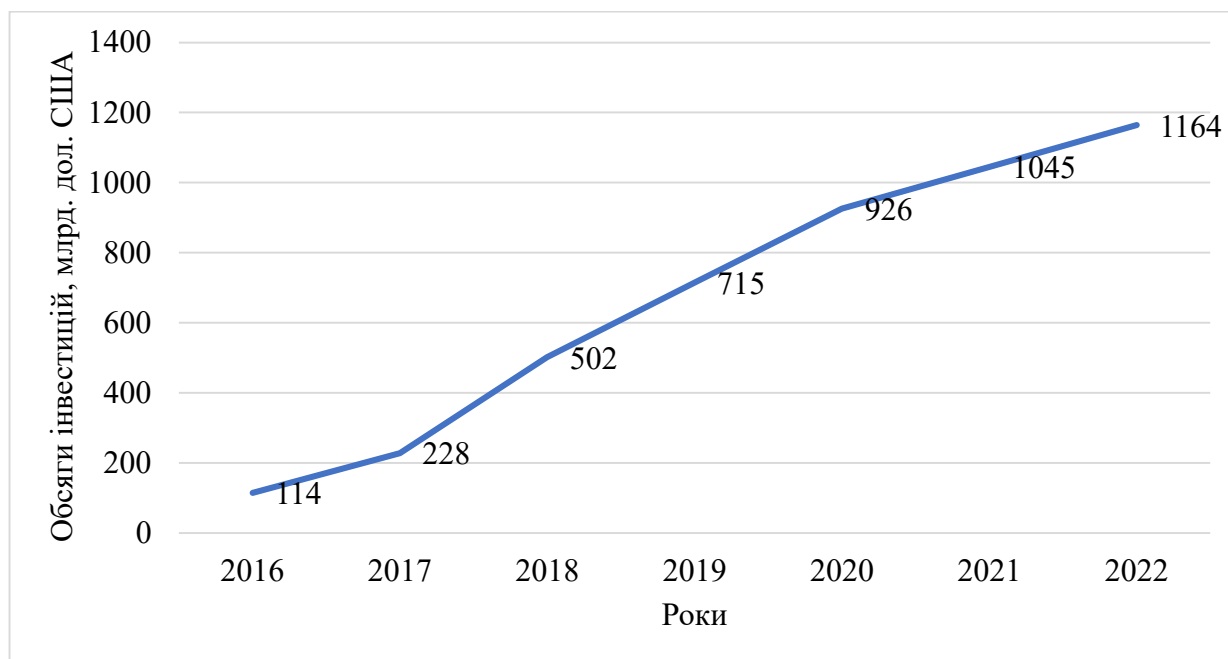

Рис. 1. Динаміка обсягів світового ринку імпакт-інвестування за 2016–2022 рр.

Джерело: зображено авторами на основі [1, 2, 3]

Прийняття рішення про інвестиційні вкладення є однією з найбільш складних задач управління, оскільки до сфери зацікавленості інвестора входять практично всі аспекти діяльності підприємства, зокрема: майновий стан, ліквідність, доходи і витрати, рентабельність діяльності, податкові умови, вплив на навколишнє середовище, соціальна політика, стан і перспектив розвитку ринку фінансування проекту.

Однією з перешкод для залучення імпакт-інвесторів є недостатнє розкриття у звітності підприємств України інформації про соціальну та екологічну діяльність. Основною перешкодою для формування нефінансової звітності в Україні є відсутність єдиної структури такої звітності, але окреслено певні ключові елементи, що в обов'язковому порядку мають бути представлені в ній.

Для діагностики фактичного стану формування нефінансової звітності підприємствами України обрано великі та середні суб'єкти господарювання України, які позиціонують себе як ті, що функціонують на принципах сталого розвитку та соціальної відповідальності, а також експортують свою продукцію.

Здійснивши дослідження оприлюднюваної нефінансової звітності великих і середніх промислових підприємств України, з'ясовано, що лише 22,7 % з них формує щорічно Звіт зі сталого розвитку. При цьому, прямої залежності між ефективністю діяльності підприємств та формуванням ними нефінансової звітності для підприємств України не встановлено. За 2020–2022 рр. на діяльність підприємств значний вплив мали зовнішні фактори – пандемія COVID-19 та воєнна агресія РФ проти України. Нівелювати їх вплив на показники ефективності діяльності підприємств наразі неможливо. Натомість, очевидним є те, що зі зростанням розміру підприємства та його зацікавленості у співпраці з ринком крупного капіталу, збільшується обсяг інформації, яку розкриває підприємство у своїй нефінансовій звітності.

86,4 %, з обраної сукупності підприємств, формують Звіт з управління у довільній формі та розміщують його на своєму офіційному сайті. Проте враховуючи довільну форму викладення інформації в ньому, інвестори не можуть в повному обсязі одержати інформацію про соціальну політику та екологічну діяльність підприємства. Крім того, формування звітності зі сталого

розвитку та соціальної відповідальності ще не набуло масовості серед українських підприємств, що гальмує розвиток імпаکت-інвестування в Україні.

Враховуючи обов'язковість формування Звіту з управління великими та середніми підприємствами України, запропоновано розширення та конкретизацію його інформаційного наповнення за такою структурою: організаційна структура та опис діяльності підприємства, результати діяльності підприємства, соціальна відповідальність, екологічні аспекти діяльності, ризики діяльності, перспективи подальшого розвитку.

Отже, однією з перешкод для залучення імпаکت-інвесторів у повосенну Україну є недостатнє розкриття у звітності вітчизняних підприємств інформації про їх соціальну та екологічну діяльність. Формування звітності зі сталого розвитку та соціальної відповідальності ще не набуло масовості серед українських підприємств, що гальмує розвиток імпакт-інвестування в Україні. З метою підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств потребує уточнення інформаційне наповнення Звіту про управління за запропонованою структурою, що дозволить підвищити прозорість звітності та сприятиме залученню імпакт-інвесторів.

Список використаних джерел

1. Global Impact Investing Network (2017), "Annual Impact Investor Survey 2016". URL: <https://thegiin.org/assets/2016%20GIIN%20> (дата звернення 03.04.2024).
2. Global Impact Investing Network (2021), "Annual Impact Investor Survey 2020". URL: <https://thegiin.org/assets/GIIN%20Annual%20> (дата звернення 03.04.2024).
3. GIINSight: Sizing the Impact Investing Market 2022. URL: <https://thegiin.org/assets/2022-Market%20Sizing%20Report-Final.pdf>.

УДК 657.6;004.8

Захарчук Ілля,
здобувач освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Мельник Катерина,
доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АУДИТІ

У сучасному світі, застосування штучного інтелекту в аудиті обумовлена стрімким розвитком технологій та зростаючими вимогами до аудиторських процесів у всьому світі. Технологічний процес стає рушієм змін, які відкривають можливості покращення ефективності та точності аудиторських послуг шляхом використання інноваційних технологій.

Найбільший вклад в дослідження застосування штучного інтелекту в аудиті зробили такі науковці: Каміл Омотесо [1], Неманья Яковлевич і Велько Дмитрович [2], О. М. Кондратюк, О. В. Руденко, А. Є. Чернобровкіна [3]. Вчені розвивали такі теми, як: «Застосування штучного інтелекту в аудиті: погляд у майбутнє» [1], «МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АУДИТІ» [2], «Застосування штучного інтелекту в аудиті» [3].

Мета дослідження є вивчення впливу штучного інтелекту на аудиторські процеси та оцінку їх ефективності. У рамках цієї роботи буде досліджено, як використання штучного інтелекту може змінити та покращити методи аудиту, та які конкретні аспекти аудиту можуть бути автоматизовані.

Штучний інтелект (ШІ) – це галузь комп'ютерних наук, що розробляє системи та алгоритми, здатні виконувати завдання, які зазвичай вимагають людської інтелектуальної діяльності.

Когнітивні технології – це способи трансформації пізнавальної поведінки людини, організацій, націй через покращення їхнього інтелектуального потенціалу або долучення до сучасних інформаційних систем [4].

Аудиторський ризик – цілком природне явище для аудиторської перевірки, оскільки його виявлення супроводжується невід’ємним обмеженням, що входять до професійної діяльності аудитора[5].

Штучний інтелект набуває все більшого впливу в сучасному світі, перетворюючи різні сфери та види економічної діяльності, включаючи аудиторську сферу. Компанії Deloitte, ERNST&YOUNG, PwC і KPMG, які є найбільшими аудиторськими компаніями, вже впроваджують технології штучного інтелекту в свою практику, щоб підвищити ефективність своєї діяльності і зменшити аудиторський ризик[5].

Deloitte використовує штучний інтелект, виділяючи максимальні ресурси у цій сфері. Ця компанія обєднала всі свої проєкти та ініціативи у сфері ШІ в центр експертизи штучного інтелекту (AICE), у якому задіяні сотні експертів зі всієї організації. Deloitte розробила багато штучних інтелектів. Один з них – SONAR - передбачає ймовірність правильності інформації у базі даних товарів, враховуючи ПДВ, код товару та місцеві збори[6].

GRAPA – штучний інтелект, який допомагає аудитору виставляти порівнювати обрану стратегію компанією проти всіх ризиків стратегії, які існують у базі даних цього ШІ. GRAPA використовує базу даних Deloitte в якій налічується більше 10 000 випадків, і кожна справа містить в середньому п’ятдесят ризиків. Цей штучний інтелект не є окремою програмою, він є помічником, який читатиме разом з вами і вказуватиме вам, що відбувалося у подібних випадках. Але GRAPA не здатен вам допомогти, якщо випадок є унікальним, тому цей інструмент не призначений для заміни аудитора.

Argus – штучний інтелект, який швидко порівнює документи та вибирає найдрібніші деталі невідповідності. Відділи Deloitte розповідають, що цей ШІ сприяв швидшій, оперативнішій, ефективнішій та з вищим рівнем якості перегляду контрактів. Argus може швидко помітити заміну документів на підробні, економлячи час аудитора. Він сканує і аналізує документи за допомогою когнітивної технології. Argus може присвоювати категорію зміни відповідно до того, наскільки вони важливі, і надає звіт про ризики. Цей штучний інтелект зупинить ручне введення даних.

Компанія EY активно працює над використанням штучного інтелекту (ШІ) в аудиторській практиці, хоча більшість програм все ще перебувають на пілотній фазі. Однак, одна з програм вже успішно запущена, і це програма використання комп’ютерного зору для безпілотних повітряних апаратів під час аудиту[7]. Ця програма дозволяє ефективно контролювати інвентаризацію на виробничих підприємствах, збираючи дані з допомогою дронів. Ці дрони оснащені технологією комп’ютерного зору, яка дозволяє їм точно відслідковувати кількість транспортних засобів або інших об’єктів на заводах і передавати ці дані безпосередньо в глобальну цифрову платформу компанії EY для подальшого аналізу.

Компанія PwC співпрацює з H2O.ai, компанією з Кремнієвої долини, для розробки програми GL.ai, яка аналізує документи підготовки звітів[8]. Головною перевагою цієї програми є її здатність аналізувати великі обсяги даних без обмежень вибірки, що дозволяє аудиторській команді проводити глибокий аналіз і виявляти важливі закономірності та аномалії у фінансових документах. Це покращує якість аудиту та забезпечує більш точні результати.

KPMG розробила власний портфель інструментів штучного інтелекту під назвою KPMG Ignite, який призначений для поліпшення бізнес-рішень та їх обробки на цифровій платформі. Цей портфель включає різні інструменти та алгоритми, які допомагають аналізувати та інтерпретувати великі обсяги даних, пов’язаних з різними аспектами бізнесу. Окрім того, компанія використовує продукт Call Center Analytics Engine, який застосовує нейролінгвістичне програмування та аналітику для розробки моделей прогнозування майбутніх подій та аналізу текстових даних. Цей інструмент допомагає виявляти ключові слова, настрої клієнтів та прогнозувати майбутні тенденції для підвищення ефективності обслуговування клієнтів [9].

Використання штучного інтелекту в аудиторській сфері демонструє значний прогрес у підвищенні ефективності та точності аудиту. Великі аудиторські компанії, такі як Deloitte, EY,

PwC і KPMG, активно впроваджують інноваційні технології, створюючи інструменти для перевірки документів та оцінки ризиків, контролю інвентаризації та прогнозування майбутніх подій. Ці технології дозволяють аудиторам зосередитися на стратегічних аспектах аудиту, підвищуючи якість і точність їхньої роботи. Штучний інтелект стає важливим партнером в аудиторській діяльності, сприяючи вдосконаленню послуг і оптимізації робочих процесів.

Список використаних джерел

1. Omoteso K. The application of artificial intelligence in auditing: Looking back to the future. Expert Systems with Applications. 2012. Vol. 39, no. 9. P. 8490–8495. URL: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2012.01.098> (date of access: 07.05.2024).
2. Кондратюк О. М., Руденко О. В., Чернобровкіна А. Є. Можливості та перспективи використання штучного інтелекту в аудиті. Ефективна економіка. 2021. № 1. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8520> (дата звернення: 07.05.2024). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.1.89](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.1.89)
3. Журнал «Ефективна економіка» - наукове фахове видання з питань економіки. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/91.pdf (дата звернення: 28.04.2024)
4. Учасники проєктів Вікімедіа. Когнітивна наука – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Когнітивна_наука (дата звернення: 28.04.2024).
5. Melnyk K. Structural transformations of methodological tools for risk assessment in audit. Ekonomika APK. 2020. Т. 314, № 12. С. 37–44. URL: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012037> (дата звернення: 08.05.2024).
6. Використання технологій на основі штучного інтелекту в аудиті | Kreston Ukraine. Kreston Ukraine. URL: <https://kreston.ua/vykorystannia-tekhnohiv-na-osnovi-shtuchnoho-intelektu-v-audyti/> (дата звернення: 28.04.2024).
7. Global E. Чому успішність застосування штучного інтелекту (AI) в аудиті розпочинається з правильних запитань?. EY Deutschland - Home | Building a better working world. URL: https://www.ey.com/uk_ua/assurance/why-success-ai-audit-starts-with-asking-right-questions
8. PwC в Україні починає працювати з сучасним ШІ-інструментом Harvey. PwC. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/press-room/2023/pwc-embraces-the-ai-work-implementing-the-harvey-legal-platform.html> (дата звернення: 28.04.2024).
9. KPMG Ignite. KPMG. URL: <https://kpmg.com/us/en/capabilities-services/advisory-services/data-analytics-ai/artificial-intelligence-ignite.html> (дата звернення: 28.04.2024).

УДК 657

Зозуля Богдан,
здобувач освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет

Тлущкевич Наталія,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

СУТНІСТЬ ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ

Для більш ефективного функціонування підприємств необхідно спрямовувати зусилля на оптимізацію та скорочення витрат у процесі виробництва продукції, починаючи від собівартості продукції і послуг і закінчуючи витратами, що впливають на фінансові результати і показники діяльності. Так, витрати, що призначені для забезпечення функціонування та управління підприємством є адміністративними витратами, і вони не мають прямого відношення до виробничого процесу. При включенні їх до повної собівартості необхідно оптимально їх розподілити.

Згідно НП(С)БО 16 «Витрати», адміністративні витрати – це загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством [1]. Вони включають: загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо), витрати на службові відрядження й утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу, витрати на утримання основних засобів та інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (включаючи операційну оренду, страхування майна, амортизацію, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорону), винагороди за професійні

послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо), витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, факс тощо), амортизацію нематеріальних активів загальногосподарського використання, витрати на врегулювання спорів у судових органах, податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (за винятком тих, що входять до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг), плату за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, а також інші витрати загальногосподарського призначення (п. 18 НП(С)БО 16 «Витрати») [1].

В науковій літературі адміністративні витрати являють собою непрямі, операційні та невиробничі витрати за період. Вони є сталими, оскільки не можуть бути ідентифіковані як змінні на певному етапі операційного циклу. Крім того, їх класифікація є ключовою складовою при організації процесів планування, обліку, контролю, аналізу та ефективного управління витратами [2,3].

Облік адміністративних витрат є важливим в процесі їх виникнення, розподілу і віднесення на фінансові результати, а аналітичний облік дозволяє аналізувати, контролювати й приймати ефективні управлінські рішення. Разом з тим, в процесі обліку таких витрат слід постійно здійснювати і контроль за ними, що дозволить формувати необхідну інформаційну базу про адміністративні витрати за їх видами, складовими, статтями.

Також процес обліку адміністративних витрат для управлінських потреб повинен включати і планування адміністративних витрат загалом і за окремими структурними підрозділами. Отже, облік адміністративних витрат повинен охоплювати усі рівні управління та вестися керівниками на всіх рівнях, що сприятиме оперативності та аналітичності інформації про них.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 02.05.2024).
2. Васка В.М., Опольський О.І. Значення внутрішнього контролю для забезпечення ефективності управління адміністративними витратами підприємств торгівлі. URL: <http://www.rusnauka.com> (дата звернення: 02.05.2024).
3. Дишко І. Ю., Штулер Ю. Ю. Теоретичні аспекти сутності і класифікації адміністративних витрат. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 5. С. 222–227.

УДК 336

Іванина Катерина,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Грудзевич Юлія,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ БЮДЖЕТНОГО ВІДШКОДУВАННЯ ПДВ

Бюджетне відшкодування ПДВ (податку на додану вартість) є важливою темою для забезпечення фінансової, економічної стабільності та підтримки ділового клімату. Проблема в тому, що процес відшкодування часто є складним, повільним та схильним до корупційних ризиків. Така ситуація створює невизначеність для бізнесу та перешкоджає інвестиціям, оскільки затримки у відшкодуванні можуть призвести до фінансових труднощів для підприємств. Актуальність теми полягає у необхідності розробки більш ефективних та прозорих механізмів бюджетного відшкодування ПДВ, щоб підтримувати зростання економіки та покращувати бізнес-клімат.

У науковій обліковій сфері питання бюджетного відшкодування ПДВ досліджували різні вчені, які розглядали проблему з різних аспектів — від аналізу нормативно-правової бази до впливу на економічну стабільність та бізнес-клімат. А саме такі вчені : Ю.Б. Іванов, В.М. Федосов, О.Д. Василик, А.М. Соколовська, М.А. Науменко, А.Й. Іванський та інші.

Метою даного дослідження є виявлення проблем і перешкод у процесі бюджетного відшкодування ПДВ, а також розробка рекомендацій щодо його покращення. Це включає аналіз нормативно-правової бази, виявлення факторів ризику та запропонування заходів для підвищення ефективності відшкодування. Це сприятиме створенню сприятливого бізнес-клімату, зростанню інвестицій та підтримці стабільності економіки.

Бюджетне відшкодування ПДВ (податку на додану вартість) є одним із найважливіших аспектів податкового регулювання. Воно стосується повернення коштів, які були попередньо сплачені платником податків, у випадку, якщо сума податкових кредитів перевищує суму податкових зобов'язань. Відшкодування ПДВ впливає на грошовий потік підприємств, їх фінансову стабільність та здатність до інвестицій. Однак процес відшкодування має свої проблеми, які вимагають удосконалення. Одним із головних викликів є складність і непрозорість бюрократичних процедур. Затримки у відшкодуванні можуть призвести до фінансових проблем для підприємств, особливо для малого та середнього бізнесу. Складність процедур також може стати джерелом корупційних ризиків, оскільки недобросовісні посадові особи можуть використовувати свою владу для отримання неправомірної вигоди. Задля удосконалення процесу бюджетного відшкодування ПДВ потрібно вжити такі заходи:

- Першим кроком має бути спрощення нормативно-правової бази, що регулює відшкодування ПДВ. Це включає зменшення кількості етапів у процесі, чітке визначення термінів і вимог, а також скорочення бюрократичних процедур.
- Автоматизація процесів і впровадження електронних систем подання та обробки документів можуть значно підвищити ефективність відшкодування ПДВ. Електронні системи дозволяють зменшити людський фактор, знизити ймовірність помилок і зловживань, а також прискорити процес. Крім того, електронні системи сприяють прозорості, оскільки дозволяють відстежувати хід відшкодування та отримувати інформацію в реальному часі.
- Інтеграція податкової системи з банківським сектором може суттєво покращити процес відшкодування ПДВ. Завдяки електронному обміну даними між податковими органами та банками можна автоматизувати та прискорити процес повернення коштів. Це зменшить бюрократію та зробить процедуру більш прозорою.
- Система відстеження процесу бюджетного відшкодування ПДВ в реальному часі дозволить платникам податків і податковим органам стежити за етапами процесу онлайн. Це підвищить прозорість і забезпечить платникам податків інформування про статус їхнього відшкодування, зменшуючи невизначеність та збої у процесі.
- Покращення взаємодії з платниками податків є ще одним важливим аспектом удосконалення процесу. Податкові органи мають надавати зручні інструменти для платників податків, такі як онлайн-платформи для подання документів, консультаційні служби та підтримка у вирішенні проблемних питань. Це допомагає знизити кількість помилок і сприяє кращій взаємодії між платниками податків і податковими органами.
- Для забезпечення справедливості процесу відшкодування ПДВ важливо створити ефективну систему розгляду скарг та оскарження рішень. Це включає надання платникам податків зручних інструментів для подачі скарг, можливості швидкого реагування на них та прозорого процесу розгляду. Така система допоможе виявляти порушення та забезпечить платникам податків можливість захисту своїх прав.
- Важливо також забезпечити ефективний контроль за процесом відшкодування ПДВ. Посилення внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту допоможе виявляти порушення і запобігати корупційним практикам.
- Підвищення відповідальності посадових осіб за порушення та запровадження відповідних дисциплінарних заходів сприятиме прозорості та справедливості процесу.

Таким чином, удосконалення процесу бюджетного відшкодування ПДВ є комплексним завданням, яке вимагає спрощення нормативної бази, автоматизації процесів, покращення комунікації з платниками податків та посилення контролю. Всі ці заходи в сукупності

сприятимуть не лише кращому функціонуванню податкової системи, але й загальному економічному зростанню та розвитку країни. Прозорий і ефективний процес відшкодування ПДВ стимулює бізнес, покращує інвестиційний клімат і сприяє загальній фінансовій стабільності, створюючи позитивний цикл для економіки.

Список використаних джерел

1. Податковий менеджмент: Підручник / [Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Кізіма А.Я., Карпова В.В.]. - К.: Знання, 2008. – 522 с.
2. Федосов В.М. Теорія фінансів: [Підручник] / Федосов В.М. – К.: ЦУЛ, 2010. – 572 с.
3. Василик О.Д. Податкова система України: Навчальний посібник / Василик О.Д. – К.: Поліграф книга, 2004. – 478 с.
4. Соколовська А.М. Основи теорії податків: Навчальний посібник / Соколовська А.М. - К.: Кондор, 2010. – 326 с
5. Науменко М.А. Можливість заміни ПДВ в Україні / Науменко М.А. // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 7(49). – С.56-62.
6. Іванський А.Й. Правові перспективи удосконалення відшкодування податку на додану вартість в Україні з урахуванням європейського досвіду / Іванський А.Й. // Науково-інформаційний вісник ПРАВО. – 2011.- № 3.– С.20-27.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.sta.gov.ua/control/uk/index>
8. Власова О.Є. Реалії бюджетного відшкодування ПДВ в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uspp.kh.ua/?page_id=18

УДК 657-027.43/.44

Іванчук Олександр,
здобувач освітнього рівня бакалавр
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Шматковська Тетяна**,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ В СУЧАСНИХ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТАХ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Нами досліджено актуальну проблематику розвитку систем автоматизації обліку, обґрунтовано, що створення і використання комп'ютерних систем бухгалтерського обліку сприяє не лише прискоренню процесів обробки інформації, а і суттєвому покращенню організації підприємств. Також нами розглянуто функції задоволення потреб користувачів в автоматизованих системах обліку та охарактеризовано способи реалізації автоматизованого облікового процесу за Міжнародними стандартами.

Впровадження автоматизації обліку значно спрощує працю бухгалтерів, виключає помилки в обліку і дозволяє оптимізувати діяльність організації в усіх аспектах. При цьому слід звернути увагу, що програмні продукти не замінюють фахівців, тому підбір і навчання кадрів також впливають на ефективність автоматизації бухгалтерського облікового процесу.

Існують різні класифікації програм автоматизації бухгалтерського обліку: за ступенем охоплення облікових функцій, за принципами побудови системи, за розмірами організацій, за цінами і так далі.

Важливо, що при автоматизації бухгалтерського обліку використовуються:

1) неспеціалізовані програмні пакети, що мають аналітичні можливості, до них відносяться електронні таблиці Microsoft Excel;

2) спеціалізовані програмні засоби для створення інформаційного сховища даних бухгалтерського обліку;

3) інтегровані ERP-системи (enterprise resource planning system) управління підприємством. Все більшої популярності набувають програмні продукти, здатні вирішувати не тільки

бухгалтерські завдання, а й автоматизувати управління ресурсами організації в цілому, забезпечувати аналіз та планування діяльності організації [1].

Враховуючи характерні риси та принципи автоматизованої форми обліку, слід визначити її характерну відмінність від інших форм обліку – це те, що при автоматизованій формі обліку, на стадії поточного обліку, застосовується тільки один обліковий регістр – детальний журнал реєстрації господарських операцій, в якому формується база даних (масиви даних, інформаційна файлова система) синтетичного та аналітичного обліку. Вся результатна інформація при цьому подається у вихідних повідомленнях, які називаються звітністю. Окремі з них мають (можуть мати) форму облікових регістрів традиційних форм обліку, наприклад журнали - ордери, головна книга, оборотно-сальдова відомість, але статусу облікових регістрів вони набувають на стадії узагальнюючого обліку, а не на стадії поточного обліку, тому вони є звітністю [2].

Сучасне програмне забезпечення щодо автоматизації обліку розвивається за двома окремими напрямками: програми електронних таблиць або електронні бази даних (Excel, Access корпорації Microsoft, SQL, Quattro Pro фірми Borland (Inprise), SuperCalc фірми Computer Associates, Lotus корпорації Lotus Development Corp.) і безпосередньо бухгалтерські програми. Кожна система бухгалтерського обліку має свої переваги та недоліки, в тому числі і система автоматизованого бухгалтерського обліку.

Як недолік (особливо для малих підприємств), для впровадження автоматизованої системи бухгалтерського обліку потрібно мати комп'ютерне обладнання та програмне забезпечення, що не завжди може дозволити собі підприємство з невеликими обсягами діяльності [2].

Можна визначити наступні переваги, які виникають при застосуванні на підприємстві інформаційних систем і технологій: програмний продукт автоматизації обліку можливо швидко ввести в експлуатацію, а при зміні масштабів діяльності підприємства, підходів до управління чи організації облікових робіт – переналаштувати з мінімальними затратами часу та фінансових ресурсів; облікові дані реєструються та зберігаються в єдиній інформаційній базі; широкі можливості для планування діяльності; можливість постійного ведення оперативного контролю; ергономічний інтерфейс автоматизованих програм обліку забезпечують доступність засвоєння інформації та високу швидкість роботи для фахівців.

Ще однією тенденцією бухгалтерського обліку в умовах шостого технологічного укладу є використання хмарних технологій, які набувають більшого поширення та мають ряд переваг. Під хмарними технологіями потрібно розуміти спроектоване та надане у комерційне користування віртуальне програмне середовище (сервери, комп'ютери, сервіси), розгорнуте у хмарі на базі обчислювальних потужностей, розміщених у дата-центрах провайдера хмарних сервісів [8]. Основними категоріями хмарних обчислень є: інформаційні технології як послуга (IT as a service, ITaaS) та програмне забезпечення (ПЗ) як послуга (Software as a Service, SaaS). Хмарні технології, зокрема бухгалтерські SaaS-рішення, набувають значної популярності в Україні.

Важливо, що перевагами використання хмарних технологій є:

- 1) миттєвий доступ до інформації у хмарі незалежно від часу і місцезнаходження; \
- 2) ведення бухгалтерського обліку у хмарі підвищує ефективність роботи шляхом забезпечення чіткого розуміння справ та доступу до даних бухгалтерського обліку в реальному часі;
- 3) прискорення обміну даними бухгалтерського обліку;
- 4) зменшення витрат на придбання серверного обладнання, апаратних і програмних рішень;
- 5) бухгалтерський облік у хмарі підіймає бізнес-інтелект на новий рівень, оскільки надає можливості постійного доступу до бухгалтерських даних та їхнього використання для звірення та аналізу, формування звітів;
- 6) хмарне сховище безпечно за умови захисту доступу до даних;
- 7) покращення організації співпраці бухгалтерів з іншими категоріями персоналу та контрагентами.

До стримуючих факторів розвитку хмарних технологій в Україні потрібно віднести: високу вартість хмарного програмного забезпечення; проблеми доступу через залежність від наявності мережі Інтернет [3].

Варто відзначити, що на підприємстві автоматизація всього облікового процесу та обліку фінансових результатів зокрема – це процес, під час якого внаслідок переведення бухгалтерії на комп'ютер підвищується ефективність і поліпшується якість ведення обліку на підприємстві. Отже, перед тим як приймати рішення на користь автоматизації бухгалтерського обліку, необхідно чітко виділити, що і як ця автоматизація повинна поліпшити в бухгалтерії.

Перспективи в автоматизації бухгалтерського обліку дуже значні, але потрібно досить детально та продумано відноситися до цього процесу. В майбутньому це буде допомагати фахівцям та спрощувати їхню роботу, допомагаючи зосередитися на основних завданнях, які є важливими для прийняття ефективних управлінських рішень для підприємства. Проте необхідно наголосити, що це процес не одного року, а багатьох років напрацювань та безперервного вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Бондар В.Д. «Автоматизація бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів». «Економічні студії» URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/538922>
2. Малецька О.І., Кулявець В., «ІТ технологій: автоматизація бухгалтерського обліку в сучасних умовах розвитку». URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/130.pdf>
3. Сухобок К. Хмарні технології на допомогу бізнесу. Власний бізнес. 2016. № 73 – Режим доступу : <http://vlasbiz.net/content/detail/180>.
4. Шевчук О. «Атоматизація обліку: Сьогодні та майбутнє». URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/39599/1/299-301%20%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf>

УДК 338.26

Іпатов Максим,
здобувач освіти за спеціальністю 051 «Економіка»,
3 курс, Фаховий коледж
Міжнародного гуманітарного університету

Артюх Оксана,
доктор економічних наук, професор,
Одеський національний економічний університет

ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Глибоке розуміння та ефективний контроль над грошовими потоками є ключовими аспектами фінансового управління будь-якого підприємства. У сучасних умовах бізнес-середовища правильне проведення внутрішньогосподарського контролю грошовими коштами має вирішальне значення для забезпечення фінансової стійкості, успішного функціонування підприємства, відповідності законодавству, мінімізації фінансових ризиків, оптимального використання ресурсів та боротьби з корупцією.

Недостатній контроль у системі обліку грошових коштів може призвести до серйозних негативних наслідків для підприємства. По-перше, це може спричинити фінансові втрати через неефективне використання ресурсів, крадіжки або шахрайство. По-друге, відсутність належного обліку може призвести до порушення законодавства, що загрожує штрафами, санкціями або іншими юридичними наслідками. По-третє, ці фактори можуть поставити під загрозу саме існування підприємства, адже фінансові проблеми та юридичні ускладнення можуть призвести до банкрутства або ліквідації компанії.

За своєю природою грошові кошти є ресурсом забезпечення платоспроможності, зв'язуючою ланкою всіх господарських процесів підприємства, універсальним засобом для проведення розрахунків. До них слід віднести: готівку, електронні кошти, залишки на банківських рахунках та інші фінансові інструменти, що можуть бути використані для розрахунків та забезпечення ліквідності підприємства.

Як показують дослідження, актуальною проблемою контролю щодо організації обліку грошових коштів у суб'єктів господарювання є своєчасність та повнота їх відображення в обліку. Грошові кошти повинні повністю і своєчасно оприбутковуватись, а інформація про їх наявність має правильно відображатись у фінансовій звітності. Також до наявних проблем слід віднести:

1. Визначення та класифікація грошових коштів: недоліки у визначенні та класифікації можуть призвести до неправильного обліку грошових потоків і порушення правил звітності, що ускладнює аналіз фінансового стану підприємства та прийняття стратегічних рішень.

2. Правильне відображення у фінансовій звітності.

3. Контроль над процесом збереження та використання грошових коштів: недостатній контроль може спричинити втрати через невірне використання або зловживання грошовими коштами, а також може підвищити ризик шахрайства або втрати.

4. Оптимізація надходжень і виплат готівки: не систематичний підхід до надходжень і виплат готівки може призвести до зайвих витрат, затримок у платежах або недостатнього контролю над фінансовими потоками.

5. Ухилення від оподаткування: використання не облікових грошових коштів може призвести до податкової недоплати і накладання штрафних санкцій, що негативно вплине на фінансовий стан підприємства.[6, с. 423]

На сьогоднішній день важливим питанням для вирішення є необхідність повної автоматизації обліку грошових коштів, у наслідок чого зменшиться ймовірність помилок, які виникають при ручному введенні даних. Автоматизація забезпечить високу точність і швидкість обліку та покращення ефективності управління фінансовими потоками.

Для усунення проблем обліку грошових коштів можна запропонувати наступні рішення:

1. Адаптування національних положень бухгалтерського обліку, що регламентують організацію та облік грошових коштів до міжнародних стандартів.

2. Впровадження автоматизованого обліку касових операцій, який зменшить ризик помилок, дасть можливість отримувати фінансові дані з високою точністю і правильно відображати касові операції в обліку.

3. Розробка методів та механізмів функціонування управлінської системи обліку грошових коштів.

4. Вдосконалення нормативно-правової бази з ведення бухгалтерського обліку грошових коштів на підприємствах.

5. Навчання персоналу для підвищення кваліфікації в облікових процесах.

6. Регулярне проведення внутрішніх аудитів для виявлення та усунення недоліків.[1]

У кінцевому підсумку можна зазначити, що проблеми внутрішнього контролю щодо обліку грошових коштів є суттєвим аспектом фінансового управління, що потребує комплексного підходу. Основні виклики включають недостатню прозорість у фінансових операціях, ризик недостатнього контролю над грошовими потоками та можливість виникнення фінансових збитків через недбалий облік.

Запровадження ефективних механізмів контролю та автоматизації процесів може допомогти уникнути цих проблем, забезпечуючи точність та достовірність фінансової звітності. Для вирішення цих проблем необхідно впроваджувати сучасні технології, підвищувати кваліфікацію персоналу та вдосконалювати процедури обліку. Лише системний підхід до управління грошовими коштами забезпечить фінансову стабільність і стійкий розвиток підприємства в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Ніколаєнко В.Т. Проблеми обліку грошових коштів та шляхи їх вирішення. Харківський Національний економічний університет імені Семена Кузнеця URL: <https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis03-36.html> (дата звернення 15.05.2024)
2. Нікуліца Д. Р. Облік грошових коштів: проблеми та шляхи удосконалення. *П'ятдесят п'яти економіко-правові дискусії*: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Секція 4. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит, 24.03.2021р. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3427/> (дата звернення 15.05.2024)
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 16.05.2024)
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів»: Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення 16.05.2024)
5. Безкоровайна Л. Які грошові кошти можуть бути на балансі установи? *Новий бюджетний облік*. №5, 30.05.2023 р. URL: <https://ibuhgalter.net/ru/material/1338/26374> (дата звернення 16.05.2024)
6. Гикава А.О. Проблеми обліку грошових коштів в підприємстві. Випуск # 5 / 2016. ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/74.pdf (дата звернення 16.05.2024)

УДК 657.6.

Іщенко Олег,
здобувач освітнього рівня магістр за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Садовська Ірина,**
доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ. ПОРІВНЯННЯ ПІДХОДІВ ДО ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ТА ІНШИХ КРАЇНАХ

У сучасному глобалізованому світі ефективне оподаткування малих підприємств є ключовим фактором для стимулювання їхнього розвитку та внеску у національну економіку. Хоча малий бізнес, як одиниця не приносить великих доходів в бюджет, сумарно мале підприємництво складає 50% від загальної суми ВВП.

Порівняння підходів різних країн дозволяє визначити найкращі практики, які можна імплементувати в Україні для підвищення конкурентоспроможності малих бізнесів. Хоча малий.

США. Система оподаткування малих підприємств в США включає різноманітні податкові пільги, кредити та субсидії для малого бізнесу, а також державні гранти для стимулювання інновацій. Є можливість оподаткування як корпорації або партнерства залежно від бізнес-структури.

Велика Британія. Спрощена система для малих бізнесів у Великій Британії включає податкові пільги на інвестиції, знижені ставки податку на прибуток і механізми повернення ПДВ для експортерів.

Німеччина. У Німеччині малий бізнес може скористатися спрощеною системою податкового обліку та зниженими ставками податків, а також численними пільгами, зокрема щодо оподаткування доходів від інвестицій.

Польща. Пропонує спрощену систему оподаткування (податок на дохід) і численні пільги для малого бізнесу, особливо для молодих підприємців та стартапів.

Українська система оподаткування малих підприємств також має свої особливості. Наразі малий бізнес в Україні може обирати між загальною та спрощеною системами оподаткування, залежно від обсягу доходів і виду діяльності. Існують певні пільги для малого бізнесу, проте відсутність стабільності в законодавстві та бюрократичні перешкоди ускладнюють їх застосування.

Порівняння податкової політики в різних країнах.

- Податкові ставки. У більшості країн ЄС та США податкові ставки для малих підприємств знижені, що сприяє розвитку бізнесу, тоді як в Україні вони залишаються порівняно високими на фоні інших платежів.
- Податкові пільги. За кордоном існує більше пільг і податкових стимулів для інновацій та розвитку експорту, чого бракує українському законодавству. У нас лише окремі сфери господарювання мають пом'якшення умов оподаткування, як наприклад агробізнес.
- Адміністрування. У багатьох країнах автоматизовані системи подання звітності спрощують адміністрування податків, а в Україні не дивлячись на створення безлічі електронних ресурсів, бюрократія досі перешкоджає швидкому та прозорому процесу.

Таблиця 1.1

Параметр	США	Велика Британія	Німеччина	Польща	Україна
Ставка податку на прибуток	21% (корпоративний податок)	19% (стандартна ставка)	15-30% (прогресивна ставка)	9% або 19%	18% (для юридичних осіб)
ПДВ	Немає на рівні федерації	20% (стандартна ставка)	19% (стандартна ставка)	23% (стандартна ставка)	20% (стандартна ставка)
Податкові пільги	Податкові кредити для інвестицій, гранти	Пільги для інвестицій та інновацій	Пільги для доходів від інвестицій	Пільги для стартапів і молодих підприємців	Пільги для стартапів, ІТ, аграріїв
Адміністрування	Державні онлайн-сервіси	Онлайн-сервіси HMRC	Прозора система онлайн-звітності	Електронні податкові сервіси	Електронні податкові сервіси
Спрощена система	Можливість обирати форми оподаткування	Програма "flat rate VAT"	Спрощена система для малих бізнесів	Спрощена система для підприємців	Єдина система для ФОП та малих підприємств

Рекомендації для України з метою оптимізування оподаткування.

Зниження податкового навантаження. Впровадити знижені ставки податків для малого бізнесу, зокрема на доходи від експорту та інновацій.

Розширення податкових пільг. Запровадити нові пільги для стартапів, підприємців, що займаються інноваціями, та для інвестицій у виробництво.

Спрощення адміністрування: Впровадити цифрові системи податкового адміністрування для полегшення звітності та мінімізації корупції.

Стабільність законодавства. Забезпечити стабільність податкового законодавства та мінімізувати бюрократичні процедури.

Висновки. Порівняння міжнародного досвіду свідчить, що ефективна система оподаткування малих підприємств передбачає зниження податкового навантаження, розширення пільг та прозоре адміністрування. Імплементация найкращих практик дозволить Україні створити більш сприятливі умови для розвитку малого бізнесу та підвищення їхньої конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. OSVITA.UA – Податкові системи зарубіжних країн: порівняльна характеристика. Реферат: URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16617/> (дата звернення: 07.05.2024).

2. Логвіновська С. І. Концептуальні підходи до спрощеної системи оподаткування. Економічний форум. 2013. № 3. С. 180–185.

УДК 657.471.1:658

Іщук Ольга,

здобувачка освітнього рівня бакалавр за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Садовська Ірина,**
доктор економічних наук, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

СУТНІСТЬ МЕТОДУ ДИРЕКТ-КОСТИНГ

Конкурентоспроможність вітчизняних компаній на внутрішніх та зовнішніх ринках збуту змушує їх не лише орієнтуватись на забезпечення високої якості продукції та задоволення потреб споживачів, але й особливу увагу звертати на обсяг понесених при цьому виробничих витрат, підходів до визначення собівартості продукції (робіт, послуг).

У практиці вітчизняних підприємств використовують традиційні методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг), вибір яких залежить від конкретного завдання, що стоїть перед керівництвом компанії.

В теорії управлінського обліку виділяють такі методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг):

- 1) калькулювання з неповним розподілом витрат (директ-костинг);
- 2) калькулювання з повним розподілом витрат:

Ми пропонуємо дослідити характеристики та переваги основного представника "ринкових" методів обліку витрат - методу директ-кост (директ-костинг).

Метод директ-костингу є одним із ключових інструментів управлінського обліку, який використовується для визначення виробничої собівартості продукції або послуг. Калькулювання з неповним розподілом витрат передбачає визначення за видами продукції маржинальних витрат, тобто суми прямих витрат і змінної частини непрямих витрат (загальновиробничих витрат). Постійна частина загальновиробничих витрат за видами продукції не розподіляється, а списується на собівартість реалізованої продукції. Не розподіляються адміністративні витрати і витрати на збут. Отже, застосовуючи систему директ-костинг, підприємство не знає повної фактичної собівартості кожного виду продукції і не може порівняти її з відпускнуою ціною.

Основні ідеї директ-костингу були розроблені у 1936 р. у США, а його фактичне впровадження відбулося у 1953 р. У Великобританії цей метод дістав назву облік маржинальних витрат, а у Франції — маржинальний облік. У США під час характеристики цього методу часто зустрічається термін облік змінних витрат.

Усі ці терміни характеризують сутність директ-костингу, що полягає у поділі витрат на змінні та постійні, і, відповідно, у визначенні собівартості продукції через калькулювання лише змінних витрат [1].

Основні риси та принципи методу директ-костингу представлені в таблиці.

Показник	Характеристика
Відсутність адміністративних та загальновиробничих витрат	Оренда приміщень, заробітна плата керівництва, витрати на управління та інші адміністративні та загальновиробничі витрати не враховуються методом директ-костингу. Це обмеження дозволяє зосередитися на витратах, які безпосередньо впливають на виробництво.
Віднесення витрат	Головний принцип методу директ-костингу - врахування лише тих витрат, які прямо пов'язані з виробництвом конкретної продукції чи послуги. Сюди включаються витрати на сировину, пряму працю та інші прямі витрати, які безпосередньо стосуються виробництва.

Відокремлення фіксованих та змінних витрат	Метод директ-костингу зазвичай застосовується для розподілу тільки змінних витрат, тобто тих витрат, які змінюються пропорційно обсягу виробництва чи надання послуг. Фіксовані витрати, які не змінюються зі зростанням або зменшенням обсягів виробництва, не враховуються.
Зосередження на управлінні витратами	Оскільки метод директ-костингу дозволяє зосередитися на визначенні витрат на конкретну одиницю продукції або послуги, він є корисним інструментом для управління витратами та прийняття стратегічних рішень щодо ціноутворення та обсягів виробництва.

Сучасний директ-костинг використовується у двох основних варіантах [2]:

- Простий (класичний) директкостинг: визначає собівартість продукції лише за прямими (змінними) витратами.

- Розвинутий директкостинг, що має декілька підвидів:

- а) Система багатоступеневого обліку витрат: калькулює собівартість продукції за змінними та прямими постійними витратами.

- б) Система обліку витрат залежно від завантаження виробничих потужностей: включає до собівартості продукції всі змінні витрати та частину постійних витрат, залежно від використання виробничих потужностей.

У всіх цих варіантах обчислюється часткова, а не повна собівартість продукції.

Простий директкостинг виник у зв'язку з виявленням "згубної ролі, яку відіграє розподіл постійних витрат між виробами", тобто складно правильно обрати базу для розподілу. Це спричинило виникнення нової концепції управлінського обліку, яка базується на розмежуванні витрат на постійні та змінні.

Принципи простого директкостингу [2]:

- Розділення витрат на постійні та змінні.

- Обчислення собівартості виробленої та реалізованої продукції лише за змінними витратами.

- Визначення маржі зі змінної собівартості (маржинальний дохід) як різниці між ціною реалізації та змінною собівартістю продукції.

- Покриття (відшкодування) постійних витрат за рахунок маржі зі змінної собівартості, що дозволяє визначати результати діяльності та її рентабельність.

Суттєвою відмінністю розвинутого директкостингу від простого є те, що модель «витрати — випуск» стала діяти не тільки у центрах відповідальності на самому підприємстві, але й за його межами, що привело до необхідності визначення фінансових результатів (марж, напівмарж) за сегментами діяльності. Розвинутий директкостинг дозволив посилити контроль у виробництві, бо забезпечив одержання інформації про результати діяльності кожного підрозділу (сегменту), зумовивши при цьому чітку відповідальність керівників різних рівнів за показники своєї роботи.

Отже, використання системи директ-костингу, що передбачає неповний розподіл витрат, дозволяє ефективніше контролювати рентабельність продукції, оскільки її окупність за ринковою ціною краще відображається при калькулюванні лише за прямими витратами. Крім того, така система дозволяє використовувати графічно-математичну модель точки беззбитковості для рішення ряду управлінських завдань. Застосування цієї системи, що ґрунтується на калькулюванні неповної собівартості продукції, не передбачає визначення повної собівартості продукції для аналітичних або планових цілей. Однак, хоч ця система має безліч переваг порівняно з іншими, для деяких видів виробництва, зокрема у сільському господарстві, вона не може бути придатною через особливості виробничо-технологічного процесу.

Список використаних джерел

1. Садовська І.Б. С 14 Управлінський облік: Навч. посіб. – Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2020.- 428с. (дата звернення 10.05.2024).
2. Варіанти директкостингу: простий і розвинутий директкостингу. URL: <https://posibniki.com.ua/post-varianti-direktkostingu-prostiy-i-rozvinutiy-direktkosting> (дата звернення: 10.05.2024).

Канцевич Катерина,
здобувачка освітнього рівня магістр за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Сафарова Анна,**
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ВОЛИНСЬКА ФІЛІЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ АКАДЕМІЇ ШАГ»

У ринковій економіці, де ризик банкрутства і ліквідація підприємств є реальними загрозами, ліквідність стає критично важливим показником фінансового стану, оскільки вона визначає здатність компанії швидко перетворювати активи на гроші для задоволення своїх нагальних зобов'язань.

Фінансовий стан підприємства можна оцінювати з двох перспектив: короткострокової та довгострокової. У короткостроковій перспективі важливим критерієм є ліквідність і платоспроможність підприємства, що визначається його здатністю вчасно та повністю виконувати короткострокові зобов'язання. Термін «ліквідний» означає можливість швидкої конвертації майна в гроші. Ліквідність підприємства визначається його здатністю перетворювати активи на гроші для покриття всіх поточних зобов'язань.

Найліквіднішим активом є готівка або сальдо балансового рахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті», оскільки вони можуть бути легко й швидко перетворені в гроші. Наступним за рівнем ліквідності є короткострокові інвестиції, такі як цінні папери, оскільки їх можна швидко реалізувати у разі необхідності.

Однією з ключових характеристик фінансового стану підприємства є його незалежність від зовнішніх джерел фінансування, що особливо важливо у умовах нестабільної економіки та змінних ринкових умов. Ця незалежність забезпечує підприємству більшу фінансову свободу та можливість самостійно приймати стратегічні рішення без необхідності узгодження з кредиторами чи інвесторами. Для виміру цієї незалежності часто використовується коефіцієнт фінансової автономії, який обчислюється як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу. Високе значення цього коефіцієнта вказує на те, що підприємство має значний обсяг власного капіталу порівняно з залученим, що є ознакою фінансової стабільності та низького рівня боргового навантаження.

Коефіцієнт співвідношення власних та залучених засобів є іншим важливим індикатором, який допомагає визначити, чи може підприємство ефективно використовувати залучений капітал у своїй господарській діяльності. Цей коефіцієнт дозволяє оцінити здатність підприємства до самофінансування та його залежність від зовнішніх джерел фінансування. Підвищення значення цього коефіцієнта позитивно сприймається інвесторами, оскільки воно свідчить про зменшення фінансових ризиків, пов'язаних із зовнішнім боргом.

З поступовим розвитком теорії управління, зростає вага дослідження діяльності компаній у напрямку визначення їх перспектив та можливостей, ґрунтуючись на аналізі ділової активності.

Відсутність єдиного підходу до визначення ділової активності та визначення ключових показників, що впливають на функціонування підприємства, становить один із головних викликів. У більшості випадків, на рівні окремих організацій, ділова активність розглядається як результативність функціонування, що визначається шляхом порівняння ефективності використання власного капіталу. Це визначення вбачає ділову активність як міру ефективності. З погляду фінансового аналізу, ділова активність компанії оцінюється за швидкістю її економічного розвитку, зростанням активів, доходів та інших фінансових показників. Таке розуміння ділової активності компанії, хоч і важливе, але не вичерпує усіх факторів, що впливають на її успішність в ринковому середовищі. Воно упускає з уваги якісні аспекти, такі як мотивація персоналу, стратегічне керівництво, внутрішня культура компанії, ефективність управлінської структури, рівень професіоналізму керівництва та здатність використовувати

можливості ринку. Тому для повного розуміння діяльності компанії необхідно враховувати більший спектр факторів.

Розрахунок основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ "Волинська Філія Комп'ютерної Академії ШАГ" за 2021-2023 рр. зазначено у таблиці 1.

Таблиця 1

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+, -) показника 2022 року порівняно з 2021 роком		Відхилення (+, -) показника 2023 року порівняно з 2022 роком	
				абсолютне	відносне	абсолютне	відносне
1. Капітал станом на кінець року, тис. грн.:	1054,9	937,9	987,8	-117	-11,09	49,9	5,32
в т.ч. 1.1. власний капітал:	931,7	875,4	886,9	-56,3	-6,04	11,5	1,31
1.1.1. статутний+додатковий капітали	308	308	308	0	0,00	0	0,00
1.1.2. нерозподілений прибуток	623,7	567,4	578,9	-56,3	-9,03	11,5	2,03
1.2. позиковий капітал:	123,2	62,5	100,9	-60,7	-49,27	38,4	61,44
1.2.1. короткостроковий позиковий капітал	123,2	62,5	100,9	-60,7	-49,27	38,4	61,44
1.2.2. довгостроковий позиковий капітал	0	0	0	0	-	0	-
2. Майно станом на кінець року, тис. грн	1054,9	937,9	987,8	-117	-11,09	49,9	5,32
2.1. необоротні активи	552,5	268,3	209,9	-284,2	-51,44	-58,4	-21,77
2.2. оборотні активи:	502,4	669,6	777,9	167,2	33,28	108,3	16,17
2.2.1. запаси	0	0	0	0	-	0	-
2.2.2. дебіторська заборгованість	60,3	72,6	61,8	12,3	20,40	-10,8	-14,88
2.2.3. грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	442,1	597	716,1	154,9	35,04	119,1	19,95
3. Економічні показники:							
3.1. чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	5118,7	5111,6	5484	-7,1	-0,14	372,4	7,29
3.2. собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	0	0	0	0	-	0	-
3.3. фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн.	450	71,8	211,7	-378,2	-84,04	139,9	194,85
3.4. чистий прибуток (збиток), тис. грн.	194	-56,3	11,5	-250,3	-129,02	67,8	-120,43
3.5. рентабельність (збитковість) обороту, %	3,79	-1,10	0,21	-4,89	-129,06	1,31	-119,04
4. Фінансові коефіцієнти:							
4.1. автономії	0,883	0,933	0,898	0,050	5,678	-0,036	-3,804
4.2. маневрування	0,407	0,694	0,763	0,287	70,397	0,070	10,068
4.3. фінансового ризику	0,132	0,071	0,114	-0,061	-46,007	0,042	59,347
4.4. абсолютної ліквідності	3,588	9,552	7,097	5,964	166,186	-2,455	-25,700
4.5. покриття	4,078	10,714	7,710	6,636	162,722	-3,004	-28,039

У період з 2021 по 2023 рік, ТОВ "Волинська Філія Комп'ютерної Академії ШАГ" зазнала значних змін у фінансовій структурі, що відобразилось на загальному фінансовому стані підприємства. Аналіз фінансових показників за цей період виявляє динаміку змін у капіталі, активах та економічній ефективності, що має важливе значення для оцінки стійкості та потенціалу розвитку компанії.

У 2022 році власний капітал підприємства зменшився на 563 тис. грн., що становить суттєве зниження порівняно з попереднім роком. Таке падіння може бути пов'язане з викупом акцій, виплатою дивідендів, чи зниженням чистого прибутку. Однак у 2023 році спостерігається зростання власного капіталу на 115 тис. грн., що свідчить про часткове відновлення після фінансових труднощів попереднього року.

Позиковий капітал також показав коливання: зменшення на 607 тис. грн у 2022 році та збільшення на 384 тис. грн у наступному році. Ці зміни могли бути зумовлені необхідністю рефінансування боргів або зміною умов кредитування. Відсутність довгострокових позик свідчить про консервативний підхід управління до залучення довгострокового зовнішнього фінансування.

Активи компанії також зазнали істотних змін. Необоротні активи зменшились на 2842 тис. грн у 2022 році та на 584 тис. грн у 2023 році, що може бути викликано амортизацією, продажем непрофільних активів або їх переоцінкою. Натомість оборотні активи зросли на 1672 тис. грн та 1083 тис. грн відповідно у кожному з цих років, що позитивно вплинуло на ліквідність підприємства. Значне збільшення грошових коштів і їх еквівалентів на 1549 тис. грн у 2022 році та на 1995 тис. грн у 2023 році демонструє покращення фінансової позиції компанії та її здатності до швидкого відновлення ліквідності.

Економічні показники за вказаний період виявляють нестійкість у фінансових результатах компанії. Зокрема, чистий дохід спочатку зменшився на 0,14% у 2022 році, але потім зріс на 7,29% у 2023 році. Такі коливання можуть бути викликані змінами в умовах ринку, ціновою політикою компанії чи зміною в структурі продажів. Фінансові результати, з одного боку, показали збитки у розмірі 563 тис. грн. у 2022 році, що свідчить про фінансові труднощі, а з іншого — прибуток у розмірі 115 тис. грн у 2023 році, що вказує на можливе відновлення і оптимізацію господарської діяльності.

Фінансове поліпшення ТОВ "Волинська Філія Комп'ютерної Академії ШАГ" у 2023 році підкреслюється не тільки відновленням прибутків, а й зміцненням позицій у критичних аспектах бізнес-операцій. Зокрема, керівництво компанії здійснило стратегічні кроки для оптимізації витрат і розширення ринкових можливостей, що включало впровадження новітніх технологій для автоматизації виробничих процесів та збільшення ефективності логістики. Ці заходи не тільки знизили оперативні витрати, але й покращили часові показники доставки продукції до кінцевих споживачів, сприяючи зростанню задоволеності клієнтів і лояльності до бренду.

Аналіз ліквідності компанії виявив, що, незважаючи на погіршення деяких показників у 2023 році, загальна картина залишалась позитивною завдяки суттєвому підвищенню обігових коштів. Компанія змогла підтримати високий рівень готівкових резервів, що стало можливим завдяки успішній політиці управління дебіторською заборгованістю та своєчасному отриманню платежів. Це дозволило підприємству забезпечити стабільність у фінансовій діяльності і зміцнити довіру кредиторів і інвесторів.

Список використаних джерел

1. Овчарук О. Аналіз фінансового стану підприємства: сутність та необхідність. Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування. 2020. № 13. С. 69–72.
2. Давиденко Г., Натхман С. Аналіз фінансового стану підприємства: мета, завдання та переваги. ПОДІЛЬСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК. 2023. Т. 4(28). С. 5–10. URL: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-28-1> (дата звернення: 15.05.2024).
3. Рузакова О. Аналіз сучасних методик оцінювання фінансового стану підприємства. Економічні науки. 2022. Т. 2. С. 7–13.

Козак Валерія,
здобувачка освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет

Нужна Оксана,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ОБСЯГОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЧИСТИМ ФІНАНСОВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ У СФЕРІ ТИМЧАСОВОГО РОЗМІЩУВАННЯ Й ОРГАНІЗАЦІЇ ХАРЧУВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МОДЕЛІ ПАРНОЇ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ

Підприємства з тимчасового розміщування й організації харчування відносяться до секції І згідно КВЕД-2010. Основним видом діяльності цих підприємств, відповідно до даних сервісу для визначення кодів видів економічної діяльності Державної служби статистики України, є «надання місць для короткострокового проживання, а також надання готових страв і напоїв для споживання на місці» [3].

Наша мета в даному дослідженні – побудова економетричної моделі у формі парної лінійної регресії, в якій фактором є обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а показником – чистий фінансовий результат (чистий прибуток (збиток) підприємств з тимчасового розміщування й організації харчування в Україні.

Для проведення дослідження були використані дані Державної служби статистики України для підприємств з тимчасового розміщування й організації харчування в Україні за 2010-2022 роки (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі у формі парної лінійної регресії для підприємств з тимчасового розміщування й організації харчування в Україні за 2010-2022 роки

Рік	Значення фактора (обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)), тис. грн	Значення показника (чистий прибуток (збиток)), тис. грн.
2010	11613391,9	-633563,5
2011	12940736,6	-692363,7
2012	16519238,8	-984253,8
2013	16726927,3	-1416724,6
2014	14346267,2	-6641836,9
2015	18250036,6	-6874869,7
2016	23083768,0	-1983088,8
2017	29548159,7	1773481,4
2018	36699962,5	2350861,6
2019	42201850,0	4245604,3
2020	30214988,9	-4410448,2
2021	48059055,8	4576221,1
2022	35617393,0	-8855130,6

Дані за 2014-2021 роки без тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях; дані за 2022 рік наведено без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Джерело: [1-2].

Висновок про можливу аналітичну форму залежності, а саме парну лінійну регресію, було зроблено на основі того, як розташовані точки на полі кореляції (рис. 1). На цьому ж рисунку подано також лінію регресії, яку було побудовано після розрахунку параметрів регресії і встановлення аналітичного виразу для досліджуваних статистичних даних:

$$Y = 0,16 \cdot X - 5521603,13, \quad (1)$$

де Y – обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн;

X – чистий прибуток (збиток) підприємств, тис. грн.

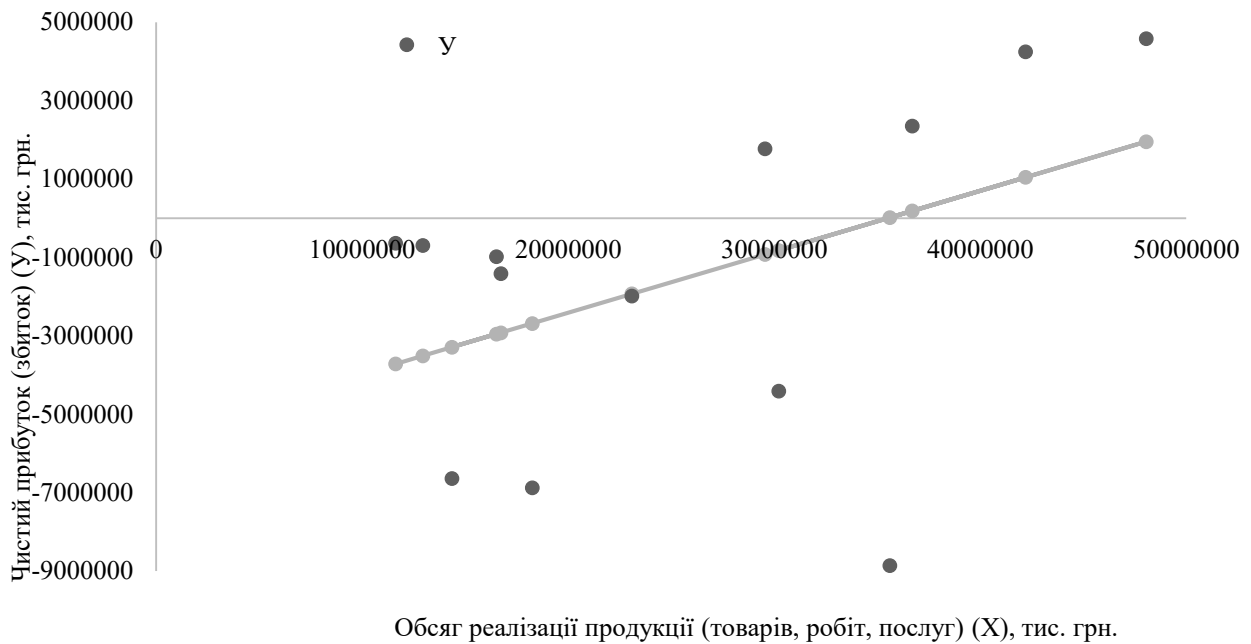

Рис. 1. Кореляційне поле і лінія парної лінійної регресії для обраних фактора і показника для підприємств з тимчасового розміщування й організації харчування в Україні
Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1-2].

Важливим кроком в економетричному моделюванні є перевірка того, чи є економетрична модель адекватною статистичним даним. Порівняння розрахункового (7,03) і табличного (4,84) значення критерію Фішера показало, що з ймовірністю 0,95 можна вважати економетричну модель адекватною статистичним даним і придатною для аналізу та прогнозування.

Наведемо результати прогнозування на основі побудованої економетричної моделі. Спочатку було визначено прогнозне значення фактора на основі дослідження його динаміки протягом періоду дослідження. Встановлено, що протягом 2011-2020 років обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах з тимчасового розміщування й організації харчування в Україні збільшувався, за винятком 2014, 2020 і 2022 років, в середньому на 12,6% в рік. З урахуванням цього, ми розрахували прогнозне значення фактора, тобто обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах з тимчасового розміщування й організації харчування в Україні у 2023 році (40122071,3 тис. грн.).

Шляхом підстановки прогнозного значення фактора у формулу (1) було обчислено прогнозне значення показника, тобто чистий фінансовий результат на підприємствах з тимчасового розміщування й організації харчування в Україні (719104,5 тис. грн.). Відхилення прогнозного значення показника (95404,4 тис. грн.) дало можливість визначити його довірчий інтервал. Отже, якщо у 2023 році обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємствах з тимчасового розміщування й організації харчування в Україні становитиме 40122071,3 тис. грн., то згідно нашої моделі чистий прибуток цих підприємств з ймовірністю 0,95 буде належатиме проміжку [623700,1; 814508,9] тис. грн.

Список використаних джерел

1. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2022). Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/Orp_kvved_10_21.xlsx (дата звернення 22.04.2024).
2. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2022 роки. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/fin_new/chpr_ek_vsmm_2010_2020_ue.xlsx (дата звернення 22.04.2024).
3. Сервіс для визначення кодів видів економічної діяльності. Державна служба статистики України. URL: https://kvved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/SECT/KVED10_S.html (дата звернення 22.04.2024).

Корець Петро,
здобувач освітнього рівня PhD за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Мельник Катерина,**
доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Застосування системи внутрішнього аудиту виступає діючим інструментом ринкових змін у діяльності суб'єктів господарювання в період воєнного стану, адже основним його завданням є пошук відхилень в діяльності організації та розробка рекомендацій задля їх усунення. У результаті виконання цього завдання визначається ефективність функціонування внутрішнього аудиту, що залежить від рівня його організації на підприємстві.

Великий внесок у розроблення та розвиток теоретичних основ і методологічних підходів до шляхів удосконалення внутрішнього аудиту зробили М.Т. Білуха, А.М. Білоусов, В.Г. Гетьман, С.Ф. Голов, М.Я. Дем'яненко, В.М. Жук, В.П. Завгородній, М.В. Крапивко, А.Н. Кузьминський, К.П. Мельник, В.С. Рудницький, Б.Ф. Усач та інші вчені.

Внутрішній аудит — це незалежна діяльність з перевірки та оцінки роботи суб'єкта господарювання в його інтересах.

Метою внутрішнього аудиту є допомога членам суб'єкта господарювання ефективно виконувати свої функції.

Термін «Внутрішній аудит» означає діяльність внутрішньої аудиторської служби (або служби внутрішніх ревізорів підприємства).

До основних принципів внутрішнього аудиту відносять [1, с. 241]:

- спрямованість внутрішнього аудиту на реалізацію розробленої корпоративної стратегії;
- гнучкість внутрішнього аудиту;
- багатofункціональність внутрішнього аудиту;
- простота побудови внутрішнього аудиту;
- відповідність методів внутрішнього аудиту специфіці облікової, аналітичної і планової методик, які використовуються підприємством;
- забезпечення професіоналізму й достатньої чисельності внутрішніх аудиторів, ефективне використання кадрів.

Внутрішній аудит аналізує ситуацію ризику і застерігає від банкрутства, використовує ноу-хау для збільшення прибутку й ефективності нової технології, вживає заходів, що сприяють фінансовій діяльності підприємства.

На нашу думку, доцільно в усіх галузях економіки, на кожному підприємстві запровадити систему внутрішнього аудиту з тим, щоб за цю роботу відповідала конкретна особа чи спеціальний відділ. Асигнування на утримання такої аудиторської служби слід здійснювати за рахунок виявлених внутрішнім аудитом резервів підвищення ефективності роботи підприємства, зниження собівартості й збільшення прибутків.

Отже, при проведенні внутрішнього аудиту, аудиторів слід дотримуватися наступної послідовності дій:

- виявлення проблем та визначення пріоритетних напрямків контролю;
- планування внутрішнього аудиту;
- збирання та оцінювання інформації;
- узагальнення даних, формування висновків та рекомендацій;
- відповідь керівництва підприємства на звіт внутрішнього аудитора та

контроль виконання розроблених рекомендацій та заходів [3, с. 361].

До проблемних аспектів внутрішнього аудиту слід віднести:

- недостатню кількість методичних розробок з аудиторського контролю;
- неефективність діючої нормативно-правової бази в питанні внутрішнього аудиту;
- брак достатнього досвіду аудиторської діяльності;
- недостатня кількість кваліфікованих аудиторських кадрів;
- відсутність типових форм документів з аудиту в цілому та внутрішнього аудиту тощо [2,с.35].

Отже, можна виділити такі напрями вдосконалення внутрішнього аудиту в Україні [4, с.198]:

- створення професії «внутрішній аудитор» і розвиток відповідного інституту;
- формування зацікавленості та необхідності розвитку даної професії як на рівні держави, так і на рівні підприємств різних галузей;
- розробка та вдосконалення нормативно-правового регулювання аудиту;
- формування організаційної структури служб внутрішнього аудиту;
- розробка організаційно-технологічних схем та процедур проведення внутрішнього аудиту;
- вдосконалення методології проведення внутрішнього аудиту;
- здійснення професійної підготовки фахівців з внутрішнього аудиту тощо.

Важливим елементом аудиторської перевірки є наявність рекомендацій щодо вирішення наявних проблем. Економічна ефективність досягається за рахунок попередження порушень, своєчасного внесення змін у податкові розрахунки, оптимальної облікової політики, значного скорочення штрафних податкових санкцій.

Внутрішній аудит проводять особи, які мають відповідний рівень професійної освіти, досвіду і компетенції, а робота помічників належним чином контролюється, аналізується і документально оформлюється.

Аудиторська діяльність розвивається досить швидкими темпами. Незважаючи на низку пов'язаних з цим проблем, їх глибоке дослідження сприятиме визначенню пріоритетних напрямів удосконалення аудиторської діяльності з огляду на перспективи розвитку ринкової економіки, а їх розв'язання сприятиме подальшому впровадженню професії аудитора в господарську практику й формуванню високої довіри та впевненості у високій компетентності вітчизняних аудиторів.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [Текст] : у 3 ч. – К. : ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2020.
2. Каменська Т.О. Внутрішній аудит: методологія та організація : дис. ... докт. екон. наук : 08.00.09 / Тетяна Олександрівна Каменська. – К., 2021. – 560 с.
3. Мельник К. П. Оцінка ефективності інституту аудиту. Проблеми системного підходу в економіці. 2020. Вип. 6(80). С. 108-115.
4. Назарова К.О. Аудит: еволюція, потенціал, ефективність : монографія / К.О. Назарова. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. – 464 с.
5. Петрик О.А. Стан та перспективи розвитку аудиту в Україні: методологічні та організаційні аспекти : дис. ... докт. екон. наук : 08.00.09 / Олена Анатоліївна Петрик. – К., 2019. – 436 с.
6. Бардаш С.В. Економічний контроль в Україні : системний підхід : монографія. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. – 656 с.

НОВА ПАРАДИГМА БУХГАЛТЕРСЬКОЇ НАУКИ

Під парадигмою будь-якої науки розуміють фундаментальну концепцію, що використовується в окремому науковому середовищі, у певні історичні періоди та у конкретній галузі знань. У літературних джерелах парадигма трактується як модель, зразок, концепція, генеральна ідея, що стосується розвитку певної науки.

Парадигмальний розвиток науки характеризується циклічністю та проходить у кожному циклі кілька стадій. Спочатку у певному науковому співтоваристві виробляються наукові теорії, концепції, методологічні основи, визначається матеріально-технічне забезпечення розвитку науки. Таким чином виникає наукова парадигма, яка певний час розвивається, вдосконалюється та формує основу певної науки. Однак з часом, під впливом низки чинників можуть виникати кризові явища, появлятися нові альтернативи, нові напрями і технічні можливості розвитку науки. У результаті зароджується нова парадигма, яка знаменує новий цикл наукового розвитку у певній галузі знань.

Бухгалтерський облік як наука за час свого розвитку також зазнавав великих парадигмальних змін. Він пройшов багато стадій – від простого натурального рахівництва і до створення складних обліково-інформаційних систем, що забезпечують оперативною інформацією широке коло користувачів, яка спрямована на стратегію розвитку підприємницької діяльності суб'єктів господарювання та країни загалом.

Серед вітчизняних науковців багато уваги дослідженню парадигмального розвитку бухгалтерського обліку та звітності приділила проф. Малюга Н. М. Вона виокремила ряд парадигм розвитку бухгалтерської науки, що характеризуються певними новими ознаками, зокрема:

- проста натуральна бухгалтерія – стосується ведення натурального господарства з фіксацією даних на матеріальних та розрахункових рахунках;
- для камеральної бухгалтерії характерним є організація обліку на рівні держави, уведення бюджетного фінансування, формування кошторисів витрат;
- проста монетарна бухгалтерія – поряд з натуральним обліком руху майна формуються результати від його утримання простим записом;
- подвійна статична і динамічна бухгалтерії - облік руху майна і капіталу, результатів ведеться подвійним записом;
- подвійна інформаційно-динамічна бухгалтерія, для якої характерним є поява нових об'єктів обліку (інтелектуального капіталу, інформації як продукту діяльності та інше) [1, с. 330-344].

Легенчук С. Ф. продовжив вивчення парадигмальних основ розвитку бухгалтерського обліку. Він основну увагу зосереджує на дослідженні методологічних та організаційних змін у веденні бухгалтерського обліку. До глобальних методологічних основ, що призвели до парадигмальних змін, він відносить виокремлення фінансового та управлінського обліку, гармонізацію вітчизняного обліку з міжнародними правилами та стандартами обліку і фінансової звітності, розширює коло споживачів обліково-звітної інформації та їх інформаційних запитів. До організаційних критеріїв формування нової парадигми обліку він пропонує необхідність розкриття в системі обліку і звітності інформації про системні та несистемні ризики діяльності, нові напрями підготовки облікових кадрів. У результаті він додатково виділяє парадигми управлінського обліку, парадигми бухгалтерської освіти, парадигми ризику в бухгалтерському обліку [2, с.148-154].

Про необхідність утвердження нової парадигми бухгалтерського обліку зазначає й Пилипенко Л. М. Він підтримує суспільне значення бухгалтерського обліку та фінансової звітності, пропонує враховувати у ній соціально-екологічні та етичних питання функціонування компаній [3, с.86-87].

Корягін М. В. та Куцик П. О. проводять глибокий аналіз та визначають напрями парадигмального розвитку бухгалтерської звітності та її інтеграції з іншою, нефінансовою інформацією [4, с.50-63].

На наш погляд, ще одним важливим напрямом розвитку обліку, що має бути врахований при обґрунтуванні його нової парадигми, має бути технічна сторона ведення обліково-звітної роботи. Значні зміни у технічних спроможностях ведення сучасного обліку дають можливість спростити реєстрацію фактів господарської діяльності на підприємстві, проводити її в автоматичному режимі без оформлення громіздкої первинної документації, запровадження, так званої, бездокументної реєстрації операцій. З іншого боку, обмеження людського фактору дозволяє скоротити до мінімуму витрати на ведення облікової роботи і тим самим звести до мінімуму кількість свідомих і несвідомих помилок та інших порушень у веденні обліку і складанні бухгалтерської та податкової звітності. Окрім того, сучасні способи комунікування дозволяють застосовувати надійні канали приймання-передачі, зберігання та архівування обліково-звітної інформації, а досконала система кодування – забезпечити надійний захист обліково-звітної інформації.

Отже, одним із вирішальних факторів побудови нової парадигми бухгалтерського обліку та формування звітної інформації мають стати сучасні технічні можливості отримання, передачі, зберігання та захисту обліково-звітної інформації. Поряд з іншими чинниками, досконале технічне забезпечення можна вважати новим етапом парадигмального розвитку бухгалтерської науки.

Список використаних джерел

1. Малюга Н. М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: Монографія. Житомир: ЖДТУ, 2005. 548 с.
2. Легенчук С. Ф. Теорія і методологія бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2010. 652 с.
3. Пилипенко Л. М. Розвиток концепцій побудови системи публічної звітності корпорацій в умовах постіндустріальної економіки: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 336 с.
4. Корягін М. В., Куцик П. О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2016. 276 с.

УДК 657

Кулай Олег,
магістр обліку і оподаткування,
Луцький національний технічний університет

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК СОБІВАРТОСТІ В ОПЕРАЦІЯХ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ

Облік операцій з давальницькою сировиною є особливим і складним з огляду на економічні, правові та податкові засади. Особливо специфічним є аспект бухгалтерського управлінського обліку [1; 2], який стосується виробничих операцій, коли підприємство-замовник передає підприємству-виконавцю сировину або матеріали для їхньої переробки, обробки або виготовлення готової продукції з подальшим поверненням готової продукції або її частини замовнику. На етапі прийняття рішення щодо такого виду діяльності, суб'єкт господарювання прораховує всі ризики і вигоди, які залежать від прийнятної організаційної структури як замовники так і виконавця, від правових аспектів і можливості договірної врегулювання операцій з передачі сировини і отримання готової продукції, форм розрахунків і оподаткування.

Для всіх без виключення переробних підприємств, які як правило є виконавцями і системі давальницьких правовідносин, актуальними є питання:

1) методи калькулювання собівартості виробництва готової продукції, розрахунки з акцентом на технологію;

2) методи розподілу загальновиробничих витрат: бази розподілу, вплив на об'єкт оподаткування ;

3) наявність відходів виробництва, супутньої продукції, особливості їх обліку, оцінки, визнання втратами чи витратами.

Управлінський облік операцій з давальницькою сировиною ставить за мету запропонувати бізнесу варіанти альтернативних рішень, які враховують фактори впливу зовнішнього інституційного та внутрішнього середовища організації. При цьому використовується не фінансова інформація, отримана з інституційного середовища, зокрема, формальних та неформальних інститутів.

Основними етапами для фокусування інформації управлінського обліку і підготовки альтернативних рішень, є процеси:

- 1) передачі сировини,
- 2) зберігання сировини у виконавця,
- 3) обробки чи переробки сировини,
- 4) зберігання готової продукції у виконавця,
- 5) передача готової продукції від виконавця замовнику,
- 6) проведення розрахунків.

На першому етапі передачі давальницької сировини від замовника до виконавця виникають питання організаційного характеру щодо перевезення, передачі від матеріально-відповідальної особи замовника до матеріально-відповідальної особи виконавця. Розрахунок витрат на перевезення, вибір оптимального варіанту перевезення, забезпечення відповідного документообігу, зазначення заставної ціни. Це не вичерпний перелік питань, які доцільно врахувати і Договорі про надання послуг з переробки давальницької сировини. Проте, прийняттю рішень щодо визначення певних пунктів Договору, мають передувати досить детальні розрахунки з урахуванням ймовірних ризиків і факторів інституційного впливу.

Замовник оформлює документи на відвантаження сировини та відображає це в бухгалтерському обліку як зменшення запасів на основному рахунку, наприклад, 201 Матеріали і збільшенням на рахунку 206 Матеріали, передані у переробку..

Документальне оформлення звичайне, наприклад, накладні на передачу, акти приймання-передачі сировини. Проте, на первинних документах, причетних до операцій з переробки давальницької сировини, доцільно фіксувати позначку «давальницька» будь-яким можливим способом (друкувати доповнений реквізит, використовувати спеціальний штамп, тощо).

На етапі збереження давальницької сировини у замовника, потребується також розрахунок вигоди від такого збереження, або додаткових витрат, які доцільно порівняти з варіантом перевезення сировини на переробку в найбільш стислі терміни. Також враховуються можливості перевезень окремими партіями, або розглядаються інші найбільш прийнятні альтернативні варіанти. Для цілей управлінського обліку є потреба у встановленні умов зберігання у виконавця (фізичних, технічних, фінансових, правових), та порівняння їх з можливостями зберігання на власних складах і можливості оперативного перевезення за потреби.

Обробка сировини у виконавця є погодженим процесом в частині застосовуваної технології, нормальної потужності, людських ресурсів, додаткових матеріалів, тощо. Виконавець приймає сировину на обробку, відображає її надходження у своєму обліку як зобов'язання перед замовником. Для цілей управлінського обліку важливо розрахувати альтернативні варіанти щодо якості, величини витрат і ризиків ймовірних втрат, шляхів нівелювання втрат.

Зберігання готової продукції у виконавця потребує достатній обґрунтувань доцільності з точки зору подальших дій: використання для власних потреб, для реалізації малими чи великими партіями, тощо. Процес повернення готової продукції замовнику також передбачає ряд питань для управлінського обліку, зокрема, розрахунок альтернативних варіантів з найменшими ризиками і найбільш економічно вигідних.

Управлінський облік операцій з давальницькою сировиною також має свої особливості в податковому обліку, зокрема щодо ПДВ. Потребує уваги і додаткових розрахунків визначення податкових зобов'язань та податкового кредиту, що стосуються такого типу операцій. Всі операції з давальницькою сировиною повинні бути підтвержені відповідними первинними документами (накладними, актами, рахунками), які є підставою для бухгалтерських записів та податкової звітності.

Облік операцій з давальницькою сировиною вимагає чіткого ведення документів та відповідних бухгалтерських записів як у замовника, так і у виконавця, щоб забезпечити правильність формування фінансової звітності, дотримання вимог оподаткування і отримання найкращих альтернатив щодо ефективності.

Список використаних джерел

1. Sadovska I., Tluchkevych N., Nahirska K., Nuzhna O., Shulha O., Safarova A., Skoruk O., Melnyk K. Praxeology of the engineering theory of management accounting in enterprises of the agricultural sector: a system of derived balances (in Ukrainian context). AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2023. Vol. 13(2). Special Issue XXXV. P. 116-121. <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130235/PDF/130235.pdf>
2. Semenyshena N. Khorunzhak N., Sadovska I. Evaluation of the adaptability of scientific theories for the development of accounting institute. Intellectual Economics. 2020. Vol. 14 № 1. P. 113–129. DOI : <https://doi.org/10.13165/IE-20-14-1-07>

УДК 339.9

Кулинич Ірина,
здобувачка освітнього рівня бакалавр за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Мельник Катерина,**
доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація, безсумнівно, стала рушійною силою економічного зростання та розвитку протягом останніх десятиліть. Вона відкрила нові можливості для компаній, надаючи їм доступ до нових ринків, ресурсів та талантів. Однак, поряд з цими можливостями, глобалізація також призвела до значних проблем ведення бізнесу.

Метою даної тези є дослідження основних проблем, з якими стикаються підприємства при веденні бізнесу в умовах глобалізації, а також аналіз шляхів їх подолання.

Світ стає все більш взаємопов'язаним завдяки глобалізації. Це відкриває безліч нових можливостей для розвитку бізнесу, але й несе з собою певні виклики.

З одного боку, глобалізація дає доступ до нових ринків та клієнтів. Тепер компанії можуть продавати свої товари та послуги людям з усього світу, що значно розширює можливості. Це може призвести до значного зростання бізнесу.

З іншого боку, глобалізація посилює конкуренцію. Де компанії змушені конкурувати з компаніями з усього світу, які можуть мати нижчі витрати або більш досвідчену робочу силу. Це може зробити ведення бізнесу більш складним і потребувати від бізнесу постійного вдосконалення.

Крім того, глобалізація може призвести до культурних та мовних бар'єрів. Де українські та компанії із всього світу можуть зіткнутися з труднощами при спілкуванні з клієнтами та партнерами з іноземних країн. Це може потребувати від працівників вивчення нових мов або найму перекладачів.

Світ, що глобалізується, стає динамічним і мінливим. Технології, економічні умови, геополітична ситуація та споживчі уподобання постійно змінюються. Щоб бути успішними, компаніям необхідно постійно адаптуватися до цих змін, що потребує значних ресурсів та гнучкості.

Глобалізація супроводжується зростанням ризиків для бізнесу. Компаніям доводиться стикатися з такими ризиками, як політична нестабільність, валютні коливання, стихійні лиха,

зміни в торговій політиці та кіберзлочини. Ці ризики можуть суттєво вплинути на прибутковість та стійкість компаній.

Загалом, глобалізація - це складний процес, який має як позитивні, так і негативні наслідки. Щоб бути успішним у цьому глобалізованому світі, компанії повинні бути готовими до адаптації та постійного вдосконалення.

Існує багато вчених, які досліджують проблеми ведення бізнесу в умовах глобалізації. Серед них можна виділити таких:

Майкл Портер: американський економіст, який розробив теорію конкурентних переваг, яка може бути корисною для підприємств, які прагнуть успішно конкурувати на глобальному ринку. Також відомий своїми роботами з теорії конкурентних переваг, яка пояснює, як компанії можуть досягти успіху на міжнародних ринках.

Теодор Левітт: дослідив концепцію "глобального села", яка описує світ, де всі країни та економіки взаємопов'язані.

Річард Робінсон: вивчає етичні аспекти ведення бізнесу в умовах глобалізації.

Д. Н. Родрік: автор книги "Глобалізація, нерівність та глибокі розчарування", в якій він аналізує негативний вплив глобалізації на розвиток деяких країн.

Дж. Стігліц: американський економіст, лауреат Нобелівської премії, який досліджує вплив глобалізації на зростання нерівності та соціальні проблеми.

Вивчення робіт цих та інших вчених може допомогти компаніям краще зрозуміти виклики та можливості глобалізації та розробити ефективні стратегії для успішного ведення бізнесу на міжнародному рівні.

Проблеми ведення бізнесу в умовах глобалізації по-різному впливає на різні типи бізнесу. МСП, як правило, стикаються з більшими складнощами, ніж великі транснаціональні компанії, адже мають менше ресурсів та досвіду для адаптації до мінливих умов та управління ризиками.

Щоб подолати складнощі ведення бізнесу в умовах глобалізації, компаніям рекомендується:

- Зосередитися на своїх конкурентних перевагах: Компаніям необхідно чітко визначити свої сильні сторони та зосередитися на розвитку та використанні своїх конкурентних переваг.

- Інвестувати в інновації: Інновації є ключовим фактором успіху в умовах глобалізації. Компаніям необхідно постійно розробляти нові продукти, послуги та бізнес-моделі, щоб залишатися конкурентоспроможними.

- Розвивати міжнародні партнерські відносини: Співпраця з місцевими партнерами може допомогти компаніям краще зрозуміти місцеві ринки.

- Співпраця: Співпраця з іншими підприємствами, науковими установами та урядами може допомогти підприємствам отримати доступ до нових ресурсів, технологій та ринків.

- Підвищення кваліфікації працівників: Інвестування в навчання та розвиток персоналу може допомогти підприємствам підвищити продуктивність праці та стати більш конкурентоспроможними.

- Впровадження корпоративної соціальної відповідальності: Відповідність принципам корпоративної соціальної відповідальності може допомогти підприємствам покращити свою репутацію та залучити етично свідомих споживачів та інвесторів.

- Використання державної підтримки: Уряди країн можуть надавати підприємствам різні види підтримки, такі як податкові пільги, субсидії та кредити.

Глобалізація створює як нові можливості, так і нові виклики для ведення бізнесу. Підприємства, які хочуть бути успішними в умовах глобалізації, повинні бути гнучкими, адаптивними та використовувати інноваційні підходи до ведення бізнесу. Важливо також, щоб уряди країн вживали заходів для пом'якшення негативних наслідків глобалізації та сприяли сталому розвитку.

Список використаних джерел

1. Жиленко К.М., Журнал « Міжнародна економічна політика» 2019/ Жиленко К.М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ierjournal.com/journals/31/2019_2_Zhilenko_Meshko.pdf
2. Лагодієнко В.В., Економічний простір «РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ» / В. В. Лагодієнко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1070>
3. Родрік, Д. Н. «Глобалізація, нерівність та глибокі розчарування» 2019 Київ: Наш Простір.

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

В сучасному суспільстві стрімко розвиваються інформаційні та комунікаційні технології, які проникають у всі сфери людського життя. У навчальному процесі поряд із традиційними засобами навчання студенти все більше використовують гаджети та інтернет-ресурси. Інструменти інтернет-технологій дозволяють підвищити рівень пізнавальної активності та сприяти мотивації до вивчення економічних дисциплін.

Все це вимагає особливих підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців в сфері обліку і оподаткування. Це зумовлює потребу в підготовці компетентних спеціалістів, здатних до саморозвитку й швидкої перекваліфікації. Здобувачі першого (бакалаврського) рівня освіти зі спеціальності «Облік і оподаткування» зосереджують свою увагу на вивченні, економічної, управлінської, контрольної-аналітичної діяльності суб'єктів господарювання та установ державного сектору, а здобувачі другого рівня освіти поглиблюють і розширюють знання з організаційної, науково-дослідної діяльності у сфері обліку, оподаткування, консалтингу.

Для підвищення ефективності надання освітніх послуг під час викладання дисциплін обліково-аналітичного циклу здобувачам відповідного рівня освіти виникає гостра потреба запровадження найновіших комп'ютерних технологій в навчальний процес, оскільки вони сприятимуть формуванню професійних компетентностей майбутнього фахівця. Це здійснюється за допомогою впровадження новітніх мережевих технологій і компетентнісного підходу в процес професійного навчання.

Освітній процес у бакалавраті та магістратурі є сформованою системою організаційних і дидактичних заходів, які направлені на реалізацію змісту освіти на певному освітньо-кваліфікаційному рівні відповідно до державних стандартів освіти. Навчальний процес має організовуватися з урахуванням можливостей сучасних інформаційних технологій навчання й націлений на формування гармонійно розвиненої, освіченої особистості, яка здатна постійно оновлювати наукові знання, професійну мобільність і швидко адаптуватися до змін [1].

Зважаючи на тотальне використання комп'ютерних засобів, багато навчальних закладів намагаються застосовувати соціальні мережі, різні онлайн послуги, інтернет-платформи в навчальному процесі. Виникає потреба у розробці нової методології навчання студентів різних спеціальностей, у тому числі і економічних, з використанням комп'ютерних програм, що відповідно зумовлює створення певних стандартів і критеріїв впровадження електронного навчання. Шнекенберг Д. вважає, що властивості хмарних технологій, які піддаються методам соціального конструювання, впливають на фактори навчання на когнітивному, емоційному, просторовому та груповому рівнях і призводять до істотних змін у ролі та поведінці викладача-студента. Простота використання, та безпосередність хмарних платформ створюють спільні навчальні простори та мають потенціал для сприяння мислення та вирішенню ряду проблем [2]. З'являються різні методи представлення інформації за допомогою комп'ютера. Саллі Кондос стверджує, що роль викладачів у аудиторії змінилася в цифровому віці, де викладач більше не є єдиним джерелом знань. Традиційна роль викладача як центру освіти останнім часом змінюється з впровадженням нових технологій [3].

Сучасні інформаційні технології, що використовуються в освітньому просторі є важливим фактором взаємодії викладача й студентів. Перед двома суб'єктами навчального процесу – тим, хто навчає, і тим, кого навчають, поставлені такі умови: усебічний доступ до інформаційного

забезпечення, гнучкість роботи, надоперативність в передаванні й отриманні знань, можливість вчити і навчатися дистанційно, бути комунікабельним й обізнаним з новітніми інформаційними технологіями [4].

Процес такої взаємодії втілюється за допомогою технологій дистанційного навчання. Відповідно до Положення про дистанційне навчання «інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання – технології створення, накопичення, зберігання та доступу до вебресурсів (електронних ресурсів) навчальних дисциплін (програм), а також забезпечення організації і супроводу навчального процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі Інтернету» [5].

Необхідність упровадження дистанційних курсів для економічних спеціальностей зумовлена тим, що на теренах національної економіки є гостро затребуваними майбутні фахівці в сфері обліку і оподаткування. Адже молоді, енергійні працівники здатні проаналізувати поточний стан діяльності вітчизняних підприємств і в сучасних умовах господарювання можуть запропонувати на перспективу шляхи покращення цього стану, розробити стратегію розвитку господарюючого суб'єкта.

Матюха М. М. прослідковує пряму залежність фінансового результату суб'єктів господарювання від професіоналізму та економічної компетентності економіста, бухгалтера, фінансиста. Такі якості фахівця, як професіональні навички, перш за все пов'язані з високим рівнем самореалізації індивідуальних особливостей, індивідуальним підходом до діяльності, стилем роботи. Отже, критерієм визначення фахівця- професіонала можна вважати його індивідуальний стиль, уміння дієво реагувати на зміни, що є системою індивідуальних якостей, які забезпечують ефективність у його подальшій діяльності [6].

Тому при формуванні майбутніх компетенцій фахівців в сфері обліку у Волинському національному університеті імені Лесі Українки серед інших розглядаються зокрема спеціальні (фахові) компетенції:

- здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу;
- здатність формувати фінансову звітність за національними та міжнародними стандартами, інтерпретувати, оприлюднювати відповідну інформацію і використовувати її для прийняття управлінських рішень;
- здатність організовувати обліковий процес та регламентувати діяльність його виконавців у відповідності з вимогами менеджменту підприємства.

Список використаних джерел

1. Самойленко О. М., Бацуровська І. В., Самойленко О. О., Доценко Н. А. Упровадження моделі підготовки магістрів до освітньо-наукової діяльності в умовах масових відкритих дистанційних курсів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Том 64, № 2. С. 196-220.
2. Schneckenberg, D. (2014). Easy, collaborative and engaging – the use of cloud computing in the design of management classrooms. *Educational Research*, 56, 412–435. <https://doi.org/10.1080/00131881.2014.965569>
3. Kondos, S. (2018). The effect of the use of technology on the nature of teacher's profession. *Arab World English Journal*, 9 (1), 220- 232. <https://doi.org/10.24093/awej/vol9no1.16>
4. Матвійчук Н. М., Шульська Н. М. Соціальні мережі як ефективне середовище викладацько-студентської комунікації в навчальному процесі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 58, № 2. С. 155-168.
5. Положення про дистанційне навчання затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
6. Матюха М. М. Інноваційні підходи до підготовки фахівців обліково-аналітичного напрямку в умовах модернізації освіти [Текст]. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. «Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України», 2 жовтня 2015 р. 2015. Спец. вип. : Серія «Економічні науки». С. 203-212.

ЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У сфері систем управління підприємством внутрішній контроль відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективності, результативності та цілісності організаційних операцій. У цій статті розглянемо значення внутрішнього контролю в системах управління підприємством, розглядаються його визначення, мета, компоненти, а також важливість захисту активів і забезпечення відповідності.

Внутрішній контроль – це набір процесів, процедур і механізмів, запроваджених організацією для досягнення поставлених цілей. Мета внутрішнього контролю в системах управління підприємством подвійна: захистити активи організації від шахрайства, крадіжки чи зловживання, а також забезпечити дотримання законів, нормативних актів і внутрішньої політики. Ефективні системи внутрішнього контролю складаються з п'яти ключових компонентів: контрольне середовище, оцінка ризиків, контрольна діяльність, інформація та комунікація та моніторинг. Ці компоненти працюють разом, щоб забезпечити розумну впевненість у тому, що цілі організації будуть досягнуті та що небажані події будуть попереджені або виявлені вчасно [1].

Внутрішній контроль можна визначити як систему, запроваджену організацією для забезпечення достовірності фінансової звітності, дотримання законів і нормативних актів, а також ефективності та ефективності операцій. Він охоплює політику, процедури та практику, встановлені для забезпечення розумної впевненості щодо досягнення цілей організації. Говорячи про цілі внутрішнього контролю, то однією з основних є захист активів організації від крадіжки, неправильного використання або пошкодження. Маючи належні засоби контролю, такі як обмеження доступу та заходи безпеки, організації можуть мінімізувати ризик незаконного привласнення активів. Наприклад, обмеження доступу може включати в себе використання пропускних систем, камер спостереження та охоронців для обмеження доступу до активів лише авторизованим особам. Захисні пристрої можуть включати в себе використання сейфів, сигналізації та інших фізичних бар'єрів для запобігання крадіжці. Регулярна інвентаризація активів може допомогти виявити будь-які розбіжності та розслідувати можливі крадіжки. Говорячи далі, то внутрішній контроль допомагає організаціям дотримуватися законів, нормативних актів і внутрішньої політики. Завдяки системам стримувань і противаг компанії можуть зменшити ризик невідповідності та потенційних юридичних наслідків. Також внутрішній контроль спрямований на оптимізацію процесів, покращення операційної ефективності та зменшення ймовірності помилок або неефективності. Впроваджуючи засоби контролю, які оптимізують робочі процеси та зменшують надлишкові дії, організації працюють ефективніше [2].

Принципи внутрішнього контролю включають розподіл обов'язків: передбачає розподіл обов'язків між різними особами для запобігання конфлікту інтересів і зменшення ризику помилок або шахрайства. Наприклад, особа, відповідальна за затвердження транзакцій, має відрізнятися від тієї, яка їх реєструє. Авторизація та схвалення: має включати механізми авторизації та схвалення транзакцій, гарантуючи, що лише уповноважений персонал може ініціювати або схвалювати транзакції. Це допомагає запобігти несанкціонованим діям і забезпечує відповідальність. Також фізичний контроль включає захист активів за допомогою

таких заходів, як замки, засоби контролю доступу та системи спостереження. Захищаючи фізичні активи, організації зменшують ризик крадіжки або пошкодження. Належне документування та ведення записів є не менш важливими для підтримки підзвітності та прозорості. Документуючи транзакції та дії, організації можуть відстежувати операції, виявляти розбіжності та полегшувати аудит. Внутрішній контроль являється фундаментальним компонентом організаційного управління, який охоплює різноманітні заходи, спрямовані на захист активів, забезпечення відповідності та сприяння операційній ефективності. Дотримуючись принципів внутрішнього контролю, організації можуть ефективно управляти ризиками, захищати свої інтереси та досягати своїх цілей [2].

Однією з основних функцій внутрішнього контролю в системі управління підприємством є управління ризиками. Організації повинні спочатку визначити та оцінити різні ризики, з якими вони стикаються, включаючи операційні, фінансові ризики та ризики відповідності. Після виявлення ризиків впроваджуються заходи контролю, щоб зменшити ці ризики та зменшити ймовірність негативних результатів. Моніторинг і адаптація процесів внутрішнього контролю є важливими для того, щоб засоби контролю залишалися ефективними в умовах змін ризикового середовища [3]. Постійно оцінюючи та коригуючи заходи внутрішнього контролю, організації можуть покращити свою здатність керувати ризиками та захищати свої активи. Давайте заглибимося в те, як внутрішній контроль перетинається з управлінням ризиками підприємства та його значення для виявлення, оцінки та пом'якшення ризиків, які можуть вплинути на організацію.

По-перше, механізми внутрішнього контролю допомагають ідентифікувати різні ризики, з якими може зіткнутися організація, наприклад операційні, фінансові, комплаєнс або стратегічні ризики. Маючи надійні засоби внутрішнього контролю, організації можуть завчасно виявляти потенційні ризики та вразливі місця, які можуть загрожувати досягненню їхніх цілей. Після виявлення ризиків внутрішній контроль допомагає оцінити ймовірність і вплив цих ризиків на організацію. За допомогою процесів оцінки ризиків організації можуть визначати пріоритетність ризиків на основі їх потенційного впливу та ймовірності, що дозволяє їм ефективно розподіляти ресурси для управління цими ризиками [4].

Внутрішній контроль зменшує ризики шляхом впровадження засобів контролю та процедур для вирішення виявлених ризиків. Це передбачає розробку політики, процедур і механізмів моніторингу, щоб зменшити ймовірність виникнення ризиків і мінімізувати їх вплив, якщо вони матеріалізуються. Наприклад, розподіл обов'язків, регулярні аудити та навчальні програми є звичайними заходами внутрішнього контролю, які використовуються для зменшення ризиків. Ефективні системи внутрішнього контролю не тільки допомагають в управлінні ризиками, але й сприяють підвищенню загальної ефективності організації та збереженню її репутації. Маючи потужні засоби внутрішнього контролю, організації можуть працювати ефективніше, приймати обґрунтовані рішення та підтримувати довіру серед зацікавлених сторін, захищаючи таким чином свою репутацію на ринку. Внутрішній контроль є невід'ємною частиною управління ризиками підприємства, оскільки він допомагає організаціям виявляти, оцінювати та пом'якшувати ризики, які можуть негативно вплинути на їх ефективність і репутацію. Встановлюючи надійні системи внутрішнього контролю, організації можуть покращити свої можливості управління ризиками та забезпечити досягнення своїх стратегічних цілей у контрольованій та стійкій спосіб [4].

Незважаючи на переваги внутрішнього контролю в системі управління підприємством, організації часто стикаються з проблемами впровадження ефективних заходів контролю. Загальні проблеми включають опір співробітників, брак ресурсів або досвіду, а також складність організаційних структур і процесів. Щоб подолати ці проблеми, організації можуть прийняти такі стратегії, як забезпечення навчання та підтримки співробітників, виділення достатніх ресурсів для ініціатив внутрішнього контролю та спрощення процесів контролю, де це можливо. Найкращі практики розробки та підтримки ефективних систем внутрішнього контролю

включають чітке визначення ролей і обов'язків, проведення регулярних оцінок ризиків і використання технологій для автоматизації контрольної діяльності та розширення можливостей моніторингу.

Ось деякі найкращі практики для впровадження ефективної системи внутрішнього контролю:

- Включити внутрішній контроль до загальної стратегії та культури організації. Внутрішній контроль не повинен розглядатися як окремий процес, а як інтегрована частина загальної стратегії та культури організації. Керівництво повинне чітко продемонструвати свою прихильність внутрішньому контролю, а всі працівники повинні бути залучені до його впровадження [5].
- Провести ретельну оцінку ризиків. Важливо визначити та аналізувати ризики, які можуть завадити організації досягти своїх цілей. Це допоможе розробити ефективні методи контролю для пом'якшення цих ризиків.
- Впровадити належні методи контролю. Існує багато різних методів контролю, які можна використовувати для пом'якшення ризиків. Методи контролю повинні бути підібрані відповідно до конкретних ризиків, з якими стикається організація.
- Регулярно моніторинг діяльності системи внутрішнього контролю. Важливо регулярно оцінювати ефективність системи внутрішнього контролю та вносити необхідні зміни. Це допоможе гарантувати, що система внутрішнього контролю залишається ефективною у міру зміни ризиків [5].
- Створити культуру дотримання норм. Важливо створити культуру дотримання норм в організації, де працівники відчувають себе комфортно, повідомляючи про порушення або проблеми.
- Впровадження ефективної системи внутрішнього контролю може допомогти організаціям досягти своїх цілей, захистити свої активи та забезпечити дотримання нормативних вимог.

Впровадження надійного внутрішнього контролю є динамічним і безперервним процесом, який вимагає відданості з усіх рівнів організації. Вчившись як на успішних впровадженнях, так і на минулих невдачах, організації можуть розробити комплексну систему внутрішнього контролю, яка сприяє операційній ефективності, відповідності та фінансовій цілісності. Застосування найкращих практик, таких як регулярна оцінка ризиків, постійне вдосконалення, прозорість і використання технологій, може значно покращити структуру внутрішнього контролю організації.

Висновок. Внутрішній контроль є важливою концепцією в сфері управління підприємством, яка відіграє важливу роль у забезпеченні безперебійної роботи та цілісності процесів організації. Він охоплює політику, процедури та практики, які впроваджує компанія для забезпечення розумної впевненості щодо досягнення її цілей, таких як ефективна та результативна діяльність, надійна фінансова звітність і дотримання законів і нормативних актів. Підсумовуючи, внутрішній контроль є критично важливим компонентом систем управління підприємством, відіграючи життєво важливу роль у захисті активів, забезпеченні відповідності, управлінні ризиками та підвищенні ефективності організації. Розуміючи концепцію внутрішнього контролю, визнаючи його важливість і впроваджуючи найкращі практики, організації можуть зміцнити своє середовище контролю та досягти своїх стратегічних цілей з більшою впевненістю та надійністю.

Список використаної літератури

1. Ефективна економіка «Внутрішній контроль. Проблеми та перспективи» [URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/53.pdf] (Дата звернення 07.05.2024)
2. LibreTexts-Ukrayinska «Внутрішній контроль та його мета в організації» [URL:<https://ukrayinska.libretexts.org/%D0%91%D>] (Дата звернення 07.05.2024)
3. Верховна Рада України «Про затвердження Порядку з організації внутрішнього контролю в системі ДСНС України» [URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0738388-13#Text>] (Дата звернення 07.05.2024)

4. Ефективна економіка «Переваги системи внутрішнього контролю в умовах економічної кризи» [URL:<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2034>] (Дата звернення 07.05.2024)
5. Ефективна економіка «Організація системи ефективного внутрішнього контролю на підприємстві» [URL:http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2020/7.pdf] (Дата звернення 07.05.2024)

УДК 657

Лайчук Світлана,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
Державний університет «Житомирська політехніка»

Голобородько Сергій,
здобувач вищої освіти
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Державний університет «Житомирська політехніка»

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУБ'ЄКТАМИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Малий бізнес відіграє ключову роль в економіці країни, сприяючи створенню робочих місць, інноваціям, розвитку місцевих громад, зменшенню бідності та соціальної нерівності, стимулюванню конкуренції та збільшенню податкових надходжень. Розвиток інформаційних технологій має значний вплив на діяльність господарюючих суб'єктів, в т.ч. й суб'єктів малого підприємництва. Серед основних аспектів цього впливу слід виділити наступні:

1. Підвищення продуктивності праці. Завдяки використанню інформаційних технологій, суб'єкти малого підприємництва можуть автоматизувати багато процесів, що дозволить підвищити продуктивність праці та знизити витрати на оплату праці.

2. Покращення комунікацій. Інформаційні технології дозволяють покращити комунікації як всередині компанії, так і з клієнтами та партнерами. Електронна пошта, соціальні мережі, відеоконференції та інші засоби зв'язку дозволяють суб'єктам малого бізнесу ефективно спілкуватися зі своїми зацікавленими сторонами.

3. Покращення доступу до ресурсів. Інтернет дозволяє малим підприємствам легко знаходити необхідні ресурси, такі як інформація про ринок, постачальники, потенційних клієнтів та інші корисні дані.

4. Розширення ринків збуту. Інтернет дає можливість малим підприємствам розширити свої ринки збуту, працюючи не лише на локальному ринку, а й на ринках інших регіонів або країн.

5. Зменшення витрат на маркетинг. Інтернет дає можливість малому бізнесу проводити ефективний маркетинг за більш низькі витрати, використовуючи такі інструменти, як соціальні медіа, контент-маркетинг, пошукову оптимізацію та інші.

6. Підвищення рівня обслуговування клієнтів. Завдяки інформаційним технологіям малий бізнес може покращити обслуговування своїх клієнтів, швидко відповідаючи на їх запити та запити, надаючи доступ до інформації про продукти та послуги онлайн.

7. Покращення аналітики та прийняття рішень: Інформаційні технології дозволяють збирати, аналізувати та використовувати великі обсяги даних для прийняття обґрунтованих рішень щодо стратегії розвитку бізнесу.

Таким чином, розвиток інформаційних технологій впливає на всі аспекти діяльності суб'єктів малого бізнесу, допомагаючи їм стати більш конкурентоспроможними, ефективними та успішними.

Розвиток інформаційних технологій в бухгалтерському обліку визначається різними факторами, серед яких можна виділити наступні:

–зміни в законодавстві. Зміни в податковому та бухгалтерському законодавстві можуть вимагати впровадження нових інформаційних технологій для виконання нових вимог та стандартів звітності;

– потреби користувачів. Зростання потреб користувачів у швидкому доступі до фінансової інформації, її аналізі та обробці може вимагати впровадження нових інформаційних технологій, таких як хмарні технології, програмне забезпечення для аналізу даних тощо;

– розвиток інтернет-технологій. Завдяки розвитку інтернет-технологій з'являються нові можливості для збору, обробки та обміну фінансовою інформацією;

– електронне звітування. Впровадження електронного звітування вимагає використання спеціалізованих інформаційних технологій для підготовки, подання та аналізу фінансової звітності;

– зростання обсягів даних. Зростання обсягів фінансової інформації вимагає використання спеціалізованих інформаційних технологій для ефективного збору, зберігання та обробки цих даних;

– конкуренція на ринку програмного забезпечення. Зростання конкуренції на ринку програмного забезпечення для бухгалтерського обліку сприяє появі нових інноваційних продуктів та послуг;

– безпека даних. Зростання загроз кібербезпеці вимагає впровадження спеціалізованих інформаційних технологій для захисту фінансової інформації від несанкціонованого доступу;

– глобалізація. Зростання глобалізації економіки ставить перед бухгалтерськими підрозділами нові вимоги щодо обробки інформації та звітності.

Отже, розвиток інформаційних технологій в бухгалтерському обліку визначається різними факторами, такими як зміни в законодавстві, потреби користувачів, розвиток інтернет-технологій, електронне звітування, зростання обсягів даних, конкуренція на ринку програмного забезпечення, безпека даних та глобалізація економіки.

Запровадження інформаційних технологій може супроводжуватися з деякими загрозами для суб'єктів малого підприємництва:

– високі витрати. Запровадження інформаційних технологій може бути дорогим для малих підприємств. Вони повинні інвестувати в закупівлю обладнання, програмного забезпечення, навчання персоналу та підтримку систем;

– складність інтеграції. Деякі інформаційні технології можуть бути складними для інтеграції з існуючими системами підприємства. Це може призвести до проблем з обміном даних між різними системами та затримок у роботі;

– недостатнє розуміння технологій. У багатьох малих підприємств недостатній рівень технічного розуміння, що може ускладнити процес впровадження та використання інформаційних технологій:

– безпека даних. З впровадженням інформаційних технологій зростає загроза кібератак та порушення безпеки даних. Малі підприємства можуть бути менш захищені від цих загроз через обмежені ресурси;

– необхідність оновлення технологій;

– потенційні проблеми з приватністю даних. Збільшення обсягів збереження та обробки даних може створювати потенційні проблеми з приватністю даних клієнтів та клієнтської конфіденційності;

– залежність від постачальників. Малі підприємства, які використовують хмарні сервіси або зовнішні постачальники програмного забезпечення, можуть стати залежними від їхньої надійності та доступності;

– недостатня підготовка персоналу. Персонал малих підприємств може не мати достатньої кваліфікації або навичок для ефективного використання інформаційних технологій.

Отже, хоча інформаційні технології можуть принести значні переваги для суб'єктів малого підприємництва, їх впровадження також супроводжується певними загрозами, які потребують уважного вивчення та управління.

Цілком погоджуємося з авторами, що для кожного підприємства під час вибору програмного забезпечення необхідно враховувати специфіку його діяльності та визначити

конкретні цілі та завдання, вирішення яких необхідно здійснювати за допомогою комп'ютерних інформаційних технологій. Лише тоді можливе раціональне планування ефективного використання інформаційних технологій у малому бізнесі [1, с. 223].

Список використаних джерел

1. Смірнова Н. В., Смірнова І. В. Необхідність та передумови запровадження інформаційних технологій обліку на підприємствах малого бізнесу. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах інноваційних інформаційних технологій : монографія / Є. А. Карпенко, О. В. Карпенко, А. І. Мілька [та ін.]. – Полтава : ПУЕТ, 2021. 410 с.

УДК 657.471.12

Левашук Сергій,
здобувач освіти другого (магістерського) рівня
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Шматковська Тетяна,**
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПОДАТКУВАННЯ

Згідно із Законом України «Про оплату праці», заробітна плата представляє собою винагороду, зазвичай в грошовій формі, яку згідно з трудовим договором виплачує працівникові власник або уповноважений ним орган за виконану роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійних якостей працівника, результатів його праці та діяльності підприємства. Розміри, нарахування і виплата заробітної плати регулюються чинним законодавством України, відповідними указами і постановами, а також галузевими інструкціями.

Заробітна плата складається з основної заробітної плати, додаткової заробітної плати та інших заохочувальних та компенсаційних виплат. Основна заробітна плата представляє собою винагороду за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці, а додаткова заробітна плата – винагороду за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість [1].

Інші заохочувальні та компенсаційні виплати включають винагороди за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші виплати. Фонд заробітної плати, що складається з основної і додаткової заробітної плати, а також інших виплат, повинен використовуватися відповідно до його цільового призначення в межах сум, передбачених кошторисом доходів і видатків.

Розмір мінімальної заробітної плати встановлюється Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України, зазвичай один раз на рік у Законі про Державний бюджет України з урахуванням пропозицій представників професійних спілок та власників або уповноважених ними органів.

Система оплати праці на підприємстві є ефективним організаційно-економічним механізмом, який взаємодіє з показниками норми праці та відображає міру оплати праці відповідно до фактичних результатів роботи кожного працівника. Цей процес може відбуватися за допомогою тарифної або безтарифної системи.

Тарифна система є базою для встановлення відповідності між зростанням продуктивності праці та зростанням середньої заробітної плати персоналу. Вона дозволяє визначити потрібну кількість працівників з різним рівнем кваліфікації та розподілити рівень оплати праці між ними всередині підприємства [2].

Безтарифна система оплати праці ґрунтується на принципі розподілу зароблених коштів між працівниками відповідно до їхнього внеску у результати роботи. Вона не передбачає

використання тарифних ставок та посадових окладів, але базується на співвідношенні оплати праці різної якості.

Робочий час визначається законом, колективним договором та трудовим договором, і включає період, протягом якого працівник повинен знаходитися на робочому місці та виконувати свої обов'язки.

Заробітна плата, яка включається до поточних виплат працівникам, визнається поточним зобов'язанням згідно з П(С)БО 26 «Виплати працівникам». Інформація про розрахунки з оплати праці та розрахунки з депонентами узагальнюються на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам».

Нарахування заробітної плати здійснюється на підставі таблиця обліку робочого часу, який може вестися в годинах або в днях, а розрахунково-платіжні відомості використовуються для оформлення розрахунків з робітниками і службовцями.

Заробітна плата, як економічна категорія, виявляє свою сутність та значення через виконання різних функцій у суспільстві. Щодо розвитку та підвищення працездатності людини, на неї покладено важливі функції: відтворювальну, стимулюючу, регулюючу, соціальну, вимірювальну-розподільну та ресурсно-розміщувальну.

Ці функції взаємопов'язані, і лише їх сукупне виконання забезпечує ефективну організацію заробітної плати. Форми та системи оплати праці встановлюють порядок нарахування та виплати заробітної плати, а також створюють зв'язок між заробітком працівників та результатами їхньої праці. Загалом, світова практика випробувала та застосовує дві основні форми заробітної плати: погодинну та відрядну.

Існує різниця між номінальною, реальною заробітною платою та реальними доходами працівників. Номінальна заробітна плата представляє собою суму грошей, яку працівник отримує за певний період, наприклад, за годину, день або місяць. Реальна заробітна плата відображається у кількості товарів і послуг, які працівник може придбати за свою грошову (номінальну) заробітну плату. Отже, реальна заробітна плата враховує інфляційний вплив на купівельну спроможність грошей.

Виплата місячної заробітної плати працівникам може здійснюватися у два етапи: спочатку виплачується заробітна плата за першу половину місяця, а потім залишок. Бюджетні установи зазвичай дотримуються всіх регулятивних документів з оплати праці, що може позитивно позначитися на організації оплати праці та рівні життя населення.

Бюджетні установи старанно дотримуються всіх регулятивних документів з оплати праці, які своїми змінами позитивно впливають на організацію оплати праці та підвищення рівня життя населення [3].

Проте у сфері правового регулювання праці існують проблеми, які перешкоджають повній реалізації закріплених у Конституції України прав, свобод та законних інтересів громадян, а також у створенні всіх необхідних умов для творчого використання працівником своїх здібностей та особистісного потенціалу.

Ці проблеми виникають через суперечливість та численні прогалини у нормах трудового законодавства України, а також розширення локального регулювання трудових відносин. Останнє, хоча і сприяє більш повному врахуванню інтересів сторін трудового договору, однак може призвести до перекручень у тлумаченні вимог трудового законодавства та погіршення правового статусу працівника.

Отже, заробітна плата дійсно належить до найскладніших економічних категорій, оскільки вона є основним джерелом грошових доходів для працівників і в значній мірі визначає рівень добробуту всіх членів суспільства. Величина заробітної плати не лише відображає соціально-економічний статус працівників, але й має прямий вплив на їхній рівень життя та здатність задовольняти основні потреби.

Окрім того, заробітна плата стимулює працівників підвищувати ефективність виробництва, оскільки вона є основним мотиваційним фактором. Підвищення рівня заробітної плати може

сприяти підвищенню продуктивності праці та залученню кваліфікованих кадрів у сектори економіки. Таким чином, заробітна плата безпосередньо впливає на темпи й масштаби економічного розвитку країни, визначаючи її конкурентоспроможність і соціальний прогрес.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 № 996. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi> (дата звернення 09.05.2024).
2. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95 зі змінами. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>. (дата звернення 09.05.2024).
3. Кубіцька М. Р. Сутність оплати праці як економічної категорії. URL: <http://intkonf.org> (дата звернення 09.05.2024).
4. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 31.12.2013 № 1203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text> (дата звернення 09.05.2024).

УДК 657

Лісецька Єлизавета,
здобувачка освіти
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет

Тлучкевич Наталія,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОБІВАРТОСТІ ПОСЛУГ

Сьогодні економіка стає дедалі більш орієнтованою на послуги, ніж на виробництво продукції. Собівартість послуг характеризує економічну діяльність будь-якого економічного суб'єкта, що надає послуги.

Економічна суть собівартості послуг полягає в обліку всіх витрат, пов'язаних наданням послуг. Собівартість послуг в економічній та обліковій літературі визначається як сукупність всіх витрат на підготовку і виробництво послуг, виражених у грошовому еквіваленті. Ефективність роботи підприємства відображається у кращому використанні виробничих ресурсів, що призводить до зниження собівартості послуг [1-4].

Згідно НП(С)БО 16 «Витрати», існує два види собівартості: виробнича собівартість продукції (робіт, послуг); собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) [1]. Витрати, які включаються до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 - Виробнича собівартість продукції (робіт, послуг)

Витрати	Склад витрат
Прямі матеріальні витрати	Вартість сировини й основних матеріалів, що утворюють основу виробленої продукції, купівельних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат. Прямі матеріальні витрати зменшуються на вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва.
Прямі витрати на оплату праці	Заробітна плата й інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.
Інші прямі витрати	Інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема, відрахування на соціальні заходи, плата за оренду земельних і майнових паїв, амортизація, втрати від браку, які складаються з вартості остаточно забракованої з технологічних причин продукції (виробів, вузлів, напівфабрикатів), зменшеної на її справедливую вартість, і витрат на виправлення такого технічно неминучого браку.
Змінні	До змінних загальновиробничих витрат належать витрати на обслуговування й

загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати	<p>управління виробництвом (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності.</p> <p>Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат із використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо), виходячи з фактичної потужності звітного періоду.</p> <p>До постійних загальновиробничих витрат належать витрати на обслуговування й управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) у разі зміни обсягу діяльності.</p> <p>Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат із використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) за нормальної потужності.</p> <p>Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати входять до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у періоді їх виникнення. Загальна сума розподілених і нерозподілених постійних загальновиробничих витрат не може перевищувати їх фактичну величину.</p>
---	---

Джерело: [2].

Собівартість реалізованих послуг складається з:

- виробничої собівартості послуг, реалізованих протягом звітного періоду;
- нерозподілених постійних загальновиробничих витрат;
- наднормативних виробничих витрат [2].

Важливе значення при обліку собівартості послуг має її оцінка, яка є складним завданням, оскільки багато видів витрат, пов'язаних з послугами, не мають прямого зв'язку з обсягом наданих послуг. Для оцінки собівартості послуг використовуються відповідні методи обліку витрат (рисунок 1) [4].

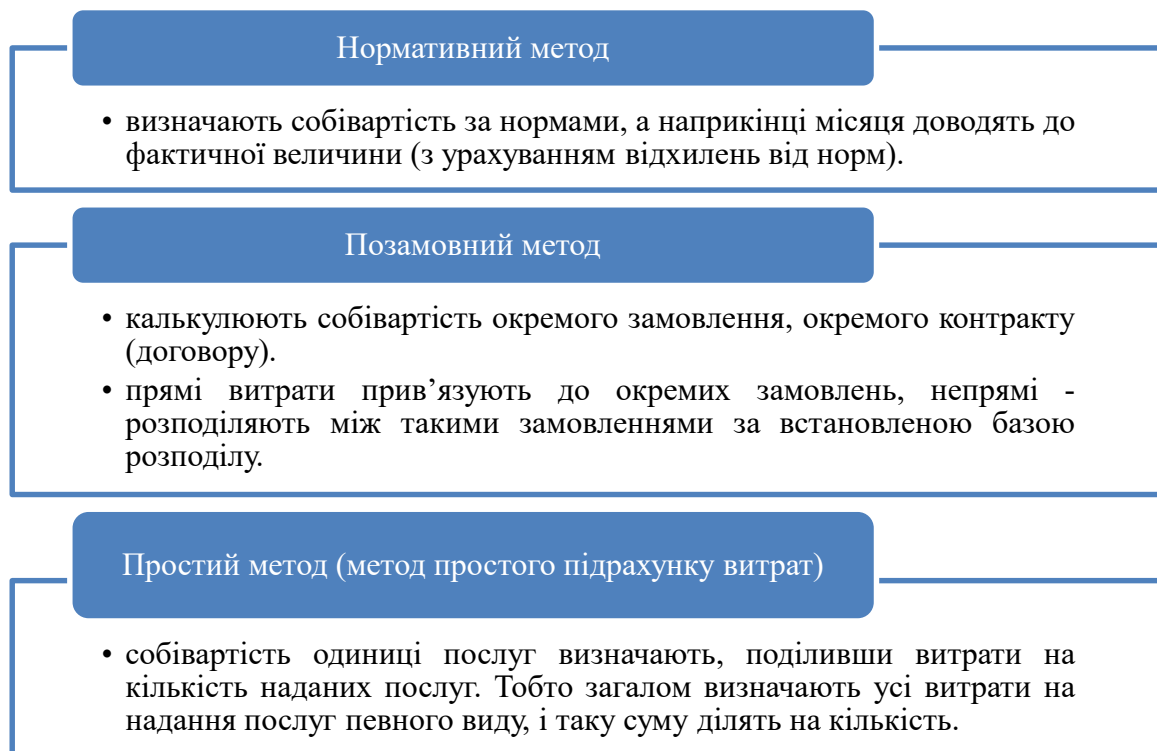

Рисунок 1 - Методи обліку витрат на надання послуг

Джерело: [4].

Отже, собівартість послуг є ключовим економічним показником, який відображає всі витрати на їх виробництво та реалізацію. Ефективне управління собівартістю дозволяє економічним суб'єктам оптимізувати витрати та підвищувати рентабельність.

Список використаних джерел

1. Омецінська І. Особливості формування повної собівартості продукції (робіт, послуг) в управлінському обліку для цілей ціноутворення. *Вісник Економіки*. 2019. С. 120-133.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 29.04.2024).
3. Національний положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від лют. 2013 р. № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 29.04.2024).
4. Морозовська Г. Собівартість послуг: особливості формування. *Інтерактивна бухгалтерія*. 2020. №89. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/10166/138487> (дата звернення: 08.05.2024).

УДК 657.6

Літвінчук Володимир,
здобувач освітнього рівня бакалавр
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Мельник Катерина**,
доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ПРОВАДЖЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аудит у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. набув значної економічної та соціальної ваги [1]. Аудиторська діяльність відіграє важливу роль у забезпеченні прозорості та надійності фінансової інформації, що використовується в суспільстві. Аудитори несуть значну відповідальність перед користувачами фінансової звітності, інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами. Професійна відповідальність аудиторів є ключовим фактором, що гарантує якість аудиторських послуг та довіру до них.

Метою нашого дослідження є аналіз професійної відповідальності під час провадження аудиторської діяльності.

У разі неналежного виконання аудитором або суб'єктом аудиторської діяльності своїх обов'язків, він може бути притягнутий до професійної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження з підстав, передбачених статтею 42 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Професійна відповідальність аудитора базується на тому факті, що незалежний аудитор повинен суворо дотримуватися низки норм і принципів під час виконання своїх професійних функцій, включаючи чинне законодавство; міжнародні стандарти аудиту; стандарти професійної етики аудиту; рішень, прийнятих Аудиторською палатою України (далі – АПУ) та Органом суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (далі – ОСНАД).

У випадку порушення суб'єктом аудиторської діяльності професійних стандартів, стосовно нього може бути розпочате дисциплінарне провадження.

Дисциплінарне провадження – процедура розгляду письмової скарги, подання або загальнодоступної інформації, що містить відомості про наявність у діях суб'єкта аудиторської діяльності ознак професійного проступку [2].

Дисциплінарне розслідування осіб, уповноважених на проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, здійснюється ОСНАД. Щодо інших суб'єктів аудиторської діяльності та аудиторів, то за це провадження відповідає АПУ.

Підставою для притягнення аудитора та суб'єкта аудиторської діяльності до професійної відповідальності є вчинення ними професійного проступку.

До професійних проступків належать:

- невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків;
- недотримання вимог незалежності суб'єкта аудиторської діяльності;
- порушення міжнародних стандартів аудиту;

- порушення вимог, визначених законом щодо повноти, достовірності та своєчасності подання інформації про аудитора та суб'єкта аудиторської діяльності для внесення до Реєстру;

- порушення інших обов'язків, визначених законом [2].

Аудитор або суб'єкт аудиторської діяльності може бути притягнутий до професійної відповідальності протягом трьох років з моменту вчинення ним професійного проступку.

Розмір відповідальності аудитора перед замовником і третіми особами не повинен перевищувати фактичних збитків, що виникли внаслідок неправомірних дій або бездіяльності суб'єкта аудиторської діяльності при наданні аудиторських послуг з обов'язкового аудиту або перевірки фінансової звітності.

Види покарань, що застосовуються:

- попередження, що вимагає від аудитора та суб'єкта аудиторської діяльності, відповідального за порушення, припинення неприйнятної поведінки або усунення порушення та утримання від будь-яких подібних повторних дій;

- зупинення права на надання послуг з обов'язкового аудиту фінансової звітності або обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, на строк від одного місяця до трьох років;

- заборона аудитору підписувати аудиторські звіти за результатами обов'язкового аудиту фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності, комбінованої фінансової звітності) на строк від одного місяця до трьох років;

- видалення реєстрової інформації про аудитора або суб'єкта аудиторської діяльності з Реєстру та скасування його реєстрації;

- накладення штрафу на аудитора або суб'єкта аудиторської діяльності [2].

Відповідальність аудиторських фірм, які здійснюють обов'язковий аудит, повинна відповідати обов'язковому страхуванню, в тому числі наявності чинного договору страхування цивільно-правової відповідальності суб'єкта, який здійснює аудиторську діяльність, який укладається за типовою формою договору страхування, що затверджується Національною комісією – національним органом контролю за дотриманням законодавства у сфері ринку фінансових послуг за погодженням з ОСНАД.

Мінімальний розмір страхової суми за договором страхування цивільно-правової відповідальності суб'єкта аудиторської діяльності перед третіми особами, який здійснює обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, які мають суспільний інтерес, повинен становити не менше 10 мільйонів гривень або 10% суми отриманої винагороди за договорами про надання аудиторських послуг (без врахування податку на додану вартість) з обов'язкового аудиту суб'єктів суспільного інтересу протягом попереднього року, залежно від того, яке значення є більшим, якщо інше не передбачено законом [2].

Контроль за тим, чи мають суб'єкти аудиторської діяльності чинний договір страхування цивільно-правової відповідальності перед третіми особами, здійснюється АПУ, за винятком суб'єктів, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес. Аудиторські фірми, які мають таке право, перевіряються Інспекцією із забезпечення якості, щоб визначити, чи мають вони дійсний договір страхування цивільно-правової відповідальності перед третіми особами.

Отже, аудитор за порушення правил ведення своєї професійної діяльності може бути як позбавлений можливості провадити свою діяльність, так і оштрафований на значну суму.

Список використаних джерел

1. Жук В. М., Мельник К. П. Теорія аудиту: «класичне ядро» та розвиток. *Облік і фінанси*. 2020. № 4(90). С. 89–102. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4\(90\)-89-102](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4(90)-89-102)
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 16.03.2024 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 17.04.2024)

Ліщук Тетяна,
здобувач освітнього рівня PhD за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Шматковська Тетяна
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОСОБЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ ДОХОДУ НА СПРОЩЕНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ

На сьогодні в Україні існує дві системи оподаткування, а саме: спрощена і загальна. В дослідженні нами розглянуто саме особливості спрощеної системи оподаткування, оскільки ми вважаємо цю проблематику актуальною та цікавою для подальшого вивчення, бо спрощена система користується найбільшою популярністю серед суб'єктів господарювання, а тому – потребує постійного удосконалення.

Важливо, що спрощена система оподаткування була запроваджена в нашій державі у 1998 році для суб'єктів малого підприємництва на підставі Указу Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» з метою стимулювання розвитку малого бізнесу, а також зменшення неформальної діяльності підприємств та неформальної зайнятості [1].

Спрощена система оподаткування поділяється на три групи. Платником єдиного податку може бути як особа, яка веде підприємницьку діяльність, так і юридична особа. Фізична особа-підприємець може обрати 1-3 групу, а юридична особа виключно 3-тю зі ставкою 5% чи 3% єдиного податку від доходу. Саме що входить до доходу платників єдиного податку визначає Податковий кодекс України, а саме: пунктом 292.6 ПКУ визначено, що датою отримання доходу платника єдиного податку є дата надходження коштів платнику єдиного податку у грошовій (готівковій або безготівковій) формі, дата підписання платником єдиного податку акта приймання-передачі безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг). Безоплатно отриманими вважаються товари (роботи, послуги), надані платнику єдиного податку згідно з письмовими договорами дарування та іншими письмовими договорами, укладеними згідно із законодавством, за якими не передбачено грошової або іншої компенсації вартості таких товарів (робіт, послуг) чи їх повернення, а також товари, передані платнику єдиного податку на відповідальне зберігання і використані таким платником єдиного податку [2]. Отримання коштів у матеріальній формі чи на бартерній основі заборонено на спрощеній системі оподаткування та карається позбавленням спрощеної системи оподаткування та високими штрафами.

Для платника єдиного податку третьої групи, який є платником податку на додану вартість, датою отримання доходу є дата списання кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності.

На сьогодні багато підприємців та юридичних осіб працюють з замовниками з закордону, відповідно отримують дохід у вигляді зарахувань на валютний рахунок суб'єкта господарювання в іноземній валюті. При визнанні доходу платника єдиного податку потрібно враховувати курс НБУ на дату надходження доходу, адже саме він підлягає оподаткуванню єдиним податком. Також досить часто платники спрощеної системи отримують доходи за посередницькі послуги, і тут можна розглянути виключення стосовно потрапляння до доходу не всієї суми отриманих коштів. Для прикладу кошти надходять на рахунок за договором транспортної експедиції, і ФОП чи юридична особа сплачує перевізнику винагорода, відповідно до доходу потрапляє лише агентська винагорода експедитора, а не вся сума отримана на рахунок. Дана практика часто застосовується в сучасних напрямках бізнесу як: діяльність туристичних агентств чи комісійний бізнес, це виключення дозволяє значно економити на податках і сплачувати доходи виключно з маржі даної господарської операції.

Окрім того, ще в законодавстві є багато виключень щодо того, що не є доходом платника єдиного податку, до складу доходу, визначеного статтею 292 Податкового кодексу України, не включаються:

1. суми податку на додану вартість;
2. суми фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, отриманої та поверненої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання, та суми кредитів;
3. суми коштів цільового призначення, що надійшли від Пенсійного фонду та інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, з бюджетів або державних цільових фондів, у тому числі в межах державних або місцевих програм;
4. суми коштів (аванс, передоплата), що повертаються покупцю товару (робіт, послуг) – платнику єдиного податку та/або повертаються платником єдиного податку покупцю товару (робіт, послуг), якщо таке повернення відбувається внаслідок повернення товару, розірвання договору або за листом-заявою про повернення коштів;
5. суми коштів, що надійшли як оплата товарів (робіт, послуг), реалізованих у період сплати інших податків і зборів, встановлених ПКУ, вартість яких була включена до загального оподаткованого доходу фізичної особи – підприємця;
6. суми податку на додану вартість, що надійшли у вартості товарів (виконаних робіт, наданих послуг), відвантажених (поставлених) у період сплати інших податків і зборів, встановлених ПКУ;
7. суми коштів у частині надмірно сплачених податків і зборів, встановлених ПКУ, та суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що повертаються платнику єдиного податку з бюджетів або державних цільових фондів;
8. безоплатно надані (передані) особою, уповноваженою на здійснення закупівель у сфері охорони здоров'я, лікарських засобів, медичних виробів та допоміжних засобів до них, на користь суб'єктів господарювання, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики для виконання програм та здійснення централізованих заходів з охорони здоров'я [3].

Також важливим аспектом діяльності на спрощеній системі оподаткування та фіксування доходу є використання касових апаратів при проведенні розрахункових операцій. Саме в фіскальних чеках часто можна помітити чи дотримується суб'єкт господарювання обмежень які, є на спрощеній системі оподаткування та форм оплати дозволених спрощеною системою. Використання знижок у вигляді бонусів також заборонено на спрощеній системі і вважається бартерною операцією, що може призвести до негативних наслідків для власника бізнесу. Заборона на основі податкового законодавства, є досить незручною в сучасному світі, адже на сьогодні відбувається вдосконалення багатьох платіжних сервісів і програм. І наприклад використання бонусної програми для клієнта магазину косметики, де компанія працює на спрощеній системі є скоріше необхідністю, яка покращить рентабельність бізнесу, а не навпаки використання заборон щодо бартерних операцій є інструментом законодавства, який не спрямований на легалізацію бізнесу чи збільшення наповнення бюджету.

Отже, доходом платника єдиного податку є дохід отриманий виключно в грошовій формі. На наш погляд існує досить багато заборон щодо розрахунків для суб'єктів господарювання на спрощеній системі, що є не досить об'єктивним враховуючи розвиток технологій в Україні, що, на нашу думку, потребує подальшого удосконалення.

Список використаних джерел

1. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Президент України; Указ від 03.07.1998 № 727/98. Архів оригіналу за 17 липня 2020.
2. Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва [Архівовано 2 серпня 2016 у Wayback Machine.]. Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К. Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. Т. 2 : Д . Й. 744 с. ISBN 966-7492-00-8.
3. Які суми не включаються до складу доходу фізичної особи - підприємця – платника єдиного податку першої – третьої груп? URL: <https://if.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/670820.html> (дата звернення 12.05.2024).

Лупинко Надія,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Сафарова Анна,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Процеси глобалізації та інтеграції, народження транснаціональних компаній та розвиток міжнародного фондового ринку – всі ці сучасні економічні зміни мають значний вплив на суть та значення фінансової звітності. Сьогодні вона стала настільки важливою для суспільства, що ефективне функціонування економіки інформаційного суспільства неможливе без неї.

Бухгалтерський облік містить різноманітну інформацію про діяльність підприємства. Для отримання уявлення про результати цієї діяльності потрібно систематизувати дані обліку у визначені показники. Це досягається через складання звітності, що є завершальним етапом бухгалтерського обліку. Звітність представляє собою систему узагальнених та взаємопов'язаних показників обліку, які описують результати діяльності підприємства.

Фінансова звітність є складовою частиною бухгалтерської звітності, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1] метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації.

Звітність, яка може складатися за різними напрямками (відповідно до різноманітних потреб користувачів), забезпечує можливість прийняття правильних управлінських рішень. Крім того, деталізація звітних даних сприяє контролю за збереженням майна.

Ткаченко Н. характеризує фінансову (бухгалтерську) звітність як сукупність форм звітності, складених на основі даних обліку з метою одержання користувачем узагальненої інформації про підприємство [3, с. 822].

Інформація, яка відображається у звітності, має бути зрозумілою та спрямованою на однозначне розуміння її користувачами, припускаючи, що вони мають достатні знання та зацікавлені в сприйнятті такої інформації. Зазвичай інформація, що міститься у звітності, використовується для прийняття управлінських та фінансових рішень, тому під час її складання та подання зацікавленим особам слід забезпечити відповідність певним вимогам.

Залежно від джерел інформації та показників, які містяться у звітності, розрізняють бухгалтерську, статистичну та податкову звітність.

Бухгалтерська звітність містить показники (переважно у вартісних одиницях) виробничої та фінансово-господарської діяльності, а також фінансового стану підприємства за певний звітний період. Вона складається на підставі належно оформлених документів бухгалтерського обліку та системно відображає всю діяльність підприємства. Однак окремі показники бухгалтерської звітності формуються на основі даних оперативно-технічного та статистичного обліку.

Статистична звітність характеризує окремі аспекти діяльності підприємств та країни в цілому, тобто окремі економічні та соціальні явища. Джерелами інформації для її складання є дані оперативно-технічного, статистичного та бухгалтерського обліку.

Податкова звітність складається на основі даних податкового обліку у вигляді декларацій та розрахунків.

Дані фінансової звітності є основою не лише для оцінки результатів звітного періоду, а й для їх прогнозування. Так, інформація про фінансовий стан та результати діяльності часто використовується як основа для прогнозування майбутнього фінансового стану, результатів діяльності, здатності підприємства вчасно виконувати свої зобов'язання, сплачувати дивіденди тощо.

Для досягнення якісних характеристик інформації, що міститься у формах фінансової звітності, під час її формування дотримуються ряду принципів: автономності, безперервності,

періодичності, історичної (фактичної) собівартості, нарахування та відповідності доходів і витрат, повного висвітлення, послідовності, обачності, єдиного грошового вимірника.

Під час підготовки фінансової звітності кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від власників – фізичних осіб. Таким чином, особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства. Цей принцип отримав назву принципу автономності підприємства.

Фінансові звіти також складаються відповідно до принципу безперервності діяльності підприємства, тобто підприємство має намір і змогу залишатися в діючому стані і подальшому.

Принцип періодичності припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу (звітні періоди) з метою складання Фінансової звітності. Передбачається також складання проміжної звітності (квартальної та місячної) наростаючим підсумком з початку року [3].

При визначенні оцінки активів у балансі надається перевага їх історичній собівартості, яка включає витрати на їх виробництво або придбання.

Принцип нарахування передбачає визнання результатів господарських операцій у той час, коли вони відбуваються (а не тоді, коли отримуються або сплачуються грошові кошти), і їх відображення у фінансовому обліку та звітах за відповідні періоди. Цей принцип повинен застосовуватися разом з принципом відповідності, за яким витрати визнаються у фінансових звітах на основі прямого зв'язку між ними та отриманими доходами.

Надання користувачам інформації про політику бухгалтерського обліку, яку підприємство має використовувати постійно при складанні фінансових звітів, а також будь-яких змін у цій політиці та їх вплив на фінансові показники, є вимогою принципу послідовності. Дотримання цього принципу є передумовою порівняння фінансових звітів.

Для уникнення завищення активів або доходу та заниження зобов'язань або витрат під час складання фінансових звітів необхідно застосовувати принцип обачності. Принцип єдиного грошового вимірника передбачає вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства у його фінансовій звітності.

Відповідальність за складання та надання звітності несе керівництво підприємства.

Узагальнюючи, правильна організація та представлення фінансової звітності згідно з основними принципами та структурою гарантує її цілісність, достовірність та корисність для різних зацікавлених сторін, що дозволяє забезпечити ефективне управління та прийняття обґрунтованих рішень.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 року № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
3. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність. К. : Алерта, 2013. 981 с.

УДК 657

Майстренко Ірина,
здобувачка спеціальності «Економіка», 3 курс,
Міжнародний гуманітарний університет

Артюх Оксана,
доктор економічних наук,
професор кафедри економіки і міжнародних економічних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВІЙСЬКОВОГО ЗБОРУ

Військовий збір – це обов'язковий платіж, який тимчасово ввели на фінансування потреб Збройних сил України (ЗСУ) та СБУ під час проведення АТО/ООС у зв'язку з російською агресією на території України, яка почалась 20 лютого 2014 року.

Основною проблемою нарахування та сплати військового збору є забезпечення, дотримання та достовірність звітності. Це може бути складно як для фізичних осіб, так і для компаній, особливо під час орієнтування в складних податкових законах і нормах. Крім того, розуміння того, коли і як сплачувати військовий збір, також може бути заплутаним, що може призвести до можливих помилок або недоглядів. Платникам податків важливо бути в курсі та звертатися за порадою до податківців, щоб уникнути будь-яких проблем зі сплатою військового збору.

Проблема визначення бази оподаткування та справлення військового збору може виникнути через недостатню чіткість законодавства щодо цього питання.

Фіскальний ефект цього збору значний через широку базу оподаткування. Це справило позитивний ефект на скорочення рівня дефіциту Державного бюджету України. Разом з тим цей збір збільшує навантаження на трудові доходи населення, що в умовах зниження курсу гривні та високої інфляції негативно позначилось на рівні життя населення та його реальній купівельній спроможності, оскільки в середньому 75% надходжень цього збору сплачується з доходу, нарахованого як заробітна плата. Окрім законодавчих неузгодженостей, які можна завжди реформувати, постає питання, чи всі зібрані з українців кошти дійдуть до бійців на передовій, ураховуючи те, що антикорупційна реформа в країні гальмує. Експерти сходяться на думці: гроші, які українці через податки сплачуватимуть на потреби військових, має контролювати громадськість, а міністр оборони повинен публічно звітувати про витрачені кошти. На жаль, військовий збір одразу не вирішить ключові проблеми армії, але зараз війську знадобляться будь-яка грошова допомога. Звісно, є перестороги з приводу тимчасовості такого податку, тому цілком можливо, що його слід зробити постійним. [1].

Ключові проблеми, пов'язані з військовим збором, можуть включати в себе низький рівень платоспроможності деяких громадян, недостатню прозорість у встановленні та збиранні податку, можливість корупції у процесі збору, а також непередбачуваність та невизначеність законодавства щодо військового збору. Уникнення цих проблем може вимагати посилення контролю з боку уряду, вдосконалення законодавства та процедур збору, а також забезпечення широкої громадської участі у процесі прийняття рішень.

Проблеми військового збору можуть включати неправильне обчислення суми податку, недостачу відповідних даних для нарахування, помилки в деклараціях та інші адміністративні та юридичні питання. Для вирішення цих проблем рекомендується звертатися за консультацією до фахівців з обліку та оподаткування.

Через те, що антикорупційна реформа в Україні зараз гальмує, то в українців виникає питання, чи дійдуть всі зібрані кошти до бюджету та бійців на передовій? Гроші, які збирають з українців повинні контролювати антикорупційні центри та публічно звітуватись про витрачені кошти.

Інші податки, такі як податок на прибуток, податок на майно та податок з продажу, є традиційними формами оподаткування, які передбачають сплату фізичними особами або підприємствами певної суми грошей уряду на основі їх доходу, власності на нерухомість або покупок. Кожен тип податку служить різним цілям і використовується для фінансування різних державних програм і послуг.

Військовим збором обкладають заробітну плату, виплати та винагороди фізичним особам за виконані роботи, за цивільно-правовими договорами, виграші в державну й недержавну грошову лотерею та виграші гравців, отримані від організатора азартної гри. Податкові агенти утримують та сплачують військовий збір за рахунок доходу фізичної особи. Тому до податкових витрат підприємства військовий збір не включають. Ставка військового збору встановлена на рівні 1,5%. [2, с. 205].

Список використаної літератури

1. Жолудь Л. О., Військовий збір: проблеми регулювання та перспективи розвитку. https://www.lex-line.com.ua/?language=ru&go=full_article&id=2638
2. Острівна Л.В., Проблемні аспекти нарахування та сплати військового збору. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, 2014, вип. 26, с. 205

Малофєєв Олександр,
здобувач освітнього рівня PhG за спеціальністю 071 Облік і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Мельник Катерина,**
доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

BLOCKCHAIN-ТЕХНОЛОГІЯ В БУХГАЛТЕРСЬКІЙ ЗВІТНОСТІ

Останні два десятиліття характеризується появою і поширенням Digital-технологій, а також пов'язаних із ними супутніх продуктів – технології зберігання та обміну даними блокчейн (англ. Blockchain). Blockchain є однією з прогресивних технологій та інновацій протягом останніх десяти років, застосування якої можна прослідкувати у різних сферах і видах діяльності підприємства. Поряд із технологією Blockchain з'явився і новий економічний феномен – криптовалюта, першим різновидом якої став біткоїн (англ. Bitcoin). Із кожним днем у світі все частіше фіксуються операції, які проводяться за допомогою криптовалют.

Блокчейн (англ. Blockchain) являє собою структуровану базу даних, «ланцюжок блоків», де кожен блок пов'язаний з попереднім, який містить в собі набір записів, так звану, інформацію. Кожен новий блок з інформацією додається в кінець ланцюжка. Таким чином, створюється своєрідний «реєстр» даних, у який дані вносяться у суворій послідовності з необмеженою їх кількістю. Сам блок може містити будь-яку інформацію: про дії, людей, об'єкти, транзакції, серійні номери, видані кредити тощо [1].

Серед найважливіших переваг блокчейну з погляду його застосування в обліку та аудиті варто виділити такі:

- блокчейн посилює захист інформації, практично унеможливаючи її фальсифікацію;
- зменшується кількість помилок;
- з'являється можливість контролювати транзакції в режимі реального часу.

Варто зазначити, що операції, які ґрунтуються на блокчейн-технології, сьогодні в Україні ніяк не регламентуються нормативно. Зокрема, це також стосується й біткоїна та інших видів криптовалют: Закон України «Про обіг криптовалюти в Україні» знаходиться на стадії проекту, а Національний банк України у своєму роз'ясненні розглядає біткоїн як грошовий сурогат, заборонений до використання на території України [2].

Все частіше шириться думка, що наш вітчизняний бухгалтерський облік ґрунтується на застарілих принципах і методах, які вже не відповідають вимогам сьогодення в сучасній цифровій економіці, основне місце у якій належить інформаційним технологіям. Трансформації, серед іншого, потребує технологія обробки, збереження, передачі та накопичення інформації. Саме тому blockchain-технологія, яка навіть термінологічно схожа з категоріями бухгалтерського обліку, що може розглядатися як поштовх до змін у методології його ведення.

У бухгалтерському обліку запровадження blockchain-технології дозволить мінімізувати кількість паперових документів, удосконалити документообіг, спростити доступ аудиторів до перегляду інформації про здійснені підприємствами транзакції. Застосування цієї технології значною мірою спрощує процеси проведення інвентаризації, розрахунку та сплати податків, кредиторської, дебіторської заборгованості.

Серед перспективних напрямів використання blockchain-технології можна виокремити проведення розрахунків із зовнішніми контрагентами, відстеження руху активів у межах компанії і забезпечення оперативності обліку в реальному часі. При цьому відбуватиметься оптимізація роботи бухгалтера, адже вони вже не змушені будуть звіряти рахунки, оформляти дебіторську та кредиторську заборгованість, підтверджувати й оцінювати транзакції тощо. Дана технологія дозволить фахівцям з бухгалтерського обліку значно більше уваги приділяти вирішенню питань коректної класифікації активів, доходів, витрат підприємства, а також формування вартості об'єктів обліку [3].

Блокчейн в бухгалтерському обліку при складанні звітності підвищує безпеку зберігання даних та надає переконливе підтвердження про проведені транзакції. Спільний контроль над

проведенням фінансових операцій при надійній синхронізації даних та з забезпеченням захисту від навмисних і ненавмисних втрат та підмін, виводять технологію блокчейну на принципово новий рівень.

Варто враховувати і те, що в результаті запровадження такої технології, як блокчейн, бухгалтерам потрібно розвивати та постійно вдосконалювати навички користування інформаційними технологіями, безперервно навчатися, адже їх робота набуде іншого характеру, переміститься у сферу аналітики й контролю, прогнозування, ідентифікації нових можливостей тощо.

Однак, поки що ми знаходимося на початковому етапі шляху модернізації, що пропонується. Багато питань є невирішеними, також не до кінця зрозумілий процес впровадження таких технологій, наслідки можливих помилок, та завдання шкоди. Враховуючи тенденції впровадження блокчейн-технології у бухгалтерському обліку, можна припустити, що повною мірою блокчейн, а відповідно і криптовалюта буде застосовуватися у нашому житті через найближчі 10-15 років за умови адаптації національного законодавства до нових реалій в інформаційних технологіях.

Список використаних джерел

1. Король С.Я. Цифрові технології в обліку й аудиті. С.Я. Король, О.А. Ключко. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020р. № 1 (112). С. 170-176.
2. Про обіг криптовалют в Україні: Проект закону України. URL:<https://ips.ligazakon.net/document/XH5JJ00A?an=12> (дата звернення 30.04.2024).
3. Пілевич Д.С. Теоретико-прикладні засади використання blockchain-технології в бухгалтерському обліку. Д.С. Пілевич. Проблеми економіки. 2020р. № 1 (43). С. 267-274.

УДК 657

Марчук Олена,
здобувачка освітнього рівня бакалавр
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Шматковська Тетяна,**
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АУДИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасні технологічні інновації стрімко змінюють бізнес-середовище та аудиторську професію. Завдяки постійному розвитку цифрових інструментів та аналітичних систем, аудитори мають змогу значно поліпшити якість та ефективність своєї роботи. Використання інформаційних технологій у сфері аудиту дозволяє автоматизувати процеси перевірки, підвищує точність та швидкість аналізу, забезпечує високий рівень надійності та об'єктивності результатів. З урахуванням зростання обсягу даних та складності бізнес-операцій, впровадження інформаційних технологій стає невід'ємною частиною аудиторської практики. В контексті інтеграції України до європейського простору, необхідність адаптації вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів, включаючи аудиторську сферу, набуває особливого значення. Проведення реформ у цій сфері є важливим кроком для підвищення якості аудиторських послуг та збільшення довіри до фінансової звітності українських підприємств на міжнародному рівні. Тому актуальними є питання автоматизації аудиторських процедур, впровадження комп'ютерних аналітичних та облікових систем, а також збереження документів у електронному форматі.

Відповідно до цього, ми маємо на меті дослідити, як сучасні аудитори пристосовуються до стрімких змін у цифровому середовищі і як це впливає на якість проведення аудиту.

Впровадження комп'ютерів у обліковий процес відчутно змінило хід аудиторської діяльності і вплинуло на ефективність аудиту, особливо внутрішніх перевірок. З'явилася можливість точного розрахунку ліквідності підприємств, довгострокової платоспроможності,

оцінки рентабельності активів, капіталу і фондівіддачі. Причому облікові системи, які використовують комп'ютери, сприяють здійсненню аудиторських перевірок із використанням комп'ютерної мережі клієнта. Цей прийом відомий як методика аудиту з використанням комп'ютерів (Computer-Assisted Audit Techniques – СААТ) [1]. У сучасних умовах неможливо уявити аудиторську перевірку без використання комп'ютерів. З одного боку, комп'ютери допомагають аудиторам вирішувати різноманітні завдання. Однак використання клієнтом комп'ютерних інформаційних систем вносить певні вимоги до організації проведення перевірки та вибору аудиторських процедур, що робить цей процес складнішим.

У зв'язку із широким поширенням обчислювальної техніки, комп'ютерних інформаційних мереж та систем в бухгалтерському обліку, перед аудиторами виникає завдання адаптації своєї роботи до цих технологій або навіть значної зміни підходів з використанням спеціалізованих комп'ютерних програм під час проведення аудиту фінансово-господарської діяльності підприємств, що використовують автоматизовані фінансово-облікові системи.

Основні мотивації, які ведуть бухгалтерів до впровадження нових технологій, включають підвищення ефективності (64%), покращення якості обслуговування (44%) і привернення нових клієнтів (42%). Для оптимальної організації та проведення обліково-аналітичних процедур у контексті використання комп'ютерних технологій важливим є правильний вибір стратегії комп'ютеризації підприємства в цілому, що може бути обумовлено, насамперед, специфікою його діяльності, формою власності та різноманітністю поставлених завдань. Останнім часом на українському ринку облікових програмних продуктів з'явилося значне число спеціалізованих бухгалтерських інформаційних систем і технологій, які розроблені з урахуванням потреб користувачів [2].

Вважається, що електронні таблиці є найпростішим програмним забезпеченням в бухгалтерському обліку. Малий та середній бізнес-структури з легкістю та без складних облікових завдань мають можливість використовувати програми електронних таблиць, такі як листи Google, Microsoft Excel або Open Office. Однією з ключових переваг використання цих інформаційних програм у сфері бізнесу є їх здатність задовольняти основні потреби в обліку, такі як ведення списку продажів, витрат та інших важливих бухгалтерських функцій. Також варто відзначити, що вони є безкоштовними та не вимагають значної підготовки для користування. Найбільш поширеними програмними продуктами для легкого та ефективного ведення бухгалтерського обліку на підприємстві є SAP, Microsoft Dynamics GP та Oracle.

Проте в останні роки спостерігається радикальна трансформація процесу автоматизації обліково-аналітичних робіт і використання комп'ютерних технологій в українських підприємствах. До 2016 року на вітчизняному ринку фактично монополізувалася система «1С: Підприємство». Проте починаючи з 2017 року, проти компанії 1С були запроваджені санкції, які обмежують використання її програмних продуктів у державному секторі та окремими юридичними особами в Україні. Введення санкцій проти компанії 1С спонукало до розробки українського програмного забезпечення для бухгалтерського обліку, що принесло багато позитивних змін для вітчизняного бізнесу. Один із прикладів українського програмного забезпечення – це «MASTER: Бухгалтерія», розроблена компанією IT-Enterprise, яка раніше зосереджувалася на впровадженні комплексних ERP-систем для великих підприємств. Цей програмний продукт включає функціональні модулі, які охоплюють всі аспекти бухгалтерського обліку та системи оподаткування, такі як банківські операції, робота з касою, облік продажів, закупівель, складського обліку, виробництва, основних засобів, заробітної плати, кадрового обліку та звітності. Це означає, що весь облік, включаючи бухгалтерський, податковий та управлінський, а також кадровий облік та розрахунок заробітної плати, відбувається в єдиній базі даних та за допомогою одного інтерфейсу. Окрім того, програма повністю автоматизує процеси формування звітності, дозволяє вести облік для будь-якої кількості юридичних осіб та містить багато інших корисних інструментів. За реалій сучасності ця програма є доволі популярною серед користувачів продуктами бухгалтерського програмного забезпечення, оскільки вона дійсно дуже зручна в користуванні [3].

Відповідно, інформаційні технології мають значний вплив не лише на реалізацію облікового процесу, а й на проведення аудиторської діяльності. Ось кілька переваг та недоліків впливу інформаційних технологій на аудит:

Переваги:

1. **Ефективність та швидкість.** Використання інформаційних технологій дозволяє здійснювати аудит швидше та ефективніше, сприяючи автоматизації багатьох процесів перевірки.

2. **Точність та надійність.** Комп'ютерні системи можуть здійснювати точний аналіз великих обсягів даних, що зменшує ймовірність помилок та підвищує надійність результатів аудиту.

3. **Автоматизація аналізу даних.** Інформаційні технології дозволяють використовувати спеціалізовані програми для автоматичного аналізу фінансових даних та виявлення незвичайних або підозрілих патернів.

4. **Збереження даних.** Електронне збереження даних спрощує доступ до інформації для аудиторів та забезпечує її безпеку та цілісність.

Недоліки:

1. **Залежність від технологій.** Якщо системи виявляться нестійкими або виникнуть проблеми зі збереженням даних, це може призвести до затримок у проведенні аудиту та ризику втрати інформації.

2. **Потреба у навичках.** Використання складних комп'ютерних програм вимагає від аудиторів належних навичок та знань, що може бути викликом для менш досвідчених працівників.

3. **Спрощення аудиторських процедур.** Іноді автоматизація може спричинити спрощення аудиторських процедур, що може підірвати їхню ефективність та об'єктивність.

4. **Конфіденційність та безпека.** Збільшена кількість електронних даних може викликати проблеми з конфіденційністю та безпекою, особливо якщо не застосовуються належні заходи захисту.

Опрацювавши значний обсяг інформації щодо обраної нами проблематики, ми можемо зробити комплексні висновки. У сучасному світі інформаційні технології стали невід'ємною складовою аудиторської діяльності. Вони значно полегшують проведення аудиту, забезпечують ефективне виконання завдань та підвищують якість аудиторських послуг. Використання комп'ютерних програм та інформаційних систем дозволяє аудиторам оптимізувати процеси перевірки, збільшувати продуктивність роботи, покращувати точність та надійність отриманих результатів. Проте разом із перевагами інформаційних технологій при проведенні аудиту з'являються і виклики, серед яких можливість технічних помилок, проблеми з безпекою даних, а також необхідність постійного навчання персоналу. Однак означені виклики можна ефективно усунути за допомогою впровадження відповідних заходів безпеки, навчання персоналу та використання надійного програмного забезпечення.

Отже, інформаційні технології в аудиторській діяльності не лише допомагають удосконалити процеси проведення аудиту, але й є ключовим фактором для досягнення високої ефективності, точності та надійності аудиторських перевірок. Необхідно констатувати, що впровадження та оптимальне використання інформаційних технологій у сфері аудиту стає необхідним етапом для розвитку та вдосконалення аудиторської практики в умовах сучасного цифрового світу.

Список використаних джерел

1. Гулей А. І., Язлюк Б. О., Гулей С. А. Формування нової цифрової ери на межі реального та віртуального соціально-економічного простору взаємодії. *Український журнал прикладної економіки*. 2018. Том 3. № 2. С. 17-26.
2. Онешко С. В., Вітер С. А. та Віремейчик А. М. Стратегія розвитку аудиту в умовах цифрової економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. 15, с. 64-69. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.15.64.
3. Скалюк Р. В. Концептуальні основи ефективної автоматизації процедур бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 3. С. 95-102.

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИХ ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сталий розвиток орієнтує суб'єкти господарювання на комплексний підхід до впровадження елементів управлінського обліку щодо ризик-орієнтованих операцій в системі економічної безпеки підприємства.

Класичний управлінський облік як облік витрат і собівартості вичерпав себе і його розвиток потребує інноваційних методів, інструментів та моделей, що стає актуальними питаннями для обговорення науковцями [1; 2]. Практичне середовище також проявляє активність щодо впровадження засад управлінського обліку, а в частині виявлення ризико-орієнтованих операцій в системі економічної безпеки зокрема.

Ризик-орієнтовані операції, які нами виявлені в процесі дослідження як найбільш відомі і проблемні, можна систематизувати наступним чином:

- розподіл витрат на ремонт і поліпшення основних засобів
- облік витрат на перевезення
- уцінка запасів за умови втрати первісних якостей
- списання пального в умовах не стандартних подій
- формування собівартості за інноваційними технологіями
- розподіл загальновиробничих витрат в умовах багатoproфільного виробництва
- формування резервів (гарантійні ремонти, виконання робіт, тощо)
- визнання доходу (одно-моментний метод чи протягом періоду)
- відходи, збитки, уцінка, псування, брак готової продукції
- витрати на зберігання (власної готової продукції, давальницької сировини, тощо)
- документальне підтвердження не стандартних операцій
- нетипові операції, які мають високий рівень не визначеності
- нестандартні проведення, пов'язані з особливостями облікової системи та програмного забезпечення тощо.

Наведений перелік не є вичерпним, проте, наводить аргументи про посилення ролі управлінського обліку задля забезпечення відповідного рівня економічної та фінансової безпеки підприємства.

Значна частина ризиків виникає в обліку незавершеного виробництва, особливо в питаннях оцінки і визнання для цілей формування показників у фінансовій звітності. Незавершене виробництво — це продукція (вироби, заготовки, деталі), що не пройшла всіх стадій (фаз, переділів) обробки, передбачених технологічним процесом виробництва, а також вироби, хоча й закінчені виготовленням, але які не пройшли випробувань і технічного приймання або повністю не укомплектовані, відповідно до п. 575 Методичних рекомендацій № 373 [3].

Наші дослідження показали статистику помилок, тобто, ризиків інформаційного характеру, які провокують не відповідність формування статей фінансової звітності. Зокрема, можна виокремити такі основні аспекти в обліку витрат незавершеного виробництва. Не рекомендовано відносити до витрат поточного періоду: куповані напівфабрикати та комплектуючі вироби, що не пройшли першої операції їх складання у вузли, агрегати та вироби (незалежно від того, знаходяться вони біля робочого місця чи в коморі); матеріали, отримані структурними підрозділами (цехами, дільницями), але не розпочаті обробленням (розкриєм); забраковані напівфабрикати (деталі), що не підлягають виправленню. Вищевикладені аспекти при їх не врахуванні формують не об'єктивну інформацію, яка має вплив на величину оподаткування, а також на достовірність показників звітності як фінансової, так і управлінської.

Для розподілу витрат між незавершеним виробництвом і готовою продукцією застосовують різні методики, відповідно до п. 578 Методичних рекомендацій № 373 [3], зокрема:

- за нормативною виробничою собівартістю;
- плановими прямими витратами;
- собівартості сировини, матеріалів і напівфабрикатів, що знаходяться в переробленні.

З огляду на можливість вибору методу розподілу загальновиробничих витрат, виникають ризики щодо іншого підходу для потреб оподаткування, ніж для цілей управлінського обліку. Таких альтернативних варіантів прийняття рішень у практиці виникає безліч. Тому аргументоване обґрунтування, яке базується на основі правил фінансового і податкового обліку у їх вдалому поєднанні, а також з урахуванням інструментів управлінського обліку, є беззаперечною можливістю забезпечити бізнес і спрямувати на зростання ефективності.

Список використаних джерел

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 06.05.2024).
2. Sadovska I., Tluchkevych N., Nahirska K., Nuzhna O., Shulha O., Safarova A., Skoruk O., Melnyk K. Praxeology of the engineering theory of management accounting in enterprises of the agricultural sector: a system of derived balances (in Ukrainian context). AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2023. Vol. 13(2). Special Issue XXXV. P. 116-121. <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130235/PDF/130235.pdf>
3. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Міністерства України від 09.07.07 р. № 373.

УДК 657

Мельник Тетяна,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет

Тлукевич Наталія,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК НЕВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Невиробничі витрати є об'єктом обліку і управління витратами на будь-якому підприємстві. До невиробничих витрат відносяться витрати, які безпосередньо пов'язані з управлінням виробничим процесом і реалізацією продукції, опосередковано належать до процесу виробництва, а також пов'язані з управлінням підприємства в цілому.

Класифікація невиробничих витрат для складання фінансової звітності визначена НП(С)БО 16 «Витрати» [1]. Однак, для управлінських потреб класифікація невиробничих витрат потребує їх розмежування з метою деталізації інформації.

Кірейцев Г.Г. та Садовська І.Б. невиробничі витрати поділяють на «основні та накладні, тобто такі витрати, що безпосередньо пов'язані із процесами виготовлення продукції, які формують її виробничу собівартість, та управлінням, які відносять на собівартість реалізованої продукції» [2; 3]. «Всі інші витрати, які не беруть участі у створенні продукту, але є необхідними і ніби накладаються на технологічний процес понад технологічні витрати, це невиробничі накладні витрати» [4]. Також невиробничі витрати поділяють на змінні і постійні, і значна їх частина є саме постійними. Змінні невиробничі витрати можуть виникати в складі загальновиробничих витрат та витрат на збут. Таку класифікацію невиробничих витрат розглядають у наукових працях та застосовують на практиці.

Разом з тим, у наукових дослідженнях розглядають і такі ознаки класифікації невиробничих витрат: за часом виникнення; за економічними елементами; за ступенем контролю і регулювання; за відношенням до обсягу виробництва; за об'єктами управління [2].

В управлінському обліку для визначення результатів діяльності в розрізі структурних підрозділів доцільно поділяти невиробничі витрати за центрами відповідальності та місцями виникнення витрат, а також здійснювати їх розподіл на види продукції (робіт, послуг) при

визначенні повної собівартості. Це дозволить здійснювати постійний аналіз величини не виробничих витрат у собівартості продукції та визначати їх вплив на процес формування ціни та фінансові результати.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 29.04.2024).
2. Кірейцев Г.Г. Бухгалтерсько-аналітична система сільськогосподарських підприємств в умовах антикризового управління. *Бухгалтерський облік та фінанси АПК*. 2009. №3. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_3/3_Kireyt.pdf (дата звернення: 29.04.2024).
3. Садовська І.Б. Організація управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах: теорія і практика: монографія. Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2018. 352 с.
4. Перспективи управлінського обліку: організаційно-економічний механізм як основа ефективної операційної діяльності підприємства. Монографія / Ю.Д. Маляревський, С.В. Лабунська, Л.В. Безкоровайна. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. 164 с. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11043/1/%d0%9c%d0%9e%d0%9d%d0%9e%d0%93%d0%a0%d0%90%d0%a4%d0%98%d0%af.pdf> (дата звернення: 29.04.2024).

УДК 657. 658

Михалевич Світлана,
кандидат економічних наук, доцент

Оліферук Іванна,
здобувач освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
ВСП «Ковельський промислово-економічний фаховий коледж ЛНТУ»

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ШВЕЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Організація контролю передбачає використання даних оперативного обліку, а тому його здійснення не є системним. Об'єктами контролю, особливо внутрішньогосподарського, є найбільш важливі процеси, що відбуваються на підприємстві, а також ресурси, використання яких є вагомим складовим елементом собівартості продукції.

Швейне виробництво відноситься до матеріаломістких. Тому вагомого значення набуває належна організація контролю за надходженням, зберіганням та використанням виробничих запасів.

Дослідження питання організації контролю за станом та рухом виробничих запасів швейних підприємств засвідчили, що воно потребує додаткового вивчення, так як не достатньо взаємодіють функції управління, а одержана контрольна інформація використовується частково, що не забезпечує своєчасності прийняття ефективних управлінських рішень.

Розкриваючи сутність поняття внутрішньогосподарського контролю Новікова Х.К. пропонує розглядати його як систему, яка направлена на оцінку не лише господарської діяльності, а й функціонування всього підприємства, здійснюється управлінським персоналом в межах чинного законодавства. Це, на думку автора, дозволяє своєчасно виявляти і попереджати негативні явища [1].

Бордюк А.В. сутність такого контролю вбачає у зіставленні реальних результатів господарювання зі сподіваними, аналізі їхніх відхилень, визначенні причин цих відхилень, формуванні інформації для визначення активних дій з усунення виявлених похибок [2].

Як комплекс взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів які утворюють єдине ціле для досягнення визначених завдань діяльності підприємств, розглядає досліджувану категорію Белік В.Д. При цьому, у складі цих елементів автор розглядає внутрішнє середовище, вхід в систему, суб'єкт, об'єкт, мету, завдання, підсистеми організації, реалізації та узагальнення результатів, принципи та функції, вихід з системи [3].

Виявляючи недоліки в діяльності об'єкта, що перевіряється, контроль сигналізує про недосконалість окремих ланок його механізму і надає суб'єкту інформацію, необхідну для прийняття ефективних управлінських рішень.

Виходячи з зазначеного, внутрішньогосподарський контроль доцільно розглядати як особливу функцію управління, що направлена на систематичну і суцільну перевірку контрольованого об'єкта особами, які представляють інтереси даного підприємства.

Чіткій організації внутрішньогосподарського контролю сприяє його класифікація, яка полягає у розподілі видів контролю за певними ознаками, що притаманні одним і відсутні у інших. «У цьому полягає сутність класифікації як засобу необхідного групування множини видів контролю», – зазначає Дікань Л.В. [4].

Необхідність класифікації контролю полягає у:

- науковій розробці питань теорії господарського контролю;
- подальшому удосконаленні практики контролю;
- покращенні підготовки та підвищенні кваліфікації кадрів контролю;
- підвищенні ефективності та якості всієї контрольної роботи;
- подальшій розробці методології контролю.

Основною класифікаційною ознакою контролю є час його проведення.

Так, відповідно до часу проведення виділяють три основні види контролю – попередній, поточний та наступний.

Стадія попереднього контролю охоплює відпуск матеріалів до моменту їх безпосереднього використання.

На швейних підприємствах об'єктами попереднього контролю є:

- комерційні угоди на поставку товарно-матеріальних цінностей;
- зовнішньоекономічні (толінгові) контракти на переробку давальницької сировини;
- договірні зобов'язання та операції з руху виробничих запасів.

Так належний контроль за укладанням договорів на поставку виробничих запасів дасть змогу уникнути випадків, коли величина транспортно-заготівельних витрат дорівнює, а іноді і перевищує вартість самих матеріалів. Крім того не належна оцінка ефективності операцій з переробки давальницької сировини призводить, як правило, до укладання економічно збиткових зовнішньоекономічних контрактів.

Особливого значення набувають превентивні (запобіжні) контрольні перевірки, які виконує головний бухгалтер підприємства. Суть їх здійснення полягає у повторній перевірці господарських операцій, які зафіксовані у первинних носіях і санкціоновані керівником підприємства на їх виконання не тільки щодо юридично-правової обґрунтованості, а й дотримання норм витрачання матеріалів, зазначення кількості, ціни на товарно-матеріальні цінності, кодування реквізитів документа тощо.

Такі перевірки є найбільш ефективним засобом внутрішньогосподарського контролю оскільки дають змогу запобігти виникненню недоліків, перевитрат і втрат виробничих запасів підприємства.

Не менш важливим є здійснення контролю, який забезпечує зворотний зв'язок між суб'єктом та об'єктом контролю, що дає можливість вчасно реагувати на негативні операції з метою їх усунення.

Особливістю поточного контролю є його безперервність. Дікань Л.В. зазначає, що поточний контроль здійснюється в процесі виробничо-господарської діяльності по всьому ланцюжку ієрархії управління та спрямований на попередження можливих відхилень у виробничому процесі і можливих труднощів [4].

Основною формою здійснення поточного контролю є поточні контрольні перевірки, які є способом оперативного контролю конкретних операцій господарської діяльності, які не потребують застосування складних методик і виконуються, щоб запобігти безгосподарності.

Зокрема, несподіваною перевіркою можна оперативно виявити неоформлені партії матеріалів у розкрійних цехах швейних підприємства встановити причини їх виникнення та винних осіб.

Особливістю наступного контролю використання виробничих запасів швейних підприємств є поглиблене, кваліфіковане вивчення і дослідження всіх операцій та процесів виробничо-фінансової діяльності, що допомагає виявити і мобілізувати резерви для подальшого покращення виробничих та економічних показників підприємства. Найпоширенішими формами наступного контролю є тематичні перевірки та внутрішні ревізії.

Отже, для ефективного і більш раціонального використання виробничих запасів на швейних підприємства вагомим значення набуває чітка організація контролю на всіх етапах їх руху. При цьому важливим є не тільки отримання контрольних даних, а й створення раціонального руху одержаної інформації для своєчасного прийняття необхідних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Новікова Х. К. Внутрішній контроль в системі управління діяльністю підприємств машинобудування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04. Запоріжжя, 2015. 23 с.
2. Бордюк А. В. Методологічні та нормативно-правові аспекти аудиту підприємницької діяльності : монографія. Київ : Кондор, 2005. 536 с.
3. Белік В. Д. Внутрішній контроль діяльності підприємств: організаційно-методичний підхід : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.09. Житомир, 2011. 23 с.
4. Дікань Л.В. Контроль і ревізія : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 246.

УДК 657

Назарова Ірина,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА КОРПОРАТИВНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДСТАВІ ЗВІТНОСТІ КОМПАНІЇ

Важливе значення для аналітичної оцінки діяльності корпорації має ефективність використання вкладеного капіталу акціонерами та подання інформації у звітності суб'єкта господарювання. Слід позитивно оцінити нормативно закладену у сучасну обліково-звітну систему інформацію про прибутковість корпоративних цінних паперів та дивідендні виплати, що служить важливим інформаційним джерелом для проведення аналізу ефективності роботи за запитами акціонерів, вважається важливим критерієм в оцінюванні інвестиційної привабливості з метою залучення нових інвестиційних вкладень. Така інформація подається у розділ IV звітної форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» у формі розрахунку показників прибутковості акцій. Проте ця інформація є надто обмеженою за показниками: середньорічна кількість простих акцій, чистий прибуток (збиток) на одну акцію, дивіденди на одну просту акцію.

Абсолютні суми прибутку і дивідендів на акцію не дають повної інформації про прибутковість вкладеного капіталу, оскільки не врахована ціна акції. А вона може суттєво коливатися у різних акціонерних товариствах: від 1 копійки до тисяч і більше гривень за акцію.

Аналітичність такої звітності була б повнішою, якби поряд із зазначеними показниками у звітності наводилась інформація про прибуток і дивіденди на одиницю вкладеного капіталу. Така публічна інформація мала б важливе значення для широких верств громадськості – потенційних інвесторів, тому що для них важливіше значення має не прибуток і дивіденди на акцію, а очікувана величина цих показників на 1 гривню вкладених ними коштів.

Ще більш важливою може бути така інформація для складних корпоративних утворень, коли одна корпорація володіє акціями іншої, або коли їх придбання відбувалось у результаті обміну акціями, а також в асоційованих, спільних підприємствах, холдингових компаніях та інших структурах корпоративного типу. У цих випадках, на наш погляд, більш логічно прив'язувати прибутковість таких корпоративних об'єднань до величини вкладеного капіталу, ніж до кількості акцій.

У табл. 1 подається приклад розрахунку як чистого прибутку й дивідендів, на одну просту акцію, так й на одиницю зареєстрованого капіталу. Розрахунок побудований за методикою визначення прибутковості акцій, що наводиться у розділ IV звітної форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» і регламентована НП(С)БО 24 «Прибуток на акцію».

У даному прикладі, окрім розрахунку прибутковості і дивідендів на одну просту реальну акцію пропонується порядок коригування зазначених показників за наявності у компанії розбавляючих потенційних простих акцій. Як передбачено пп.11-14 НП(С)БО 24 «Прибуток на акцію», у наведеному прикладі проведена конвертація простих акцій за опціоном. За рахунок включення розбавляючих потенційних простих акцій до розрахунку середньорічної кількості простих акцій величина показників чистого прибутку на одну просту акцію і на одиницю вкладеного капіталу в результаті конвертації таких фінансових інструментів знизилася. Для акціонерів таке явище є негативним, оскільки показники прибутковості акцій, капіталу і дивідендів понизилися.

Таблиця 1

**Розрахунок скоригованого чистого прибутку
на одну просту акцію і на одиницю зареєстрованого капіталу**

Чистий прибуток за даними звітності (грн.)						650 000			
з нього за рішенням зборів АТ спрямовується на виплату дивідендів (40%)						260 000			
Середня кількість простих акцій у звітному році (шт.)						500 000			
Величина зареєстрованого капіталу за вартості однієї акції 10 грн.						5 000 000			
За опціоном випускається і розміщується додатково 50 000 простих акцій за ціною придбання однієї акції 8 грн. - додаткова кількість простих акцій, що розміщуються [(10 – 8) x 50 000] : 10] = 10 000 шт.						10 000			
Розрахунок чистого прибутку і дивідендів на одну просту акцію та одиницю зареєстрованого капіталу									
№ з/п	Показники	Чистий прибуток		К-ть простих акцій	Зареєстрований капітал	Чистий прибуток (грн.)		Дивіденди (грн.)	
		Всього	У т. ч. на дивіденди			на 1 прос. акцію	на 1 грн. капіталу	на 1 прос. акцію	на 1 грн. капіталу
1	На підставі річної звітності	650 000	260 000	500 000	5 000 000	1,30	0,13	0,520	0,052
2	Додатково за опціоном	-	-	10 000	-	-	-	-	-
	Разом:	650 000	260 000	510 000	5 500 000	1,27	0,118	0,510	0,047

Прибуток і дивіденди на капітал у даному випадку служать додатковим чинником в оцінюванні ефективності інвестиційних вкладень, здійснених акціонерами компанії. Ці показники можуть відіграти вирішальну роль при проведенні порівняльного аналізу кількох компаній, у яких різні ціни на акції, оскільки прибутковість капіталу нівелює цей фактор.

Для потенційного акціонера, який хоче визначитися, куди краще вкласти кошти, чиї акції вигідніше придбавати, такі дані можуть бути надзвичайно важливими. Тому доцільно розширити інформаційне поле діючої форми фінансової звітності № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», доповнивши розділ IV показниками прибутковості зареєстрованого капіталу акціонерного товариства.

В сучасних умовах визначати такі показники не складно, оскільки інформація про загальну величину вкладеного зареєстрованого капіталу у корпоративних об'єднаннях є відкритою. Вона обумовлена реєстраційними документами, міститься в статуті та балансі корпорації.

Недбало Юлія,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет

Тлущкевич Наталія,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

ОБЛІК ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Загально виробничі витрати це непрямі витрати, пов'язані з виробничим процесом, які не можна безпосередньо віднести на певний об'єкт витрат. Загально виробничі витрати є важливою складовою собівартості продукції, тому належний облік загально виробничих витрат забезпечує точне калькулювання собівартості продукції підприємства.

Відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» загально виробничі витрати відносяться до собівартості продукції. При цьому, «витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені» [1]. Загально виробничі витрати класифікують на змінні та постійні. На відміну від змінних постійні витрати входять до складу та збільшують собівартість реалізованої продукції. Оскільки загально виробничі витрати є складовою собівартості, їх рівень безпосередньо впливає на встановлення відпускних цін на продукцію підприємства.

Відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» до складу загально виробничих витрат включають: витрати на управління виробництвом (оплата праці апарату управління цехами, відділами тощо); амортизація основних засобів та нематеріальних активів загально виробничого призначення; витрати на утримання, експлуатацію та ремонт виробничих будівель, споруд тощо; витрати на опалення, освітлення, водопостачання виробничих приміщень; витрати на обслуговування виробничого процесу; витрати на охорону праці, техніку безпеки і охорону навколишнього середовища виробництва; інші загально виробничі витрати [1].

Загально виробничі витрати обліковуються окремо рахунку 91 «Загально виробничі витрати» та щомісячно розподіляються між об'єктами калькулювання і включаються до виробничої собівартості продукції. Розподіл загально виробничих витрат здійснюється відповідно до обраної підприємством бази їх розподілу і наводиться у обліковій політиці підприємства. Від обраної бази розподілу залежить величина собівартості продукції. При цьому, сума загально виробничих витрат, яка підлягає розподілу формується в процесі виробництва (обліку виробничих витрат), тому слід правильно класифікувати загально виробничі витрати і формувати їх за конкретними статтями витрат та об'єктами обліку. Крім того, слід застосовувати аналітичний облік загально виробничих витрат. Разом з тим, для управлінських потреб загально виробничі витрати слід обліковувати за центрами відповідальності, класифікувати їх на змінні і постійні, здійснювати поточне планування їх величини (бюджетування) та періодичний аналіз їх структури та їх в структурі собівартості.

Отже, належний облік загально виробничих витрат є передумовою ефективного управління витратами в цілому та собівартістю продукції.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 08.05.2024).
2. Саванчук Т.М. Управлінський облік загально виробничих витрат в системі прийняття управлінських рішень. Теоретичні та практичні питання аграрної науки : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 18 трав.

УДК 657

Новак Маргарита,
здобувачка освітнього рівня бакалавр
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Мельник Катерина,**
доктор економічних наук,
професор кафедри обліку і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Ухилення від сплати податків – використання незаконних прийомів зменшення розміру податкового зобов'язання. Як правило, здійснюється платником податків, шляхом скорочення доходу чи іншого предмета оподаткування, незаконного отримання податкових пільг, здійснення інших дій, що суперечить закону [1].

Втеча від податкових платежів - це коли люди або компанії роблять різні речі, щоб заплатити менше податків, але при цьому все законно. Наприклад, вони можуть використовувати різні стратегії, щоб зменшити суму, яку вони повинні заплатити у податках. Бізнеси також можуть наймати фахівців, які допомагають їм у цьому. Окреслимо схеми втечі від податкових платежів:

- «зміщення доходу»: за високої граничної норми податкових платежів платник податку відшукує можливості «змістити дохід» до нижчої норми оподаткування;

- «відкладання податку»: платник намагається відстрочити платіж за допомогою бухгалтерських маніпуляцій (перенесення балансових збитків на наступний період, завищення собівартості виробу через зміну методики її обрахунку, вкладання коштів у благодійну діяльність та ін.) та сплатити податок у момент часу, коли інфляційні процеси в країні вплинуть на зменшення реального обсягу податку порівняно із його номінальною вартістю;

- «податковий арбітраж»: використовується у випадках, коли «різні суб'єкти мають справу з різними нормами податків. Прикладом таких операцій може бути співпраця компанії-резидента і компанії-нерезидента із зони з пільговим оподаткуванням, тобто використання податкових переваг для компаній з офшорних територій. Також можливе проведення цілої низки угод усередині країни, якщо в ній є зони пільгового оподаткування» [2].

Отже, ці дії бізнесу, коли вони намагаються заплатити менше податків, не порушують закони про податки України. Це все легальні способи зменшення суми податків, які вони повинні сплатити, оскільки основними правилами в Україні є законодавчі акти.

Ухилення від сплати податків – це навмисна або ненавмисна дія, яка відтворюється платником податку, що здебільшого відбувається за такими базовими схемами з порушенням податкового законодавства:

- подання завідомо неправдивих даних через заниження доходів, оцінки майна або іншого предмета оподаткування;

- неподання відповідних документів, що потрібні для обрахунку податків;

- неповне надання відповідних документів, що потрібні для розрахунку податків;

- надання не достовірних документів для обчислення податку (приховування доходів, майна та ін.);

- подання не достовірних документів з метою незаконного отримання податкових пільг;

- подання не достовірних документів з метою незаконного отримання преференцій, що суперечить закону;

- приховування інформації щодо втрати підстав для отримання пільг з оподаткування чи неповідомлення про таку;

- неутримання сум податку на доходи фізичних осіб;

- відсутність перерахунків сум податку на доходи фізичних осіб до бюджету [3].

Аналіз Кримінального кодексу України стосовно питання, що досліджується, показав, що кримінально караними є такі дії:

Стаття 212. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів):

• «1. Умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), що входять у систему оподаткування, введених у встановленому законом порядку, вчинене службовою особою підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності або особою, що займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи чи будь-якою іншою особою, яка зобов'язана їх сплачувати, якщо ці діяння призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у значних розмірах.

2. Ті самі діяння, вчинені за попередньою змовою групою осіб, або якщо вони призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у великих розмірах.

3. Діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені особою, раніше судимою за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), або якщо вони призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів в особливо великих розмірах» [4].

Проблема несплати податків є актуальною і нагальною не лише для України, а й для інших країн світу. Моє рішення цієї проблеми - державна політика, яка повинна створити ефективну систему податкування та правове поле, що дозволить цілеспрямовано протидіяти та запобігати ухиленню від оподаткування. Щодо посилення відповідальності, то, на наш погляд, насамперед потрібно ці кроки здійснювати стосовно фінансової відповідальності, збільшення розмірів штрафів та пені не лише посилить відповідальність платників податків, а й збільшить надходження до державного бюджету. Також доречною є зміна законодавства щодо встановлення адміністративної чи кримінальної відповідальності у розрізі боротьби із новими схемами незаконного ухилення від оподаткування. Вивчення зарубіжного досвіду боротьби з ухиленням від сплати податків та можливості екстраполяції конструктивного досвіду в правовий простір України потребують подальшого наукового дослідження.

Список використаних джерел

1. Про ухилення від сплати податків 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0568700-04#Text> (дата звернення: 17.04.2024).
2. Глущенко С.В., Казакова М.О. Мінімізаційні податкові схеми: зарубіжна та українська практика. Магістеріум. Економічні студії – 2019. – Вип. 56 – С. 21–25 (дата звернення: 17.04.2024).
3. Ухилення від сплати податків 2020 р. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/buh911/2019/october/issue-40/article-97164.html> (дата звернення: 17.04.2024).
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5.04. 2001 № 2341-III. Дата оновлення: 06.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#top> (дата звернення: 17.04.2024).
5. Measures and significance of audit in the regulatory assessment of land resources of Ukraine / К.П. Мельник // Міжнародному науково-практичному журналі «Фінансовий простір». м. Черкаси. 2020 - №3.- с.209-218 (дата звернення: 17.04.2024).

УДК 519.86

Нужна Оксана,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

Климюк Ганна,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет

МОДЕЛЬ ПАРНОЇ НЕЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ В ДОСЛІДЖЕННІ ЗАЛЕЖНОСТІ ОБСЯГУ НАДАНИХ ПОСЛУГ ВІД КІЛЬКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ НАДАННЯ ІНШИХ ВИДІВ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Науковці дедалі частіше застосовують інструмент моделювання для вивчення економічних явищ і процесів. Так, Рябова З.В. вважає моделювання та проектування ефективними засобами забезпечення якості надання освітніх послуг. На дамку автора, «модель є спрощеним аналогом об'єкту дослідження, відтворенням його властивостей в ідеальному вигляді. Це штучно створена

копія об'єкту дослідження у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул, яка відображає у спрощеному вигляді його структуру, властивості та взаємозв'язки. Саме зі штучно створеною копією об'єкта управління, зі спрощеним його виглядом легше проаналізувати його існуючий стан, визначити проблемні моменти, що заважають розвиватися об'єкту управління у визначеному напрямі та відповідати певним стандартам» [4].

В свою чергу, Мідляр А.К. досліджує практику використання елементів динамічного моделювання для оптимізації розподілу коштів на надання дорадчих послуг і зазначає: «Розвиток ринкової економіки потребує науково-обґрунтованих рішень. Усе більшого значення набуває застосування сучасного математичного апарату та нових інформаційних технологій. Розкриття цих можливостей пов'язано з удосконаленням існуючих підходів до застосування економічних методів, моделей і методик та розробкою нових пропозицій щодо оптимізації розвитку підприємств» [3].

При проведенні дослідження ми ставили собі за мету побудувати економетричну модель у формі парної нелінійної регресії, фактором у якій є кількість підприємств, а показником – обсяг наданих послуг для підприємств з надання інших видів послуг в Україні.

Статистичні дані сайту Державної служби статистики України, які були використані для побудови економетричної моделі, для підприємств з надання інших видів послуг в Україні за 2014-2021 роки, подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Статистичні дані для побудови економетричної моделі у формі парної нелінійної регресії для підприємств з надання інших видів послуг в Україні за 2014-2021 роки

Рік	Значення фактора (кількість підприємств), одиниць	Значення показника (обсяг наданих послуг), тис. грн.
2014	3996	2615744,9
2015	3896	3377163,1
2016	3250	3677436,3
2017	3414	4357252,9
2018	3359	4877942,6
2019	3429	5780329,2
2020	3206	5363538,1
2021	3008	7121379,9

*Дані за 2014-2021 роки без тимчасово окупованої території Автономної республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.
Джерело: [1-2].*

За розміщенням точок на кореляційному полі (рис. 1) було зроблено висновок, що регресію доцільно будувати у формі логарифмічної залежності, загальна формула якої і аналітична форма для заданих статистичних даних мають вигляд відповідно (1) і (2):

$$Y = a \cdot \lg(X) + b, \quad (1)$$

$$Y = -28348860,21 \cdot \lg(X) + 104870235,98, \quad (2)$$

де Y – обсяг наданих послуг підприємствами з надання інших видів послуг, тис. грн;
 X – кількість підприємств з надання інших видів послуг, одиниць.

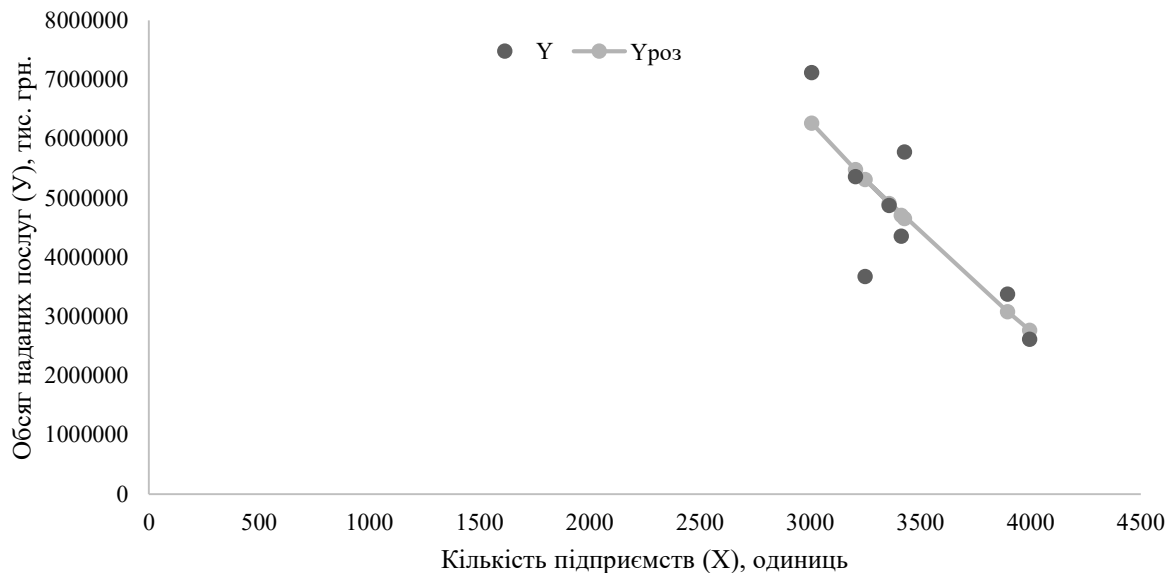

Рис. 1. Кореляційне поле і лінія регресії для обраних фактора і показника
Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків за даними [1].

Отримана економетрична модель відповідає статистичним даним, тому що обчислене значення критерію Фішера (5,91) перевищує табличне значення (4,75).

Нами також проведено прогнозування показника (обсяг наданих послуг підприємствами з надання інших видів послуг в Україні) на основі побудованої економетричної моделі у формі парної нелінійної регресії. Для визначення прогнозного значення фактора нами проведено аналіз його динаміки та визначено ланцюгові темпи приросту (зменшення) у 2015-2021 роках.

З'ясовано, що протягом 2017-2020 років кількість підприємств з надання інших видів послуг в Україні зменшувалась, за винятком 2017 і 2020 років, в середньому на 3,75% в рік. Враховуючи це, було визначено прогнозне значення фактора, тобто кількість підприємств з надання інших видів послуг в Україні у 2022 році (2895 од.). Підставивши прогнозне значення фактора у формулу (2), було отримано прогнозне значення показника, тобто обсяг наданих послуг підприємствами з надання інших видів послуг в Україні (6735480,7 тис. грн.).

Також було розраховано відхилення прогнозного значення показника (692368,2 тис. грн.) та його надійний інтервал. Тобто, якщо у 2022 році кількість підприємств з надання інших видів послуг в Україні становитиме 2895 одиниць, то згідно нашої моделі обсяг наданих послуг підприємствами з надання інших видів послуг в Україні з ймовірністю 0,95 буде належатиме проміжку [6043112,4; 7427848,9] тис. грн.

Список використаних джерел

1. Кількість діючих підприємств за видами економічної діяльності у розрізі регіонів. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp_roz_reg/kdp_ved_14-20.xlsx (дата звернення 02.05.2024).
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності у розрізі регіонів. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp_roz_reg/orp_ved_14-20.xlsx https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp/pdp_ue/ovpp_vsmm_2012-2020_ue.xlsx (дата звернення 02.05.2024).
3. Мідляр А.К. Використання елементів динамічного моделювання для оптимізації розподілу коштів на надання дорадчих послуг. *Ефективна економіка*. 2013. №4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1978> (дата звернення 02.05.2024).
4. Рябова З.В. Моделювання та проектування як ефективні засоби забезпечення якості надання освітніх послуг. *Теорія та практика управління освітою*. 2012. №8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ttmuo_2012_8_24 (дата звернення 02.05.2024).

Паянок Тетяна,
кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики,
Державний податковий університет

Ільєнко Богдана,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Державний податковий університет

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗНОСОМ ТА АМОРТИЗАЦІЮ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Необоротні активи є засобами фінансово-господарської діяльності. Вони складають ліву частину майна будь-якого суб'єкта господарювання, тому відіграють вирішальну роль у виробничому процесі. Від технічного рівня та ефективного використання необоротних активів значною мірою залежать результати діяльності підприємства, а саме виробництво продукції, надання робіт та послуг. При цьому необоротні активи напряму впливають на собівартість продукції, прибуток, рентабельність та фінансовий стан підприємства. В ринковій економіці зростає потреба в достовірній обліково-звітній інформації про діяльність підприємств, установ та організацій. Вона дозволяє інвесторам: отримувати достовірну інформацію про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання і результативно інвестувати кошти у виробництво.

Даний напрямок дуже широко висвітлюється в дослідженнях вітчизняних науковців: Лепетан І.М. [1], Ловінської Л.Г. [2], Лучко М.Р. [3], Ошмаріна Я.В. [4], Чистякова Л.І. [6] та інших.

Організація обліку необоротних активів на підприємстві – це процес обрання та систематизації методів та прийомів збору, обробки та надання своєчасної, достовірної інформації про наявність, рух і використання необоротних активів з метою прийняття ефективних управлінських рішень. Це повинна бути єдина система взаємоузгоджених методів обліку, які охоплюють всі облікові процедури, а саме виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення, узагальнення, зберігання та передачу інформації про необоротні активи. Суб'єкти підприємницької діяльності самостійно обирають методи амортизаційних відрахувань, які їх задовольняють; розробляють та впроваджують формати облікової інформації з високим рівнем інформативності; розробляють та впроваджують етапи документообігу, що забезпечують ефективне використання ресурсів.

Амортизаційні нарахування необоротних активів мають вагомий вплив на фінансовий стан та результати діяльності підприємства. На сьогодні існує кілька наукових підходів до трактування економічного змісту амортизації та зносу. З одного боку знос відображає стан необоротних активів, з іншого амортизація – це накопичений капітал підприємства, який повинен бути направлений на відновлення та збереження якісних характеристик активів. Науковці мають різні трактування сутності амортизації і зносу. Одні ідентифікують ці поняття, розмежовуючи амортизацію як категорію динамічну, а знос, як статичну (накопичена амортизація на певну дату). Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» визначає знос, як «суму амортизації об'єкта основних засобів з початку його корисного використання, а амортизацію – як систематичний розподіл вартості необоротних активів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації)» [5];

Інші розмежовують ці поняття, а саме трактують амортизацію основних засобів, як поступове списання вартості основних засобів протягом певного періоду відповідно до вимог податкового та бухгалтерського обліку, для компенсації в майбутньому витрат на придбання нових. Зношування основних фондів – це втрата споживчих властивостей і вартості основними фондами під час їх експлуатації, під впливом навколишнього середовища та технічного прогресу.

Амортизація нараховується протягом строку корисного використання об'єкта, який визнається необоротним активом підприємства і зараховується на баланс. Під час реконструкції,

модернізації, добудови, дообладнання об'єкта нарахування амортизації призупиняється, а залишкова вартість збільшується. Детально понятійний апарат, що використовується при обліку необоротних активів подано на рисунку 1.

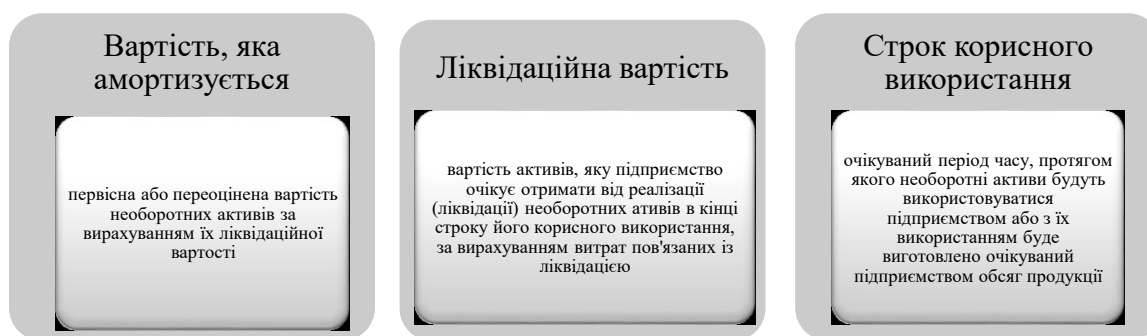

Рис.1. Понятійний апарат при нарахуванні амортизації
Джерело: складено авторами за даними [5].

Визначаючи строк корисного використання необоротних активів необхідно враховувати: очікуваний час використання об'єкта в бізнесі, з урахуванням можливостей будь-якого збільшення його потужності та продуктивності; очікувану шкоду, як моральну, так і фізичну; правила та норми умов використання необоротних активів тощо. Згідно законодавства суб'єкти господарювання можуть нараховувати амортизацію основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів) застосовуючи будь-які методи показані на рисунку 2.

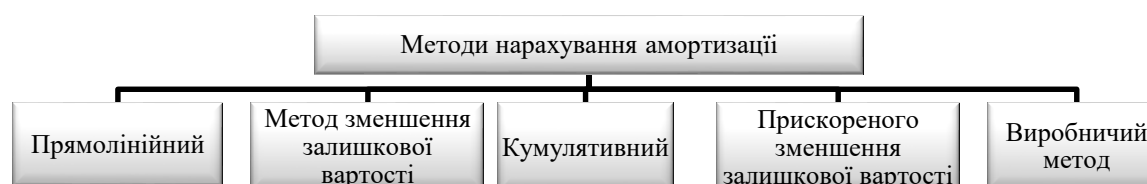

Рис. 2. Методи нарахування амортизації
Джерело: складено авторами за даними [5].

Розвинуті країни, зазвичай, мають державну регулюючу та контролюючу функції щодо термінів використання активів, норм і правил нарахування амортизації. Кожна країна має свою власну амортизаційну політику, на практиці бухгалтери найчастіше обирають для амортизації необоротних активів прямолінійний і метод зменшення залишку.

Отже амортизаційні нарахування – це фактично додатковий капітал сформований підприємством, який у майбутньому повинен бути витрачений на оновлення необоротних активів. Вони відносяться до витрат підприємства, тим самим зменшують фінансовий результат до оподаткування. Обираючи метод амортизації суб'єкт господарювання обирає обсяг перенесеної вартості в часі, з моменту його початкового використання.

Список використаних джерел

1. Лепетан І.М. Процес прийняття рішень у сфері облікових процедур нематеріальних активів. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. №9. С.84–91.
2. Ловінська Л.Г. Нарухування зносу – спосіб регулювання балансової оцінки довгострокових активів. *Фінанси України*. №7, 2006. С. 92–100.
3. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. К. : Знання. 2006. 311 с.
4. Ошмарін Я.В. Облікове забезпечення амортизаційної політики підприємств АПК: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. економ. наук: спец. 08.06.04 “Бухгалтерський облік, аналіз і аудит”. Дис. ... к.е.н. К., 2008.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене Наказом МФУ від 27.04.2000 № 92, станом на 26.05.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.
6. Чистякова Л.І. Облік необоротних активів, утримуваних для продажу, та груп вибуття. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2014. № 1(72). С. 170–174.

Пилипенко Андрій,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і бізнес-консалтингу,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

Тирінова Марія
здобувачка вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

ІНТЕГРАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ В КОРПОРАТИВНУ АРХІТЕКТУРУ ПІДПРИЄМСТВА

Під впливом глобалізації та швидких технологічних змін підприємства стикаються з необхідністю ефективного стратегічного планування, яке потребує належного інформаційно-аналітичного забезпечення. Формуватися таке забезпечення може лише у разі належної організації стратегічного управлінського обліку, який надає критично важливу інформацію для прийняття рішень, спрямованих на довгостроковий розвиток. З огляду на це, актуалізується потреба більш глибокої інтеграції обліку з корпоративною стратегією, оскільки лише при використанні облікових даних під час формування та адаптації стратегічних ініціатив можна значно підвищити ефективність управління підприємством. Разом з тим, інструментарії такої інтеграції залишаються недостатньо дослідженими саме через неоднозначність розуміння зв'язку стратегії з характеристиками ретроспективної інформації, зафіксованої в обліку.

Авторською гіпотезою тут постає необхідність забезпечення та регламентації процесів постійного удосконалення обліку в проектах розвитку, які перетинаються з переглядом корпоративної архітектури підприємства. Під корпоративною архітектурою розуміють комплексний опис структури підприємства, який включає його бізнес-процеси, інформаційні системи, організаційні одиниці та технологічну інфраструктуру. Вона є ключовим елементом управління підприємством, оскільки забезпечує узгодженість і координацію між різними компонентами організації, сприяє оптимізації ресурсів та підвищенню ефективності діяльності. Корпоративна архітектура дозволяє створити цілісне бачення підприємства, що є критичним для прийняття стратегічних рішень та впровадження змін у відповідь на динамічні ринкові умови. Саме параметри корпоративної архітектури визначають перелік основних стратегічних рішень підприємства, а отже формують запити до системи обліку. За такої гіпотези організація стратегічного обліку виступає складовою архітектурного моделювання та забезпечує розширення функціональності облікового процесу під час розвитку корпоративної архітектури підприємства.

Сучасна наукова думка та практика моделювання інформаційних систем управління оперують різними стандартами корпоративної архітектури, кожен з яких містить власний перелік елементів та розкриває місце обліку серед таких елементів.

Однією з найперших та найбільш відомих моделей корпоративної архітектури є модель Захмана (The Zachman Framework), яка представляє різні аспекти архітектури підприємства у вигляді матриці, яка включає шість перспектив (що, як, де, хто, коли, чому) та шість рівнів деталізації (контекстуальний, концептуальний, логічний, фізичний, детальний, виконання). Облік займає важливе місце на рівні системної моделі, де детально описуються процеси та дані, що використовуються у фінансових системах компанії. Інформація з обліку використовується для розуміння бізнес-процесів та прийняття стратегічних рішень.

Іншою максимально поширеною моделлю корпоративної архітектури є стандарт TOGAF (The Open Group Architecture Framework), який описує процеси життєвого циклу архітектури від створення візії до її практичної реалізації. У TOGAF облік інтегрується через процес управління

вимогами. Це дозволяє зібрати та аналізувати вимоги до фінансових звітів і стандартів обліку, що є критичним для підтримки стратегічних цілей підприємства. Облік також може бути інтегрований у бізнес-архітектуру та інформаційну архітектуру, де визначаються основні дані та процеси, необхідні для управління фінансовою діяльністю підприємства. Аналогічним за рівнем пророблення є стандарт BIZBOK (Business Architecture Body of Knowledge), який фокусується на зв'язку стратегій з практичною реалізацією бізнес-процесів та управлінням організаційними змінами. Цей стандарт визначає бізнес-спроможності (business capabilities) підприємства, де фінансове планування та облік виступають як ключові компоненти управління ефективністю бізнесу. За такого підходу пропонуємо й бухгалтерський облік розглядати як ключовий елемент управління бізнес-спроможностями. Це означає, що облік інтегрується у картографування бізнес-спроможностей підприємства (у формування business capabilities maps), де фінансове планування та облік є основними компонентами для вимірювання та управління ефективністю бізнесу. Інформація з обліку використовується для аналізу бізнес-процесів та прийняття рішень на стратегічному рівні. Існує ще певний перелік стандартів архітектурного моделювання, які потребують більш детального розгляду. Але кожен з цих стандартів дозволяє сформулювати формалізований перелік вимог до організації стратегічного обліку та запитів до формованої у ньому інформації.

Окремо наголосимо на можливості представлення методологія IDEF (Integration Definition for Function Modeling) як архітектурного стандарту, оскільки вона використовується для функціонального моделювання процесів підприємства. IDEF0, зокрема, дозволяє візуалізувати взаємозв'язки між функціями, даними та ресурсами, що сприяє кращому розумінню та оптимізації облікових процесів у контексті корпоративної архітектури. Облік тут розглядається як одна з функцій, яка має чіткі взаємозв'язки з іншими бізнес-процесами та ресурсами. Це дозволяє візуалізувати та оптимізувати облікові процеси у контексті загальної архітектури підприємства, забезпечуючи ефективність та узгодженість фінансової інформації.

На думку авторів, саме методологія функціонального моделювання IDEF0, яка дозволяє представити параметри корпоративної архітектури та результати архітектурних рішень як орієнтири для організації стратегічного обліку. За такої пропозиції в процесі функціонального моделювання IDEF0 формується контекстна діаграма, яка відображає параметри корпоративної архітектури та результати архітектурних рішень, які слугують орієнтирами для організації стратегічного обліку. Це забезпечує узагальнене подання елементів TOGAF та BIZBOK, що дозволяє інтегрувати стратегічний облік у корпоративну архітектуру. При цьому обов'язково має додержуватися логіка постійного удосконалення. Постійне удосконалення облікових процесів передбачає трансформацію узагальненого розуміння корпоративної архітектури відповідно до TOGAF та BIZBOK до конкретних архітектурних рішень, які фіксуються у вигляді архітектурних регламентів (ADR). Ці рішення визначають запити до системи консолідації інформації, що є ключовим елементом логіки постійного удосконалення організації стратегічного обліку. Практична ж імплементація стратегічного обліку реалізується через настанови концепції BSC, орієнтири якої також синхронно переглядаються у циклах організації облікового процесу. В цьому випадку BSC виступає не лише теоретичною концепцією, а й практичним інструментом організаційного процесу, забезпечуючи ефективність управлінських рішень. Безпосередньо ж організація стратегічного обліку включає процеси консолідації інформації та коригування їх виходів зворотним зв'язком, що забезпечує зрілість та відповідність запитам користувачів інформації. Це дозволяє підвищити гнучкість і адаптивність організації до змін ринкових умов.

Проведене дослідження спрямоване на формування розуміння того, як стратегічний облік може забезпечити зв'язок між стратегічними цілями та їх практичним втіленням через корпоративну структуру та процеси. В результаті визначено теоретико-методичні засади організації стратегічного обліку як елементу архітектурного моделювання. Практична імплементація здійснюється через концепцію збалансованої системи показників (BSC),

перспективи якої переглядаються у циклах організації облікового процесу. Логіку такої синхронізації пропонується реалізовувати через функціональну IDEF0-модель.

УДК 657.47

Придатко Марія,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Садовська Ірина,
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ У РОЗДРІБНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ

Розвиток ринкових відносин у економіці країни передбачає значне підвищення ефективності управління діяльністю суб'єктів господарювання. Важливу роль у галузях економіки, які працюють в умовах високого рівня конкуренції, зокрема в роздрібній торгівлі, відіграє якісне управління підприємствами. Їх конкурентоздатність неможлива без повної, достовірної та своєчасно отриманої економічної інформації, яка формується за допомогою системи управлінського обліку.

Методологічні підходи до обліку товарних запасів викладені у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців і фахівців-обліковців. Серед них можна відзначити дослідження таких авторів як П. Й. Атамас, Ф. Ф. Бутинець, П. М. Гарасим, С. Ф. Голова, З. В. Гуцайлюк, К. Друрі, Р. Ентоні, Г. П. Журавель, О. В. Карпенко, Т. П. Карпов, О. В. Лишиленко, М. Р. Лучок, Е. Майєр, Р. Манн, Г. В. Мисак, М. Г. Михайлов, В. Д. Міддлтон, М. Н. Нападовська, Г. В. Нашкерська, П. П. Немчинов, Ж. К. Нестеренко, Б. Нідлз, С. Н. Ніколаєва, М. Я. Остап'юк, В. Ф. Палій, М. С. Пушкар, В. І. Савич, В. В. Сопка, Н. М. Ткаченко, П. Я. Хомін, М. Г. Чумаченко та інші. Незважаючи на широкий асортимент навчально-методичних матеріалів, консультаційних ресурсів, наукових публікацій та розробок, питання щодо організації управлінського обліку товарних запасів на підприємствах роздрібною торгівлі ще не отримали достатнього освітлення.

Роздрібна торгівля характеризується різноманітністю асортименту, методів та масштабів реалізації, різноманітністю форм і складнощами у формуванні цін, а також іншими важливими особливостями. Управління складними та різноплановими діяльностями організацій вимагає особливої уваги до якості інформаційного забезпечення. Найважливішу складову цього забезпечення становить формування відповідної обліково-аналітичної інформації, яка здійснюється за допомогою систем управлінського обліку. Особливе значення та нові можливості в організації обліку для внутрішнього управління спостерігаються в великих міських супермаркетах, які оснащені сучасними засобами фіксації та обробки економічної інформації. У інших магазинах, зокрема, у споживчій кооперації України, переважно використовуються традиційні методи бухгалтерського обліку, що зазвичай формують узагальнену фінансову інформацію після завершення звітного періоду. Багато в чому це може бути пояснено недостатнім розвитком аспектів організації та методології управлінського обліку, які відображають особливості роздрібною торгівлі, а також недостатнім рівнем підготовки та кваліфікації кадрів.

У великих компаніях роздрібною торгівлі, управлінський облік повинен функціонувати як самостійна система. У невеликих магазинах споживчій кооперації України, здійснення обліку і аналізу для внутрішнього управління рекомендується проводити на нижчому рівні менеджменту. На основі інформації, зібраної в процесі управлінського обліку:

- проводиться оцінка основних показників, що відображають торговельно-фінансову діяльність роздрібного підприємства;
- здійснюється контроль за поточною діяльністю організації в цілому та в окремих підрозділах і центрах відповідальності з метою уникнення непродуктивних витрат, перевитрат, переплат тощо;

- здійснюється коригування впливу менеджерів на процес руху товарів і продажів, вибір контрагентів та інше.
- проводиться планування діяльності торговельного підприємства на ближній і дальній перспективі.

Основними аспектами управлінського обліку на підприємствах роздрібної торгівлі є збирання та використання інформації для керування запасами, продажами, дебіторською та кредиторською заборгованістю, витратами та фінансовими результатами. Під час збору та оцінки цієї інформації важливо усвідомлювати, що цей процес є ключовим етапом управлінського обліку, який визначає правильність та обґрунтованість управлінських рішень.

Установлення системи управлінського обліку на підприємствах роздрібної торгівлі споживчої кооперації України передбачає наступні кроки:

- Визначення центрів відповідальності та призначення особистої відповідальності керівників цих центрів.
- Розробка плану рахунків для управлінського обліку та формулювання політики управлінського обліку.
- Визначення аналітичних показників, які будуть використовуватися для аналізу різних форм внутрішньої звітності.
- Встановлення вимог до якості інформації, яка буде згенерована системою управлінського обліку.
- Визначення методів збору інформації та створення підсумкових звітів, до яких будуть перенесені отримані дані.
- Встановлення стандартів для регламентованих процедур, таких як закриття рахунків, розподіл витрат, методи нарахування амортизації, методи оцінки надходження і вибуття товарних запасів тощо.

Отже, з результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що процес створення системи управлінського обліку в роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації України можна умовно розділити на два етапи: методологічний і організаційно-технічний. На першому етапі вибирається конкретна модель управлінського обліку, що залежить від поставленої мети, а також ідентифікуються складові обліку, які будуть використовуватися для формування потрібної інформаційної бази. Ця база має суттєвий вплив на розробку обґрунтованих та актуальних управлінських рішень, що відповідають сучасним вимогам. На другому етапі встановлюється склад реєстрів аналітичного обліку та форми внутрішньої звітності, а також розробляється процес переміщення інформації між структурними підрозділами підприємства. Крім того, визначається персональна відповідальність працівників і чітко розподіляються їхні функціональні обов'язки з підготовки інформаційної бази для управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Голов С.Ф. Управлінський облік : підруч. для студ. вищ. навч. закл. С. Ф. Голов. К. : Книга, 2023. 532 с.
2. Колеснікова О.В., Гуцаленко Л.А., Марчук У.А. Управлінський облік : навч.підруч. К. : Книга, 2020. 370 с.

УДК 338.26

Пукас Анастасія,
здобувачка освіти за спеціальністю 051 «Економіка»,
Фаховий коледж Міжнародного гуманітарного університету

Артюх Оксана,
доктор економічних наук, професор,
Міжнародний гуманітарний університет

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Бухгалтерський облік основних засобів є важливою складовою фінансової системи будь-якої організації, тому що охоплює важливі аспекти як забезпечення ефективного внутрішнього

контролю, забезпечення точності фінансової звітності та відповідності законодавству. Так як при невірному введенні документації можна зіткнутися з проблемами, як неточна фінансова звітність, підозри на шахрайство, недооцінка або переоцінка активів, порушення законодавства та втрата активів.

Внутрішній контроль передбачає як документальний, так і фактичний контроль.

Документальна перевірка встановлює достовірність та законність господарських операцій з основними засобами на підставі дослідження за первинної документації, облікових регістрів та звітів.

За допомогою фактичного контролю перевіряється кількісний і якісний стан об'єкта шляхом огляду, вимірювання, перерахунку, зважування, лабораторного аналізу та іншими способами перевірки їх фактичного стану.

Документальний і фактичний контроль тісно взаємопов'язані, оскільки лише їх спільне проведення дає змогу встановити справжній стан об'єкта перевірки.

Для здійснення оцінки ефективності системи внутрішнього контролю важливим критерієм є здатність реалізовувати наступні функції:

- 1) запобігання можливим відхиленням у процесі фінансово-господарської діяльності;
- 2) виявлення неминучих відхилень у процесі діяльності та у системі бухгалтерського обліку;

- 3) усунення виявлених недоліків. Якщо система внутрішнього контролю не виконує хоча б одну з вказаних функцій цих функцій, то вона вважається неефективною і необхідно вжити певних заходів для зміни організації системи [3].

При здійсненні внутрішнього контролю обліку основних засобів здійснюється перевірка правильності їх групування, визнання та оцінки. Це пов'язано з тим, що на практиці часто групуються об'єкти основних засобів згідно з вимогами податкового законодавства, а для їх бухгалтерського обліку слід групувати відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби».

Важливим питанням залишається перевірка обліку витрат на поліпшення основних засобів, а також переоцінка основних засобів. Для того, щоб розуміти наскільки ефективно здійснюється внутрішній контроль за основними засобами, важливо проводити регулярний комплексний аналіз основних засобів і операцій з ними, в результаті якого виявляти причини недостач, резерви покращення відповідних показників тощо. Облік основних засобів здійснюється за кількома напрямками, в розрізі яких необхідно здійснювати аналіз і внутрішній контроль операцій з основними засобами. Досить часто внутрішній контроль на підприємстві недооцінюється, внаслідок чого не формується належним чином первинна облікова інформація про операції з основними засобами, а саме не своєчасно відображається на рахунках бухгалтерського обліку повна інформація про оцінку, переоцінку і надходження та використання основних засобів, їх внутрішнє переміщення, вибуття (реалізація, ліквідація, безоплатна передача, нестача, псування тощо). Це в свою чергу призводить до неправильного нарахування амортизації, помилкового розрахунку витрат, пов'язаних з підтриманням основних засобів у робочому стані (технічні огляди, поточне обслуговування, ремонт), чи їх покращенням, неправильного визначення фінансових результатів від реалізації та іншого вибуття основних засобів [1].

Згідно Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" (ст. 4) і п. 18 П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні ґрунтується на десяти основних принципах, що в основній частині дублюють принципи обліку за міжнародними стандартами. Ці принципи є важливою складовою методології бухгалтерського обліку та базою для розробки єдиних правил ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні. Вони взаємопов'язані та забезпечують виконання бухгалтерським обліком в мікроекономічному середовищі його функцій – інформаційних, контрольних і загальноекономічних. Саме на основі цих принципів ґрунтується і облік основних засобів підприємств. Разом з тим порівняння принципів обліку що прийняті в національній системі обліку та за Міжнародними стандартами фінансової звітності свідчить, що застосування міжнародних принципів обліку до вітчизняних вимог обліку основних засобів вимагає певної їх адаптації з урахуванням економічних умов господарювання, в яких діють вітчизняні сільськогосподарські підприємства[2].

Узагальнюючи внутрішній контроль, що включає як документальний, так і фактичний контроль, відіграє важливу роль у забезпеченні коректності обліку. Документальна перевірка встановлює достовірність та законність господарських операцій, тоді як фактичний контроль дозволяє перевірити фактичний стан об'єктів через різноманітні методи.

Облік основних засобів підприємства відповідно до національних та міжнародних стандартів вимагає уважності та адаптації до специфіки економічного середовища. Забезпечення правильності обліку та контроль за ним відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності та розвитку організації.

Список використаних джерел

1. Маланкевич В.М., Чубай В.М. Аналіз та внутрішній контроль операцій з основними засобами: проблеми та способи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. 2023.
URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3278/3202>
2. Замлинський В.А. Облік основних засобів: переосмислення принципів та завдань. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/oblik-osnovnih-zasobiv-pereosmislennya-principiv-ta-zavdan.html>
3. Агрес О. Економічна ефективність використання основних засобів сільськогосподарських підприємств. *Mydisser*. URL: <https://mydisser.com/dfiles/35835031.doc>

УДК 681.5

Пшенична Марія,

здобувачка освітнього рівня магістр
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Фатенок-Ткачук Алла,

доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ОБЛІКУ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЇ

Інформаційні системи обліку є невід'ємною частиною бізнесу в епоху цифрової трансформації. Щороку вони зазнають значних змін та вдосконалень, пристосовуючись до нових вимог ринку та технологічних інновацій. Розглянемо перспективи розвитку інформаційних систем обліку у контексті сучасних тенденцій.

Хмарні технології

Хмарні технології вже стали невід'ємною складовою інформаційних систем обліку. Вони дозволяють зберігати та обробляти великі обсяги даних без необхідності великих інвестицій у власне апаратне забезпечення. У майбутньому ця тенденція буде ще більш актуальною, оскільки компанії шукають швидкі та ефективні рішення для обробки своєї фінансової та управлінської інформації. Також хмарні технології забезпечують легкий доступ до інформації без прив'язки до місця знаходження що особливо актуально для малого бізнесу.

Автоматизація та штучний інтелект

З розвитком технологій штучного інтелекту (ШІ) інформаційні системи обліку стають більш автономними та інтелектуальними. ШІ допомагає автоматизувати багато рутинних операцій, знижуючи ризик помилок та підвищуючи продуктивність. У майбутньому очікується, що ШІ буде використовуватися для аналізу великих обсягів фінансових даних та прогнозування тенденцій.

Збільшення захисту даних

З ростом кількості кібератак та зловживань з боку зловмисників, безпека даних стає пріоритетом для будь-якої інформаційної системи. У майбутньому очікується значний розвиток технологій шифрування, біометричних систем ідентифікації та систем виявлення витоків інформації.

Мобільність

Зростання кількості користувачів мобільних пристроїв спонукає розробників інформаційних систем обліку до створення мобільних додатків, які дозволять користувачам отримувати доступ до своєї фінансової інформації у будь-який час та з будь-якого місця. У майбутньому ця тенденція буде лише зростати, оскільки мобільність стає необхідною умовою для конкурентоспроможності.

Інтеграція з іншими системами

Інтеграція інформаційних систем обліку з іншими бізнес-системами, такими як системи управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM) та системи управління ресурсами підприємства (ERP), стає необхідністю для забезпечення ефективності та координації в управлінні підприємством.

Розвиток інформаційних систем обліку відбувається в контексті швидкого розвитку технологій та змін у бізнес-середовищі. Важливою задачею для компаній є постійне оновлення та модернізація своїх систем з метою забезпечення конкурентоспроможності та ефективності. Шлях до успіху лежить у прийнятті новацій та гнучкості в адаптації до змін. Власникам бізнесу потрібно бути готовим до впровадження інновацій а також постійного навчання новому для більш ефективної роботи підприємства.

Список використаних джерел

1. Romney M., Steinbart P. Accounting Information Systems, Global Edition. Pearson Education, Limited, 2020. 848 p.
2. Turban E., Pollard C., Wood G. Information Technology for Management: Advancing Sustainable, Profitable Business Growth. 10th ed. Wiley, 2015. 392 p.
3. Artificial intelligence activities and ethical approaches in leading listed companies in the European Union / E. Bonsón et al. *International Journal of Accounting Information Systems*. 2021. Vol. 43, no. 100535. URL: <https://doi.org/10.1016/j.accinf.2021.100535> (date of access: 08.05.2024).
4. Mojtahedi A., Zhou L. Information technology internal control material weaknesses in financial reporting: Categories, trends, associations, and industry effects. *International Journal of Accounting Information Systems*. 2024. Vol. 53, no. 100679. URL: <https://doi.org/10.1016/j.accinf.2024.100679> (date of access: 07.05.2024).
5. Ma D., Fisher R., Nesbit T. Cloud-based client accounting and small and medium accounting practices: Adoption and impact. *International Journal of Accounting Information Systems*. 2021. Vol. 41, no. 100513. URL: <https://doi.org/10.1016/j.accinf.2021.100513> (date of access: 08.05.2024).

УДК 336.22

Ракубовчук Юлія,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Грудзевич Юлія,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

БЛОКУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАКЛАДНИХ: НАСЛІДКИ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Питання про блокування податкових накладних є актуальним з початку 2018 року і стало об'єктом серйозної уваги у контексті впливу на розвиток підприємництва. Введенням першого Порядку зупинення реєстрації ПН та РК, держава фактично створила штучні передумови для систематичного контролю за будь-якою господарською транзакцією, що є серйозною проблемою для підприємців.

Питання щодо організації роботи податкової служби та блокування податкових накладних досліджували такі вчені: О. Я. Бойко, С. М. Юрій, В. Г. Баранова, О. Ю. Дубовик, В. П. Хомутенко, Н. Волошинович [2], А. Тімонов [3], А. В. Ткаченко, І. С. Волохова, О. Ю. Дубовик, В. Л. Андрущенко, А. В. Ткаченко та інші.

Метою роботи є визначити причини блокування податкових накладних та які заходи необхідно здійснити для їх розблокування.

Блокування податкових накладних у сучасній податковій системі може бути здійснена через ряд причин. Однією з таких причин може бути відсутність у новоствореного підприємства позитивної податкової історії, що робить податковий орган пильним стосовно його фінансової діяльності. Другий приклад полягає у блокуванні ПН через недостатню кількість трудових ресурсів у підприємства, що може свідчити про неефективне використання робочого потенціалу. Також, податкова накладна може бути заблокована через відсутність належної матеріально-технічної бази для здійснення господарської операції, що може створювати перешкоди в нормальному функціонуванні підприємства. Крім того, відмова в реєстрації ПН може виникнути через часткову оплату (аванс) за поставлений товар, яка не відповідає вимогам податкового законодавства щодо часу виписування та реєстрації ПН. Такі випадки наводять на думку, що податкові органи вживають заходів для забезпечення точності та достовірності податкової звітності підприємств та захисту інтересів держави у сфері оподаткування. Однак, важливо також враховувати можливість недопущення надмірної бюрократії та адміністративних перешкод для бізнесу, що може негативно вплинути на інвестиційний клімат та розвиток підприємництва у країні. Тому вирішення питання блокування ПН потребує балансу між необхідністю забезпечення податкової дисципліни та стимулюванням бізнес-середовища до розвитку та інноваційного зростання.

Блокування податкових накладних може мати серйозні наслідки для підприємства, які варто розглянути в контексті їх впливу на функціонування та розвиток бізнесу. По-перше, накладення штрафу за порушення строків реєстрації ПН може призвести до значних фінансових втрат, оскільки розмір штрафу може становити до 25% суми ПДВ, що не було зареєстровано через блокування накладних. Крім того, блокування ПН не звільняє платника податків від податкових зобов'язань, що виникають у результаті складання та подання ПН на реєстрацію. Таким чином, підприємство має виконати свої фінансові зобов'язання незалежно від того, чи була накладна зареєстрована.

Додатково, блокування ПН може призвести до втрати фінансових можливостей для підприємства через неможливість формування податкового кредиту для контрагентів. Це може призвести до затримки остаточних розрахунків і навіть до розриву відносин між постачальником і покупцем. Крім того, неререєстрація ПН може призвести до сплати штрафних санкцій, які встановлені в договорах між сторонами, що додатково погіршує фінансове становище підприємства.

Невжиття заходів щодо "розблокування" ПН може також мати негативні наслідки для репутації підприємства і його конкурентоспроможності на ринку. Покупці можуть уникати співпраці з підприємствами, які мають проблеми з реєстрацією ПН, вважаючи їх менш надійними та ризикованими. Крім того, незареєстровані ПН можуть призвести до втрати обігового капіталу підприємства, який можна було б використати для розвитку бізнесу.

Великі витрати часу і ресурсів на розв'язання податкових питань можуть також сповільнити розвиток бізнесу та перенавантажити судову систему. Таким чином, блокування податкових накладних може мати серйозні фінансові та репутаційні наслідки для підприємства, а також призвести до загального загострення ситуації на бізнес-плані.

Запобігання блокуванню податкових накладних вимагає систематичного підходу та вчасного реагування з боку підприємства. Для цього передбачений механізм подання платником ПДВ Таблиці даних платника податку, що містить інформацію про коди УКТЗЕД товарів або ДКПП послуг, що регулярно придбаваються або постачаються підприємством. Важливим елементом є додаткове пояснення, що посилається на податкову та іншу звітність, яка підтверджує реальність господарської діяльності, наявність необхідних ресурсів та технологічного обладнання. Після аналізу такої таблиці податковий орган приймає рішення про її врахування, що дозволяє уникнути призупинення реєстрації податкових накладних.

Цей підхід передбачає систематичний моніторинг та актуалізацію інформації, що міститься у Таблиці даних платника, з метою вчасного виявлення та усунення потенційних податкових

ризиків. Крім того, підприємство повинно бути готове до співпраці з податковими органами, надаючи необхідну інформацію та документацію для підтвердження своєї діяльності та дотримання податкового законодавства. Важливо також вести документальне супроводження всіх транзакцій та операцій, що здійснюються підприємством, для забезпечення їхньої правомірності та прозорості перед податковими органами.

У разі зупинення реєстрації податкової накладної, важливо уважно готуватися до подання Повідомлення на розблокування, оскільки від якості цього документа залежить результат його розгляду. Підготовка до такого повідомлення передбачає надання письмових пояснень та документів, визначених у відповідному Наказі Мінфіну. Серед них можуть бути договори з контрагентами, первинні документи щодо постачання товарів або послуг, розрахункові документи, сертифікати відповідності та інші документи, що підтверджують інформацію, зазначену у податковій накладній. Пояснення до такого повідомлення повинні бути ретельно підготовлені та включати інформацію про суть господарських операцій, ділову мету угоди та причинно-наслідковий зв'язок між вчиненою угодою та отриманням прибутку. Важливо дотримуватися встановлених строків для подання документів, які можуть бути подані до контролюючого органу лише протягом 365 календарних днів із дати виникнення зобов'язання, вказаної в податковій накладній.

Отже, блокування податкових накладних може включати в себе призупинення реєстрації податкової накладної після її подання до податкового органу у випадку, коли обсяг або номенклатура товару, що вказана в накладній, не відповідає обсягу або номенклатурі товару, який насправді знаходиться на складі підприємства. Уникнення блокування податкових накладних є важливим завданням для підприємства, оскільки це дозволяє запобігти проблемам у розрахунках з контрагентами та забезпечити нормальний хід бізнес-процесів. Дотримання встановлених процедур та надання вичерпної інформації податковим органам є ключовими складовими успішного управління податковими ризиками та забезпечення стабільності фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел

1. Блокування податкових накладних: чому досі існує проблема. *Pravo.ua*. URL: <http://surl.li/tpapu> (дата звернення: 09.05.2024).
2. Волошинович Н. Як не допустити блокування податкових накладних. *Територіальні органи ДПС у Тернопільській області*. URL: <https://tr.tax.gov.ua/zahodi-dlya-platnikov/print-520240.html> (дата звернення: 09.05.2024).
3. Тімонов А. Алгоритм розблокування податкових накладних. *Бухгалтер.ua*. URL: <http://surl.li/tpaqn> (дата звернення: 09.05.2024).

УДК 657

Руденчук Вікторія,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Луцький національний технічний університет

Тлучкевич Наталія,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОБІВАРТОСТІ

Показник собівартості продукції (робіт, послуг) є визначальним при формуванні фінансових результатів. «Собівартість – це один з основних показників потреби в обігових коштах, планування прибутку, визначення економічної ефективності окремих організаційно-технічних заходів і виробництва загалом, для внутрішньозаводського планування а також для формування ціни» [1]. «Собівартість – це економічна категорія, але також важливий економічний показник, що показує рентабельність виробництва продукції чи надання послуг. Її розмір залежить від змін ринкових умов і показує, наскільки конкурентоспроможне підприємство. Вона є витратною частиною виробництва та одним із найважливіших об'єктів вивчення

управлінського обліку» [2]. Бондаренко Н.М. зазначає, що «собівартість продукції – це грошова форма витрат на підготовку її виробництва, виготовлення і збут. Собівартість комплексно характеризує ступінь використання усіх ресурсів підприємства, а значить, і рівень техніки, технології та організації виробництва» [3]. На думку Криштопа В.А. та Гордієнко М.І. собівартість продукції – сума всіх витрат, які несе підприємство з виготовлення та подальшої реалізації товару» [4]. Найпоширеніша класифікація собівартості подана на рисунку 1 [3].

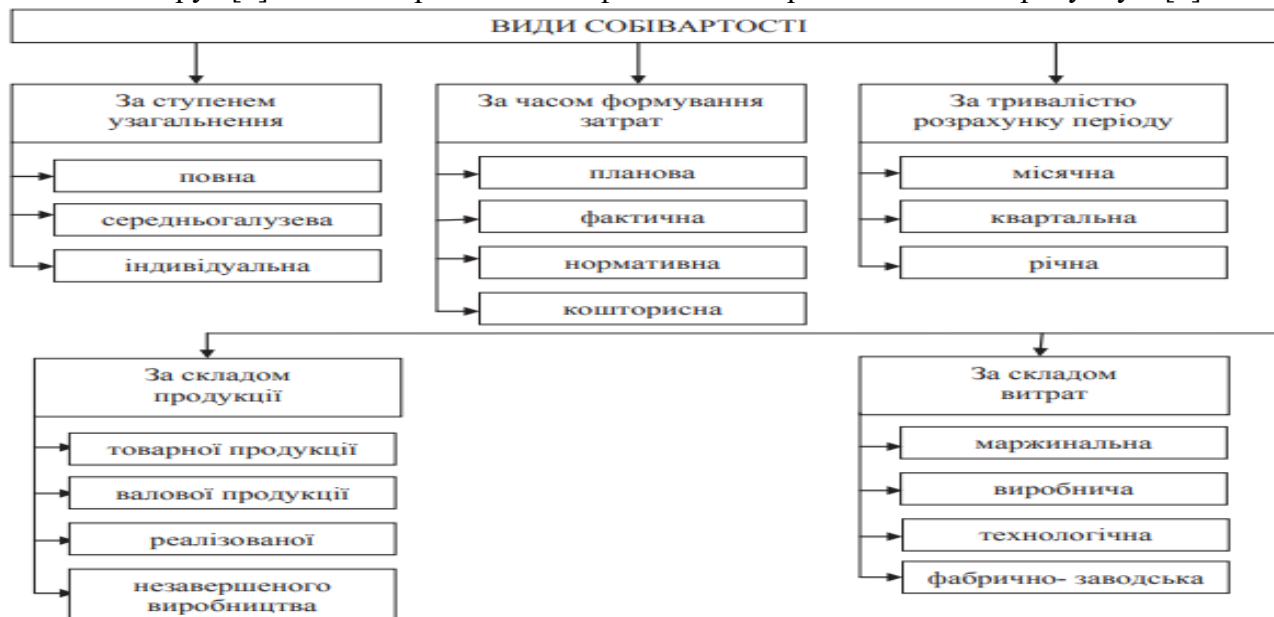

Рисунок 1.Класифікація собівартості продукції [3].

При формуванні собівартості продукції важливе значення мають витрати: прямі та непрямі, постійні та змінні. Також собівартість продукції складається з відповідних статей, основними з яких є: витрати на сировину і матеріали; витрати на оплату праці; витрати на амортизацію; витрати на транспортування; витрати на рекламу, оренду та комунальні платежі; інші витрати (в т.ч. загальновиробничі).

Список використаних джерел

1. Міценко Н.Г. Собівартість як економічна категорія та її місце серед витрат підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. № 19(4). С. 129-132.
2. Косташ Т. Собівартість як об'єкт обліку в системі управління підприємством. *Collection of scientific papers «ЛОГОС»*. 2023. УК. 2023. С. 40-43.
3. Бондаренко Н.М., Устименко А.К. Собівартість продукції: економічна сутність та її види. *Вісник Херсонського державного університету*. Херсон. 2015. С. 51–54.
4. Криштопа В. А., Гордієнко М.І. Собівартість продукції: економічний, бухгалтерський та податковий аспекти. *The 3rd International scientific and practical conference «Science, innovations and education: problems and prospects»*. CPN Publishing Group. Japan. 2021. С. 468-475.

УДК 657

Садовська Ірина,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ З ІНШИМИ ВИДАМИ ОБЛІКУ: ПРАКТИЧНІ РЕАЛІЇ І НАУКОВА ДУМКА

Класичний управлінський облік як облік витрат і собівартості вичерпав себе в далекому минулому. Історія управлінського обліку доводить не тільки факт його існування та безапеляційного застосування учасниками ринкової економіки, але й постійне розширення меж і захоплення нових наукових і практичних просторів, як би це не звучало заперечно в наукових

колах. Розширення меж, цілей, завдань і пріоритетності управлінського обліку продиктовано цілями сталого розвитку, що знайшло підтримку і власне позитивне бачення його розвитку у широкого кола науковців [1; 2; 3].

Коротко зазначимо, які види обліку розглядаються і даній публікації. На наше переконання будь-який суб'єкт господарювання, не залежно від бажання розуміти і визнавати зазначені види обліку, вимушений вести: 1) бухгалтерський облік, як первинне документальне оформлення господарських операцій, системне відображення на рахунках бухгалтерського обліку відповідно до Інструкції № 291 Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку, та проведеннями господарських операцій у вигляді кореспонденцій за дебетом і кредитом відповідних рахунків; 2) фінансовий облік, як встановлення факту визнання, оцінки та економічної вигоди активів, капіталу, зобов'язань, доходів і витрат з позиції вимог національних або міжнародних стандартів, об'єктивності відображення у відповідних статтях фінансової звітності; 3) податковий облік, як прийняття відповідно до ПКУ встановлених методики і правил визначення бази оподаткування, з урахуванням можливих альтернатив і пільг, розрахунку податків, заповнення і подання декларацій і варіантів сплати податків.

В переліченому вище споглядаємо три види обліку, які ведуться кожним суб'єктом господарювання і які регулюються нормативними документами – кодексами, законами, стандартами тощо. Управлінський облік є базисом для бухгалтерського, фінансового, податкового обліку з огляду прийняття рішення на всіх етапах ведення кожного. Адже документування господарських операцій не є штучною механічною дією, а потребує осмислення і застосування професійного судження, в деяких випадках критичного мислення щодо формування реквізитів первинного документа. Звісно, що рішення приймаються на етапі бухгалтерського обліку в частині документування з урахуванням факторів впливу не фінансової інформації, притаманної зазвичай управлінському обліку. Аналогічне явище спостерігається на етапі формування кореспонденції рахунків, які надалі мають вплив на відповідне відображення у певних статтях фінансової звітності, що свідчить про взаємозв'язок з фінансовим обліком.

Фінансовий облік потребує інформацію управлінського обліку для прийняття рішень щодо визнання активів, капіталу, зобов'язань, доходів і витрат, щодо їх об'єктивної оцінки і встановлення величини економічної вигоди, або потенційних збитків від господарських операцій. Управлінський облік постачає фінансовий аналітичними даними, отриманими із офіційних та не офіційних джерел, шляхом критичного мислення і професійного судження бухгалтера, з урахуванням формальних і не формальних інституційних впливів, під кутом зору складових сталого розвитку економіки, інноваційних управлінських моделей, передбаченням ризиків і ймовірних втрат, через призму потенційних можливостей застосування інструментів Lean, KPI, та інших кращих міжнародних практик.

Податковий облік є беззаперечним щодо виконання вимог ПКУ та інших норм чинних нормативно-правових актів щодо визначення об'єкту оподаткування, нарахування і сплати податків і зборів. Проте, теоретично і практично суб'єкт господарювання має право вибору видів діяльності, обсягу діяльності і вибору ресурсів та технологій. Вибір впливає на величину податків, розрахованих до сплати. Вибору передують альтернативні варіанти управлінських рішень, які враховують всі фактори зовнішніх і внутрішніх впливів – організаційного характеру і застосовуваних технологій. Отже, очевидним є прив'язка до управлінського обліку до інших видів, як генератора ідей, варіантів рішень, передбачення ризиків і ймовірних шляхів їх нівелювання або зменшення.

Управлінський облік цінний і важливий для суб'єкта господарювання, оскільки вибудовує модель його розвитку, показує тренди різних стратегій, їх оцінку для порівняння і вибору кращої стратегічної моделі. Рівень впровадження управлінського обліку варіює в міру освіченості та досвіду облікового та іншого управлінського персоналу, внутрішніх комунікацій, рівня корпоративної культури, розуміння власниками бізнесу вигоди від його застосування саме в такому форматі, який здатні власники чи керівництво оплатити, тобто виділити ресурс.

Філософія управлінського обліку подібна до класичного висловлення Бартоломео де Солозано, який підкреслював, що облік нікого не потребує, але всі потребують його.

Цілком підтримуємо філософію академіка Валерія Жука, щодо пропагування наукової гіпотези визнання бухгалтерського обліку як соціально-економічного інституту [4, с. 18]. Науковець чітко визнає бухгалтерський облік як інститут трансформації за допомогою специфічних методів, підходів (формальна складова інституту) і професійних суджень (неформальна складова інституту) фактів господарського життя підприємства на мову цифр і стандартів, для порозуміння та керованості в соціально-економічних середовищах [4, с. 20]. Наше переконання, що спорідненим явищем є визнання інституту управлінського обліку, з його широкими можливостями і головне, з використанням не фінансової інформації, яку сучасні методи та інструменти дозволяють інтерпретувати у фінансову специфічними способами, відомими професійному бухгалтеру.

Список використаних джерел

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 06.05.2024).
2. Sadovska I., Tluchkevych N., Nahirska K., Nuzhna O., Shulha O., Safarova A., Skoruk O., Melnyk K. Praxeology of the engineering theory of management accounting in enterprises of the agricultural sector: a system of derived balances (in Ukrainian context). AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2023. Vol. 13(2). Special Issue XXXV. P. 116-121. <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130235/PDF/130235.pdf>
3. Semenushena N., Khorunzhak N., Sadovska I. Evaluation of the adaptability of scientific theories for the development of accounting institute. Intellectual Economics. 2020. Vol. 14 № 1. P. 113–129. DOI : <https://doi.org/10.13165/IE-20-14-1-07>
4. Жук В.М. Наукова гіпотеза трактування бухгалтерського обліку як соціально-економічного інституту. Облік і фінанси АПК. 2012. № 2. С.14-22. <https://magazine.faa.org.ua/naukova-gipoteza-traktuvannya-buhgalterskogo-obliku-yak-socialno-ekonomichnogo-institutu-1388.html>

УДК 657(477)(083.7):355.27

Сафарова Анна,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ГАРАНТІЙ ДЛЯ МОБІЛІЗОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Воєнні дії на території нашої держави зумовлюють нові виклики як для суб'єктів господарювання так і для бухгалтерів. Для захисту України від ворожої агресії тисячі працівників підприємств було призвано до Збройних Сил України (ЗСУ) та Сил територіальної оборони (ТрО).

До початку повномасштабного вторгнення росії в Україну нормативна база щодо мобілізованих працівників була застарілою та непристосованою до викликів, які з'явилися після 24 лютого 2022 року.

Розглянемо детальніше нормативні документи, якими регламентуються гарантії для мобілізованих працівників. Однак, варто зазначити, що з юридичної точки зору мобілізовані працівники до ЗСУ та до ТрО це не одне й теж, і між ними існують відмінності у сфері трудових правовідносин [1].

Документ, який має найвищу юридичну силу – це Конституція України [2]. У ст. 65 закріплено військовий обов'язок щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України. Також зазначається, що «громадяни України відбувають військову службу відповідно до закону» [2].

Наступним документом є Кодекс законів про працю України, яким визначено правові засади і гарантії для працівників на час виконання державних або громадських обов'язків [3]. Працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених законами України «Про

військовий обов'язок і військову службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», надаються гарантії та пільги відповідно до цих законів.

Щодо гарантій для мобілізованих працівників, то детальніше розглянемо питання збереження заробітної плати, робочого місця, посади, страхового стажу, стажу для щорічної відпустки. Зокрема, якщо працівників підприємства мобілізували до ЗСУ або до ТрО, то роботодавці повинні дотримуватись таких трудових гарантій:

- збереження робочого місця;
- збереження посади;
- збереження страхового стажу, стажу роботи за спеціальністю.

Щодо середньої заробітної плати для мобілізованих працівників, то для працівників підприємств, які є військовослужбовцями ЗСУ було скасовано її збереження з 19.07.2022 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» від 01.07.2022 р. № 2352 [4]. Зокрема, було внесено зміни у ч. 3 ст. 119 Кодексу законів про працю України і виключено норму про збереження середнього заробітку для військовослужбовців. Це було зроблено з метою зменшення навантаження на роботодавців щодо виплати заробітної плати та сплати податків. Однак, зазначимо, що не забороняється роботодавцю за своїм рішенням нараховувати середню заробітну плату такому працівникові. Вищезазначеним Законом № 2352 також було скасовано збереження стажу для щорічної відпустки військовослужбовців ЗСУ.

Для добровольців територіальної оборони основними нормативними документами, які регламентують рівень зобов'язань є ч. 2 ст. 8 Закону України «Про основи національного супротиву» від 16.07.2021 р. № 1702 та Положення про добровольчі формування територіальних громад, затверджене постановою Кабміну від 29.12.2021 р. № 1449.

Згідно з Законом України «Про військовий обов'язок та військову службу» добровольчих формувань територіальних громад не має у переліку видів військової служби. Тобто участь у ТрО вважається не військовою службою, а виконанням державних / громадських обов'язків. Саме тому військовослужбовці добровольчих формувань територіальних громад потрапляють під дію ч. 1 ст. 119 КЗпП для яких зберігається виплата середнього заробітку.

Щоб підтвердити, що військовослужбовець виконує державний чи громадський обов'язок, а не проходить військову службу, потрібно за місцем основної роботи подати:

- підписаний контракт добровольця територіальної оборони;
- довідку чи витяг з наказу видану на вимогу військовослужбовця – члена добровольчого формування командиром добровольчого формування, що містить інформацію про включення його до списку осіб, які залучені до виконання державного або громадського обов'язку.

Ці документи необхідно надати роботодавцю для того, щоб зберегти за собою право щодо нарахування середнього заробітку.

Нарахування середнього заробітку буде здійснюватися протягом всього часу виконання таким працівником державних або громадських обов'язків та дії документів, що підтверджують членство у добровольчому формуванні територіальної оборони [5]. Тому роботодавці зобов'язані нараховувати таким категоріям працівників середню заробітну плату та проводити всі необхідні утримання податків і зборів.

Також звернемо увагу на те, що з набранням чинності 19.07.2022 р. Закону України № 2352 [4] за працівниками закладів освіти, які призвані на військову службу під час мобілізації, зберігався середній заробіток. Оскільки не були внесені зміни до ч. 2 ст. 57 Закону України «Про освіту». Тому за педагогічними та науково-педагогічними працівниками, призваними на військову службу за призовом під час мобілізації, зберігався попередній середній заробіток.

Однак, 22.11.2023 року Верховна Рада ухвалила як закон законопроект № 8313 «щодо впорядкування надання та використання відпусток, а також інших питань», яким було внесено зміни у ч. 2 ст. 57 Закону України «Про освіту». Після вступу в силу цих змін за педагогічними чи науково-педагогічними працівниками, призваними на військову службу за призовом під час мобілізації, середній заробіток не зберігається [6].

Отже, нормативне забезпечення обліку гарантій для мобілізованих працівників за ці роки постійно змінювалося залежно від категорії працівників, умов їх мобілізації тощо. Нові виклики,

які постають перед роботодавцями та працівниками змушують всіх пристосовуватись до нових реалій і працювати для наближення перемоги.

Список використаних джерел

1. Збереження середнього заробітку мобілізованим. URL: <https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterski-novini/zberezhennya-serednogo-zarobitku-mobilizovanim/>
2. Конституція України, Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4384>
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин: Закон України від 01.07.2022 р. № 2352-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2352-20#Text>
5. Носова Г. Хто із мобілізованих працівників має право на отримання середнього заробітку. URL: <https://tsn.ua/ato/hto-iz-mobilizovanih-pracivnikiv-maye-pravo-na-otrimannya-serednogo-zarobitku-2273845.html>
6. Мамченко Н. Верховний Суд висловився, чи зберігається середній заробіток за мобілізованими працівниками та в яких випадках. URL: <https://kadrovik.isu.net.ua/news/559951-verkhovnyy-sud-vyslovyvsya-chy-zberihayetsya-seredniy-zarobitok-za-mobilizovanyu>

УДК 336.22

Сива Валерія,

здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Грудзевич Юлія,

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проблема оподаткування сільськогосподарських підприємств може включати в себе такі аспекти, як нерівноправне оподаткування порівняно з іншими галузями, складність податкового законодавства, неефективність податкових стимулів для розвитку сільського господарства тощо. Деякі аграрні підприємства стикаються з високими податковими ставками, які ускладнюють їхню конкурентоспроможність на ринку.

Проблемами оподаткування діяльності сільськогосподарських підприємств активно займалися такі українські вчені: О. Василик, М. Дем'яненко, Д. Дема, П. Лайко, А. Соколовська, Л. Тулуш, В. Федосов, В. Рудь, А. Кириченко, С. Осадчий.

Найвагомішими серед податкових платежів сільськогосподарських товаровиробників є три податки (податок на доходи фізичних осіб 18%, податок на майно ставка встановлюється у розмірі, що не перевищує 1,5 % розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня за 1 кв. метр бази оподаткування (пп. 266.5.1 ПКУ) та єдиний податок для 1 групи ставка єдиного податку становить до 10%, для 2 групи – до 20%). Тому, розробляючи напрями вдосконалення оподаткування сільськогосподарських товаро-виробників, основну увагу варто зосередити на таких факторах, як земельні ресурси і додана вартість як об'єктах оподаткування.

Більшість сільськогосподарських підприємств зазвичай використовують загальну систему оподаткування, а не спрощену. Загальна система - це система, за якої ФОП сплачує всі податки, передбачені законодавством та має право на будь-які обсяги доходу, кількість найманих працівників та сфери діяльності. Правила роботи на загальній системі оподаткування встановлені ст. 177 Податкового Кодексу України це дозволяє їм оптимізувати податкові обов'язки відповідно до їхньої специфіки та розміру бізнесу. Однак існують випадки, коли невеликі сільськогосподарські суб'єкти можуть скористатися спрощеною системою оподаткування. Об'єктом оподаткування є чистий оподатковуваний дохід, тобто різниця між загальним оподатковуваним доходом (виручка у грошовій та негрошовій формі) і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи –

підприємця (п. 177 ПКУ) . Спрощена система оподаткування – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених п. 297.1 ПКУ, на сплату єдиного податку, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності в залежності від законодавства країни і їхньої діяльності.

Окрім того підприємства аграрного сектору можуть бути платниками і інших податків, за умови наявності у них об'єктів оподаткування. Вагомим недоліком цієї системи оподаткування є значне податкове навантаження на платників.

Проте за умови виконання встановлених Податковим кодексом України вимог сільськогосподарські товаровиробники мають право використовувати спеціальний податковий режим і бути платниками єдиного податку 4 групи. Плата податку звільняє власників землі від сплати інших зборів та земельних податків. Його мають сплачувати виробники сільськогосподарських товарів. Це можуть бути сільськогосподарські товаровиробники, в яких частка виробництва за попередній податковий звітний рік **дорівнює або перевищує 75%**).

Висновок: Новостворені сільськогосподарські підприємства в перший рік діяльності можуть обирати виключно загальну форму оподаткування. За результатами роботи першого звітного року вони повинні подати розрахунок частки якщо ця частка реалізації продукції буде не менше 75% вони можуть обрати на наступний рік єдиний податок 4 групи. Розмір податку залежить від категорії землі і нормативної перевірки земель нерідко буває таке що при високій нормативній оцінці землі ставка єдиного податку може бути настільки висока що підприємству вигідніше залишатися на загальній системі. Господарське виробництво передбачає достатній обсяг витратної частини.

Список використаних джерел

1. Богданова О. О. Окремі аспекти оподаткування сільськогосподарських підприємств / О. О. Богданова // Економіка. – 2017. - № 3. – С. 144-151.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Посаднева О.М. Особливості оподаткування сільськогосподарської діяльності в Україні / О. М. Посаднева // Інноваційна економіка. – 2018. - № 2. – С. 257-260.

УДК 336

Скопенко Юрій,
здобувач освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Грудзевич Юлія,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПРОБЛЕМИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Дослідження проблематики акцизного податку є дуже вагомим. Цей вид податку відіграє важливу роль у регулюванні ринків деяких видів товару.

Вивченням питання акцизного оподаткування в різні часи займалися П. М. Боровик, Л. В. Касьяненко, А. М. Соколовська, М. О. Слатвінська та багато інших науковців.

Метою роботи є аналіз акцизного оподаткування та виявлення основних проблем у ньому.

Відповідно до статті 14 п. 14.1.4. ПКУ акцизний податок - непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених цим Кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції) [1]. В Україні згідно з ПКУ можна виділити такі їх види[1]:

–спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу «живого» бродіння);

–тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;

–пальне;

–автомобілі легкові, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикла, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;

–електрична енергія.

Якщо говорити про плюси, які має акцизне оподаткування, то варто зазначити, що насамперед акциз допомагає регулювати споживання окремих товарів. Також варто зазначити, що кількість платників акцизу є відносно невеликою. Акциз має швидке надходження до бюджету та немає ризику несплати підприємством.

Щодо недоліків цього виду податку, то він значно підвищує ціни на продукцію. Проте акциз також зменшує обсяги доходів підприємства. Також проблемою акцизного оподаткування в Україні є досить високі ставки податку. Ці фактори можуть сприяти розвитку тіньової економіки.

Незважаючи на те, що акцизний податок сплачує споживач, існує думка, що «Виробник не може змусити споживача заплатити увесь податок, який стягується з його товару, оскільки збільшення ціни підакцизного товару спричинить зменшення споживання. Тому сплата акцизного податку лягає на плечі не тільки на споживача, який повинен платити більш високу ціну за акцизний товар, а ще й на плечі виробника який із вирахуванням акцизного податку отримає менше коштів. Отже, бюджет отримує надбавку, яку сплачує покупець, та частину прибутку, якою змушений був поступитися виробник. В цьому полягає властивість акцизного податку»[2].

Дуже важливим показником ефективності акцизного податку є його адміністрування. Адміністрування акцизного податку відіграє ключову роль у фіскальній політиці держави. Ефективне його здійснення сприяє мінімізації втручання у господарську діяльність суб'єктів, які діють на ринку підакцизних товарів. Це дозволяє зменшити часові витрати на стягнення податків і підвищити рівень добровільної сплати акцизного податку до бюджету. Висока добровільна сплата акцизного податку відображає ефективність загальної податкової політики держави і, зокрема, її акцизної складової.

Так, наприклад, навіть при наявності відповідної законодавчої бази виникають проблеми з тлумаченням чітких умов ліцензування для оптового та роздрібного продажу алкоголю. Це ускладнює можливість скасування ліцензій навіть у разі серйозних і повторних порушень законодавства, які були доведені у судовому порядку. Серед цих порушень - невідповідність продукції стандартам, порушення у декларуванні обсягів виробництва, непогашення фінансових зобов'язань перед бюджетом та порушення правил обігу і продажу алкоголю. Відсутність аналогічних норм, які регулювали б недобросовісних учасників ринку, має негативний вплив на сферу обігу алкогольних напоїв.

Таким чином, необхідно розширити перелік порушень, за які може бути призупинено або анульовано ліцензію, що, з огляду на чинне законодавство з ліцензування в Україні, автоматично забезпечить можливість анулювати ліцензії за: повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов, недостовірних відомостей у документах, поданих суб'єктом господарювання для одержання ліцензії, невиконання припису про усунення порушень ліцензійних умов, неможливості забезпечити їх виконання.

Також важливою деталлю є те, що в Україні акцизне оподаткування має значні розбіжності з вимогами країн-членів ЄС. Наприклад, У країнах Європейського Союзу найбільшим та найважливішим джерелом надходження є акцизи на енергетику. Україна стоїть на шляху запровадження акцизного податку у розмірі від 3,2% до 40%, на продаж «зеленої» електричної енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії.

На думку вчених, заходами подолання проблем акцизного оподаткування в Україні є: встановлення державної монополії на виробництво та регулювання цін окремих груп підакцизних товарів;

- впровадження ефективної системи наскрізного моніторингу за виробництвом та обігом підакцизних товарів;
- звільнення від акцизного податку певних видів діяльності, що використовують екологічно чисті види палива або альтернативні види енергії;
- поступове зменшення ставок акцизного податку з метою виведення ринку підакцизних товарів із тіні;
- гармонізація українського законодавства із законодавством Європейського Союзу в сфері оподаткування [3].

Отже, на перший погляд, акцизний податок може бути ефективним інструментом регулювання споживання певних товарів. Адже, коли ціни на такі товари зростають через оподаткування, споживачі можуть скоріше відмовитися від них або зменшити своє споживання. Однак, високі ставки акцизу можуть значно підвищити ціни на товари, що може негативно позначитися на доходах підприємств та споживчій активності.

Наступний етап - адміністрування акцизного податку. Ефективне адміністрування дозволяє мінімізувати втручання в господарську діяльність підприємств і забезпечити більш високий рівень добровільної сплати податку до бюджету. Однак, проблеми з ліцензуванням та інші аспекти адміністрування можуть виникати, що потребує уваги та вирішення.

Нарешті, перспективи розвитку системи акцизного оподаткування в Україні вимагають глибокого аналізу та можливих заходів. Впровадження державної монополії, зменшення ставок податку, а також гармонізація законодавства з європейськими стандартами можуть сприяти подальшому розвитку системи та запобігти проблемам, які стикаються в даний час.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 1 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 09.05.2024).
2. Луцик А.І. Проблематика та перспективи розвитку специфічного акцизного оподаткування в Україні. 2010. С.3.
3. Шульга Т.М., Савчук В.С. Проблематика акцизного оподаткування в Україні. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2018. № 2 (18). С. 1–11.

УДК 519.863(075.8)

Скорук Олена,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Поляк Катерина,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ І МОДЕЛІ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ ТА АУДИТІ

В сучасному світі, де інформація є ключовим ресурсом для прийняття стратегічних рішень, де швидкість збільшення обсягу її перевищує наші спроможності для обробки, математичні методи і моделі стають невід'ємною частиною обліку, аналізу та аудиту. Їх використання дозволяє виявляти ризики та покращувати ефективність управління. Це не лише стає невід'ємною частиною процесу управління фінансами, але і дозволяє компаніям та аудиторам здійснювати більш точний та обґрунтований аналіз фінансових операцій.

Один із ключових аспектів використання математичних методів у сфері обліку – це моделювання фінансових процесів. Математичні методи і моделі в обліку - це інструменти, які використовуються для аналізу, прогнозування та прийняття рішень в обліковій сфері з використанням математичних принципів. Вони дозволяють обліковій галузі більш точно визначати фінансові ризики, оцінювати ефективність бізнес-процесів та управлінських рішень.

Наприклад, моделювання ризиків дозволяє компаніям передбачити можливі наслідки фінансових ризиків та розробляти стратегії їх управління. Також, методи оптимізації допомагають знайти оптимальні рішення щодо розподілу ресурсів та максимізації прибутку.

Ще одним важливим напрямом є використання математичних методів у фінансовому аналізі. Математичні методи і моделі в аналізі – це інструменти, що використовуються для обробки та інтерпретації даних з метою отримання корисної інформації та висновків. Вони дозволяють аналізувати складні взаємозв'язки між різними факторами, прогнозувати майбутні події, виявляти тенденції та закономірності. Моделі оцінки фінансового стану компаній, такі як аналіз дискримінантів чи метод головних компонент, дозволяють ідентифікувати фінансові проблеми та прогнозувати їхні наслідки. Крім того, методи кластерного аналізу дозволяють групувати компанії за схожими фінансовими характеристиками, що спрощує порівняння та аналіз ринкових умов.

У сфері аудиту також активно використовуються математичні методи для підвищення його ефективності та об'єктивності. Математичні методи та моделі в аудиті - це методи, що базуються на математичних принципах і використовуються для аналізу фінансових даних, виявлення ризиків, перевірки достовірності та ефективності фінансових операцій, а також для прогнозування майбутніх подій у сфері обліку та фінансів. Вони допомагають аудиторам зробити об'єктивні та обґрунтовані висновки про фінансовий стан підприємства та його відповідність нормативним вимогам. Наприклад, використання аналітичних процедур дозволяє виявляти аномалії в фінансовій звітності та потенційні ризики шахрайства. Також, моделі прогнозування дозволяють аудиторам передбачити майбутні фінансові та операційні ризики, що допомагає підвищити якість аудиту.

Ось деякі з найпоширеніших математичних методів та моделей, що використовують в обліку, аналізі та аудиті:

1. Лінійна регресія – це статистичний метод, що використовується для встановлення зв'язку між залежною змінною (яку хочемо передбачити чи пояснити) та однією або кількома незалежними змінними (факторами, які, як вважається, впливають на залежну змінну). Наприклад, в обліку може використовуватися для прогнозування витрат на основі обсягу виробництва.

2. Кореляційний аналіз – це статистичний метод, що використовується для визначення ступеня взаємозв'язку між двома чи більше змінними. Головна ціль кореляційного аналізу полягає в тому, щоб встановити наскільки сильно змінюється одна змінна при зміні іншої змінної. При кореляційному аналізі використовується коефіцієнт кореляції, який вимірює ступінь лінійного відношення між двома змінними. Коефіцієнт кореляції може бути позитивним, якщо зміна однієї змінної супроводжується зміною іншої в тому ж напрямі, або негативним, якщо зміна однієї змінної супроводжується зміною іншої в протилежному напрямі. Кореляційний аналіз дозволяє виявити, чи існує статистично значущий зв'язок між змінними, а також оцінити його силу та напрямок. Він допомагає розуміти, які змінні взаємодіють між собою, що може бути корисним при прийнятті стратегічних рішень в бізнесі, плануванні маркетингових кампаній, управлінні ризиками та інших аспектах управління. В аудиті це може використовуватися для виявлення підозрілих зв'язків між фінансовими показниками.

3. Аналіз часових рядів – це статистичний метод, що використовується для вивчення динаміки змін змінних протягом певного періоду часу. У цьому методі змінні вивчаються у порядку їх часової послідовності, що дозволяє виявити тенденції, цикли, сезонність та випадкові відхилення у динаміці досліджуваних показників. Для аналізу часових рядів використовуються різноманітні методи та моделі, такі як експоненційне згладжування, авторегресійні моделі, моделі ковзного середнього, ARIMA (авторегресійні інтегровані змінні середні) та інші. Головна мета аналізу часових рядів полягає в розумінні та передбаченні майбутніх значень змінної на основі її минулих значень та виявленні різних закономірностей, що можуть впливати на динаміку досліджуваних показників. Цей аналіз допомагає приймати

обґрунтовані рішення в управлінні бізнесом, плануванні виробництва, управлінні запасами, маркетингових стратегіях та в інших сферах діяльності. У фінансовому аналізі цей метод може бути корисним для прогнозування прибутковості підприємства.

4. Методи оптимізації – це математичні техніки та алгоритми, які використовуються для пошуку найкращого рішення серед можливих варіантів умовних або обмежених умов. Основна мета оптимізації полягає в максимізації або мінімізації певного критерію, такого як прибуток, витрати, час, ризик або інші фактори. В обліку це може використовуватися для оптимізації розподілу ресурсів.

5. Фінансовий аналіз – це процес оцінки фінансового стану та результатів діяльності підприємства чи організації з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Цей аналіз включає в себе оцінку фінансових звітів, фінансові показники, фінансові відносини та їх динаміку.

6. Математичне програмування використовується для оптимізації рішень з урахуванням обмежень та цілей. Це допомагає вирішувати складні завдання, такі як розподіл ресурсів, прогнозування фінансових показників та управління ризиками. Також використовується для розв'язання складних оптимізаційних задач. В аудиті це може використовуватися для виявлення можливих фінансових ризиків та виявлення недочетів у системах контролю.

У підсумку можна зазначити, що усі ці методи і моделі не тільки полегшують процеси обліку, аналізу та аудиту, а й роблять їх більш точними та об'єктивними. При цьому, важливою передумовою є постійне вдосконалення та адаптація цих методів до мінливих умов ринку та технологічних можливостей.

Список використаних джерел

1. Гаркуша Н. М. Моделі та методи прийняття рішень при аналізі та аудиті : навч. посіб. Київ : Знання, 2018. 591 с.
2. Юхимчук С. В., Азарова А. О. Математичні моделі ризику для систем підтримки прийняття рішень : монографія. Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2003. 156 с.

УДК 657

Сосинець Ангеліна,
здобувачка освітнього рівня бакалавр
за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Садовська Ірина,**
доктор економічних наук, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

СУТНІСТЬ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЙОГО СТРУКТУРА

Прибутковість та самостійне фінансування витрат з власних доходів є основними та пріоритетними завданнями для успішної діяльності будь-якого підприємства. Щоб визначити фінансовий результат підприємства за звітний період, необхідно оцінити співвідношення отриманих доходів та понесених витрат. У випадку, коли доходи перевищують витрати, фінансовим результатом буде прибуток. У зворотному випадку, якщо витрати перевищують доходи, це вказує на збиток.

Слід лише уточнити, що відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», дохід – це збільшення економічної вигоди. Під цим терміном розуміють зростання капіталу, причиною чого є збільшення активів та зменшення зобов'язань. Збільшення активів може виражатись не тільки у матеріальній формі. Прикладом цього є пред'явлення рахунку до отримання або нарахування дебіторської заборгованості. Це пояснюється тим, що відбувається зростання чистих активів, які в подальшому враховуються до чистого доходу від реалізації [1].

Також необхідним є пояснення терміну зобов'язання. Зобов'язання – борг підприємства, який воно зобов'язується сплатити. Сплата цього боргу призводить до зменшення ресурсів.

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» термін «витрати» означає зменшення економічної вигоди. Під цим розуміють зменшення капіталу шляхом зменшення активів та зростання зобов'язання [2].

Витрати підприємства прийнята розподіляти на три групи:

- виробничі
- операційні
- інші витрати

Звіт про фінансові результати (сукупний дохід) – це звіт, в якому співвідносяться доходи та витрати, а також відображаються фінансові результати підприємства за рік. Також, у виданнях з бухгалтерського обліку та у інших інформаційних джерелах можна зустріти іншу назву цього звіту – Форма № 2. Даний звіт є однією з основних форм фінансової звітності.

Звіт про фінансові результати складають з метою інформування користувачів про фінансовий стан підприємства, а саме про прибутки та збитки. Прикладами таких користувачів можуть бути менеджери підприємства, акціонери, кредитори, постачальники. Інформація, яка буде надана у цьому звіті може мати певний вплив на прийняття фінансових та управлінських рішень, оцінку виплат дивідендів, оцінку спроможності виплатити кредит[3].

Загальна структура звіту складається з трьох частин:

- титульна
- предметна
- заключна

У титульній частині звіту наводиться загальна інформація про підприємство. Предметна частина містить основну інформацію звіту. У заключній частині відображають дані відповідальних осіб за складення цього звіту.

В свою чергу предметна частина Звіту про фінансові результати складається з чотирьох розділів:

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) відповідно до НП(с)БО 1 містить 4 розділи:

- Фінансові результати
- Сукупний дохід
- Елементи операційних витрат
- Розрахунок показників прибутковості акцій

Перший розділ звіту «Фінансові результати» відображається у рядках 2000-2355. У цьому розділі відображаються дані з погляду власника щодо доходів та витрат підприємства.

Другий розділ «Сукупний дохід» займає рядки 2400-2465. В ньому проводиться розрахунок сукупного доходу, яке підприємство отримало у звітному періоді, а також містяться дані про інший сукупний дохід.

Інформація третього розділу «Елементи операційних витрат» розташовується в рядках 2500-2550. Третій розділ містить дані про витрати підприємства, які мали місце під час звітного періоду, а саме витрати на збут, загальновиробничі витрати, адміністративні витрати та інші операційні витрати. У цьому розділі не враховуються витрати на собівартість виготовленої продукції, виконаних робіт або наданих послуг[4].

Якщо розглядати ці розділи більш детально, то у них зазначаються такі показники:

- прибуток / збитки від реалізації продукції
- операційні доходи і витрати
- доходи і витрати від іншої діяльності
- витрати підприємства на виробництво реалізованої продукції (собівартість продукції)
- комерційні витрати
- управлінські витрати
- чиста виручка від реалізації продукції
- податок на прибуток
- відкладені податкові зобов'язання

- постійні податкові зобов'язання
- чистий прибуток

Четвертий розділ «Розрахунок показників прибутковості акцій» відображається у рядках 2600-2650. Цей розділ заповнюють лише акціонерні товариства з метою відображення розрахунку прибутковості акцій даного підприємства. Варто зазначити, що акції або тільки випускаються на ринок, або вже є в обігу у фондових біржах.

Базовими вимогами до фінансової звітності є достовірність інформації та відсутність помилок, адже все це може мати негативний вплив на прийняття рішень користувачів інформації фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» затверджений наказом Міністерства фінансів від 25.02.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ухвалений Верховною Радою України від 16.07.1999 р. № 996-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

УДК 657.6.

Соля Вікторія,
здобувачка освітнього рівня магістр
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Скорук Олена,**
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОБЛІК ДІЯЛЬНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бухгалтерський облік у сфері автотранспорту відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості та ефективного управління. Він включає в себе систематичне фіксування та аналіз фінансових операцій, пов'язаних з придбанням, експлуатацією та обслуговуванням автопарку. Важливість бухгалтерського обліку полягає у здатності точно оцінювати витрати, контролювати фінансові потоки, планувати і оптимізувати бізнес-процеси, що сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності компаній у цьому секторі.

Метою даного дослідження є вивчення та аналіз системи бухгалтерського обліку на автотранспортних підприємствах.

Автотранспортні підприємства є невід'ємною складовою транспортної індустрії, яка забезпечує перевезення пасажирів та вантажів як на внутрішніх, так і на міжнародних маршрутах. Однак, для успішного функціонування цих підприємств необхідно вдосконалення управління та контролю за фінансовими операціями, а це неможливо без системи бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік на автотранспортних підприємствах включає в себе регулярне фіксування, аналіз та відображення фінансової інформації, пов'язаної з усіма аспектами їх діяльності. Це охоплює управління витратами на паливо, технічне обслуговування автопарку, оплату праці водіїв та персоналу, операції з купівлі та продажу автомобілів, а також інші фінансові операції.

Одним із ключових аспектів бухгалтерського обліку на автотранспортних підприємствах є вивчення та аналіз транспортних витрат. Транспортні витрати є критичним елементом бухгалтерського обліку на автотранспортних підприємствах. Вивчення та аналіз цих витрат дозволяє ретельно оцінити ефективність використання ресурсів та визначити можливості для оптимізації. Цей процес включає в себе детальний розгляд витрат на паливо, технічне

обслуговування, ремонт і заміну запчастин, страхування, амортизацію транспортних засобів, а також витрати на персонал. Шляхом аналізу транспортних витрат підприємство може виявити області для покращення ефективності, оптимізувати бюджет і знизити загальні витрати на утримання автопарку. Такий аналіз також допомагає в плануванні майбутніх витрат та розвитку стратегій для підвищення конкурентоспроможності підприємства. Це дозволяє керівництву отримати уявлення про реальні витрати на перевезення вантажів та пасажирів, здійснити оцінку ефективності діяльності підприємства та вчасно приймати управлінські рішення щодо оптимізації процесів.

Ще одним важливим аспектом є вивчення та впровадження сучасних підходів до обліку, таких як використання інформаційних технологій та програмного забезпечення для автоматизації процесів бухгалтерського обліку. Вивчення та впровадження сучасних підходів до обліку, включаючи використання інформаційних технологій та програмного забезпечення, стає ключовим елементом оптимізації бухгалтерського обліку на автотранспортних підприємствах. Це дозволяє підприємствам ефективно керувати та контролювати фінансовими операціями, зменшує ризик помилок та забезпечує точність обліку.

Використання інформаційних технологій спрощує процес обліку, дозволяючи автоматизувати багато рутинних завдань, таких як ведення журналів, складання звітів та аналіз даних. Це допомагає збільшити швидкість обробки інформації та покращити її достовірність.

Використання спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку дозволяє підприємствам ефективно відстежувати транспортні витрати, керувати запасами, вести облік операцій з транспортними засобами та вчасно формувати звітність.

Крім того, використання інформаційних технологій дозволяє підприємствам зберігати дані в електронному вигляді, що полегшує доступ до них та забезпечує їхню безпеку. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності обліку та управління транспортними витратами, а також дозволяє зосередитися на стратегічних завданнях розвитку підприємства. Це сприяє підвищенню ефективності роботи бухгалтерського відділу та забезпечує точність та достовірність фінансової звітності.

З урахуванням представленої вище інформації про бухгалтерський облік на автотранспортних підприємствах можна зробити декілька висновків:

— Важливість ефективного обліку: Бухгалтерський облік є необхідною складовою управління будь-яким автотранспортним підприємством. Він дозволяє контролювати фінансові операції, витрати та доходи, а також забезпечує точність і надійність фінансової звітності.

— Ключові аспекти обліку: Облік транспортних засобів, палива та мастильних матеріалів, транспортних витрат, доходів та операцій з пасажиром або вантажами є основними елементами бухгалтерського обліку на автотранспортних підприємствах.

— Використання інформаційних технологій: Впровадження сучасних підходів до обліку, таких як використання інформаційних технологій та програмного забезпечення, спрощує та автоматизує процеси, забезпечуючи швидке та ефективне управління фінансами та ресурсами.

— Важливість аналізу та планування: Аналіз транспортних витрат, доходів та інших фінансових показників є важливим для прийняття обґрунтованих рішень щодо оптимізації витрат, підвищення ефективності та досягнення стратегічних цілей підприємства.

Отже, правильно впроваджений та ефективно використаний бухгалтерський облік є ключовим для успішної діяльності автотранспортного підприємства, допомагаючи забезпечити фінансову стабільність, оптимізацію витрат та досягнення стратегічних цілей.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану. Закон України №2120-IX від 15.03.2022 р. Верховна Рада України.
2. Про транспортно-експедиторську діяльність : Закон України № 1955-IV, : станом на 3 серп. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1955-15#Text> (дата звернення: 20.11.2023).
3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ. URL: <https://ukd.edu.ua/sites/default/files/2020-04/Buhgalterskyj-oblik-ta-opodatkuvannya-avtotransportnyh-pidpryemstv.pdf> (дата звернення 13.05.2024р.)

4. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК АВТОТРАНСПОРТНИХ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ. URL: <http://socrates.vsau.org/b04213/html/cards/getfile.php/34085.pdf> (дата звернення 13.05.2024р.)
5. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ТА СУСПІЛЬНІ ВІДНОСИНИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4202/1/%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%86%D0%9A%20%D0%A2%D0%90%20%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%9E%D0%9F%D0%9E%D0%94%D0%90%D0%A2%D0%9A%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf> (дата звернення 13.05.2024р.)
6. Бухгалтерський облік на автотранспортних підприємствах. URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%A2%D0%BB%D1%83%D1%87%D0%BA%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%20%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9/page15.html (дата звернення 13.05.2024р.)
7. ОБЛІК НА АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/377093/mod_resource/content/0/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0%203.pdf (дата звернення 13.05.2024р.)
8. Облік діяльності автотранспортних підприємств. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2477/1/%C2%AB%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%83%20%D0%B2%20%D1%96%D0%BD%D1%88%D0%B8%D1%85%20%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%83%D0%B7%D1%8F%D1%85%C2%BB%20%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB%20%C2%AB%D0%9E%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%C2%BB.pdf> (дата звернення 13.05.2024р.)

УДК 657

Старенька Ольга,

доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту,
Одеський національний економічний університет

Печена Анна,

здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Одеський національний економічний університет

ОБЛІК КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Банківська система України відіграє ключову роль у функціонуванні економіки, надаючи широкий спектр фінансових послуг, зокрема кредитування. Кредити, що видаються банками, стимулюють економічне зростання, підтримують підприємництво та сприяють розвитку інфраструктури.

Облік кредитних операцій ґрунтується на загальноприйнятих принципах бухгалтерського обліку, таких як безперервність діяльності, стабільність правил бухгалтерського обліку, обережність, поділ звітних періодів з урахуванням дати операції, пріоритет змісту над формою, оцінка активів та пасивів, окремо відображення активів і пасивів [1].

Система обліку кредитних операцій в Україні регулюється низкою нормативно-правових актів, зокрема:

- Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність";
- Положення про бухгалтерський облік банків України, затверджене Національним банком України;
- Інструкція про ведення бухгалтерського обліку банків України, затверджена Національним банком України.

Діяльність банківської системи України регулюється Законом України "Про банки і банківську діяльність". Згідно з цим законом, банк є юридичною особою, яка на підставі ліцензії має право надавати банківські послуги [2].

Відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність", банківський кредит – це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми [2].

Кредитні операції становлять значну частку активів банків та є одним з основних джерел їхнього доходу. Завдяки відсоткам, які сплачують позичальники, банки отримують прибуток, який використовується для:

- фінансування своєї діяльності,
- виплати дивідендів акціонерам,
- розвитку та розширення бізнесу.

Надані кредити клієнтам банку в національній та іноземній валюті відображаються на рахунках 2 класу «Операції з клієнтами», відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України [3].

Організація обліку кредитних операцій є важливою складовою ефективного управління кредитним портфелем банку. Вона повинна забезпечувати:

- Точне та своєчасне відображення всіх кредитних операцій в бухгалтерському обліку;
- контроль за виконанням кредитних договорів та своєчасним поверненням коштів;
- оцінку кредитоспроможності позичальників та формування резервів на можливі втрати;
- аналіз ефективності кредитної діяльності банку.

В обліку кредитних операцій існують деякі проблеми, які потребують вирішення. Прикладом може слугувати існуюча проблема з обліком пролонгованих кредитів у банках. Їх не відображають окремо в бухгалтерському обліку, що приховує реальний стан активів та ризики неповернення. Це може призвести до збільшення простроченої заборгованості. Щоб вирішити цю проблему, потрібно змінити методика бухгалтерського обліку, щоб окремо відображати пролонговані кредити. Це дасть користувачам бухгалтерської звітності чітке уявлення про ризики, пов'язані з кредитним портфелем банку, та допоможе банкам краще управляти ризиками і зменшити прострочену заборгованість [4, с. 125].

Ще однією проблемою виступає узагальнення інформації про кредити за термінами погашення в бухгалтерському обліку. У звітності вони відображаються лише як короткострокові (до 1 року) та довгострокові (понад 1 рік). Це ускладнює аналіз ліквідності банку, адже приховує детальну картину кредитного портфеля. Для кращого розуміння ризиків та реального стану активів, слід розширити облік кредитних операцій за термінами надання, можливо, ввівши додаткові рахунки в Плані рахунків банків України [5, с. 400].

В сучасних умовах для удосконалення обліку кредитних операцій ми рекомендуємо використовувати:

1. Сучасні інформаційні технології: автоматизовані системи обліку дозволяють зменшити ризик помилок та підвищити ефективність управління кредитним портфелем;
2. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку: застосування МСФО забезпечує прозорість та порівнянність фінансової інформації банку;
3. Професійну підготовку бухгалтерських кадрів: знання та навички бухгалтерів мають відповідати сучасним вимогам до обліку кредитних операцій.

Банки повинні відповідально підходити до кредитування, щоб мінімізувати ризики. Для цього банки проводять оцінку кредитоспроможності позичальників, вимагають заставу та встановлюють обґрунтовані процентні ставки.

Кредитування є важливим інструментом для стимулювання економічного зростання та розвитку. Воно надає можливості як підприємствам, так і фізичним особам інвестувати, розвиватися та покращувати рівень життя. Однак, важливо пам'ятати про ризики, пов'язані з кредитуванням. Відповідальний підхід банків до видачі кредитів та обізнаність позичальників щодо умов кредитування сприятимуть стабільній роботі банківської системи та здоровому розвитку економіки України.

Список використаних джерел

1. Зоря О., Рошва А. І. Облік та аналіз кредитних операцій банку. Ефективна економіка №10. 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2379> (дата звернення: 25.04.2024).
2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III : станом на 8 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 25.04.2024).

3. Про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України з бухгалтерського обліку : Постанова Нац. банку України від 11.09.2017 р. № 89 : станом на 2 груд. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17#Text> (дата звернення: 25.04.2024).
4. Ратушна О. П. Удосконалення методології обліку кредитних операцій банку. Актуальні питання сучасної економіки : матеріали XV Всеукраїнської наукової конференції за міжнародною участю, 15 листопада 2023р. Умань : УНУС. 2023. 320с.
5. Мельник О. М. Операції кредитного характеру: особливості обліку у банках. Одеса: ОНТУ. 2020. С. 400. URL: <https://card-file.ontu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dffa347c-94a6-4fa3-9df9-2ba9c794bcdd/content> (дата звернення: 30.04.2024).

УДК 657

Талах Тетяна,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

ЦИТУВАННЯ ТА БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ У ТЕКСТАХ НАУКОВИХ РОБІТ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Вміння автора відповідально ставитись до наукової інформації, працювати з літературою, коректно вживати цитати і оформляти посилання на використані джерела виступає одним з показників рівня його академічної підготовки.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Основними функціями цитати в текстах наукового стилю є комунікативна (спілкування), когнітивна (пізнавальна), аргументативна (доказова). Серед цитат, які застосовують в науковому тексті, поширені цитати-тези (ними послуговуються для складання автором основних пунктів лекції, виступу, доповіді) або цитати-докази (використовують для підтвердження суджень автора наукового тексту).

При цитуванні джерел слід дотримуватися правил:

- а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання;
- б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора;
- в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
- г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути максимально точним у викладі думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і робити відповідні посилання на джерело.

Посилання – це вказівка на джерело інформації, що приводиться у приклад (зовнішнє посилання) або запис, що пов'язує між собою частини документа – посилання на розділи, малюнки, таблиці, формули, додатки і т. д. (внутрішнє посилання)[1] .

Використання бібліографічних посилань у наукових роботах обов'язкові і вживаються в наступних випадках:

- при цитуванні фрагментів тексту, формул, таблиць, ілюстрацій;
- при запозиченні положень, формул, таблиць, ілюстрацій і т. п. не у вигляді цитати;
- при перефразуванні, недослівному відтворенні фрагмента чужого тексту;
- при аналізі в тексті змісту інших публікацій;
- при необхідності посилання читача до інших публікацій, де матеріал, який підлягає обговоренню є в більш повному об'ємі [2].

Бібліографічне посилання – це бібліографічний опис джерела цитати або інформаційного джерела, яке обговорюється в тексті роботи. У наукових роботах з обліку і оподаткування бібліографічні посилання являють собою список використаних джерел. Вони необхідні для:

- перевірки достовірності і точності наведених цитат, формул, статистичних даних, фактів і відомостей, запозичених з інших видань;

- виявлення і пошуку першоджерел;
- ознайомлення з літературою за темою дослідження, зокрема з тими працями, в яких будь-яке питання висвітлено докладніше, ніж у цій публікації, або наведено й аргументовано інший погляд;

- уникнення звинувачень у плагіаті.

В Україні існує ряд національних стандартів, які регламентують оформлення бібліографічної інформації в науковій роботі. До них відносять:

1. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Цей документ призначений регламентації для оформлення бібліографічних списків, списків використаної літератури, списків літератури в наукових роботах тощо. Стандарт розроблено з метою уніфікації складання бібліографічного опису на міжнародному рівні, забезпечення можливості обміну результатами каталогізації.

2. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Стандарт встановлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання та розміщення в документах. Він поширюється на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації.

3. ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). Стандарт установлює загальні положення і правила скорочування слів і словосполучень українською мовою під час складання бібліографічного опису та умови їхнього застосування.

До основних міжнародних стилів цитування відносять:

- [*MLA style \(Modern Language Association\)*](#). Сфера застосування – гуманітарні науки (мистецтво, література, філософія, релігія тощо). Стиль MLA був оновлений в 2016 році (восьме видання). Він пропонує один універсальний набір рекомендацій, які автори можуть застосовувати до джерел будь-якого типу.

- [*APA style \(American Psychological Association\)*](#). Сфера застосування – суспільні науки (соціологія, право, психологія, історія тощо)

- [*Chicago Style \(Turabianstyle\)*](#). Цитати на джерела бувають двох різновидів: (1) примітки та бібліографія (або просто примітки) і (2) дата автора. Ці дві системи також іноді називають цитатами в стилі Чикаго. Стиль приміток і бібліографії популярний у гуманітарних науках, зокрема в літературі, історії та мистецтві. У цій системі джерела цитуються в пронумерованих виносках або кінцевих примітках. Кожна примітка відповідає підвищеному (верхньому індексу) номеру в тексті. Джерела також зазвичай вказуються в окремій бібліографії. Ця система є дуже гнучкою і може легко підключати широкий спектр джерел.

- [*Harvard Referencing style \(BSI – British Standards Institution\)*](#). Сфера застосування – гуманітарні науки та суспільні науки. Визначеної форми Гарвардського стилю цитування та опису посилань не існує, оскільки немає організації, яка б його розробляла. Оскільки стандартної форми немає, існує величезна кількість варіацій Гарвардського стилю (більше 60). Вони різняться не тільки в залежності від регіону, а й на рівні окремих університетів.

- [*ACS style \(American Chemical Society\)*](#). Сфера застосування – хімія та інші природничі науки

- [*AIP style \(American Institute of Physics\)*](#) Стиль Американського інституту фізики Сфера застосування – фізика

- [*IEEE style \(Institute of Electrical and Electronics Engineers\)*](#) Стиль Інституту інженерів електротехніки та електроніки. Сфера застосування – інженерія, електроніка, телекомунікації, інформатика

та інформаційні технології.

- [*Vancouver style*](#). Сфера застосування – медицина та фізичні науки.

- [OSCOLA \(Oxford University Standard for Citation of Legal Authorities\)](#). Стиль Оксфордського університету для цитування юридичних документів. Сфера застосування – юриспруденція.
- [APS style \(American Physics Society\)](#).
- [Springer MathPhys Style](#).

Список використаних джерел

1. Бруханський Р. Ф. Методологія наукових досліджень і викладання облікових дисциплін : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності „Облік і оподаткування”. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 174 с.
2. Кудінов І.О. Основи наукового цитування. URL: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogo-czituvannya.pdf>

УДК 657

Тарасевич Ганна,

здобувачка освітнього рівня PhD за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Державний університет «Житомирська політехніка»
Науковий керівник – **Жиглей Ірина,**
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
Державний університет «Житомирська політехніка»

ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ГРАНТОВОЇ ПІДТРИМКИ

Одним із способів соціального інвестування є програми грантової підтримки. З початком повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року, грантова підтримка стала одним із головних чинників підтримки платоспроможності української економіки. Саме тому за ініціативи Світового банку та за підтримки партнерів, було започатковано проєкт «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні» (PEACE) з метою мобілізації коштів для підтримки критично важливих державних функцій [1]. Кошти мобілізовані в межах проєкту виділяються на фінансування: пенсій людям похилого віку, грантів внутрішньо переміщеним особам, заробітної плати вчителям та працівникам служб з надзвичайних ситуацій [1].

Важливо зазначити, що виділення грантових коштів передбачає ретельний контроль та цільове використання коштів. Відповідно гостро та актуально стоїть питання правильно організованого обліку та контролю за використанням таких коштів.

Отримання за проєктом PEACE коштів можливе лише в разі належного підтвердження прийнятних витрат. Тобто отримання грантових коштів напряму пов'язане з тим, наскільки якісно організований облік та планування використання отриманого фінансування. Це в свою чергу вимагає від Уряду України, зокрема Міністерства фінансів, як виконавчої агенції проєкту, забезпечити створення відповідних департаментів, які будуть забезпечувати належну якість бухгалтерської інформації, та контроль за прозорістю звітності, яка надаватиметься для підтвердження прийнятності витрат. Варто зазначити, що бухгалтерська інформація є одним із вирішальних факторів у отриманні міжнародної грантової підтримки. Адже Світовий банк, в свою чергу, також запровадив механізми, які спрямовані для моніторингу надання послуг і перевірки щодо шахрайства та корупції, що відповідно вимагає належного рівня прозорості бухгалтерського обліку та звітності.

Допомога, яку мобілізувала для України Група Світового банку з лютого 2022 року станом на 09 травня 2024 року становить понад 42 мільярди доларів США фінансової підтримки, з який майже 36 мільярдів доларів США вже надійшли до України. 95% цього фінансування надали донори з розвитку [2].

Такі досить великі розміри макроекономічної допомоги є надзвичайно важливими для підтримки економіки України. Міжнародна фінансова підтримка допомагає уряду вистояти у війні, та зберігає його спроможність надавати основні державні послуги [1]. За українською

сторонаю залишається відповідальність здійснювати належний контроль та прозоре звітування щодо використання отриманих коштів.

В рамках грантової підтримки нецільове використання коштів суворо контролюється, і у разі використання коштів не за призначенням, грантоотримувач зобов'язаний повернути, ці кошти грантодавцю.

Отже, отримання та використання грантової підтримки передбачає, що отримувач цієї допомоги буде використовувати ці кошти за цільовим призначенням, та своєчасно та прозоро звітуватиметься щодо напрямків використання коштів. Якісний облік та контроль є надійними інструментами у підвищенні довіри та сприятимуть довгостроковій співпраці.

Список використаних джерел

1. World Bank Group. Підтримка України під час війни. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/brief/peace>
2. World Bank Group. Мобілізована Світовим банком фінансова підтримка для України з 24 лютого 2022 року. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine>

УДК 657

Тишкевич Тетяна,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Кулинич Мирослава,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ВІДОБРАЖЕННЯ ОБЛІКУ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ

Постановка проблеми. Кожне підприємство провадить певний вид діяльності, що складаються з процесів та операцій, які здійснюються його персоналом. Ефективність використання трудових ресурсів залежить від системи стимулювання праці. Стимулювання працівників є визначальним фактором у підвищенні ефективності діяльності працівників, та одним із шляхів збільшення продуктивності праці. Зростання продуктивності – це насамперед збільшення кількості якісно виготовленої продукції, збільшення конкурентоспроможності на ринку, досягнення цілей і мети підприємства, розширення асортименту і цільової аудиторії та зростання діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо матеріального підвищення ефективності працівників розглядали та досліджували у своїх працях відомі вчені: Дж. Адамс, К. Альдерфер, Д. Аткинсон, В. Врум, Ф. Герцберг, Д. Мак-Клеланд, А. Маслоу, Л. Портер, А. Шопенгауер, Н. Балабанов, М. Болюх, М. Горбаток, В. Данюк, В. Івахненко, А. Колот, О. Крушельницька, Є. Мних, В. Петюх, Н. Павловська, І. Парасій-Вергуненко, М. Чумаченко, С. Цимбалюк та ін.

Постановка мети. Метою дослідження є аналіз матеріального стимулювання ефективності працівників, та його облікове відображення.

Виклад основного матеріалу. Відображення обліку стимулювання працівників - це процес визначення, реєстрації та аналізу всіх видів стимулів, які використовуються для мотивації персоналу у підприємстві, він складається з окремих компонентів (Таблиця 1).

Таблиця 1

Складові обліку стимулювання працівників

Створення системи стимулювання	Розробка політики стимулювання, включаючи винагороди, бонуси, премії, акції, можливості професійного зростання тощо.
Формалізація процесу	Встановлення конкретних критеріїв, які використовуються для визначення, коли і як працівники

	отримують стимули.
Реєстрація інформації	Ведення документації про всі види стимулів, що використовуються в організації.
Аналіз ефективності	Оцінка того, наскільки ефективно стимули впливають на продуктивність, задоволення працівників та досягнення стратегічних цілей підприємства.
Адаптація і вдосконалення	Внесення змін у систему стимулювання на основі отриманих результатів аналізу та змін у потребах організації та працівників.

Значною мірою для мотивування і стимулювання ефективності працівників є рівень доходів, що включає в себе і заробітну плату і інші види матеріальних винагород. Заробітна плата як економічна категорія належить до найскладніших. Заробітна плата залежить від багатьох факторів, таких як ринкові умови, попит і пропозиція на ринку праці, рівень освіти та кваліфікації працівника, галузь діяльності, регіон і багато інших. Правові норми, угоди між профспілками та роботодавцями, податкова політика та інші фактори можуть суттєво впливати на її рівень та структуру. В різні періоди часу попит на працю та умови на ринку можуть змінюватися, що впливає на рівень заробітної плати. Швидкі технологічні зміни можуть призвести до змін у вимогах до робочої сили, що може вплинути на її ринкову вартість і, відповідно, на рівень заробітної плати. Світова економіка і глобалізація можуть впливати на неї через конкуренцію на ринку праці та переміщення робочих місць в країни з низьшими витратами на працю.

Також важливими у даному питанні є додаткові матеріальні блага, такі, як премії та грошові винагороди. Одним із видів грошових винагород є доплати, які поділяються на групи вказані в Таблиці 2.

Таблиця 2

Групування доплат стимулюючого персоналу

Група доплат	Перелік можливих доплат
Доплати, що мають водночас стимулюючий і компенсуючий характер	За суміщення професій (посад); за розширення зони обслуговування або збільшення обсягу виконуваних робіт, за період освоєння нових норм трудових витрат; бригадирам з робітників, яких не звільнено від основної роботи; за ведення діловодства та бухгалтерському обліку; за обслуговування обчислювальної техніки
Доплати компенсаційного характеру за умови праці, що відхиляються від нормальних	За роботу у важких, шкідливих та особливо важких і шкідливих умовах; за інтенсивність праці; за роботу в нічний час; за перевезення небезпечних вантажів
Доплати, зв'язані з особливим характером виконуваних робіт (сезонністю, віддаленістю, невизначеністю об'єкта праці тощо)	За роботу у вихідні дні, що є робочими за графіком; за багатозмінний режим роботи; водіям, які працюють на автомобілях, за ненормований робочий день і роз'їзний характер праці; за дні відпочинку (відгулу), що надаються за роботу понад нормальну тривалість робочого часу в разі вахтового методу організації робіт; за роботу понад нормальну тривалість робочого часу в період масового приймання й закладання на зберігання сільськогосподарської продукції

Надбавки до заробітної плати зазвичай використовуються за високу професійну майстерність, високі досягнення у праці, трудовий стаж, виконання особливо важливої роботи, знання й використання у роботі іноземних мов.

В обліку це доплати, які відображають на рахунку 66 та субрахунку 661.

Преміювання працівників є досить складним і відповідальним моментом. Адже для того, щоб цей вид стимулювання праці мав ефект, потрібне чітке економічне обґрунтування між розміром премії та оцінкою ефективності його застосування. Для того, щоб це було ефективно, потрібно враховувати, що система преміювання не здатна виконувати своє призначення, якщо премії надто малі.

Висновок. Отже, можна зробити висновок, що стимулювання працездатності працівників, суттєво впливає на ефективність роботи підприємства, та є дуже важливим фактором для нього. Заробітна плата є основним джерелом доходів працівників, і є одним з найважливіших факторів стимулювання до трудової діяльності. Додатковими стимулами праці є доплати, премії, надбавки, що теж суттєво впливають на ефективність працівників і стимулюють до більш плідної праці. Щоб ці системи були ефективними, підприємству слід розробити чітку стратегію матеріального стимулювання, враховувати взаємозв'язок між оплатою праці та результатами діяльності працівників. Якщо чітко діяти по правильно побудованій системі, це допоможе збільшити прибуток підприємства, зросте якість виконання трудових обов'язків, що відповідно призводить до збільшення обсягу виготовленої продукції.

Список використаних джерел

1. Павловська Н. Щодо посилення мотивації до праці. Україна: аспекти праці. 2010.
2. Положення про матеріальне стимулювання колективів і окремих працівників підприємств, організацій та установ за економію паливно-енергетичних ресурсів у суспільному виробництві.

УДК 336.28

Тишко Д.П.,
здобувачка освітнього рівня магістр спеціальності 072 Фінанси,
банківська справа, страхування та фондовий ринок
Синчак В.П.,
д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЛАТНИКІВ ЗА СПЛАТУ ПОДАТКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Податки є невід'ємною складовою функціонування будь-якої держави. Вони забезпечують надходження коштів до бюджетів, які потім спрямовуються на фінансування різноманітних сфер суспільного життя, а тому належне виконання податкових зобов'язань є обов'язком кожного платника податків – як фізичної, так і юридичної особи. Усвідомлення важливості своєчасної та повної сплати податків є запорукою стабільного розвитку економіки держави. Лише усвідомлюючи значущість податків, платники можуть з відповідальністю ставитися до своїх фіскальних зобов'язань.

Загальновідомо, що усі суб'єкти господарювання, які провадять господарську діяльність, зобов'язані сплачувати належні податки та збори в установлені терміни та в повному обсязі. Однак, з метою збереження своїх коштів, у платників може появлятися бажання ухилитися від виконання своїх податкових обов'язків, що у свою чергу суперечить принципам податкового законодавства та призводить до недоотримання бюджетами належних йому коштів. Утримання від сплати податків є порушенням закону і тягне за собою юридичну відповідальність. Загалом Податковим кодексом України виокремлено загальні норми, що регулюють відповідальність платників за порушення податкового законодавства, та який визначає фінансову, адміністративну та кримінальну відповідальність. Фінансова відповідальність є найпоширенішою та найчастіше застосовується у вигляді штрафних санкцій за порушення строків сплати податків, неподання або несвочасне подання податкової звітності тощо[1].

Однак повномасштабне вторгнення агресора на територію України та запровадження воєнного стану по всій країні стали справжнім випробуванням для української влади та народу,

адже постало нелегке завдання – адаптуватися до нових умов та миттєво реагувати на виклики, спричинені російською агресією. Одним із найважливіших кроків стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дій норм на період воєнного стану» у березні 2022 р. [2]. Цей закон запровадив важливі зміни, які спрямовані на пом'якшення податкового тягаря для платників податків в умовах воєнного стану, зокрема щодо відповідальності. До внесення змін, за несвоєчасне подання та оприлюднення фінансової звітності для суб'єктів господарювання передбачалася фінансова відповідальність у вигляді штрафу розміром від 8 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Однак, відповідно до нових змін, така відповідальність не настає як під час воєнного стану, так і протягом 90 календарних днів після його припинення. Крім того, платники податків звільнюються від відповідальності у разі неможливості виконати свої податкові зобов'язання щодо термінів та строків через обставини воєнного часу. Ці зміни є вагомим полегшенням для бізнесу та громадян, які стикаються з численними викликами під час війни. Держава демонструє гнучкість та розуміння ситуації, звільняючи платників від відповідальності за певні порушення податкового законодавства в цей складний період.

Проте, наведені умови під час воєнного стану не повинні трактуватися як повна відмова від виконання податкових зобов'язань. Звільнення від відповідальності за певні порушення не означає, що суб'єкти господарювання можуть ігнорувати свої податкові обов'язки. Держава розраховує на свідому податкову дисципліну платників, адже саме податкові надходження забезпечують фінансування важливих видатків, у тому числі на потреби оборони та відновлення країни. А тому вважаємо за доцільне змінити умови виконання податкових обов'язків. Розглянемо рисунок 1.

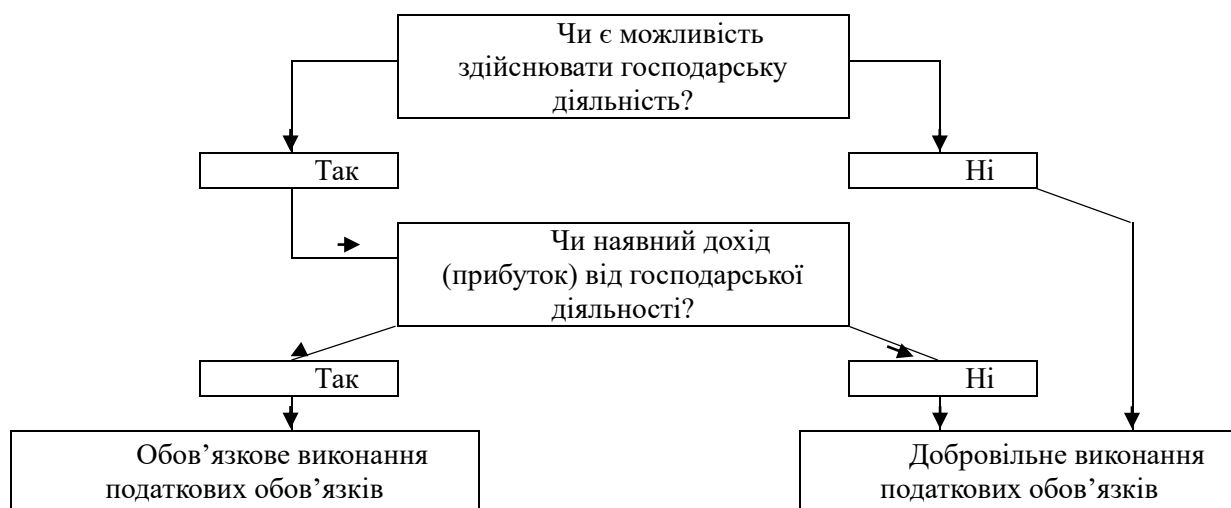

Рисунок 1 – Умови виконання податкових обов'язків суб'єктами господарювання.

Примітка. Складено автором

На нашу думку, суб'єкти господарювання, які продовжують здійснювати господарську діяльність та отримувати прибутки під час війни, повинні сумлінно дотримуватися вимог щодо подання податкової звітності та сплати належних податків і зборів. У разі свідомого ухилення від сплати податків або неподання звітності, до них все одно можуть бути застосовані відповідні санкції та штрафи згідно з чинним законодавством. Якщо ж змоги провадити господарську діяльність немає (немає доходу), то за підтверджуючих обставин, платники можуть звільнитися від відповідальності. Наприклад, якщо підприємство розташоване на тимчасово окупованій території, зазнало руйнувань внаслідок бойових дій чи його працівники були вимушені евакуюватися, це може бути підставою для звільнення від податкових зобов'язань на цей період. Проте такі випадки мають бути належним чином задокументовані та підтверджені відповідними доказами форс-мажорних обставин.

Підсумовуючи, варто зазначити, що у воєнний період держава намагається максимально зменшити податкове навантаження на платників податків, зважаючи на складні обставини та численні виклики, з якими стикається суспільство та бізнес. Держава розраховує на свідому податкову дисципліну тих суб'єктів господарювання, які все ще можуть провадити свою

діяльність та отримувати дохід. Запроваджені зміни до Податкового кодексу свідчать про гнучкість та розуміння ситуації з боку держави. Водночас, це не означає цілковитої відмови від податкових зобов'язань. Відтак, важливо дотримуватися збалансованого підходу: при наявності обставин звільняти платників від відповідальності, але за можливості вести діяльність - вимагати належного виконання фіскальних зобов'язань. Лише так можна забезпечити стійкість державних фінансів у ці непрості часи.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI (із змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дій воєнного стану: Закон України №2118-IX від 03.03.2022. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

УДК 657.01

Ткачук Анастасія,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Кулинич Мирослава,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕРА: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Бухгалтерський облік відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової прозорості й достовірності даних. Професія бухгалтера – одна з найдавніших і одна з найпопулярніших як в Україні, так і в цілому світі, вона стикається з численними викликами, що випливають з глобалізації, технологічних інновацій та мінливого нормативно-правового середовища [1, с. 36].

В останній час попит на бухгалтерські послуги різко збільшився, але й змінилися вимоги до їх якості, отже, професія бухгалтера стикається з новими викликами в сучасному світі. Щоб задовольнити зростаючий попит на високоякісні бухгалтерські послуги, бухгалтерам необхідно адаптуватися до мінливих вимог та тенденцій. По-перше, бухгалтери повинні постійно підвищувати свої навички та компетенції, щоб відповідати жорстким вимогам до якості та дотримання нормативно-правових актів. Крім того, вони мають володіти глибокими знаннями в галузі інформаційних технологій, оскільки багато бухгалтерських процесів автоматизуються та переходять в онлайн-середовище [2].

Ще одним викликом є зростаюча конкуренція на ринку бухгалтерських послуг, що вимагає від бухгалтерів постійного вдосконалення своїх професійних навичок, пропонування інноваційних рішень та високого рівня клієнтського сервісу. Також важливо розвивати аналітичні здібності та стратегічне мислення, щоб надавати клієнтам не лише точні фінансові дані, а й цінні рекомендації для прийняття ефективних бізнес-рішень.

Нарешті, бухгалтери мають дотримуватися суворих етичних норм та принципів професійної поведінки, забезпечуючи конфіденційність та захист даних клієнтів. Тільки шляхом постійного професійного розвитку та адаптації до викликів сучасності бухгалтери зможуть зберегти свою конкурентоспроможність та задовольнити зростаючі вимоги ринку.

Стрімкий розвиток технологій, зокрема хмарних обчислень та програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерських процесів, кардинально змінив роботу бухгалтерів. Автоматизація рутинних завдань, таких як введення даних та облік транзакцій, дозволяє бухгалтерам зосередитися на більш складних і аналітичних аспектах своєї роботи.

Однак, упровадження нових технологій також вимагає від бухгалтерів постійного навчання та розвитку нових навичок. Бухгалтери повинні бути обізнаними з новітніми програмними рішеннями, навчитися ефективно використовувати аналітичні інструменти та розуміти принципи роботи автоматизованих систем обліку.

У сучасному світі ведення бізнесу виходить за межі національних кордонів, і компанії все частіше здійснюють операції на міжнародному рівні. Це вимагає від бухгалтерів розуміння

міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та здатності працювати в багатонаціональному середовищі.

Імплементация МСФЗ забезпечує уніфікацію та порівнянність фінансової звітності на глобальному рівні, що полегшує міжнародну співпрацю та залучення інвестицій. Однак, перехід на ці стандарти може бути складним і вимагати від бухгалтерів ретельного вивчення нових правил та принципів, а також постійного професійного вдосконалення.

Нормативно-правове середовище, в якому працюють бухгалтери, є надзвичайно динамічним і постійно змінюється. Зміни у законодавстві, податкових нормах та регуляторних вимогах вимагають від бухгалтерів постійного відстеження та адаптації своїх знань і процедур.

Податковий облік є особливо складним аспектом роботи бухгалтера, оскільки він вимагає глибокого розуміння податкового законодавства та здатності правильно обчислювати та сплачувати податки. Бухгалтери повинні бути обізнаними з усіма змінами в податковому кодексі та впроваджувати належні процедури для забезпечення податкової відповідності.

Бухгалтери відіграють ключову роль у забезпеченні прозорості та достовірності фінансової звітності, що є основою для прийняття рішень інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами. Тому дотримання етичних норм і принципів корпоративного управління є критично важливим для професії бухгалтера.

Бухгалтери повинні дотримуватися кодексів етики, які регулюють їхню поведінку та забезпечують неупередженість, об'єктивність і конфіденційність. Вони також відіграють важливу роль у виявленні та запобіганні шахрайству, відмиванню грошей та іншим правопорушенням у фінансовій сфері.

У сучасному бізнес-середовищі роль бухгалтера виходить за рамки традиційного обліку та звітності. Бухгалтери все частіше повинні виконувати ролі аналітиків та консультантів, надаючи керівництву компанії цінні аналітичні дані та рекомендації для прийняття важливих рішень [2].

Це вимагає від бухгалтерів розвитку аналітичних навичок, таких як критичне мислення, здатність інтерпретувати дані та виявляти тенденції, а також вміння ефективно комунікувати свої висновки. Бухгалтери повинні розуміти бізнес-контекст, в якому вони працюють, і бути в змозі надавати стратегічні поради, які сприятимуть зростанню та успіху компанії.

Професія бухгалтера стикається з численними викликами в сучасному світі, зумовленими технологічними інноваціями, глобалізацією, нормативними змінами та зростаючими вимогами до прозорості та етичних стандартів. Для успішної кар'єри бухгалтери повинні постійно навчатися, розвивати нові навички та адаптуватися до мінливого середовища.

Впровадження технологій, таких як штучний інтелект та автоматизація, дозволяє бухгалтерам зосередитися на більш складних аналітичних завданнях та консультуванні. Розуміння міжнародних стандартів фінансової звітності та здатність працювати в багатонаціональному середовищі стають необхідними для успішної кар'єри в бухгалтерській сфері.

Дотримання етичних норм, принципів корпоративного управління та податкової відповідності є критично важливим для забезпечення довіри до професії бухгалтера. Розвиток аналітичних навичок та здатності надавати стратегічні поради керівництву компанії дозволить бухгалтерам розширити свою роль і зробити більший внесок у успіх бізнесу.

Загалом, професія бухгалтера залишається затребуваною та важливою в сучасному діловому світі. Фінансовий облік, податки та аудит завжди будуть необхідними для будь-якої організації, незалежно від її розміру чи сфери діяльності. Однак, враховуючи стрімкий розвиток технологій та автоматизацію багатьох процесів, роль бухгалтера зазнає значних змін.

Для того, щоб залишатися конкурентоспроможними, бухгалтери повинні постійно навчатися, адаптуватися до змін та розвивати нові навички, які відповідають вимогам сучасності. Це включає в себе вдосконалення знань у сфері інформаційних технологій, аналітики даних, фінансового моделювання та стратегічного планування.

Список використаних джерел

1. Михасик О. Д. Професія бухгалтера в Україні: сучасні виклики та перспективи. Професійна освіта: проблеми і перспективи. 2017. Вип. 12. С. 36-40. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Profos_2017_12_10
2. Проблеми сучасності та бухгалтер. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16040/> (дата звернення: 28.04.2024).

Ткачук Софія,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Кулинич Мирослава,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПРОГРАМ

В сучасних умовах неможливо уявити облік без використання спеціальних комп'ютерних програм.

Існують бухгалтерські програми, які відіграють важливу роль у фінансовому управлінні підприємствами. Наприклад, 1С: Бухгалтерія, М.Е.ДОС, MASTER: Бухгалтерія, Облік SaaS, Дебет Плюс, SMARTFIN.UA та інші.

Актуальність використання цих програм полягає в тому, що вони допомагають підприємствам ефективно вести облік діяльності, автоматизувати процеси та забезпечувати точність даних, що є важливим у сучасному бізнесі для прийняття правильних рішень.

Нині бухгалтерські програми використовуються в різних сферах та типах організацій, в тому числі: комерційні підприємства, неприбуткові організації, державні установи, аудиторські компанії, фінансові установи, в малому та середньому бізнесі та інші.

Деякі програми спеціалізуються на певних галузях або виду діяльності. Це дає можливість користувачам обрати та використовувати програму, яка найкраще відповідає їхнім потребам та вимогам.

Бухгалтерські програми дозволяють автоматизувати багато аспектів бухгалтерської роботи. Наприклад, програми можуть обробляти вхідні документи та автоматично створювати на їх основі операції в бухгалтерському журналі.

В обліку фінансів бухгалтерські програми дозволяють вести облік фінансових операцій, включаючи витрати, доходи, активи та зобов'язання. Вони автоматично аналізують фінансову інформацію та генерують різноманітні фінансові звіти, які необхідні для податкового обліку.

Деякі програми включають в себе модулі для керування запасами, що дозволяють вести облік товарів та матеріалів. Допомагають контролювати витрати, аналізувати їх і виявляти можливості для оптимізації. Бухгалтерські програми допомагають генерувати різноманітні податкові звіти та форми, спрощуючи процес податкового обліку.

Програми використовуються також для ведення обліку та взаємодії з контрагентами, тобто з іншими підприємствами або особами, з якими ведуться фінансові операції. Ці програми допомагають відслідковувати взаєморозрахунки, створювати та зберігати документи, ведення реєстру платежів та отримання платежів від контрагентів, що спрощує процеси бухгалтерського обліку та звітності. Крім того, деякі програми можуть мати функціонал для автоматизації певних процесів, таких як відстеження рахунків-фактур, контроль за заборгованістю та інші фінансові операції з контрагентами.

Бухгалтерські програми можуть інтегруватися з іншими системами управління бізнесом, такими як системи управління клієнтами або програмами управління виробництвом, що дозволяє автоматизувати обмін даними та забезпечити єдність інформації.

Використовуючи бухгалтерські програми зменшується ризик помилок у веденні бухгалтерського обліку, оскільки уникається потреба у великій кількості ручної роботи, такої як ведення журналів, складання розрахунків та звітності вручну. Внаслідок чого збільшується точність фінансової звітності.

Існує можливість швидкої обробки великого обсягу даних, що знижує час на їх ведення та обробку. Зручний доступ до даних забезпечує зручний та швидкий обмін інформації між різними підрозділами підприємства. Завдяки прикладним програмам, фінансова інформація стає

доступною в режимі реального часу, що дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення на основі актуальних даних.

Бухгалтерські програми забезпечують надійне зберігання фінансових даних, що робить їх легко доступними та захищеними від втрати або пошкодження.

Можливість використання аналітичних інструментів допомагає виявляти тенденції в фінансових даних, що сприяє прийняттю кращих управлінських рішень.

Використання цих програм дозволяє підприємствам відповідати сучасним вимогам стандартів фінансової звітності та регулюванню.

Однак, ефективне використання прикладних бухгалтерських програм також вимагає постійного навчання та оновлення навичок. Деякі програми надають доступ до навчальних ресурсів, таких як онлайн-курси, вебінари та посібники користувача, що допомагає вивчати програму та максимально користуватися її можливостями.

Адже програмне забезпечення регулярно оновлюється для виправлення помилок, вдосконалення функціоналу та забезпечення сумісності з останніми версіями операційних систем.

Вартість бухгалтерських програм може варіюватися в залежності від таких факторів: функціональність, метод ліцензування, хмарні або локальні рішення, підтримка та поповнення. Загалом, вартість залежить від потреб та вимог підприємств.

Використання бухгалтерських програм в сучасному бізнес середовищі має стратегічне значення.

Ці програми дозволяють підприємствам ефективно виконувати функції обліку, звітності та аналізу фінансової інформації. Вони автоматизують багато рутинних процесів, таких як ведення журналів, складання звітів та розрахунків податків. Крім того, використання бухгалтерських програм сприяє збереженню часу та ресурсів, зниженню ризику помилок і підвищенню загальної продуктивності підприємства. Таким чином, бухгалтерські програми є необхідним інструментом для сучасних організацій, які прагнуть досягти успіху в управлінні своїми фінансами.

Список використаних джерел

1. Бухоблік-Ресурс Системс: <https://www.resystems.pro/production/orh/buhgalteriya/>
2. Що бухгалтерам дає програма бухгалтерського обліку: <https://buhgalter.com.ua/news/other/shcho-buhgalteram-daye-programa-buhobliku/>
3. Прикладні програми: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7299>
4. Причини популярності бухгалтерських програм: <https://www.netsoft.com.ua/articles-soft/bas-news/prichiny-populjarnosti-bukhgaltjerskikh-programmU.html>

УДК 657

Тлукевич Наталія,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Процес виробництва і реалізації продукції є визначальними при формуванні фінансових результатів, тому належна організація обліку готової продукції є важливою для підприємств України.

Проблеми організації обліку готової продукції розглядалися у значній кількості наукових праць, серед яких і дисертаційні праці, наукові статті та тези доповідей, посібники і монографії. При цьому, з роками кількість дисертаційних досліджень суттєво зменшилася, що пов'язане з чітким нормативним регулюванням обліку готової продукції.

Так, Кондрич В.І. звертає увагу на удосконалення саме облікової політики щодо готової продукції і витрат «запропоновано структуру наказу щодо облікової політики щодо витрат з урахуванням особливостей організації та технології виробництва» [1]. Кушнір В.О. пропонує

методику зведеного обліку витрат м'ясо-жирового виробництва та методику калькулювання собівартості м'ясної продукції за її видами і категоріями [2].

Основним способом досягнення соціальної і економічної ефективності в діяльності підприємства Матюха М.М. вважає саме удосконалення організації обліку виробництва готової продукції від її реалізації: «вирішення проблем обліку та аналізу готової продукції та її реалізації в умовах посиленого режиму економії і ресурсозбереження можливе за наявності у суб'єктів управління своєчасної, повної, правдивої інформації про фактори, що впливають на собівартість, а також майбутні фінансові результати від реалізації готової продукції» [3]. Автор зауважує, що «...однією з складових ефективно організації обліку наявності та руху готової продукції є високий рівень використання облікової інформації для оцінки якісних та кількісних характеристик готової продукції» [3].

Досить часто в наукових дослідженнях для організації обліку готової продукції розглядають питання первинного і зведеного обліку, а саме його удосконалення для внутрішніх потреб. З цього приводу Стельмах Н.Є. пропонує «рекомендації щодо поліпшення стійкого процесу документообігу з обліку готової продукції шляхом впровадження форм зведених документів» [4].

Разом з тим, Сугак Т.М., та Глушик О.Н. наголошують на необхідності вдосконалення саме методики обліку «вдосконалення методики бухгалтерського обліку витрат виробничого підприємства потребує постійного аналізу і контролю за використання всіх ресурсів. Тому важливе значення має достовірний, систематизований бухгалтерський облік для якісної та кількісної оцінки готової продукції, на основі якої приймаються ефективні управлінські рішення» [5].

Для вирішення проблем теорії і практики обліку готової продукції та її реалізації Грідневою Д.В. визначені заходи для використання в організації обліку готової продукції та її реалізації «1) формування єдиної стабільної законодавчої бази, адаптованої до міжнародних вимог та норм; 2) модернізація процесів випуску та реалізації готової продукції; 3) удосконалення первинної документації з обліку готової продукції та її реалізації; 4) поліпшення системи документообігу; 5) подальший розвиток постачання реалізованої продукції через мережу Інтернет; 6) зростання платоспроможності контрагентів; 7) автоматизація обліку готової продукції з використанням програмного забезпечення, спеціально розробленого для певного типу виробництва чи сфери діяльності; 8) підбір та навчання висококваліфікованих кадрів, де критерієм відбору виступить здатність оперувати з найновішим програмним забезпеченням, обізнаність у сфері інформаційних технологій; 9) виділення державних асигнувань на комп'ютеризацію та автоматизацію обліку у виробництві» [6].

Досліджуючи готову продукцію в системі управління матеріальними ресурсами і витратами підприємства Дерій В.А., Гуменна-Дерій М.В., Шара Є.Ю., Слесар Т.М. наголошують на галузевому аспекті обліку і впливу технології виробництва «в майбутньому готову продукцію доцільно досліджувати з точки зору її обліку, класифікації й оцінки за підгалузями промисловості та будівництва, а також сільського господарств» [7].

Звертають увагу на удосконалення обліку готової продукції і її реалізації в контексті зниження збитків Рибалко О.М. та Ніколаєнко Д.В., які вважають, що «альтернативний варіант удосконалення обліку готової продукції стосується зниження збитків на підприємствах, тому можна проводити поглиблений облік процесу ведення нереалізованої продукції з торговельної мережі на ці підприємства» [8].

Управлінські аспекти організації обліку готової продукції розглядають Ізмайлова Я.О. та Свірко С.В., якими «удосконалено методичні аспекти аналізу запасів, що дозволяють більш прозоро і достовірно відображати та контролювати цільове використання й рух запасів, оцінювати ефективність їх використання на підприємствах» [31]. Автори пропонують для спрощення контролю й аналізу складського обліку запасів розробити «...чіткий реєстр документів, який би давав можливість отримати список введених первинних документів за певний період та по будь-якому складу (підзвітній особі); спрощену оборотно-сальдову відомість

за товарами на складах та за контрагентами; акт звірки розрахунків з контрагентами; систему контролю наявності необхідної кількості запасів на складах підприємства, що дасть можливість формувати звіт про недостатню кількість запасів для безперебійного випуску продукції» [9].

Баланюк І.Ф. та Григорів О.О. наголошують на важливості контролю готової продукції «головним завданням організації обліку і контролю готової продукції виступає забезпечення оперативного реагування на недоліки у виробництві та реалізації продукції та ліквідація негативних наслідків з метою отримання майбутніх економічних вигод» [10].

Отже, проблемні аспекти організації обліку готової продукції були і є предметом наукових досліджень. В основному звертають увагу на облікову політику щодо готової продукції, зведений облік та контроль готової продукції, а також на інформаційне забезпечення процесу виробництва і реалізації готової продукції та управління нею в цілому.

Список використаних джерел

1. Кондрич В.І. Облік і аналіз виробництва продукції виноробства: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Тернопіль, 2016. 20 с.
2. Кушнір В.О. Облік і контроль в управлінні виробництвом продукції на м'ясопереробних підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2019. 22 с.
3. Матюха М.М., Сухорукова О.Д. Проблематика обліку готової продукції на підприємстві та шляхи її вирішення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2019. № 15 (77), 2 т. С. 35-38.
4. Стельмах Н.Є., Запорожець М.Г. Удосконалення організації обліку реалізації продукції у власній торговельній мережі підприємства. *Журнал «Науковий огляд»*. 2020. № 2(65), URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/download/2009/2034>. (дата звернення: 09.05.2024).
5. Сугак Т.М., Глушик О.Н. Методологічні аспекти обліку готової продукції. *Актуальні проблеми економіки*. №11 (233). 2020. С. 28-34.
6. Гріднева Д.В. Проблеми теорії і практики обліку готової продукції та її реалізації. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія: Економіка і менеджмент*. 2018. № 1. С. 77–87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsuem_2018_1_12 (дата звернення: 03.05.2024).
7. Дерій В.А., Гуменна-Дерій М.В., Шара Є.Ю., Слесар Т.М. Готова продукція в системі управління матеріальними ресурсами і витратами підприємства: обліково-аналітична категорія, класифікація, оцінка та облік. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2023. № 2 (70). С. 141-153.
8. Рибалко О.М., Ніколаєнко Д.В. Удосконалення обліку готової продукції і її реалізації. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 2. С. 71–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2018_2_12 (дата звернення: 29.04.2024).
9. Ізмайлова Я.О., Свірко С.В. Удосконалення методичних аспектів обліку, аналізу та контролю запасів підприємств. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 1 (95). С. 39-44.
10. Баланюк І.Ф., Григорів О.О., Іванюк Т.Л. Організація обліку і контролю готової продукції підприємства. *Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал*. 2020. №1-2. С. 157-163.

УДК 657

Томашук Оксана,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Садовська Ірина,
професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ЗВІТНОСТІ

Ефективна діяльність економічного суб'єкта базується на прийнятті своєчасних управлінських рішень, джерелом яких є звітність. Поняття бухгалтерської і фінансової звітності визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1,2]. При цьому, відсутнє визначення управлінської звітності.

Обґрунтовує застосування показників не фінансової звітності Кучерява М.В. «порядок розкриття результатів оцінки якості фінансової звітності через відображення таких даних у

нефінансовій звітності підприємств, зокрема у звіті про управління. Розкриття інформації про ефективність системи управління якістю на підприємстві, створить передумови для посилення відповідальності керівництва підприємства за якість фінансової звітності та сприятиме зростанню іміджевого значення нефінансової звітності для підприємства» [3]. Нужна О.А., зауважує, що «сама не фінансова звітність, як інструмент відповідальності бізнесу, повинна надавати інформацію про вплив результатів діяльності економічного суб'єкта на навколишнє середовище, економіку країни та суспільство в цілому» [4].

Харламова О.В. розглядає формування такої звітності як «транспарентна фінансова звітність - її якісна характеристика, яка забезпечується прозорістю, відкритістю та доступністю, і конкретизується через підвищення репрезентативності, релевантності поданої і розкритої інформації та інклюзивності доступу до неї, що в сукупності забезпечує функціональність фінансової звітності» [5].

Бачинський В.І. та Кузьмінська К.І. зауважують, що «внутрішньогосподарська звітність це комплекс взаємопов'язаних даних та згрупованих розрахункових показників, які характеризують господарську діяльність підприємства в цілому та у розрізі його структурних одиниць [6]. Куцик П.О. пропонує використовувати термін «внутрішньокорпоративна управлінська звітність - це система взаємопов'язаних показників, що визначають фінансові та інші (виробничі, технологічні тощо) результати діяльності корпоративного об'єднання в грошовому та натуральному вимірах, що ґрунтуються на відображенні поточних і передбачуваних явищ (подій) господарської діяльності корпоративного об'єднання загалом і в розрізі сегментів управлінського поділу (види діяльності; види продуктів виробництва; підприємства, що входять до його складу; центри відповідальності, для потреб управління тощо)» [7].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 15.04.2024).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 31.04.2024).
3. Кучерява М.В. Оцінка якості фінансової звітності: методичні підходи та організація: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2019. 24 с.
4. Нужна О.А. Інтегрована звітність як дієвий інструмент для прийняття ефективних управлінських рішень *Розвиток інтегрованої звітності підприємств: тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир: Житомирська політехніка, 2019. 356 с. С. 133-134.*
5. Харламова О.В. Методологія формування та архітектура транспарентної фінансової звітності: автореф. дис. ... д-р екон. наук: 08.00.09. Харків, 2016. 41 с.
6. Бачинський В.І., Кузьмінська К.І. Особливості застосування внутрішньогосподарської звітності на підприємствах гірничо-збагачувального комплексу. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки.* 2010. № 3(53). С. 36-39.
7. Куцик П.О. Сучасне трактування, склад і особливості формування управлінської звітності підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку.* Львів. 2014. № 797. С. 248-254.

УДК 657.375.2

Фатенок-Ткачук Алла,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗВІТУ ПРО КОНТРОЛЬОВАНІ ОПЕРАЦІЇ

Низка операцій між суб'єктами господарської діяльності підпадає під контроль податкових органів з приводу можливого заниження об'єкта оподаткування податком на прибуток. Ці операції відносяться до групи контрольованих. Це можуть бути будь-які господарські операції (угоди, домовленості), у результаті виконання яких завищуються витрати або занижуються доходи, що в кінцевому результаті напряму впливає на розмір податку на прибуток. Притому підлягають контролю винятково операції платників податку на прибуток із нерезидентами, тобто

зовнішньоекономічні операції. Згідно з українським законодавством, контрольовані операції мають велике значення в питанні податкового контролю. Кожен платник податків, якій здійснює контрольовану операцію, зустрічався з необхідністю надання звітних документів. У разі не подання звіту про контрольовані операції або неповного розкриття інформації про контрольовані операції у цьому звіті відбувається нарахування штрафних санкцій. Таким чином, податкові органи ведуть свій контроль за процедурою оподаткування контрольованих операцій та з метою зменшення випадків уникнення сплати податків, уряд розробляє нові правила та вимоги. Але, незважаючи на висвітлення процесу формування звіту про контрольовані операції у нормативно-правовому забезпеченні, залишаються питання щодо методичного забезпечення окремих його етапів у практичній діяльності бухгалтера.

Згідно з підпунктом 39.2.1.1. Податкового кодексу України контрольованими операціями є господарські операції платника податків, що можуть впливати на об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємств платника податків, а саме:

- а) господарські операції, що здійснюються з пов'язаними особами – нерезидентами;
- б) зовнішньоекономічні господарські операції з продажу та/або придбання товарів та/або послуг через комісіонерів-нерезидентів;
- в) господарські операції, що здійснюються з нерезидентами, зареєстрованими у державах (на територіях), включених до переліку держав (територій), затвердженого Кабінетом Міністрів України відповідно до підпункту 39.2.1.2 цього підпункту, або які є резидентами цих держав;
- г) господарські операції, що здійснюються з нерезидентами, які не сплачують податок на прибуток (корпоративний податок), у тому числі з доходів, отриманих за межами держави реєстрації таких нерезидентів, та/або не є податковими резидентами держави, в якій вони зареєстровані як юридичні особи [3].

До типових контрольованих операцій можна віднести наступні:

- взаємодії між нерезидентом та його постійним представництвом в Україні;
- операції з обміну або продажу сировини або готових товарів, зокрема експорту та імпорту;
- фінансові операції, а саме лізинг, інвестиції та кредитування;
- передача функцій, активів та ризиків від резидента України нерезиденту, що може призвести до зменшення доходів на неринкових умовах та інші.

Для віднесення операції до розряду контрольованих вона повинна підпадати певним критеріям, які визначені законодавством. Існує два основних критерії.

1. Якщо загальний дохід платника податків, визначений за правилами бухгалтерського обліку, від будь-якого виду діяльності, протягом звітного року перевищує суму 150 млн грн. (за винятком непрямих податків).

2. Якщо сума операцій платника податків з окремим контрагентом, визначена за правилами бухгалтерського обліку, складає більше ніж 10 млн грн (за винятком непрямих податків) за звітний рік.

Платники податку на прибуток, які протягом звітного року здійснюють контрольовані операції, повинні подавати до контролюючих органів звітність та документацію, у яких представлена інформація про ці операції.

Така звітність та документація включає:

1. Звіт про контрольовані операції – подається до 1 жовтня року, що настає за звітним. Цей звіт зобов'язані подавати платники податку на прибуток, які у звітному році здійснювали контрольовані операції.

2. Додаток ТЦ до Податкової декларації з податку на прибуток підприємств – подається одночасно з річною декларацією з податку на прибуток, тобто протягом 60 календарних днів після закінчення звітного року. Цей додаток заповнюють тільки платники податку на прибуток, які здійснюють самостійне коригування ціни контрольованих операцій відповідно до пп. 39.5.4 Податкового кодексу України за підсумками звітного року.

3. Попереднє узгодження ціноутворення по контрольованим операціям – ДПС повідомляє платника про результати попереднього розгляду протягом 60 календарних днів з дати надходження листа з пропозицією попереднього розгляду. Це узгодження існує лише для великих платників податків, реєстр яких знаходиться на сайті ДПС.

4. Запити щодо документації з трансферного ціноутворення – документи до контролюючого органу надаються протягом 30 календарних днів після отримання такого запиту.

За наявності у платника податків можливості виконувати обов'язки щодо подання звітності і документів, передбачених ст. 39 ПКУ, до нього застосовуються штрафні санкції у разі неподання Звіту про контрольовані операції. І тільки платники податків, які не мають можливості відзвітувати, у разі підтвердження такого статуту можуть бути звільнені від відповідальності.

Неподання платником податків звіту про контрольовані операції, уточнюючого звіту та/або документації з трансфертного ціноутворення або невключення до такого звіту інформації про всі здійснені протягом звітного періоду контрольовані операції тягне за собою накладення штрафу у розмірі:

- 300 розмірів прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року, – у разі неподання звіту про контрольовані операції;
- 1 відсотка суми контрольованих операцій, незадекларованих у поданому звіті про контрольовані операції, але не більше 300 розмірів прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року, за всі незадекларовані контрольовані операції;
- 3 відсотки суми контрольованих операцій, щодо яких не була подана документація, визначена підпунктами 39.4.6 та 39.4.8 ПКУ, але не більше 200 розмірів прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року, за всі контрольовані операції, здійснені у відповідному звітному році [4].

Надалі, якщо платник податків не подасть Звіт про контрольовані операції після закінчення 30 календарних днів, наступних за останнім днем граничного строку сплати штрафу, це тягне за собою накладення штрафу в розмірі 5 розмірів прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року, за кожен календарний день неподання звіту, але не більше 300 розмірів прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Через активне впровадження експорту сьогодні, особливо підприємствами західного регіону України, обсяги доходів зросли. Відповідно, у суб'єктів господарювання виникла необхідність ідентифікування контрольованих операцій. Контрольовані операції являють собою певні види діяльності між суб'єктами господарської діяльності, що перебувають під наглядом податкових органів.

Список використаних джерел

1. Лоханова Н. О. Проблеми інформаційного забезпечення трансфертного ціноутворення в системі ділового партнерства підприємств. *Ефективна економіка*. 2018. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6481> (дата звернення: 08.05.2024).
2. Більботенко І.В. Трансферне ціноутворення: обліковий та податково-контрольований аспекти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Випуск № 15. С.127-131. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/15-2016/29.pdf> (дата звернення: 08.05.2024).
3. Податковий кодекс України. URL: <https://urst.com.ua/pku/st-39> . (дата звернення: 08.05.2024).
4. Відповідальність за неподання звіту про контрольовані операції. URL: <https://bakertilly.ua/id40543/> . (дата звернення: 08.05.2024).

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Управлінський аспект обліку запасів передбачає належне інформаційне та документальне забезпечення процесу планування і контролю. У наукових дослідженнях з управління запасами особливий акцент робиться на аналіз процедур управлінського обліку запасів від планування та отримання до використання й визначення залишків. Цей аналіз не обмежується лише кінцем звітного періоду, а проводиться й під час його тривалості [1].

Виробничі запаси є основою собівартості продукції так як представляють собою матеріальні ресурси і переносять свою вартість на собівартість виготовленого продукції.

Згідно з НП(С)БО 9 «Запаси» запаси – це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;

- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством установою [2].

Запаси можуть включати різноманітні матеріальні ресурси, такі як засоби виробництва, предмети споживання та цінності, призначені для подальшого використання у виробничому процесі. Запаси є матеріальними ресурсами, необхідними для наступного використання у виробничому процесі; запаси це активна частина ресурсів підприємства, яка впливає на його фінансову та господарську діяльність [3].

Обсяг запасів повинен бути достатнім для забезпечення потреб виробництва і підприємства в цілому, але й не призводити до надмірних витрат на утримання запасів. Процес управління запасами є складовою управлінської і виробничої діяльності, які зосереджені на виготовленні, придбанні і збереженні запасів.

Належний управлінський облік запасів забезпечує повноцінний і безперебійний виробничий процес. Так, нестача і надлишок запасів також можуть негативно впливати на процес виробництва, тому, важливим в їх управлінні є саме баланс виробничих запасів. Тому, обсяг виробничих запасів повинен бути оптимальним, щоб уникнути їх дефіциту та надлишку. Неefективне управління запасами може унеможливити своєчасне забезпечення виробничого процесу та надходження обігових коштів.

Отже, запаси є об'єктом обліку і управління та важливим елементом господарської діяльності економічних суб'єктів в цілому так, як забезпечують безперервність виробничого процесу та впливають на показники діяльності.

Список використаних джерел

1. Добронос Т.М. Стан та шляхи удосконалення обліку виробничих запасів. URL: <http://surl.li/tsizs> (дата звернення: 28.04.2024).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 20.10.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 02.05.2024).
3. Зюкова М.М. Недавня К.О. Теоретичні аспекти обліку виробничих запасів. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/5637/1/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%9B%D1%83%D1%86%D1%8C%D0%BA%202016.pdf> (дата звернення: 30.04.2024).

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ОЦІНЮВАННІ МАРКЕТИНГОВИХ ЗАХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

Маркетингові заходи, що здійснюються в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства, характеризуються такими параметрами, як цільовим призначенням, відповідністю стратегічним цілям функціонування суб'єкта підприємництва, вимірюваними величинами витрат, пов'язаних з їх здійсненням, а також отриманими доходами.

Зазначені аспекти дають можливість визначити відповідні цілі та завдання внутрішнього контролю, реалізація яких сприятиме об'єктивному оцінюванню маркетингових заходів. При цьому, результати застосування доречних в цьому контексті контрольорських процедур, їх формалізація та тлумачення зацікавленими сторонами, з одного боку, забезпечує ефективність управлінських рішень, пов'язаних з управлінням господарськими операціями підприємства, з іншого – дають можливість оцінити діяльність їх виконавців, зокрема – реєстраторів замовлень, ініціаторів господарських операцій, матеріально-відповідальних осіб, працівників, що забезпечують доставку продукції та товарів замовнику тощо.

Характеризуючи цільове призначення маркетингових заходів, варто відзначити, що будь-який з них спрямований на оптимізацію процесів, які охоплюють низку етапів, а саме: ініціювання та вибір маркетингових заходів, реалізація маркетингових заходів та оцінювання виконаних маркетингових заходів.

Ініціювання маркетингових заходів здійснюється, як правило, на підставі надходження замовлення від покупця. Сам факт замовлення є підставою для процедур визначення наявності ресурсів, в отриманні яких зацікавлений замовник, вибору алгоритму доставки замовлення у пункт призначення, а також формалізації умов оплати.

Роль внутрішнього контролю на цьому етапі полягає у визначенні ступеня забезпечення отриманого замовлення необхідною продукцією або товарами, тобто встановити існування у власності підприємства матеріальних ресурсів у товарній формі, які мають відповідати запитам замовника за обсягом, якісними характеристиками (сорт), споживчими властивостями (терміни споживання та зберігання) та вартісною оцінкою. Заходи внутрішнього контролю дадуть можливість оцінити наявність ресурсів, які можуть відповідати зазначеним вимогам. В разі необхідності, внутрішній контроль дасть можливість оцінити потребу в додатковому виробництві чи отриманні з інших джерел відповідних ресурсів (наприклад – закупівлі).

Водночас, процедури внутрішнього контролю стануть у нагоді при визначенні можливості відвантаження та доставки ресурсів, визначених у замовленні, покупцеві. Це стосується наявності власних засобів доставки або залучення можливостей покупця (наприклад – транспорту) чи третіх осіб (поштових агенцій), а також обґрунтування оптимального за тривалістю та умовами передачі права власності алгоритму доставки.

В контексті оцінювання умов оплати вартості відвантажених товарів заходи внутрішнього контролю можуть стати підставою для обґрунтованого вибору оптимального алгоритму оплати та його подальшого погодження з покупцем.

Виходячи з цього, ініціатор маркетингових заходів, як представник підприємства, з урахуванням узгоджених з замовником аспектів здійснює компаративний (порівняльний) аналіз можливих варіантів маркетингових заходів та обирає найбільш оптимальні з них.

Під час реалізації маркетингових заходів суб'єкти внутрішнього контролю здійснюють їх поточне оцінювання. Насамперед, це стосується визначення своєчасності та повноти виконання заходів, передбачених відповідними алгоритмами. При цьому, звертається увага на параметри виконання як окремих заходів, так і їх сукупності.

Водночас, заходи внутрішнього контролю дають можливість оцінити результативність дій кожного з виконавців відповідного процесу. Це може передбачати оцінювання дотримання нормативів часу на виконання окремих дій, послідовності передбачених алгоритмом процедур, дотримання існуючих обмежень тощо.

Оцінювання результативності маркетингових заходів суб'єктами внутрішнього контролю передбачає встановлення факту та ступеня відповідності виконаних заходів попередньо формалізованим параметрам. Її особливостями є те, що будь-які господарські операції, які здійснюються у процесі діяльності, характеризуються набором показників. В контексті оцінювання результативності маркетингових заходів такими показниками можуть бути визначені величини понесених витрат, пов'язаних з відповідними операціями, обсяг отриманих доходів, а також їх періодизація.

В контексті виконання завдань внутрішнього контролю показниками, які можуть бути оцінені з метою надання об'єктивної характеристики маркетинговим заходам, є приріст витрат, приріст доходів, величина та динаміка їх співвідношень станом на завершення заходів та в розрізі періодів.

Зокрема, будь-який господарський факт характеризуватиметься мінімально необхідною величиною витрат, які мають бути визнані, оскільки на господарську операцію завжди витрачаються ресурси підприємства. При цьому, така мінімально необхідна величина витрат може бути формалізована у планових або інших нормативних показниках підприємства. Будь-яке відхилення від таких значень має стати предметом дослідження суб'єктами внутрішнього контролю для визначення причин такого відхилення, змісту та характеру впливу відповідних чинників, з подальшим визнанням імовірності уникнення або компенсації негативного чи посилення позитивного впливу в майбутньому.

Варто відзначити, що будь-який маркетинговий захід, що здійснюється за попередньо формалізованим алгоритмом, може спричинити й позитивний економічний або інший ефект. Прикладом цього може бути визначено зменшення пов'язаних з виконанням витрат через виявлення потенційних джерел економії часу або інших ресурсів, пов'язаних зі здійсненням господарської операції. Водночас, своєчасне виконання замовлення з обґрунтованою оптимізацією витрат може позитивно вплинути на бажання існуючих та потенційних замовників здійснити у підприємств закупівлі в майбутньому. Такому результату може також сприяти збільшення термінів погашення заборгованості, збільшення фізичних обсягів реалізації з одночасним зменшенням їх витрато місткості тощо.

Таким чином, роль внутрішнього контролю в оцінюванні ефективності маркетингових заходів підприємства полягає в оптимізації процесу управління реалізацією товарів, тобто – головним елементом операційної діяльності. На підставі здійснених заходів внутрішнього контролю може бути надана об'єктивна оцінка діям як підприємства в цілому, так і діяльності його підрозділів, задіяних в реалізації маркетингових процесів, і окремих виконавців.

Зазначене забезпечує реалізацію інтересів суб'єктів оперативного управління операційною діяльністю підприємства та його власників.

УДК 657: 65.011.56, 338.28

Шматковська Тетяна,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ В ОБЛІКУ, АУДИТІ ТА ОПОДАТКУВАННІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Диджиталізація в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні стала однією з найважливіших тем в реаліях сучасності. Швидкі темпи розвитку технологій змінюють усі аспекти бізнесу, у тому числі й у обліково-аналітичному секторі. Цифрові інструменти, від аналітики до штучного інтелекту, змінюють підходи до обліку, аудиту, аналізу та оподаткування. Проте, разом з перевагами, які приносить ця диджиталізація, виникають і ряд проблем, які необхідно

вирішувати для забезпечення стійкого та ефективного функціонування підприємницьких формувань та їх обліково-аналітичних систем.

Однією з головних переваг цифровізації в обліково-аналітичній роботі є збільшення швидкості та точності обліку та аналізу фінансових даних. Сучасні професійні інформаційні системи дозволяють збирати та обробляти величезні обсяги інформації в реальному часі, що сприяє швидкому прийняттю управлінських рішень на основі актуальних даних [1; 2]. Використання digital-алгоритмів та аналітичних інструментів дозволяє оперативного та якісно проводити глибокий аналіз фінансових показників діяльності суб'єктів господарювання та виявляти раніше невидимі тенденції.

Проте, разом із зростанням обсягів цифрових даних збільшується й загроза їх некоректної обробки та зловживання. Однією з основних проблем є забезпечення конфіденційності та безпеки обліково-аналітичної інформації підприємств. Умови цифрової економіки вимагають від суб'єктів господарювання постійного удосконалення захисту своїх даних від кібератак та недобросовісних дій третіх осіб. Окрім того, існують етичні питання, пов'язані з використанням цифрових технологій у обліково-аналітичній сфері, а також у процесі та за результатами аудиту та оподаткування. Наприклад, доцільність використання алгоритмів штучного інтелекту з метою прийняття рішень в обліково-аналітичній діяльності вимагає обговорення та встановлення етичних стандартів.

Важливим аспектом диджиталізації є підвищення рівня доступності та зручності фінансових послуг для користувачів. Цифрові технології дозволяють клієнтам здійснювати операції онлайн, без необхідності відвідування фізичного відділення банку чи платіжного сервісу. Це робить фінансові послуги більш доступними для користувачів у віддалених регіонах та забезпечує їх зручне користування у сучасному світі.

З іншого боку, цифрова трансформація може призвести до збільшення нерівності у доступі до фінансових послуг. Ті, хто мають доступ до високошвидкісного Інтернету, отримають ширший доступ до цифрових фінансових інструментів, тоді як ті, хто залишається офлайн або має обмежений доступ до Інтернет-ресурсів, можуть відстати від цифрового розвитку.

Ще однією важливою аспектом є зміна підходів до оподаткування у цифрову епоху. Завдяки цифровим технологіям, відповідні фіскальні структури можуть збирати та аналізувати дані про фінансові операції більш ефективно, що дозволяє зменшити обсяги ухилення від оподаткування та збільшити надходження до бюджету. Проте, з іншого боку, це також породжує питання щодо приватності та захисту персональних даних громадян, а також необхідності адаптації податкового законодавства до нових реалій швидкого розвитку цифрової економіки.

Боротьба з кіберзлочинністю в фінансовому секторі є актуальною проблемою в умовах все більшого використання цифрових технологій. Підприємства, установи та організації повинні інвестувати у розвиток передових систем кібербезпеки та постійно підвищувати кваліфікацію своїх працівників у цій сфері. Лише завдяки цьому можна буде забезпечити надійний захист фінансових даних та запобігти кібератакам.

Одним із ключових трендів в реаліях сучасності є швидке нарощення процесів використання штучного інтелекту в сучасних професійних обліково-аналітичних та аудиторських програмних продуктах (Odo, VJet тощо). За допомогою алгоритмів машинного навчання можливе автоматизування багатьох обліково-аналітичних процесів, що дозволяє зменшити людський фактор та підвищити точність прогнозування фінансових показників діяльності господарюючих суб'єктів. Проте, це також ставить перед нами питання про вплив автоматизації на ринок праці та необхідність перепідготовки кадрів для роботи в умовах швидкого розвитку цифрової економіки.

У майбутньому, успішне вирішення означених викликів та максимізація переваг диджиталізації в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні буде залежати від ефективності співпраці між спеціалізованими урядовими структурами, підприємствами та організаціями, технологічними компаніями та громадськістю. На нашу думку, важливо створити сприятливу екосистему для розвитку цифрових послуг, яка б забезпечувала ефективну реалізацію інновацій, захист прав споживачів, зростання ефективності діяльності обліково-аналітичного сектору підприємницьких формувань та стійкий розвиток економіки в цілому.

Узагальнюючи зауважимо, що диджиталізація в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні відкриває перед господарюючими суб'єктами безліч нових можливостей, проте разом із ними виникають і великі виклики. Забезпечення конфіденційності та безпеки даних, а також вирішення етичних питань у використанні сучасних цифрових технологій, стануть одними із головних завдань для підприємств та організацій у найближчій перспективі. Однак вважаємо, що при правильному підході щодо пошуку відповідних рішень та подальшому вдалому вирішенні окреслених нами нових завдань, диджиталізація буде необхідним процесом щодо реалізації підвищення ефективності обліково-аналітичної та аудиторської діяльності та в підсумку зростання результативності функціонування господарюючих суб'єктів в цілому.

Список використаних джерел

1. Дзямулич М., Шматковська Т.. Вплив сучасних інформаційних систем і технологій на формування цифрової економіки. 2022. *Економічний форум*, 1(2), 3-8. URL: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-2-1> (дата звернення 09.05.2024).
2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р №996-XIV (редакція від 01.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 09.05.2024).

УДК 657.4

Шматковська Тетяна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Придатко Марія,
здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

З початком активної агресії з боку Росії на території України багатьом українським підприємцям довелося стикнутися з непростим вибором: відмовитися від використання програми для ведення бухгалтерського обліку, відомої як «1С:Бухгалтерія». Державні установи були обмежені в користуванні російським програмним забезпеченням ще в 2017 році, але від 50 до 500 тисяч приватних організацій продовжили його використання до лютого 2022 року. [1] Тепер знаходження альтернатив програмі стало вкрай складним, а перехід – досить витратним. Проте у межах цього дослідження ми спробуємо проаналізувати найоптимальніші варіанти для використання українськими компаніями.

Серед іноземних розробників німецька компанія SAP користується популярністю. Їхній продукт "SAP S/4HANA" дозволяє не лише вести бухгалтерський облік та планувати ресурси, а й ефективно керувати діяльністю організації. [3] Основною перевагою цієї ERP-системи є наявність вбудованого штучного інтелекту та розширеної аналітики. Розробник систематично вдосконалює продукт, включаючи розробку зрозумілого та доступного інтерфейсу. Встановлення та обслуговування вимагає мінімального залучення ІТ-спеціалістів.

Світово відома американська транснаціональна корпорація придбала ідею та концепцію від данської компанії, які послужили основою для створення ERP-системи «Microsoft Dynamics 365 for Finance and Operations» (раніше відомої як Microsoft Dynamics AX). Ця програма призначена для прогнозування та планування ресурсів, може вести декілька видів обліку одночасно, дозволяє працювати навіть з мобільних телефонів та має хмарне середовище. [3] Перевагою є можливість генерувати звітність відповідно до українських стандартів, наявність та регулярне оновлення достовірної законодавчої інформації. Крім того, "Microsoft Dynamics" дозволяє керувати дистрибуцією, виробництвом і включає вбудовану CRM-систему.

Щодо українських технологій, вітчизняна компанія "IT-Enterprise" розробила програмне забезпечення з назвою "MASTER: Бухгалтерія". [3] Це програмне забезпечення спрямоване виключно на український ринок і відрізняється простотою в користуванні, що дозволяє легко перейти з інших програм. Воно включає в себе облік основних засобів, товарно-матеріальних цінностей, малоцінних та швидкозношуваних предметів, витрат та розрахунків, дебіторської та кредиторської заборгованості і багато іншого. Однією з переваг використання є можливість автоматичного формування бухгалтерської та податкової звітності.

"ДЕБЕТ Плюс" - українська компанія, що розробляє комплекс програмного забезпечення для обліку, фінансів та операційного управління. Серед користувачів цієї програми є як державні, так і комерційні установи, які відзначають найбільшу схожість цього рішення з "1С:Бухгалтерія" за їхнім функціоналом. Ще однією перевагою є те, що програму можна використовувати на будь-якій операційній системі. [3]

Таким чином, на ринку існує пропозиція як вітчизняних, так і зарубіжних виробників програмного забезпечення для бухгалтерського обліку. Проте, на жаль, жоден з них не може повністю задовольнити потреби всіх користувачів. Однак, якщо вибирати найкращий варіант, то малому та середньому українському бізнесу варто звернути увагу на програми вітчизняних виробників. Вони мають неперенасичений функціонал, є більш зручними для використання та адаптовані до змін у законодавстві. Щодо великих підприємств, для них було б доцільним використовувати іноземні ERP-системи, які мають широкий функціонал, надають додаткові послуги, застосовують штучний інтелект тощо. Важливо відзначити, що незважаючи на прогресивність сучасних технологій, відповідальність за облік несе людина, тому варто перевіряти правильність проведення всіх господарських операцій, щоб уникнути помилок через можливі збої в роботі програмного забезпечення.

Список використаних джерел

1. 30% користувачів придивляються до аналогів 1С. Експерт розповів, як бухгалтерам обрати програму. Бухгалтер.com.ua. URL: <https://buhgalter.com.ua/articles/other/30-koristuvachiv-pridivlyayutsyado-analogiv-1s-ekspert-rozpoviv-yak/> (дата звернення: 11.05.2024).
2. MASTER:Бухгалтерія - нова програма для обліку на підприємствах малого та середнього бізнесу. «Дебет-Кредит» - Бухгалтерські новини. URL: <https://news.dtki.ua/debet-kredit/partner-news/45185-masterbuhgalteriia-novaprograma-dlia-obliku-na-pidprijemstvax-malogo-ta-serednyogo-biznesu> (дата звернення: 11.05.2024).
3. Альтернатива 1С в Україні та порівняння аналогів програми 1С. oneservice-consulting.URL: <https://www.oneserviceconsulting.com/alternatyva-1c-v-ukraini-ogljad-ukrainskyh-ta-inozemnyhanalogiv> (дата звернення: 11.05.2024).

УДК 336

Шульган Юлія,

здобувачка освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Грудзевич Юлія

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОСОБЛИВИ АСПЕКТИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Однією з ключових проблем у адмініструванні податку на додану вартість (далі ПДВ) у аграрному секторі є складність класифікації різних видів сільськогосподарської продукції з точки зору оподаткування. Додатковою проблемою є необхідність розробки ефективних механізмів контролю за оподаткуванням в умовах великих обсягів операцій та ризику податкових ухилень.

Питання адміністрування ПДВ досліджували такі вчені: В.С. Заболотний, П.Т. Саблук, Ю.О. Лупенко, М.Я. Дем'яненко, М.М. Кваша, В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров, Н.П. Мацелюх, В.П. Синчак[1], О.М. Могильний, О.О. Непочатенко, Л.Д. Тулуш, П.М. Боровик, О. Радченко, О.Є. Гудзь, М.Й. Малік, І.Г. Кириленко.

Метою роботи є проаналізувати особливі аспекти адміністрування ПДВ у аграрному секторі.

Адміністрування ПДВ у сільському господарстві має свої особливості. Сільське господарство часто підкоряється сезонним коливанням у виробництві, що призводить до значних змін у рівні обороту підприємств у різні періоди року. Це ускладнює прогнозування обсягів оподаткування та може вимагати гнучкого підходу до управління податковими обов'язками. Різноманітність продукції у сільському господарстві змушує уважно вивчати та класифікувати кожен вид товару з точки зору ПДВ. Це означає, що потрібно розробляти докладні механізми та правила оподаткування для різних сільськогосподарських продуктів.

Більшість аграрних підприємств здійснюють експортні операції, що створює додаткову складність у визначенні обсягів оподаткування та дотриманні міжнародних податкових норм. Це може вимагати спеціалізованих знань та експертизи для забезпечення дотримання всіх вимог.

Відповідно до змін Податкового кодексу України з 1 березня 2021 р. операції з постачання та ввезення окремих видів сільськогосподарської продукції оподатковуються ПДВ за ставкою 14%. Практика застосування відповідного розміру ставки з податку на додану вартість для України застосовується за наступними операціями, а саме: операціями з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України сільськогосподарської продукції, що класифікується згідно з УКТ ЗЕД.[2]

За висновками експертів USAV[3], зниження ставки ПДВ з 20% до 14% для сільського господарства призведе до наступних позитивних наслідків:

- Збереження доходів державного бюджету: зниження ставки ПДВ не призведе до втрат бюджетних надходжень.
- Економія коштів для переробних підприємств: переробні підприємства зможуть заощадити 6% витрат на закупівлю сільськогосподарської сировини завдяки зменшенню податкових зобов'язань виробників.
- Захист аграрних виробників: зменшення ставки ПДВ захистить сільськогосподарських виробників від надмірного податкового навантаження, що сприятиме виведенню аграрного сектору з тіньової економіки та підвищенню його прозорості.

Крім потенційних переваг, зниження ставки ПДВ для сільського господарства має і негативні наслідки. Зернові компанії можуть знизити свої запаси, щоб підвищити закупівельні ціни на зерно. Це пов'язано з тим, що вони зазвичай включають ПДВ до ціни товару, але держава повертає їм цей податок. Тому вони використовують ці кошти для підвищення закупівельних цін. Зниження ставки ПДВ на 6% вплинуло на ціну придбання сільськогосподарської продукції. Переробники сільськогосподарської продукції, такі як виробники олії та технічних культур, отримують значну вигоду від зниження ставки ПДВ, оскільки товари переробки не оподатковуються. Це призвело до накопичення великих податкових кредитів у виробників, які вони зможуть повернути з державного бюджету. Процес повернення податкового кредиту в Україні є недосконалим, що призводить до додаткових затримок у отриманні коштів. Це може стати перешкодою для інвестиційної діяльності сільгоспвиробників.

Всі суми нарахованого ПДВ сільськогосподарські підприємства не сплачували до бюджету, а залишали у себе для розвитку власної діяльності. Для них введено в дію перехідні положення, згідно яких механізм сплати нарахованих сум зобов'язань по ПДВ наступний:

- операції з зерновими і технічними культурами – 85% до державного бюджету, 15% на спецрахунок;
- операції з продукцією тваринництва – 20% до державного бюджету, 80% на спецрахунок;
- операції з іншими сільськогосподарськими товарами та послугами – 50% до державного бюджету, 50% на спецрахунок.

Зважаючи на специфіку аграрного сектору, де деякі сільськогосподарські підприємства є кооперативами або мають інші спеціальні форми власності, необхідно розробляти індивідуальні

підходи до оподаткування цих організацій. Крім того, розвиток технологій у сільському господарстві може впливати на оподаткування, оскільки нові методи обробки та вирощування можуть змінювати характер продукції та її вартість. Усі ці аспекти потребують уважного аналізу та розробки ефективних податкових стратегій, спрямованих на забезпечення економічного зростання та справедливого розподілу податкових навантажень у сільському господарстві.

Адміністрування податку на додану вартість у сільському господарстві відзначається своєрідністю та комплексністю. Сезонні коливання у виробництві та різноманітність аграрної продукції створюють виклики у прогнозуванні та класифікації обсягів оподаткування. Крім того, експертна спрямованість сільськогосподарських підприємств вимагає дотримання міжнародних стандартів та ефективного контролю. Важливим аспектом є також введення нових правил щодо ставок ПДВ, які потребують уваги та адаптації для різних видів сільськогосподарської діяльності. З урахуванням цих особливостей, розробка та впровадження ефективних стратегій є ключовим завданням для стимулювання розвитку аграрного сектору та забезпечення його стійкості та конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Синчак В.П. Система оподаткування у сільському господарстві України: теорія, методологія та практика. Хмельницький: ХУУП, 2008. 476 с.
2. Луценко І.С., Дашян А.С. Особливості оподаткування аграрного сектору економіки податком на додану вартість. Молодий вчений. 2021. №12(100).
3. УСАВ Український клуб аграрного бізнесу [Електронний ресурс]. URL: <https://ucab.ua/ua>.

УДК 336.22

Юзіна Тетяна,
здобувачка освіти за спеціальністю 051 «Економіка»,
Фаховий коледж Міжнародного гуманітарного університету

Артюх Оксана,
доктор економічних наук, професор,
Міжнародний гуманітарний університет

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ У СИСТЕМІ ОБЛІКУ

Кожне підприємство має статутний капітал, який є важливою складовою власного капіталу. Він зазначається в установчих документах та складається з внесків засновників у вартісний оцінці майна. Відсутність єдиного підходу до організації та здійснення внутрішнього контролю статутного капіталу обумовлюють актуальність даного дослідження.

Для розкриття проблемних аспектів внутрішнього контролю статутного капіталу у системі обліку варто узагальнити джерела інформації, до яких можна віднести такі, як-то:

- 1) документи пов'язані зі створенням суб'єкта господарювання (Свідоцтво про державну реєстрацію, довідки про прийняття на податковий облік, про реєстрацію в органі статистики тощо);
- 2) документи, що підтверджують право власності на майно, яке зареєстроване як внесок до статутного капіталу;
- 3) наказ про облікову політику підприємства;
- 4) первинні документи з обліку власного капіталу;
- 5) облікові регістри та звітна документація;
- 6) звіти попередніх перевірок та інша документація.

Під час проведення внутрішнього контролю операцій зі статутним капіталом у системі обліку можна виділити такі основні етапи:

1. З'ясування організаційно-правової форми, юридичного статусу, складу засновників, структури управління підприємством.
2. Перегляд зобов'язань підприємства перед його власниками.

3. Зіставлення величини статутного капіталу, відображеного у системі бухгалтерського обліку з даними, наведеними в установчих документах.

4. Перевірка змін статутного капіталу (наприклад, перевірка наявності рішення про зміну капіталу, вчасність здійснення надходження грошей, відшкодування збитків акціонерам, перевірка правильності відображення викупу, анулювання, повторного випуску акцій у системі бухгалтерського обліку).

5. Перевірка повноти внесків у статутний капітал через зіставлення його розміру у первинних документах та відображенням на рахунках 40 «Статутний капітал», 46 «Неоплачений капітал»).

6. Перевірка правильності розподілу прибутку між власниками або спрямування прибутку до резервного / статутного капіталу (реінвестування прибутку).

7. Узагальнення результатів внутрішнього контролю та розробка пропозицій щодо усунень порушень.

Огляд наукових та фахових джерел дав можливість підсумувати та систематизувати помилки при відображенні операцій зі статутним капіталом у системі обліку, що наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Огляд типових порушень за результатами внутрішнього контролю операцій зі статутним капіталом у системі обліку

Види типових порушень	Ознаки порушень
Неправильне ведення бухгалтерського обліку	Залишок за кредитом 40 рахунку не відповідає встановленому в установчих документах.
	Статутний капітал необґрунтовано збільшений.
	Не відображені у повному обсязі операції зі статутним капіталом
	Не враховані курсові різниці.
Несвоєчасне або неправильне внесення змін до установчих документів	Не відображено внесення засновниками частки до капіталу.
	Не внесено до установчих документів необхідна інформація про засновників
	Несвоєчасне оформлення операцій щодо руху статутного капіталу
Неправильне оформлення або (та) відсутність підтверджуючих документів	Використання прострочених документів
	Використання документів, що суперечить чинному законодавству
	Відсутність первинних документів.
Порушення пов'язані з розрахунками з засновниками	Неправильне обчислення податку на прибуток та ПДВ
	Невиплата дивідендів
Неправильне оформлення колективного договору, змін чи доповнень до нього	Не вказані всі учасники, їх кількість, умови договору тощо.

Джерело: складено за [Удосконалення обліку і аудиту зареєстрованого капіталу та розрахунків з засновниками підприємства Горбатенко В. В. – 2021 рік.]

Отже, внутрішній контроль статутного капіталу у системі обліку є важливим елементом управління підприємством. Він є ключовим елементом у забезпеченні фінансової стійкості та дотриманні законодавства. Ефективна система внутрішнього контролю забезпечує правильне використання та управління статутним капіталом, сприяє запобіганню фінансовим ризикам та зміцненню довіри відкритих інвесторів. Щоб уникнути помилок при управлінні статутним капіталом, потрібно чітко визначати процедури, ретельно обліковувати та контролювати його, дотримуватися законодавства, проводити аудити, мати кваліфікований персонал і регулярно інформувати зацікавлених сторін.

Список використаних джерел

1. Щодо формування статутного капіталу господарського товариства: Лист Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 13.03.2017 р. №3211-13/7868-03. URL: <https://online.dtkr.ua/2017/15/48954> (дата звернення 02.05.2024)

2. Проблемні питання збільшення (зменшення) статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю: Юридична компанія «АРМАДА». URL: <https://armada.law/blog/problemn-pitannya-zb-lshennya-zmshennya-statunogo-kap-talu-tov/> (дата звернення 02.05.2024)
3. Платник податку на прибуток зменшив статутний капітал – які податкові наслідки? Офіційний сайт Головного управління ДПС у Донецькій області. 17.11.0222. URL: <https://dn.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/634560.html> (дата звернення 02.05.2024)
4. Обліково-аналітичне забезпечення управління власним капіталом
Яцина Валентин Петрович ЧОРТКІВ – 2013
URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1325/1/%D0%AF%D1%86%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%20%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87%20.pdf> (дата звернення 02.05.2024)
5. Формування статутного капіталу: організаційні моменти. Інтернет ресурс «Бухгалтер 911»
URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1049871.html> (дата звернення 02.05.2024)

УДК 336.22

Юзіна Тетяна,
здобувачка освіти за спеціальністю 051 «Економіка»,
Фаховий коледж Міжнародного гуманітарного університету

Артюх Оксана,
доктор економічних наук, професор,
Міжнародний гуманітарний університет

ПДВ У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ТА КИТАЮ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Необхідність удосконалення української податкової системи в сучасних умовах вимагає вивчення податкових систем інших вже розвинених країн та тих, що розвиваються. Цікавим буде розглянути досвід країн Азії, насамперед Китаю, якій за останні роки розвинувся та обігнав всі прогнози та плани.

Податок на додану вартість (ПДВ) є формою непрямого оподаткування, яка включається в ціну товарів, робіт та послуг і сплачується покупцем. Однак облік та перерахування ПДВ до державного бюджету здійснюється продавцем, який виступає як податковий агент. В Китаї ПДВ сплачують організації та фізичні особи, що здійснюють реалізацію оподаткованих товарів та послуг у сфері ремонту та переробки сировини та матеріалів. Також обов'язково сплачує ПДВ особа, яка імпортує на територію Китаю оподатковані товари.

Існують два види платників у Китаї: звичайні платники податків та малі платники податків. [Веб-сайт уряду Китаю. URL: https://www.gov.cn/zhengce/202306/content_6884099.htm] Малі платники податку – платники податків, що ведуть виробничу діяльність, що займаються наданням послуг і мають виручку від реалізації менше 500 000 юанів на рік, або торговельну або іншу діяльність і мають виручку від реалізації менше 800 000 юанів рік. Вони сплачують ПДВ з повної суми виручки без урахування вхідного ПДВ. Звичайні платники – щорічна виручка яких становить більше 800 000, та визначені як звичайні платники податку податковим органом, або організації з виручкою меншою за мінімального порогу, або новостворені але з наявністю постійного місця ведення діяльності. Сума ПДВ, що сплачується звичайним платником податків, визначається як різниця сум вихідного та вхідного ПДВ. Невикористана для вирахування у звітному періоді сума вхідного ПДВ звичайного платника податків може бути перенесена та використана у наступному періоді.

В Україні платником ПДВ є: 1) будь-яка особа, яка провадить або планує провадити господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку у порядку, визначеному ст. 183 ПКУ; 2) будь-яка особа, яка зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку; 3) будь-яка особа, яка ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, та на яку покладається відповідальність за сплату податків у разі переміщення товарів через митний кордон України та деякі інші особи.

Податкова база в КНР є сума митної вартості, сплаченого мита та споживчого податку.

Таблиця «Порівняння ставок в Україні та КНР»

Ставка в Україні.	Умови.	Ставка в КНР.	Умови.
20%	Постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, у тому числі операції з безоплатної передачі та з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувачу/орендарю; постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України; ввезення товарів на митну територію України	17%	Стандартна ставка ПДВ для звичайних платників податків
		3%;	Стандартна ставка ПДВ для малих платників податків
14%	По операціях з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України сільськогосподарської продукції, що класифікується за такими кодами згідно з УКТ ЗЕД: 1001, 1003, 1005, 1201, 1205, 1206 00.	13%	Пільгова ставка ПДВ для звичайних платників податків(реалізація сільськогосподарської продукції первинної переробки; сільськогосподарської техніки, добрив та кормів; друкованих, електронних та аудіовізуальних матеріалів; харчової солі; подача палива, газу, води);
7%	Для різноманітних культурно-мистецьких заходів	2%	Реалізація основних засобів. (без права вирахування набувачем вхідного ПДВ незалежно від категорії платника податків, що реалізує основні засоби; для звичайних платників податків реалізація основних засобів з використанням даної ставки можлива, якщо основні засоби були ними прийняті на баланс до 1 січня 2009 року)
0%	Експортованих товарів та супутніх експорту послуг; поставок для заправки або постачання морських (океанських) суден, що використовуються для діяльності, здійснюваної за межами територіальних вод України; поставок для заправки або постачання повітряних суден, що виконують міжнародні рейси для навігаційної діяльності чи перевезення пасажирів або вантажів за плату; поставок для заправки або постачання космічних кораблів; поставок товарів і послуг магазинами безмитної роздрібною торгівлі, що перебувають в митній зоні; послуг з перевезення пасажирів чи вантажів з митної території України за кордон.	0%	Реалізація товарів, отриманих внаслідок комплексного використання ресурсів
			Експорт товарів.

Джерело: складено за [«Податкові системи країн Азії» М.І.Карлін, Н.І.Ліповська-Маковецька]

Висновок. Обидві країни мають подібні складові в системі ПДВ, проте існують істотні різниці у ставках, особливостях оподаткування та адмініструванні. Україна в останні роки намагалася гармонізувати свою систему з європейськими стандартами, тоді як Китай зосереджується на заохоченні інвестицій та сприянні економічному зростанню за допомогою зменшення податкового тягаря. Для обох країн важливо продовжувати вдосконалювати свої податкові системи з метою забезпечення стабільності та привабливості для бізнесу, а також забезпечення ефективного збирання податків для розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. Сайт уряду Китаю [URL:https://www.gov.cn/zhengce/202306/content_6884099.htm] (дата звернення 04.05.2024)
2. Хто є платником ПДВ? Сайт Центрального міжрегіонального управління ДПС по роботі з великими платниками податків [URL:<https://cvp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/548610.html>] (дата звернення 04.05.2024)
3. Система оподаткування Китаю в 2024 році. [URL:<https://iqdecision.com/sistema-nalogooblozheniya-kitaya-v-2023-godu/>] (дата звернення 04.05.2024)

4. Податки в Китаї: короткий гайд по ставкам (Стаття від 28.02.2020 № 2020#03#№09-10#1) [URL:<https://ips.ligazakon.net/document/BZ012240>] (дата звернення 04.05.2024)
5. «Податкові системи країн Азії» М.І.Карлін, Н.І.Ліповська-Маковецька [URL:<file:///C:/Users/User/Downloads/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%20%D0%90%D0%B7%D1%96%D1%97.pdf>] (дата звернення 04.05.2024)

УДК 657.5

Януш Роман,

магістр спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ОСНОВА ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИХ ПРОГРАМ

У сучасній динамічній глобальній економіці використання електронних обчислювальних машин стало вирішальним гравцем у формуванні фінансового ландшафту. Швидке економічне зростання призвело до збільшення обсягу та доступності даних, але їх обсяг занадто великий для прийняття своєчасних управлінських рішень[1]. Це викликало необхідність впровадження електронних обчислювальних машин для обробки та аналізу величезних обсягів фінансових даних. Метою публікації є описати місце і роль економіко-математичного моделювання в обліково-фінансових програмах.

Економіко-математичне моделювання – це метод наукового дослідження операцій, моделей та методів для розв'язання ряду економічних задач із застосуванням сучасних засобів обчислювальної техніки. Цей метод є особливим шляхом дослідження об'єкту, при якому здійснюється його опис мовою математики і проводиться дослідження даного опису. Кінцевим результатом є концентроване вираження найбільш суттєвих взаємозв'язків і закономірностей поведінки керованої системи в математичній формі [2].

Роль економіко-математичного моделювання (надалі ЕММ) полягає у можливості розуміти та передбачати економічні процеси, що відбуваються на підприємстві на основі їх облікових та фінансових даних. Дослідження математичної моделі дає змогу діставати характеристики реального економічного об'єкта чи системи. Тип математичної моделі залежить як від природи системи, так і від задач дослідження. У загальному випадку математична модель системи містить опис множини можливих станів останньої та закон переходу з одного стану до іншого (закон функціонування)[3].

ЕММ можуть бути призначені для дослідження як різних функціональних складових економіки (виробничо-технологічної, соціальної, територіальної структури), так і його окремих частин. Розглядають моделі всієї економіки в цілому та її підсистем – секторів, галузей, регіонів, комплексів моделей виробництва, споживання, формування та розподілу прибутків, трудових ресурсів, ціноутворення, фінансових зв'язків тощо.

Метод економіко-математичного моделювання дозволяє визначити оптимальні варіанти програм розвитку та формування виробничої структури підприємств та організацій. Економіко-математичні моделі планування економічних процесів дають можливість вивчати і вимірювати вплив різних факторів на результати господарської діяльності за допомогою імітування поведінки систем, взаємопов'язувати численні галузі й елементи виробничих процесів у науково обґрунтованих пропорціях, визначати найоптимальніші. Аналізу підлягають складні соціально-економічні системи, відтворення яких у реальному житті для проведення експериментів практично неможливе або вимагає значних витрат.

В загальному, основні задачі моделювання можна поділити на декілька типів: прогнозування фінансових показників, оцінка ризиків, моделювання бізнес-процесів, внутрішнє управління, аналіз даних.

Під кожний тип задачі можна використати відповідне програмне забезпечення. Вибір програми залежить від вашої конкретної потреби, обсягу даних та фінансових моделей.

Для прогнозування фінансових показників і аналізу фінансової продуктивності, існують різноманітні програми та інструменти, наприклад:

1. Microsoft Excel є потужним інструментом для фінансового аналізу та прогнозування. Використовуючи вбудовані функції і діаграми, ви можете створити складні фінансові моделі та прогнози.

2. Python - це популярна мова програмування з численними бібліотеками для фінансового аналізу, такими як NumPy, pandas, Matplotlib і Scikit-learn. Ви можете використовувати Python для створення власних фінансових моделей та прогнозів.

3. Oracle Hyperion Planning: Це корпоративний інструмент для прогнозування та планування, розроблений Oracle. Він використовується для розв'язання складних завдань прогнозування в корпоративному середовищі[4].

4. SAP Business Planning and Consolidation (BPC): Це програмне забезпечення для прогнозування, планування та управління бюджетом, яке використовується в багатьох великих корпораціях.

Для оцінки фінансових ризиків включає аналіз різних аспектів, таких як кредитний ризик, ринковий ризик, операційний ризик можна використати:

1. Value at Risk (VaR) Software: Для виміру ринкового ризику і оцінки можливих збитків від коливань цін на фінансових ринках. ПЗ: RiskWatch, RiskMetrics

2. Credit Risk Management Software: Для оцінки кредитного ризику при управлінні портфелем кредитів. ПЗ: Moody's Analytics[5], SAS Credit Risk Management, і FICO TRIAD

3. Operational Risk Management Software: Для визначення операційного ризику, який пов'язаний з несподіваними подіями та недоліками в операційному процесі. ПЗ: RSA Archer, MetricStream, і LogicManager

4. Enterprise Risk Management (ERM) Software: Для загального управління ризиками на рівні організації. ПЗ: IBM OpenPages, Oracle Risk Management Cloud, і SAP Risk Management;

5. Compliance and Regulatory Risk Software: Для виконання нормативних вимог та управління ризиками, пов'язаними з регуляторним середовищем. ПЗ: Thomson Reuters Regulatory Intelligence[6]

Список використаних джерел

1. Bozinis A. I. International Economic Relations and Information Communication Technologies (ICT) Use: Economic Globalization via Economic Digitalization [Electronic resource] / Athanasios I. Bozinis // American Journal of Applied Sciences. – 2007. – Vol. 4, no. 4. – P. 188–191. – Mode of access: <https://doi.org/10.3844/ajassp.2007.188.191>
2. Казарезов А.Я., Ципліцька О.О. Економіко-математичне моделювання: Навчальний посібник. Для самостійного вивчення. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – 248 с
3. Класифікація моделей та вимоги до них – Вікі ЦДУ [Електронний ресурс] // Вікі ЦДУ. – Режим доступу: https://wiki.cusu.edu.ua/index.php/Класифікація_моделей_та_вимоги_до_них.
4. Oracle Hyperion Planning | Enterprise Performance Management | Oracle [Electronic resource] // Oracle | Cloud Applications and Cloud Platform. – Mode of access: <https://www.oracle.com/performance-management/hyperion-planning/>
5. Moody's Analytics [Electronic resource] // Moody's Analytics | Risk Management, Credit Ratings Research, Software. – Mode of access: <https://www.moodyanalytics.com/>
6. Regulatory Intelligence [Electronic resource] // Legal Solutions, Technology, Products, and Services | Thomson Reuters. – Mode of access: <https://legal.thomsonreuters.com/en/products/regulatory-intelligence>